

**Fra
Halsnøy og Sauda i Ryfylke
til
Martinsdale i Montana**

**En undersøkelse av
migrasjonsnettverk og arbeidsmarkedet ved et flyttemål
som årsaker til en migrasjonsstrøm**

Masteroppgave i historiedidaktikk

Edvard Inge Skartveit

Universitetet i Stavanger

2009

Universitetet
i Stavanger

DET HUMANISTISKE FAKULTET

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: M-HISTDID MHIMAS	vårsemesteret 2009 Åpen
Forfatter: Edvard Inge Skartveit	..... (signatur forfatter)
Faglig ansvarlig Veileder: Olav Tysdal	
Tittel på hovedoppgaven: Engelsk tittel: A research of migration-networks and labour market at the destination as reasons for migration	
Emneord: migrasjonsnettverk, segmented labour market, mesonivået, aktørene, Martinsdale	Sidetall: 109 + vedlegg/annet: 97 Stavanger, 01.06.09 dato/år

Innholdregister

DEL 1	7
KAPITTEL 1 INNLEDNING.....	7
En emigrantreise.....	7
Inspirasjon og forutsetninger.....	7
Geografisk og kronologisk avgrensning	9
Problemstilling	10
Teoretisk ramme for analysen	10
Aktørene og nettverket.....	11
Vekting	11
Metode og kilder	12
Litteratur	14
Hovedutfordringer i kildeanvendelsen	15
Presentasjon av oppgaven	16
KAPITTEL 2 FORSKNINGSSTATUS.....	18
<i>Innledning</i>	18
<i>Perspektiver mot problemstillingen</i>	19
Funn og veivalg	19
Old immigration og New immigration.....	21
<i>Strukturelle og individuelle forklaringer på migrasjon</i>	22
Harry Jerome	22
Ingrid Semmingsen	22
Dudley Baines	23
<i>Åpnere perspektiv på migrasjonsforskning</i>	24
W.T.R. Pryce.....	24
Leslie Page Moch	25
<i>Mesonivået i migrasjonsforskningen</i>	26
Urie Bronfenbrenner	26
Thomas Faist	27
<i>Sentrale begreper</i>	28
<i>Oppsummering</i>	30
KAPITTEL 3	30
UTFLYTTEROMRÅDENE HALSNØY OG SAUDA	30

<i>Halsnøy</i>	31
Geografi.....	31
Næringsveiene jordbruk og fiske	31
Rutebåten og kaien	33
Bedehuset	34
Sterke sosiale bånd	34
Edvard Skartveit.....	35
Fra Halsnøy til Martinsdale.....	35
Sosial kapital	37
<i>Sauda</i>	38
Jordbruk og bosetning før 1900	38
Fraflytting og gruvedrift.....	39
Enok Søndena.....	40
Fra Sauda til Martinsdale	40
<i>Andre rogalendinger</i>	42
<i>Oppsummering</i>	43
KAPITTEL 4 FLYTTEMÅLET MARTINSDALE	43
Geografi.....	43
Frontierfasen.....	44
Pionerfasen	45
The landboom.....	45
Siste utvandringfase til Martinsdale-området	46
Edvard Skartveit.....	46
Gjeterliv	47
På ranchen	49
Arbeidsmarkedet i Martinsdale	49
Sauegjeterere og rancher – en oversikt.....	50
Store byer	52
Martinsdale, Twodot, Lennep – små samfunn	52
Montana Railroad.....	53
Oppsummering	53
KAPITTEL 5 FORTELLINGER OM MIGRASJONSNETTVERK	54
Enok Søndena - trekkfuglen.....	54
Etappevandring – og et bilde på migrasjonsnettverk	55

Marie Skartveit – ei som var hjemme	56
Edvard Skartveit – personsentrert nettverk	58
Bånd mellom Edvard Skartveits bekjente og andre aktører i nettverket	59
Oppsummering	62
DEL 2.....	63
KAPITTEL 6 MIGRASJONSNETTVERKET.....	63
HALSNØY - SAUDA - MARTINSDALE.....	63
<i>Migrasjonsnettverk og relasjonelle begreper</i>	63
Samfunn eller relasjoner?	63
Integrasjon og remigrasjon	66
Relasjoner i arbeidsmarkedet	67
<i>Omfanget av migrasjonsnettverket</i>	68
Komponenter i nettverksdanning og nettverksvedlikehold.....	69
Personlig nettverk som illustrasjon	69
Informasjonsbærere	70
Kontekstuelt nettverk - migrasjonsnettverk	71
<i>Styrke og kvalitet i migrasjonsnettverket</i>	72
Mesonivået som analyseramme	73
Mesonivået i sammenheng med mikro- og makro-.....	73
Utvandrerkultur på Halsnøy og i Sauda	74
Etableringen av migrasjonsnettverket Halsnøy, Sauda og Martinsdale	75
Sterke bånd mellom de fra Halsnøy	77
Styrken i svake bånd	78
Migrasjonsnettverket som sosial kapital	80
<i>Oppsummering</i>	82
KAPITTEL 7	83
KVALITETER VED ARBEIDSMARKEDET I MARTINSDALE	83
<i>Segmented labour market og mesonivået</i>	83
Drøfting av teorier om arbeidsmarked og migrasjon	83
En referanseramme for utvandringen til Martinsdale	85
Hvorfor akkurat Martinsdale?	86
Når dro de?	87
<i>Vilkår for sauegjeterne i Martinsdale</i>	90

Alle var sauegjeterere	90
Migrasjonsnettverket formidlet arbeid	91
Arbeidsmuligheter og lønnsvilkår	92
Sauegjeter og remigrant	93
<i>Oppsummering</i>	94
KAPITTEL 8	95
TREKK VED FASENE I UTVANDRINGEN TIL MARTINSDALE	95
Empirisk og teoretisk grunnlag for drøftingen	95
Pionerfasen	96
The landboom	96
Dårlige tider	97
Nye fra Halsnøy til Martinsdale	98
Migrasjonen ebber ut	99
Oppsummering av fasene	100
KAPITTEL 9	100
OPPSUMMERING OG PERSPEKTIVER FRAMOVER	100
<i>Oppsummering</i>	100
<i>Perspektiver framover</i>	103
LITTERATURLISTE.....	105

Del 1

Kapittel 1 Innledning

En emigrantreise

Elen Olena og Andreas Skartveit hadde gård på Halsnøy i Ryfylke. De hadde i 1910 11 barn.¹ Den nest eldste, Johannes utvandret i 1907 til Iowa, og videre til Edmonton i Canada.² Odelsgutten Thor arbeidet i skiferbruddet på Randa, på naboøya Randøy. Han var gift og hadde ei datter, født i 1909.³ Det var forventninger om at Thor kunne reise økonomiske midler for å overta gården, og sørge for gode kårforhold for foreldrene når den tid kom.⁴

Sammen med broren Ole gjorde Thor seg klar til amerikareise våren 1910. Det var et lag av kjente som aktet å reise sammen. Brødrene Johannes og Bjørn Bjerga fra Halsnøy var med. De var søskenbarn til Thor og Ole. Magnus Bjerga fra Bjergøy på Sjernarøy var søskenbarn til de fire fra Halsnøy. Han var med sammen med kameraten og naboen Åge Kvelland. Fra Randøy deltok Andreas Nilsen Hovda og fra Sauda kom Thorvald Vestfos.⁵

Reisen gikk først til Kristiansand. 2. april gikk Wilson Line-båten SS Oslo til Hull i England.⁶ Herfra brukte reiselaget jernbanen for å komme til Liverpool. 9. april reiste de med Cunard Line-skipet SS Lusitania til New York. Togturen gikk til Chicago og så videre vestover. Bestemmelsesstedet for reisen var Martinsdale i Montana.⁷ Reisekameratene skaffet seg arbeid som sauegjeterere på ulike rancher i distriktet.⁸

Inspirasjon og forutsetninger

Fortellingen om dette reiselaget er interessant og åpner for noen spørsmål. Hva var det egentlig som lå bak denne felles beslutningen om reisemål og reisetidspunkt? Hva slags

---

¹ Halvard Bjørkvik, *Finnøy Gard og ætt, bind 3, gardane på Fogn, Talgje og Fisterøyane* (Finnøy 1997) s. 452

² Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller. Johannes reiste videre fra Emmetsburg, Iowa i USA til Edmonton, Alberta, Canada (Bjørkvik 1997 s. 452)

³ Birger Eike, *Upublisert bok over Skartveit-slekta* (2000) s. 51

⁴ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

⁵ Vedlegg 10 c. List of passengers for the United States

⁶ http://www.norwayheritage.com/p_route.asp?ro=W61

Wilson Line dominerte fullstendig trafikken fra Norge over til Hull. SS Oslo gikk denne turen 2. april. Dersom disse aktørene reiste før, så må det ha vært med SS Aaro 26. mars

⁷ Vedlegg 10 c. List of passengers for the United States

⁸ Se kapittel 4, under overskrift: *Sauegjeterere og rancher – en oversikt og vedlegg 2 Aktører og kildeoversikt*

arbeidsmarked oppsøkte de og hvordan virket de sosiale nettverkene på beslutningsprosessen? Var det andre aktører som dro fra Ryfylke mot det samme arbeidsmarkedet i Martinsdale? Hvilken større sammenheng inngår disse aktørene i?

En oppvekst med ferier og helger på Halsnøy i Ryfylke har gitt meg tilhørighet og innsikt i et øysamfunn. Noe av historien er en omfattende utvandring, spesielt til Midtvesten i Amerika.⁹ Fortellingen om reiselaget i 1910 viser fire aktører fra Halsnøy som sammen med andre ryfylkinger dro lenger vest, til Martinsdale i Montana. De var ikke alene om dette.

I årene før 1900 og fram til omkring 1940 var det mange ryfylkinger som reiste til Montana for å gjete sauer. Som nevnt var dette et kjent fenomen på Halsnøy. Mange reiste til Montana for å tjene penger på denne måten. De fleste av disse reiste til nevnte Martinsdale, ganske langt inn i Montana, der det høye slettelandet møter fjellene. "Å gjete sauer i Montana" og navnet *Martinsdale* har vært en kjent muntlig tradisjon på Halsnøy helt fram til nå.¹⁰

Sauda er et annet sted i Ryfylke der de hadde sterke tradisjoner for "Å gjete sauer i Montana".¹¹ Saudabuen Thorvald Vestfos var med på reisen i 1910 som er beskrevet innledningsvis. Undersøkelser omkring de fra Halsnøy som reiste til Martinsdale klargjorde også at det var mange andre fra Sauda som dro samme vei.

I 1995 og 2004 var jeg i Martinsdale i Montana og oppsøkte kontakter som kunne gi informasjon om aktørene i dette reiselaget fra 1910 og andre fra Halsnøy og Ryfylke. Det brakte meg til rancher, barer, gravplasser og små tettsteder som så ut som de gjorde for 70 år siden. Dette tegnet et bilde av et miljø preget av rancher, sauer og sauegjeterer. Sporene avdekket halsnøykarer, saudakarer og andre fra Ryfylke og at det var kontakter mellom dem. Halsnøykarene er presentert i min mellomfagsoppgave fra 2001/2002, "*Fra Ryfylke til Montana*"

Det er særlig to betraktninger om migrasjonsforskning som har vært viktige for meg i arbeidet med å utforme denne oppgaven. I migrasjonsforskningen har en vært opptatt av både

---

⁹ Bjørkvik 1997 s. 408-494. Denne utvandringkulturen blir løftet fram og satt i en sammenheng i kapittel 6, *Migrasjonsnettverket Halsnøy - Sauda - Martinsdale*

¹⁰ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

¹¹ Arnvid Lillehammer, *Soga om Sauda, band 4. Bygdesoga 1880-1940* (Sauda 2002) s. 80

individuelle og strukturelle årsaker til migrasjon. Historikerne Dirk Hoerder og Thomas Faist etterlyser mer vekt på et mellomliggende nivå, nemlig meso. Med dette menes bånd og samspill mellom ulike settinger og arenaer som en utvandrer ferdes i.¹² Ut fra dette vurderer Nils Olav Østrem at mesonivået vil få en sentral plass i utvandringshistorisk forskning framover.¹³

Dirk Hoerder løfter fram at det i forskningen bør være mulig å studere individene i nettverk og samhandling på et *mesonivå*. Samtidig mener Hoerder at det har vært for stort fokus på de økonomiske makrostrukturene. Han foreslår at perspektivet rettes mer mot kvalitetene i de ulike arbeidsmarkedene i mottakerområdene. Da trekkes oppmerksomheten fra et makronivå og til et mesonivå.¹⁴ Eksempelvis kan en da studere arbeidsmarkedet i Martinsdale og finne nyanser og forskjeller i forhold til andre typer arbeidsmarked.

Geografisk og kronologisk avgrensning

I utflytterområdet har jeg fokus på Ryfylke, som består av fjorder, fastland og øyer nord for Stavanger. Halsnøy ligger midt i Ryfylke og er mitt utgangspunkt og hovedområde for studien.¹⁵ Sauda er ei bygd innerst i Saudafjorden, nord i Ryfylke.¹⁶ Dette er det andre viktige utflytterområdet. I tillegg tas med noen få aktører ellers fra Ryfylke og Rogaland. Aktørene her er med fordi de er en del av migrasjonsnettverket som presenteres i oppgaven.¹⁷

I mottakerområdet har jeg geografisk avgrenset meg til det som kalles Upper Musselshell Valley i Montana. Området ligger omtrent midt i staten, der det høye slettelandet møter Rocky Mountains. Tettstedet Martinsdale var sentralt, det var det som ble omtalt mest av de som dro der. Derfor velger også jeg å bruke navnet Martinsdale for å omtale området.

Tidsspennet som studeres er perioden 1889-1947. Det er flere hovedtrekk ved utvandringen fra Norge til Amerika i denne fasen. I starten var det blitt en dreining i sammensetningen av utvandrerne fra familier til enkeltutvandring. Dette forsterket seg på begynnelsen av

---

¹² Nils Olav Østrem, *Norsk utvandringshistorie*. I serien *Utsyn – innsikt* (Oslo 2006) s. 105

¹³ Østrem 2006 s. 110

¹⁴ Dirk Hoerder, *Segmented Macrosystems and Networking individuals: The balancing Functions of migration Processes*. Article in *Migration, migrationhistory, history, old paradigms and new perspectives*. Lucassen J. and Lucassen L. (eds.) (Bern 1999) s. 74

¹⁵ Vedlegg 1 a. Kart Halsnøy

¹⁶ Vedlegg 1 b. Kart Sauda

¹⁷ De andre aktørene er to fra Bjergøy, en fra Børøy, to fra Randøy, ei fra Madla og en fra Time

1900-tallet og ble en markert ungdomsutvandring. Dampskipene tok over for seilskutene på 1870-tallet, og reisetiden og påkjennningene ved reisen ble redusert. Arbeidsvandringer ble mer vanlige, og tilbakevandringen økte derfor mye på begynnelsen av 1900-tallet.¹⁸

De nøyaktige tallene i tidsavgrensningen refererer til når de første fra utflytterområdene Halsnøy og Sauda reiste til Martinsdale i Montana. Det var i 1889 at Martin Hereim og Ole Søndena som de to første fra Sauda kom til Martinsdale-området.¹⁹ De var blant pioner-settlerne i området. På 1930-tallet reiste de siste fra Halsnøy til Martinsdale, og arbeidet som sauegjeterere utover 1930-tallet. De siste som kom hjem var Enok Søndena i 1946 og Gudmund Nygård i 1947.²⁰ Det markerer slutten på migrasjonen til og fra Martinsdale.

Problemstilling

På hvilke måter var omfanget av utvandringen fra Halsnøy og Sauda i Ryfylke til Martinsdale-området i Montana et resultat av migrasjonsnettverk og kvaliteter ved arbeidsmarkedet i Martinsdale?

Teoretisk ramme for analysen

Problemstillingen viser for det første til migrasjonsnettverket og for det andre til arbeidsmarkedet i Martinsdale. Mesonivået favner migrasjonsnettverket, og gir begrep til å drøfte styrken i- og kvalitetene ved migrasjonsnettverket. Faktorer på mikro- og makroplan blir i noen grad tatt med, for eksempel for å vise sammenhengen mellom disse tre nivåene.²¹ Det er likevel mesonivået som er det teoretiske fokuset i studien.

Arbeidsmarkedet i Martinsdale var dominert av sauegjeterere ansatt på ranchene i området. Dirk Hoerder kaller et avgrenset arbeidsmarked for *Segmented labour market*.²² En sentral faktor er at det i et utflytterområde blir en oppfatning av at flyttemålet har et arbeidsmarked som er tiltalende, har gode vilkår eller krever kvalifikasjoner som utflytterne har. Analysen består da i å drøfte kvalitetene ved dette arbeidsmarkedet, de vilkår som arbeiderne fikk og de bånd som oppstod mellom utflytterområdene og flyttemålet.

---

¹⁸ Odd S. Lovoll, *Det løfterike landet. En norskamerikansk historie* (Minnesota 1997) s. 30-37

¹⁹ Vedlegg 13 United States Federal Census

²⁰ Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndena og vedlegg 3 c. Informant Gudmund Nygård

²¹ Kapittel 6 *Migrasjonsnettverket Halsnøy – Sauda – Martinsdale*. Underpunkt: *Mesonivået som analyseramme*

²² Dirk Hoerder 1999 s. 79

Begrepet blir mer utfyllende forklart i kapittel 2 under *Sentrale begreper*

Aktørene og nettverket

De som reiste fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale, er sammenstilt på skjema med kolonner med ulike kategorier av opplysninger. Dette er i kapittel 3, *Utflytterområdene Halsnøy og Sauda*. Enkelte andre personer fra Rogaland er som nevnt tatt med, da de på ulike måter hadde relasjoner til de fra Halsnøy og Sauda. Til sammen utgjør disse personene *aktørene* i denne oppgaven. De har det til felles at de reiste fra Ryfylke/Rogaland til Martinsdale i Montana. Skjemaene viser også at et relativt stort antall har til felles at de reiste tilbake til hjemstedet etter å ha vært i Martinsdale en tid.

I denne studien er *migrasjonsnettverket* et sentralt element. Dette nettverket sentreres om de aktørene som gjorde reisen. Et viktig moment er nettverksbåndene mellom disse aktørene. Men disse aktørene var også i kontakt med andre viktige personer som også i større eller mindre grad var en del av nettverket. Et eksempel på dette er de som ble igjen hjemme, men hadde nære relasjoner til de som dro. Arbeidskamerater i Martinsdale kunne også i kraft av kjennskap være en del av nettverket. Eksempler fra disse kategoriene trekkes inn i oppgaven der det er hensiktsmessig. Aktørene og nettverksillustrasjonene blir i oppgaven brukt som empirisk materiale og stilles opp til diskusjon sammen med relevant teori.

Noen av aktørene blir anvendt i større grad enn andre blant annet på bakgrunn av omfattende kildemateriale og rolle i migrasjonsnettverket. Fra Halsnøy blir Edvard Skartveit et eksempel i flere henseender, og brukes for å anskueliggjøre en livskurs kretsende om årene i Amerika.²³ Han brukes også som illustrasjon på nettverk. Fra Sauda blir Enok Søndena løftet fram, blant annet i kraft av at han gjorde mange reiser fram og tilbake.

Vekting

Fokuset på migrasjonsnettverket Halsnøy, Sauda og Martinsdale forteller hvilke geografiske steder som er de vesentligste i denne oppgaven. Det er flyttemålet Martinsdale som får størst plass av disse. Årsaken er at - i tillegg til migrasjonsnettverket - løftes arbeidsmarkedet i Martinsdale fram som et objekt for å forklare omfanget av - og retningen på migrasjonen. Av de to utflytterområdene er det bevisst gjort mest omfattende undersøkelser omkring de fra Halsnøy. Det gjenspeiles også i den plass som er gitt Halsnøy i oppgaven. Sauda ble tatt inn underveis i prosessen, og komplementerer bildet av et migrasjonsnettverk.

---

²³ Østrem 2006 s. 111

Metode og kilder

Med utgangspunkt i problemstillingen framstod det som viktig å kunne dokumentere følgende:

1. *Hvem* dro fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale, i perioden 1889-1947?
2. *Et utvalg opplysninger*, som fødselsår, slektskap til andre aktører, reisetidspunkt, tilbakevending og bosted ved tilbakevending
3. *Aktørenes yrke og arbeidssted* i Martinsdale
4. *Aktørenes relasjoner* til andre i migrasjonsnettverket
5. *Kvalitativ informasjon* om noen av aktørene. Om livet som sauegjeter, kjennskap til andre i nettverket, organisering av reise osv.

Som vist ovenfor så krever problemstillingen et empirisk utvalg av både kvantitativ og kvalitativ art. Det er valgt en løsning der oppgaven bygger på et bredt kildegrunnlag både som utgangspunkt for de kvantitative og de kvalitative undersøkelsene. Dette kildegrunnlaget er systematisert som vedlegg til oppgaven.

Prosessen med å gå ut så bredt for å innhente informasjon om aktørene har vært meget tidkrevende. Intensjonen med det brede utvalget av empirisk materiale er todelt: For det første skal materialet gjennom framstillingen i kapittel 4, 5 og 6 gi leseren en oversikt over aktørene i sammenheng med utflytterområdene Halsnøy og Sauda og flyttemålet Martinsdale. Materialet skal også dokumentere på hvilke måter migrasjonsnettverket virket og hvordan aktørene som sauegjeterere spilte en rolle i arbeidsmarkedet i Martindale. For det andre vil det empiriske materialet bli brukt inn i *Del 2* i drøftingen av problemstillingen. Her diskuteres funnene og framstillingen i *Del 1* opp mot relevant teori.

Det er brukt mye tid på kontakt med informanter som kunne gi utfyllende opplysninger om noen av aktørene i oppgaven. Det er lagt vekt på å bruke informanter med kjennskap til aktører både fra Halsnøy og Sauda. Videre er det opprettet kontakt med informanter som kunne gi opplysninger om aktører som ble i Martinsdale, og informanter med kjennskap til de som dro hjem. Informantene er nådd ved personlige samtaler på Halsnøy, i Stavanger og i Martinsdale. I tillegg er det brukt brev og mail.²⁴ Forutsetningene for kontaktene har vært et bredt kontaktnett på Halsnøy og turene til Martinsdale i 1995 og 2004

---

²⁴ Vedlegg 3 favner informantene og informasjonen de har kommet med

Den andre hovedmetoden har vært å innhente et bredt utvalg kilder som kunne avdekke flere aktører som dro til Martinsdale, og bidra med utfyllende opplysninger om disse. Eksempler på dette er postkort, bilder, ulike seilingstabeller og amerikanske folketellinger.²⁵

For å systematisere opplysningene om hver enkelt aktør, så er det laget en oversikt som viser hvilke kilder og opplysninger som kan knyttes til hver enkelt aktør i oppgaven. Dette er framstilt som *Vedlegg 2* til oppgaven. Mange av aktørene endret navnet sitt noe da de kom til Amerika. Navnet i utgangspunktet og endringene framkommer også i *Vedlegg 2*.

Som et empirisk utgangspunkt for studien blir det vesentlig å finne og dokumentere hvor mange og hvem som dro til Martinsdale. Hensikten er å fastsette omfanget eller utbredelsen av et fenomen mer presist.²⁶ Som utgangspunkt for videre undersøkelser var det avgjørende å finne ut hvem som faktisk dro fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale. Disse aktørene representerer da det dokumenterte omfanget av utvandringen fra utflytterområdene til flyttemålet. Aktørene er skjematisk presentert i kapittel 3, *Utflytterområdene Halsnøy og Sauda*, med kategorier av ulike opplysninger tilknyttet hver enkelt.

Som hovedkilder for å fastslå når hver enkelt av aktørene reiste, så er *Lists of passengers for the United States* og *Digitalarkivets emigrantprotokoller* brukt.²⁷ Disse protokollene inneholder også i noen grad mer kvalitativ informasjon som destinasjon og hvem som reiste sammen.²⁸ *Lists of passengers for the United States* er kopier av originale seilingstabeller, derfor ble det i første omgang søkt etter aktørene her. Digitalarkivets emigrantprotokoller er avskrifter av protokoller og derfor litt mindre sikker som kilde. Her ble det forsøkt å finne de aktørene som ikke ble funnet i de amerikanske seilingstabellene. Til sammen favner disse to kildene omkring 90 prosent av aktørene.

De kildene som dokumenterer at flest har vært i Martinsdale er *United States Population Schedules*, *United States Federal Census* og *United States Draft Registrations Cards*.²⁹ De to først nevnte er folketellingene fra 1900, 1910, 1920 og 1930 omkring Martinsdale. De fanger opp ganske mange av aktørene i oppgaven. Samtidig sier disse tellingene noe om hushold, og

---

²⁵ Vedleggslisten viser bredden i dette kildeutvalget.

²⁶ Knut Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var. En innføring i historiefaget* (Oslo 1992) s. 230

²⁷ Vedlegg 10 og 11

²⁸ Eksempelvis Vedlegg 10 c: Mange ryfylkinger med destinasjon Martinsdale

²⁹ Vedleggene 12, 13 og 14

mange av disse unge mennene står oppført som *hired man* til et hushold. Dermed indikeres det at de bor der, og jobber på ranchen. Det framgår også *når* de kom til Amerika. Mens den første kilden er en kopi av de faktiske listene, så er den andre en dataskrevet utgave der en kan forsøke å søke etter spesifikke navn.

United States Draft Registration Cards forteller hvem som ble innrullert i US Army og tidspunktet for dette. Ni av aktørene i oppgaven finnes i denne type kilde. En betydningsfull tilleggsinformasjon er at det oppgis yrke, og hvor den enkelte er ansatt i året 1917.

Andre kilder i oppgaven er også anvendt for å finne opplysninger av kvantitativ karakter. Tids- og stedsangivelser på postkortene knytter personer til Martinsdale-området.³⁰ Informanter har bidratt med konkrete opplysninger om navn og tidspunkt. Eksempelvis gir brev fra Adoline Halsne og reisenotat fra Frithjof Bjerga også konkret troverdig informasjon om når noen av aktørene ankom Martinsdale.

Det er brukt mye tid på å innhente bilder av aktørene fra tiden i Martinsdale og omkring reisen. Vedlegg 6 viser et utvalg av disse bildene. Bildene viser kontakter og kjennskap mellom aktørene og aktørene som sauegjetere og rancharbeidere i Martinsdale.

Det varierte og omfattende kildeutvalget fanger med ulike typer opplysninger opp de aktørene som er tatt med i oppgaven.³¹ Bare personer som kildematerialet bekrefter har gjort reisen fra flyttemålene til Martinsdale er tatt med. Derfor danner det empiriske materialet et dokumentert og relevant utgangspunkt for framstillingen i *Del 1* og drøftingen i *Del 2*.

Litteratur

Hovedfokuset i anvendelsen av primærkilder har vært å fange opp opplysninger om aktørene omkring reisen og flyttemålet Martinsdale. Personopplysninger med utgangspunkt i utflytterområdene har blitt hentet inn ved hjelp av bygdebøkene fra Finnøy, Hjelmeland og Sauda.

Det er lagt vekt på å anvende spesifikk litteratur som omhandler Ryfylke og de valgte utflytterområdene Halsnøy og Sauda innenfor oppgavens tidsavgrensning. Samtidig er det

---

³⁰ Vedlegg 7 a. Postkort

³¹ Vedlegg 2 gir en systematisk oversikt

brukt litteratur som avdekker forhold i Martinsdale spesielt og Montana generelt i samme tidsavgrensning. Dette for å fange lokale forhold i utflytterområdene og ved flyttemålet.

Andre typer verk er nyttet for å sette de lokale forhold inn i en større sammenheng. Dette gjelder migrasjonshistoriske verk av ulik karakter, eksempelvis med vekt på Norge som emigrantnasjon, med vekt på immigrantsamfunn i Amerika og vekt på emigrantreisen også som en rundreise, der mange etter hvert dro hjem.

Noe av litteraturen som er valgt, har fokus på migrasjonsforståelse og teori om migrasjon. Eksempler på forfattere er Knut Kjeldstadli, Øivind Fuglerud, Leslie Page Moch og Nils Olav Østrem. Her kan nevnes samfunnsvitenskapelige bøker av Urie Bronfenbrenner og Inge Bø, som bruker mesonivået som et analyseredskap for å forstå menneskelig samhandling. Dette er tatt inn i migrasjonsteorien og utviklet videre av blant andre Thomas Faist og Dirk Hoerder.

Hovedutfordringer i kildeanvendelsen

Mange av kildene, som emigrantprotokollene, de amerikanske folketellingene og passasjerlistene er mangelfulle, vanskelige å finne fram i, eller gir ikke den informasjonen som ønskes. Her nevnes noen eksempler på utfordringer i kildeanvendelsen.

De amerikanske folketellingene fanger ikke opp de som var i Martinsdale mellom tidspunktene for tellingene. I tillegg er skriften tidvis vanskelig å tyde. Emigrantprotokollene er mangelfulle, mange lister gikk tapt i en brann i Stavanger i 1929.³² Mange aktører opptrer - mer eller mindre tilfeldig - med andre nyanser av navnet i de nevnte kildene. Derfor kan det være at de ikke blir fanget opp. Bredden i kildeutvalg, og muligheten til å kombinere flere kilder er ment å kompensere for disse manglene.³³

Oppgaven dekker en periode fra 1889-1947. Det er fra om lag seksti til over hundre år siden. Det betyr at de som dro fra utflytterområdene i Ryfylke til Martinsdale, er døde. Dermed framstår generasjonen etter disse som primærkilder. Det er også barn av emigrantene som i hovedsak er brukt som informanter. Hovedfokuset på flyttemålet Martinsdale har den utfordringen at stedet er fysisk langt borte. Turene til området i 1995 og 2004, og etableringen

---

³² Hans Eyvind Næss, *Utvandringen fra Rogaland til Amerika*, artikkel i *Lokalhistorisk årbok for Rogaland* (1984) s. 105

³³ Vedlegg 2 gir en oversikt over hvilke kilder som er brukt mot hvem av aktørene.

av kontakter har vært nyttig for informasjonstilgang. Brev, mail og internettlinker har også dempet denne ulempen.

Bygdebøkene er ikke primærkilder og det kan være muligheter for feil i eksempelvis navn og årstall. Med tanke på problemstillingen i denne oppgaven så er det likevel ikke av avgjørende betydning. Styrken er at bygdebøkene presenterer hele familier, slektskap og til dels naboskap. I folketellingene, eksempelvis fra 1900, så er det aktører i denne oppgaven som ikke er født. Dermed blir det et omfattende arbeid å kombinere folketellinger for å plassere aktørene. Dette ble vurdert som uhensiktsmessig i denne oppgaven.

Empirisk materiale bekrefter at de aktørene som skjematisk presenteres i kapittel 3 reiste til Martinsdale. Det er mulig at en eller to til fra Halsnøy var der. Men undersøkelsene omkring de fra Halsnøy har vært omfattende, derfor er oversikten nær komplett. Emigrantprotokollene viser mange saudabuer som reiste sammen, med Montana som utvandringsmål, der enkelte fanges opp igjen i Martinsdale. Sauda var et større samfunn, og det er sannsynlig at det var flere som dro til Martinsdale. Antallet fra Sauda som dokumenteres og presenteres viser likevel en klar nok tendens i retningen på utvandringen.

Presentasjon av oppgaven

Opgaven er delt i to hoveddeler. *Del 1* er en presentasjonsdel. Innledningsvis klargjøres problemstillingen og oppgaven som helhet. Videre presenteres forskningsstatus, utflytterområdene, flyttemålet og migrasjonsnettverk. *Del 2* er en drøfting av ulike perspektiver inn mot problemstillingen.

I kapittel 2 presenteres bakgrunnen for valget av problemstilling og empiriske og teoretiske forutsetninger for denne. Det foretas en gjennomgang av et utvalg historikere og deres vektlegging av årsaker til migrasjon. Denne gjennomgangen viser en utvikling i fokus over tid med tanke på årsaksforklaringer til migrasjon. Dette ender opp med det hovedperspektivet Thomas Faist inntar, der han løfter fram mesonivået som et avgjørende nivå for å begrunne årsaker til migrasjon. Mesonivået blir som nevnt et gjennomgående plan i denne oppgaven.

I kapittel 3 gjøres det en presentasjon av utflytterområdene Halsnøy og Sauda innenfor den tidsepoken som er skissert. Hensikten er å gi et bilde på hvilket samfunn utvandrerne dro fra.

Det legges vekt på næringsveier, samfunnsinstitusjoner, kontaktskapende arenaer og aktører som dro til Martinsdale.

Kapittel 4 har fokus på flyttemålet Martinsdale. Det gis en faseinndelt oversikt over karaktertrekk ved perioden fra de første pionerene kom i 1889, og til 1947, når den siste av de som remigrerte, dro hjem. Hovedfokuset videre er yrket sauegjeter, ranchen som arbeidsplass og arena, og hvordan dette utgjorde et arbeidsmarked med spesielle kjennetegn. Aktørene presentert i kapittel 3 hentes fram igjen og settes i sammenheng med kategoriene yrke og arbeidssted. Videre fokuseres det på de små samfunnene, som Martinsdale, de større byene og jernbanen som kommunikasjonsmiddel.

Kapittel 5 viser fortellinger om hvordan migrasjonsnettverket virket på ulike plan. Dette blir illustrert ved hjelp av aktører presentert tidligere i oppgaven. Kapitlet favner både utflytterområdene og flyttemålet. Men hovedfokuset er på de elementer som virket informasjonsutvekslende mellom områdene, som brev, hjemvendte og de som reiste flere ganger.

I kapittel 6 drøftes kvaliteter ved migrasjonsnettverket i lys av empiri og teori. Det drøftes hvor stort migrasjonsnettverket egentlig var, og hvilken styrke og kvalitet det var i nettverksbåndene mellom aktørene i migrasjonsnettverket. Her brukes mesonivået som analyseramme, og begreper som sosiale bånd og sosial kapital er verktøy i drøftingen.

Kapittel 7 inneholder en teoretisk drøfting av perspektiv på arbeidsmarked og migrasjon. Utvandringen til Martinsdale stilles opp mot andre samtidige og fortidige migrasjonsstrømmer. Ved dette gjøres det noen sammenlikninger av likhetstrekk og hva som er annerledes. Videre diskuteres det hvilke vilkår sauegjeterne hadde i arbeidsmarkedet i Martinsdale.

De to hovedbegrepene *migrasjonsnettverk* og *arbeidsmarked* dominerer med andre ord hvert sitt kapittel, henholdsvis kapittel 6 og 7. Det må likevel understrekes at begge begrepene inngår i begge kapitlene og de favnes begge av mesonivået som analyseramme. I dette ligger det at arbeidsmarkedet ses på som en helt sentral arena for emigrantenes utgangspunkt og opphold. Migrasjonsnettverket var bærere om informasjonen om forholdene og mulighetene i

arbeidsmarkedet, og hadde aktører inn i dette arbeidsmarkedet. Derfor virker disse begrepene i stor grad sammen.

I kapittel 8 er det fokus på den faseinndelingen av kronologien som er presentert i kapittel 4. Drøftingen av faseinndelingen har utgangspunkt i de empiriske funn om når utvandrerne reiste og trekk ved utviklingen i Martinsdale. Dette diskuteres mot teori om faseinndeling av Sune Åkerman og Thomas Faist.

Kapittel 9 inneholder en oppsummering av de viktigste funnene i oppgaven, i henhold til problemstillingen. Videre foreslås det hvilke perspektiver som kan være interessante videre i relasjon til det arbeidet som er gjort med denne oppgaven.

Kapittel 2 Forskningsstatus

Innledning

I denne delen av oppgaven er målsetningen å redegjøre for hvilke perspektiver som har preget forskningen på årsakene til migrasjon. Først klargjøres veien fram mot *mitt* perspektiv, og de geografiske steder og kjernebegrep som til sammen utgjør problemstillingen i denne oppgaven. De migrasjonsteoretiske begrepsparene *old – og new immigration* presenteres som referanser for denne studien.

Et utvalg sentrale historikere og fagpersoner er løftet fram for å illustrere en utvikling med tanke på vektlegging av årsaker til migrasjon. Grovt sett blir det en gjennomgang som viser hvordan individuelle og strukturelle årsaksforklaringer etter hvert utfylles av forklaringer på et mellomliggende nivå. Samhandling og nettverk utfyller et årsaksforhold som lenge hadde fokus på det individuelle. Samtidig vises det større interesse for kvaliteter ved *ulike typer* arbeidsmarked, som også kan nyansere de strukturelle økonomiske forklaringene på migrasjon. Mesonivået forklares senere, og favner disse nye perspektivene. En slik utvikling i forklaringer på årsaker til migrasjon antyder også større vektning av sosiokulturelle årsaker til migrasjon, på bekostning av de økonomiske årsakene.

Perspektiver mot problemstillingen

Funn og veivalg

Problemstillingen i oppgaven tar opp på hvilke måter migrasjonsnettverk og kvaliteter ved arbeidsmarkedet i Martinsdale var viktige årsaker til omfanget av migrasjonen fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale. I dette ligger det blant annet å sette et tydeligere fokus på mesonivået som analysenivå, å løfte fram Montana som et – i sin tid - vesentlig utvandringsmål, og å nyansere bildet av Norge som et land tilhørende Old immigration.

Her klargjøres for det første valgene av de geografiske stedene *Halsnøy, Sauda og Martinsdale*. For det andre gjøres det rede for hvordan *migrasjonsnettverket og kvalitetene ved arbeidsmarkedet* kan ha spilt en viktig rolle for å forklare omfanget og retningen på utvandringen.

Det er egen tilknytning til Halsnøy som gjør at dette utflytterområdet er valgt. Min farfar, Edvard Skartveit var en av mange fra øya som hadde vært i Montana som sauegjeter. En stor bildesamling, klapperslangeskinn og sølvdollars var bare noe av det som minnet om denne tiden og skapte en viss interesse. En tur til Amerika i 1995 førte meg til Martinsdale i Montana, der mange av disse fra Halsnøy hadde vært. Uten å være veldig forberedt eller bevisst, så fikk jeg i møte med folk mange inntrykk og opplysninger som gjorde meg mer interessert i disse som dro til Martinsdale. I 2004 gjorde jeg en ny reise til området. Denne gang var jeg godt forberedt, hadde flere kontakter på forhånd og gikk mer systematisk til verks.

I arbeidet med å finne ut og dokumentere hvem fra Halsnøy som dro til Martinsdale, så dukket det stadig opp navn på saudabuer som også dro til Martinsdale. Med utgangspunkt i dette ble det gjort systematiske undersøkelser for å finne flest mulig av de som dro fra Sauda til Martinsdale. Ulike kilder pekte mot at det var kontakt eller mellom disse halsnøybuene og saudabuene. Dette blir det redegjort for senere i oppgaven. Antallet saudabuer som ble funnet, sammen med tegnene på kontakt med halsnøybuer gjorde at Sauda ble valgt som det andre utflytterområdet.

Martinsdale i Montana var flyttemålet for de aktørene som følges i oppgaven. Utvandringen til Montana kan betraktes som den siste og vestligste norske migrasjonsstrømmen til

Midtvesten. En gjennomgang av to oversiktsverk om den norske utvandringen til Amerika forteller om hvilken plass utvandringen til Montana har fått sammenliknet med utvandringen til andre steder i Amerika. Ingrid Semmingsen behandler Montana kort og fragmentert i sine ellers voluminøse verk.³⁴ Odd S. Lovoll, som har hovedfokus på immigrantsamfunnene etablert av nordmenn, har ikke funnet plass til nordmenns forbindelser til Montana.³⁵ Lokalhistoriske bøker fra Rogaland har derimot løftet fram den delen av vår utvandringshistorie som er knyttet til Montana.³⁶

Det kan være ulike årsaker til at Montana blir så vidt lite omtalt. Uten å gå inn på en drøfting om det, så kan det etter min mening se ut som om denne delen av vår utvandringshistorie er noe underkommunisert. Det er mitt syn at utvandringen til Montana har i seg mange andre kjennetegn enn for eksempel den tidligere utvandringen til kjerneområdene i Midtvesten. Disse kjennetegnene vil komme fram i løpet av oppgaven.

De ovenfor nevnte tegnene på kontakt mellom halsnøybuer og saudabuer ble utgangspunkt for grundigere undersøkelser for å avdekke hvor omfattende kontakten var. Nettverksbåndene mellom aktørene viste seg å være mange. Dette er gjort rede for i kapittel 5, *Fortellinger om migrasjonsnettverk*. Omfanget av- og styrken i forbindelsene mellom aktørene fra Halsnøy og Sauda gjør at det gir mening å kalle det systematiske- og ikke tilfeldige forbindelser. Derfor gir det empiriske materialet mulighet til studere virkningen av migrasjonsnettverket med tanke på omfanget og retningen på utvandringen.

Arbeidsmarkedet i Martinsdale endret seg noe over tid, noe som er beskrevet under kapittel 4, *Flyttemålet Martinsdale* og drøftet i kapittel 8, *Trekk ved fasene i utvandringen til Martinsdale*. Likevel var det mange kvaliteter ved dette arbeidsmarkedet som holdt seg relativt stabile over tid. Sannsynligvis kunne en gjort en sammenlikning med lignende tettsteder i Montana som Martinsdale og funnet mange fellestrekk med arbeidsmarkedet der. På den annen side kan en faktor som at jernbanetraseen ble lagt forbi Martinsdale ha løftet dette området ved at råvarer som ull og kjøtt kom raskere til markedene.³⁷ Derfor kan det selv i en slik sammenlikning være tydelige ulikheter. Det sentrale er at disse kvalitetene i

---

³⁴ Ingrid Semmingsen, *Veien mot Vest, bind 2* (Oslo 1950) s. 269-270

³⁵ I boka *Det løfterike landet* 1997

³⁶ Eksempelvis Lars Chr. Sande, *Brødrene fra Himmaland som dro til Montana for å gjete sauer*, fortelling i *De som dro ut*, Sande, Lars Chr. (red.) (Stavanger 1975) og Lillehammer 2002

³⁷ Se kapittel 4 *Flyttemålet Martinsdale*, under overskriften *Montana Railroad*

arbeidsmarkedet i Martinsdale ble formidlet til potensielle emigranter, og ble en faktor som kunne være med å trekke folk til området.

Old immigration og New immigration

Begrepene *Old immigration* og *New immigration* er to klassiske paradigmer i migrasjonsterminologien. De brukes for å dele i to hovedgrupper av innvandrere til Amerika. Old immigration favner de land fra nord- og vest-Europa som grovt sett hadde betydelig innvandring til Amerika tidlig. New immigration favner land fra sør- og øst-Europa som hadde stor innvandring til Amerika på et senere tidspunkt.³⁸ Med denne inndelingen faller nordmennene inn i Old immigration.

Ryfylkingene som dro til Martinsdale for å gjete sauer hører da strengt tatt inn under Old immigration. Det var da også en utvandring fra et ruralt strøk, til et annet ruralt strøk. Slik sett kan en kalle det en konservativ utvandring, og trekke en parallell til den tidligere utvandringen fra bygde-Norge til Midtvesten. Tidsmessig parallelt med utvandringen til Martinsdale, faller utvandringen fra kyststrøk i Norge til fiskeriene på øst- og vestkysten i Amerika. Det var en utvandring dominert fra Agder-fylkene, men der Karmøy i Rogaland var sterkt inne. Vanligvis dro de til Amerika om våren og en del returnerte når høsten kom. Relativt mange var ”trekkfugler”, og reiste fram og tilbake flere ganger.³⁹

På samme tid, slutten av 1800-tallet, og de første tiårene av 1900-tallet dominerte emigranter fra sør- og øst-Europa, og det kan være hensiktsmessig og trekke noen paralleller i den retning. I en sammenlikning mellom sauegjeterne i Martinsdale og italienerne i den amerikanske industrien på samme tid, ser en flere likhetstrekk. Noen av disse er kjønn, alderssammensetning, utreisetidspunkt og tendensen til remigrasjon.

Old- og New immigration som referanser for utvandringen fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale blir drøftet i kapittel 6 og 7, som har hovedfokus på henholdsvis migrasjonsnettverket og arbeidsmarkedet i Martinsdale

---

³⁸ Mark Wyman, *Roundtrip to America. The immigrants return to Europe 1880-1930* (London 1993) s. 100

³⁹ Semmingsen 1950 s. 376-380

Strukturelle og individuelle forklaringer på migrasjon

Harry Jerome

Push/pull-modellen fra 1926 av den amerikanske økonomen Harry Jerome har som hovedanliggende å forklare årsaker til migrasjon. Push-perspektivet risser opp hvordan ulike forhold på et hjemsted kan få folk til å ønske å migrere til et annet sted. Det kan eksempelvis være vanskeligheter med å få arbeid eller forekomme religiøs forfølgelse. Pull-perspektivet handler om hvordan forholdene i et potensielt tilflyttingsområde kan være med på å få folk til å velge å migrere til det stedet. Det kan være gode muligheter for arbeid eller høyere levestandard for å gi to eksempler.⁴⁰ Mange senere historikere har løftet fram denne modellen og holdt den opp mot sin egen oppfatning av hvilke årsaker som veier tyngst.

Ingrid Semmingsen

Ingrid Semmingsens to store bind, *Veien mot vest 1 og 2*, kom ut i 1941 og 1950. Til sammen framstår de som selve hovedverket om norsk utvandringshistorie.⁴¹ Bøkene behandler til sammen utvandringen fra Norge til Nord-Amerika fra 1825 til 1915. De er omfangsrike og har stor variasjonsbredde i perspektiv og problemstillinger.⁴² Her vil jeg i konsentrert form presentere de forklaringene hun gir på *årsakene* til utvandringen fra Norge til Amerika.

Ingrid Semmingsen drøfter årsaker til denne utvandringen på et strukturelt plan. I tiden fra om lag 1880 til 1900 skiftet utvandringen karakter. Det ble færre og færre barn og eldre og en sterk økning i unge, ugifte – spesielt menn – som utvandret. Det gikk fra en dominans av familieutvandring til det Semmingsen kaller ungdomsutvandring. Hun foreslår selv, og dokumenterer at det var unge menn fra landsbygda som det var flest av. Fra byene var kjønnsbalansen langt jevnere. Forklaringen mener hun å finne i at landsbygda hadde en tydeligere tradisjon for amerikaferd, og at folkeopplysning og transportforbedringer hadde gjort det lettere å reise. Men det var mye lettere for unge menn å finne relevant arbeid enn for kvinner i Amerika. Dermed dro flere av kvinnene til byer i stedet. En annen forklaring som hun presenterer, men ikke bifaller selv er at samfunnet i Norge hadde utviklet seg i disfavør

---

⁴⁰ W.T.R. Pryce (ed.) *Studying Family and Community History. 19th and 20th Centuries. Volume 2. From Family History to Community History* (Cambridge 1994) s. 13

⁴¹ Østrem 2006 s. 39

⁴² Østrem 2006 s. 42

av unge menn. Det var med denne forklaringen det tunge sosiale trykket som presset unge menn ut fra Norge.⁴³

Semmingsen drøfter også hvordan konjunktursvingningene virket inn på tendensen til utvandring. Her bruker hun push/pull teori og viser til Jeromes konklusjon at ”The pull is stronger than the push”. God økonomisk utvikling i Amerika førte til stor innvandring i denne perioden, mens kriser i den amerikanske økonomien raskt førte innvandringstallene nedover. Semmingsen holder dette opp mot de utvandringsbølgene vi hadde fra Norge. Hun finner at det til tross for nyanser ser ut til å stemme at ”The pull er sterkere enn the push”, i alle fall for korttidssvingninger.⁴⁴

I noen grad er Semmingsen innom den enkelte utvandrers motiver. Fram til slutten av 1800-tallet hadde nok de aller fleste til hensikt å dra fra Norge for godt. Det var ofte godt voksne folk med familier som tok en grunnleggende beslutning der tilbakevending var lite aktuelt. Fra slutten av århundret og begynnelsen av 1900-tallet var det mange som dro ut som ønsket å ta oppsparte midler med seg hjem etterpå. Det ble i alle fall en mulighet. Dermed endret motivene seg i stor grad i forhold til om en hadde som intensjon å bli eller å reise hjem.⁴⁵

Kontakten mellom Amerika og Norge viste på ulike måter. Amerikapenger ble sendt hjem og fikk til dels stor betydning for investeringer i Norge og for familier som hadde noen av sine i Amerika. Brevvekslingen fram og tilbake bidro til at folk holdt kontakten og sosiale nettverk ble opprettholdt. Brevene gjorde at folk var orientert og tidvis kunne disse virke til å lokke andre til å reise til Amerika. Hjemvendte norskamerikanere kom med impulser, og det ble opprettet norskamerikanske venneforeninger.⁴⁶

Dudley Baines

Dudley Baines fra *London School of economics* berører i betydelig grad årsakene til migrasjonsfenomenet i sin bok *Emigration from Europe 1815-1930*. Han drøfter push/pull-modellen, og hevder at det er to element som er vanskelige å veie mot hverandre. For en som emigrerer vil det være innslag av begge deler som ligger bak, og sannsynligvis vil det være

---

⁴³ Semmingsen 1950 s. 493-499

⁴⁴ Semmingsen 1950 s. 499-504

⁴⁵ Semmingsen 1950 s. 512

⁴⁶ Semmingsen 1950 s. 454-455, 460 og 470

problematisk å peke på om push er viktigere enn pull, eller omvendt. Som kommentar til modellen trekker og Baines fram at migrasjon er en selektiv prosess. Alder, kjønn og yrke er eksempler på faktorer som kunne fremme eller hemme migrasjon.⁴⁷

Baines trekker og fram en økonomisk forklaringsmodell for migrasjon som han kaller *sentrum-periferi*. Det sentrale her er at sentrum gjennomgår en avansert kapitalistisk utvikling, som øker behovet for ufaglært arbeidskraft. Dette behovet blir møtt av immigranter fra en periferi. Det gir et segmentert arbeidsmarked, der det er lite rom for arbeiderne til å forbedre sin posisjon. Baines knytter denne tankegangen opp mot de fra sør- og øst-Europa som kom til Amerika med motiv om å tjene penger til å ta med seg hjem. Likevel advarer han mot generalisering av grupper.⁴⁸

Dudley Baines stiller spørsmål om ikke de økonomiske forklaringsmodellene blir for generelle, og at for eksempel hvert land som har utvandring har sin egen mer presise forklaring av disse årsakene. Her bringer han inn de personlige motivene som sentrale, men registrerer at de økonomiske og sosiale forhold alltid har vært lettere å måle.⁴⁹ Baines trekker inn kjedemigrasjon som viktig. Det er en tendens til at immigranter slår seg ned i et utvalg av få lokaliteter. Det var et kontinuerlig bånd mellom immigrantsamfunnet og samfunnet hjemme.⁵⁰

Baines er opptatt av strukturene, og har et økonomisk perspektiv på forklaringer av årsaker til migrasjon. Men han åpner for at mer individuelle forklaringer er viktige, uten at han selv utbroderer de.

Åpnere perspektiv på migrasjonsforskning

W.T.R. Pryce

W.T.R. Pryce gransker kvaliteter ved familie og lokalsamfunn i England på 1800 – og 1900-tallet. En viktig faktor i studiet er migrasjon. Her trekkes ut det han sier om kjedemigrasjon.

---

⁴⁷ Dudley Baines, *Emigration from Europe 1815-1930* (Cambridge 1995) s. 7-8

⁴⁸ Baines, 1995 s. 8

⁴⁹ Baines, 1995 s. 9-10

⁵⁰ Baines, 1995 s. 29

Pryce presenterer kjedemigrasjon som en sentral forklaringsmodell for migrasjon. Hovedstrukturen er at det fra et utflytterområde stadig er nye personer som emigrerer til samme sted. Det er en forutsetning i initialfasen at det er noen *pionerer* som velger å være de første fra utflytterområdet til å slå seg ned der. Etter dette opprettholdes kontakten av brev, hjemsending av penger og prepaid tickets. Det oppstår en mentalitet i utflytterområdet, at muligheten for forbedret livskvalitet ligger i å emigrere til samme sted som de kjente har gjort før.⁵¹

Leslie Page Moch

Den amerikanske historikeren Leslie Page Moch har skrevet oversiktsverket *Moving Europeans, Migration in Western Europe since 1650*. Hun deler migrasjonen inn i kronologiske faser med til dels ulike mønstre.

Hun bruker overskrifter for fasene, der *industriell* er et viktig ord. Med det viser hun at den industrielle utviklingen fikk stor betydning for migrasjonsstrømmene. For eksempel var det i perioden 1750 til 1815 stor bevegelse av folk til landsbyer som hadde manufaktur og tidlig industri. I neste fase fra 1815 til 1914 var den store urbaniseringen et sentralt fenomen, et ledd i en sentralisert industri knyttet til de større byene. Befolkningsveksten i Europa var en vesentlig faktor i disse fasene, og en forutsetning for at vi etterhvert fikk det globale arbeidsmarkedet med masseutvandringen fra Europa som en betydelig faktor.⁵²

Moch bruker eksempler fra ulike land for å dokumentere de linjene hun trekker opp. Men hun konsentrerer seg om ulike *regioner* i landene, og mener at det gir det beste bildet. Landene består av ulike regioner. Disse har hatt divergerende demografisk og økonomisk og industriell utvikling. Dermed har det dannet seg ulike migrasjonsmønstre i regionene.⁵³ I disse regionene gjør Moch rede for befolkningsutvikling og eierforhold. Videre diskuterer hun forholdet mellom by og land. Alle disse er faktorer som er av betydning for migrasjon. Moch gjør det ikke til sin oppgave å gå inn på forholdene i mottakerlandene i den oversjøiske migrasjonen. Det framkommer mer som en del av generelle forhold på makroplan og som en del av

---

⁵¹ Pryce 1994 s. 15-16

⁵² Leslie Page Moch, *Moving Europeans. Migration in Western Europe since 1650* (Bloomington and Indianapolis 2003) s. 3-4

⁵³ Moch, 2003 s. 9

generelle eksempler på nettverk, for eksempel i form av kjedemigrasjon. Fokuset er - som overskriften sier – Europa.

Presentasjonen av fasene baserer seg både på globalt og lokalt nivå. De store strukturene dreier seg om demografi og økonomiske faktorer som kapital og behov for arbeidskraft. Den lokale tilnærmingen handler om enkeltmenneskets motiv og mulighet til å velge. Men et menneskes beslutninger blir til i ulike sosiale sammenhenger, der familie, venner og landsbyen blir arenaer som påvirker de valg som blir tatt.⁵⁴ Dermed har Moch sin framstilling fokus på både makro-, mikro-, og også mesonivået. Moch kommenterer sitt nivåperspektiv med å si at de strukturelle faktorene forklarer migrasjonenes hovedmønstre. Det er enkeltmennesket og de sosiale nettverkene disse er den del av som kan forklare hvorfor noen migrerer og andre ikke.⁵⁵

Moch kaller migrasjon for en selektiv prosess og peker på noen sentrale indikatorer for en migrant. Den unge, single og barnløse mann er historisk den som har hatt lettest for å dra ut. Det var ofte familiestrategier som avgjorde hvem som skulle dra og hvem som ble igjen. Mannlige migranter ble oftest på destinasjonen og var med og formet et immigrantsamfunn gjennom kjedemigrasjon. Det var et nett av relasjoner som holdt retningen på migrasjonsstrømmen og dannet en migrasjonskultur. Slik sett var migrasjon noe langt mer enn et økonomisk fenomen. Det var et system av familier, sosiale forbindelser og regional solidaritet.⁵⁶

Mesonivået i migrasjonsforskningen

Urie Bronfenbrenner

Amerikaneren Urie Bronfenbrenner er en av de viktigste utviklingspsykologene i forrige århundre. Han er mest kjent for å ha sammenfattet sosiokulturelle faktorer i det menneskelige livsmiljø til en begripelig helhetsmodell.⁵⁷ Denne modellen ble først brukt i en studie av barns oppvekstmiljø, men elementene i den har vist seg overførbare også til andre miljø.

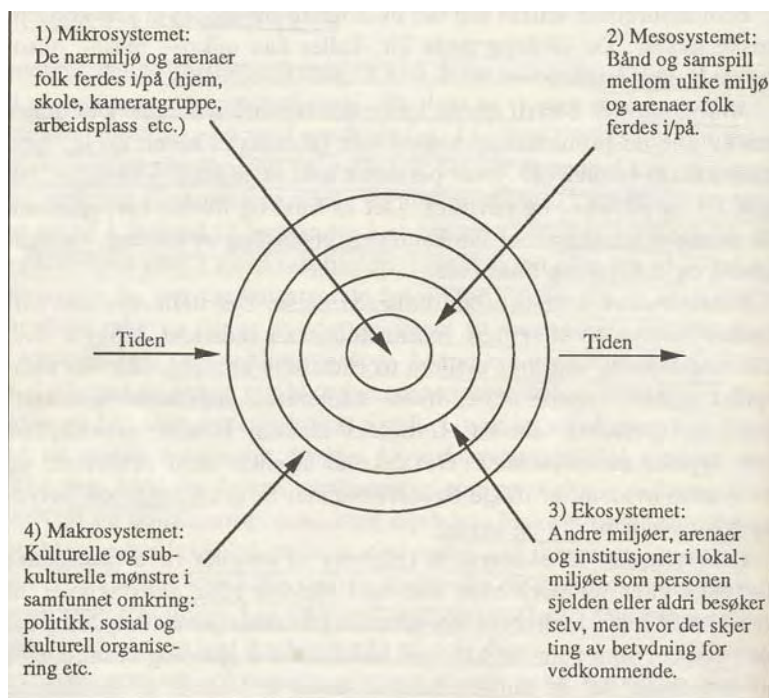
⁵⁴ Moch, 2003 s. 6-7

⁵⁵ Moch, 2003 s. 13

⁵⁶ Moch, 2003 s. 14-17

⁵⁷ Inge Bø, *Folks sosiale landskaper, en innføring i sosiale nettverk* (Stavanger 1993) s. 24

Bronfenbrenner tenker at mennesker utvikler seg i interaksjon med miljøet. Det finnes ulike typer miljø som et menneske er en del av. Han tenker seg disse miljøene som sirkler som går utenpå hverandre. Alle disse miljøene er viktige, og fyller avgjørende behov, eksempelvis i et barns utvikling.⁵⁸

Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell⁵⁹

Denne nivåinndelingen til Bronfenbrenner, skissert i modellen ovenfor, har senere blitt fanget opp og videreutviklet av historikere. Det sentrale blir å studere *samvirket* mellom mikro-, meso-, og makronivået. Da framstår mesonivået som en nøkkel til å føre sammen strukturen – de overordnede samfunnsforholdene – og den enkelte aktøren, eller utvandrerens.⁶⁰

Thomas Faist

Thomas Faist er professor i historie fra Bielefeld i Tyskland. Han har blant annet skrevet boka *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*.

⁵⁸ Urie Bronfenbrenner, *The Ecology of Human Development. Experiments by nature and design* (Cambridge, Massachusetts and London, England 1979) s. 3

⁵⁹ Bø, 1993 s. 26. Begrepene blir forklart i migrasjonsteoretisk sammenheng i kapittel 2, under *Sentrale begreper*

⁶⁰ Østrem 2006 s. 106

Faist mener at teorien om dynamikken ved migrasjon har endret over tid. Tidligere var det en oppfatning at det var en lineær, ensrettet prosess som lot seg forklare av push-pull teori og årsak- virkning forhold.⁶¹

Nå er det mer aksept for å se på migrasjon som en mer sirkulær prosess, der også andre forhold initierer og opprettholder migrasjon. For eksempel vil pionermigranter ved hjelp av sosiale nettverk kunne redusere kostnadene og dempe de psykologiske sperrene som potensielle migranter måtte ha mot å reise ut. Dermed kan disse nettverkene være en forklaring på migrasjon sammen med de strukturelle og individuelle årsakene.⁶² Sosiale strukturer gjør at migranter beveger seg i sosiale rom, Dette begrepet mener Faist er mer dekkende enn sted.⁶³

Ut fra kvaliteter ved migrasjonsnettverk presenterer Faist et verktøy for å studere volumet av - og dynamikken i migrasjon. Mesonivået framstår som et avgjørende analysenivå, og hovedelementene på mesonivå er sosiale bånd og sosial kapital.⁶⁴ Disse begrepene er gjort rede for under *Sentrale begreper*.

Sentrale begreper

Begrepene som blir forklart under vil bli anvendt hovedsakelig i *Del 2* som er drøftingsdelen, men i noen grad også i presentasjonen av utflytterområdene, flyttemålet og fortellingene om migrasjonsnettverk i *Del 1*. De er ment å være verktøy for å svare på problemstillingen. Funnene som er gjort ved undersøkelsene vil bli drøftet i lys av teori, der begrepene under har en sentral rolle.

Begrepene makro, meso og mikro- nivå er som nevnt hentet fra Urie Brofenbrenners utviklingsøkologiske modell.⁶⁵ Her forholder jeg meg til disse begrepene slik de er tatt i bruk i migrasjonsforskningen.

---

⁶¹ Thomas Faist, *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces* (Oxford 2000) s. 50

⁶² Faist 2000 s. 50

⁶³ Faist 2000 s. 58

⁶⁴ Faist 2000 s. 100-101

⁶⁵ Bø 1993 s. 24-25

Makronivået gjelder blant annet verdier, tradisjoner, ideologier og økonomiske- og sosiale forhold, knyttet til en nasjon eller region.⁶⁶

Mikronivået omfatter hvordan individet selv handler og tar beslutninger i samspill med andre på de arenaer der denne ferdes.⁶⁷

Mesonivået er analysenivået mellom de individuelle beslutningene og de større strukturene. Det fokuserer på sosiale relasjoner mellom individer i ulike grupper, som familier, naboer og venner. Det omfatter også studier av nettverk mellom migranter og kjedemigrasjon.⁶⁸

Hovedelementene på mesonivå er *sosiale bånd* og *sosial kapital*.

De sosiale båndene kan være sterke, svake eller symbolske. De sterke båndene er gjerne familier og hushold. De svake båndene kan være nettverk av potensielle emigranter og de som blir. De symbolske båndene er for eksempel etniske eller religiøse organisasjoner.

Sosial kapital er de ressurser som er tilgjengelige for potensielle utvandrere og de som blir igjen, ved at de kan være en del av sosiale nettverk, gjennom sterke, svake eller symbolske bånd.⁶⁹

Migrasjonsnettverk er interpersonale bånd som forbinder de som drar med de som har dratt tidligere og de som ikke har dratt i utflytterområdet og flyttemålet. Båndene kan være mellom venner eller gjennom svakere sosiale kontakter.⁷⁰ Migrasjonsnettverk gjør det lettere å reise, lettere å finne jobb, lettere å finne sted å bo og lettere å holde kontakten med hjemlandet.⁷¹

Et *personsentrert nettverk* er et nettverk der en person er forankringspunktet. Herfra utstråles det relasjoner eller bånd til personens (egos) ulike kontakter; familie, venner, naboer, arbeidskamerater og så videre. Men en kan også se på båndene mellom de som forankringspunktet er i kontakt med. Da kan nettverket etter hvert bli grenseløst. For å studere

---

⁶⁶ Østrem 2006 s. 104-105

⁶⁷ Østrem 2006 s. 105

⁶⁸ Thomas Faist, *The Crucial Meso-Level*, article in *International migration, immobility and development. Multidisciplinary perspectives*, Thomas Hammar, Grete Brochmann, Kristof Tamas and Thomas Faist (eds.) (Oxford 1997) s. 188

⁶⁹ Faist, 1997 s. 200

⁷⁰ Faist, 1997 s. 193

⁷¹ Faist, 2000 s. 96

et fenomen kan en da gjøre nettverket ”kontekstuel”.⁷² I dette tilfellet er konteksten migrasjon mellom Halsnøy og Sauda i Ryfylke og Martinsdale

Segmented labour market er en betegnelse på hvordan ulike yrker rekrutterer arbeidere fra forskjellige steder, og med forskjellig bakgrunn. Ved dette prøver en å analysere kvalitetene ved en type arbeidsmarked et spesielt sted, i stedet for å bare betrakte arbeidsmarked som en generell forutsetning på makronivå. Dirk Hoerder sidestiller emigrantenes bånd til spesielle jordbruksområder med bånd til segmenterte arbeidsmarked i industriområder.⁷³ I denne oppgaven brukes begrepet for å si noe om kvaliteter ved arbeidsmarkedet i Martinsdaleområdet i Montana. Arenaen var ranchene med sauer, og jobben var i hovedsak å være sauegjeter.

Oppsummering

I kapittel 2 har problemstillingen blitt sammenholdt med tradisjonelle oppfatninger av årsaker til migrasjon, med kategorisering av migrasjonsstrømmer, og med tidligere manglende fokus på Montana som utvandringsmål. Det er redegjort for hvordan forklaringene av årsaker til migrasjon har utviklet seg over tid. Med ideer og modeller fra den samfunnsvitenskapelige tradisjon har mesonivået blitt tatt inn i den migrasjonsteoretiske tenkningen som et supplement til mikronivået og makronivået.

Mesonivået blir den plattformen som denne oppgaven i hovedsak baserer seg på. Som et utgangspunkt for senere i oppgaven å behandle migrasjonsnettverket, presenteres i neste kapittel utflytterområdene, og de *aktørene* som hadde sitt utgangspunkt her.

Kapittel 3

Utflytterområdene Halsnøy og Sauda

Her følger en presentasjonen av samfunnene Halsnøy og Sauda, og det migrasjonsmønsteret som oppstod fra disse stedene til Martinsdale. Målet med en oversikt over *utflytterområdene*

---

⁷² Bø 1993 s. 74-77

⁷³ Hoerder 1999 s. 77-80

er å få fram sentrale trekk ved samfunnene Halsnøy og Sauda i perioden 1889 til 1947. Det var med utgangspunkt i disse samfunnene det dannet seg et migrasjonsmønster i retning Martinsdale i Montana. Skjematiske oversikter presenterer aktørene i oppgaven, og noen sammenlignbare opplysninger.⁷⁴ De grundigste undersøkelsene er gjort om aktørene fra Halsnøy, og her presenterer jeg også hvilken sosial kapital som var tilgjengelig i migrasjonsnettverket for de som dro ut.

Halsnøy

Geografi

Halsnøy ligger midt i Ryfylke, med Finnøy i vest, Ombo i nord og Randøy i øst. Det er ei mellomstor øy, mindre enn de nevnte øyene.⁷⁵ Hovedgårdene het fra gammelt av Halsne, Skartveit og Nedre og Øvre Eike. Gardsbrukene plasserer seg dermed under disse hovedgårdene med tilhørende gardsnummer.⁷⁶ Omkring 1900 var folketallet på Halsnøy om lag 300. I 1950 var folketallet nede i 200.⁷⁷

Næringsveiene jordbruk og fiske

De viktigste næringsveiene for folk på Halsnøy var jordbruk og fiske. Det som er kjent som det store hamskiftet i jordbruket skjedde senere i Ryfylke enn på Jæren. Men fra 1870-tallet og fremover mot 1900-tallet skjedde det store endringer. Økonomisk sett handlet det om en gradvis overgang fra selvbergingshushold til pengehushold. Produksjonen ble dermed og mer markedsrettet. Det ble ryddet mye ny jord, noe de mange steingardene er et produkt av.⁷⁸ Hamskiftet hadde også i seg en mer intensiv bruk av innmarka, ved hjelp av økt gjødsling og bruk av nye redskap og maskiner.⁷⁹ I tillegg økte frukt- og bær dyrkingen i Ryfylke formidabelt fra omkring 1900. Det kuperte landskapet gav solfylte skråninger. Varene ble i stor grad eksportert over Stavanger havn.⁸⁰

---

⁷⁴ Personopplysningene er kategorisert etter kode, navn, født, slektskap, reise, linje/skip, tilbakevending og bosted ved tilbakevending

⁷⁵ Vedlegg 1 a. Kart over Halsnøy

⁷⁶ Bjørkvik 1997 s. 408

⁷⁷ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

⁷⁸ Svein Ivar Langhelle, *Jordbruket i utvikling*, kapittel i *Fra Vistehola til Ekofisk bd. 1*, Hovland og Næss (red.) (Stavanger 1986) s. 372-373

⁷⁹ Jostein Nerbøvik, *Norsk historie 1870-1905* (Oslo 1990) s. 33-34

⁸⁰ Helge W. Nordvik *Jordbruket i endring*, kapittel i *Fra Vistehola til Ekofisk bd. 2*, Hovland og Næss (red.) (Stavanger 1987) s. 25

Men Halsnøy hadde en befolkning som var i overkant av hva gårdene på øya kunne brødfø. Behovet for arbeidskraft på gårdene ble også påvirket av den nevnte tilgangen på maskiner. Derfor var det mange unge som måtte søke utkomme andre steder enn på Halsnøy.

I mellomkrigstiden var hesten til god hjelp i jordbruket. De moderne maskinene som hesten kunne dra, lettet det kroppslige arbeidet. For eksempel var slåmaskinen og ploegen arbeidsbesparende. Men det var fortsatt tungt kroppsarbeid i de ulike onnene, som hesjing og såtearbeid om sommeren.⁸¹

Den økonomiske verdenskrisen nådde også Norge på begynnelsen av 1930-tallet. Den viktigste indikatoren på dette var den økende arbeidsledigheten. I primærnæringene ble dette problematisk blant annet fordi det var små muligheter til å kombinere jordbruk med annet lønnsarbeid.⁸² I Ryfylke førte krisen også til lave priser og lite penger i omløp. Dermed stoppet investeringer opp, og det ble arbeidsledighet.⁸³

Halsnøy var ikke en del av tomateventyret som begynte på øyene i Ryfylke i mellomkrigstiden. Øya var heller ikke toneangivende i den samtidige etableringen av revefarmer.⁸⁴ På gardsbruka på Halsnøy var det både frukt, høns, sau og kyr, som på mange av øyene i Ryfylke.⁸⁵ Men det var sauene som var det viktigste.⁸⁶

Njål Tjeltveit peker spesielt på at sauene bidro til kontakt mellom folk. Her viser han blant annet til tradisjonen med å ha sauene på heiebeite. Dette skapte kontakt mellom øybuer og folk på fastlandet.⁸⁷ De fleste halsnøybuer hadde sauer på heiebeite i Espeland, innover fra Hølland i Sauda til innpå 1920-tallet. Tormod Eike har fortalt at de på Halsnøy hadde mye kontakt med de indre fjordbygdene Sand og Sauda som følge av heiebeitet.⁸⁸

---

⁸¹ Njål Tjeltveit, *Mellomkrigs-Ryfylke. 1920-1940. I våre eldre besteforeldres tid* (Fister 2000) s. 18-19

⁸² Edgar Hovland, *Mellom to kriger*, kapittel i *Grunntrekk i norsk historie*, Danielsen, Dyrvik, Grønlie, Helle, Hovland (Oslo 1991) s. 270

⁸³ Tjeltveit 2000 s. 58-61

⁸⁴ Tjeltveit 2000 s. 24-25 og Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

⁸⁵ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

⁸⁶ Trygve Brandal og Njål Tjeltveit, *Sau og hei. Sauehald og heieføring i Ryfylke og på Haugalandet* (Hjelmeland 1996) s. 283-285

⁸⁷ Njål Tjeltveit, *Øyar og fastland*, artikkel i *Folk i Ryfylke* Roy Høibo (red.) (Ryfylkemuseet, Sand 1993) s. 20-21

⁸⁸ Vedlegg 8 b. Ryfylkebrev 4 av Alfred Hauge, fra Stavanger Aftenblad 1956

Folket på Ryfylkeøyene hadde en tradisjon for å satse på både jordbruk og fiske. Her skilte de seg fra karmøybuer som satset mest på fisket, og jærbuene som la mest innsats i jordbruket.⁸⁹ Rett før 1900 kom silda tilbake til kysten. Samtidig utviklet brislingfisket seg til å bli av permanent karakter.⁹⁰ Halsnøy hadde notlag og båter med.⁹¹ På begynnelsen av 1900-tallet begynte skøyter og fiskebåter å få motor, noe som gjorde dem sikrere og mer effektive. Samtidig kom også snurpenota som økte fangstene.⁹² I mellomkrigstida hadde så å si alle motorer i fiskebåtene.

Vintersildfisket gikk over i vårsildfisket og brislingfisket. Mange hadde landnot- og snurpenotbruk og drev sommerfiske i fjordene etter brisling, småsild og makrell. Under vinter- og vårsildfisket var mange av mennene borte i flere uker, og gardene ble drevet av kvinner og barn.⁹³

Halsnøy hadde en – etter folketall – betydelig fiskeflåte.⁹⁴ Denne omfattet både skøyter og motorbåter.⁹⁵ Mannskapet ble rekruttert også fra øyene rundt.⁹⁶ I tillegg førte fisket til at Halsnøybuer ble kjent med folk fra andre øyer og fjordbygder enten ved brislingfisket som førte de rundt i store deler av Ryfylke, eller sildefisket hvor en traff mange andre notlag i Karmøydistriktet.⁹⁷

Rutebåten og kaien

I 1855 startet Det Stavangerske Dampskibsselskap (DSD) med faste ruter i Ryfylke. Fra da av kom stadig flere steder med i rutenettet, det kom poståpneri til mange steder, og DSD ble utfordret av lokale aktører som investerte i båt og etablerte ruter.⁹⁸ Halsnøy fikk anløp av båt sommeren 1885, og i 1912 etablerte Severin Klungland handel og poståpneri på Skartveitkaien. Dermed ble Skartveitkaien det naturlige sentrum og møtested i bygda.⁹⁹ Folket handlet og hentet post på kaien. Herfra kom også øysamfunnet i kontakt med omverdenen.

---

⁸⁹ Svein Ivar Langhelle 1986 s. 381

⁹⁰ Helge W. Nordvik . *Havets sølv er gull verd*, kapittel i *Fra Vistehola til Ekofisk bd. 2*, Hovland og Næss (red.) (Stavanger 1987) s. 34

⁹¹ Bjørkvik 1997 Bilde innholdsfortegnelse, notlag fra Halsnøy og s. 410 bilde skøyta m/s Halsnøy

⁹² Nordvik 1987 s. 41-42

⁹³ Tjeltveit, Njål 2000 s. 20-21. Jfr. Vedlegg 7 a. Postkort til Edvard Skartveit

⁹⁴ Vedlegg 9 a. Andreas Skartveits notater om vårsildfisket 1933

⁹⁵ Vedlegg 9 b. Statens register over merkepliktige norske fiskefarkoster 1920

⁹⁶ Bjørkvik 1997 s. 410 og vedlegg 9 a. Andreas Skartveits notater om vårsildfisket 1933

⁹⁷ Tjeltveit 1993 s. 22

⁹⁸ Tjeltveit 1993 s. 8-10

⁹⁹ Tjeltveit 1993 s. 63

De sendte landbruksvarer til Stavanger og fikk seg inntekt. Folk kunne reise til byen, eller de kunne få varer sendt fra andre via fjordabåten.¹⁰⁰

Kaien var den viktigste møteplassen på Halsnøy. Andre institusjoner av betydning var skolen og bedehuset. På begynnelsen av 1900-tallet var det ikke skole hver uke, for lærerposten var delt med Hetlandsbygd i Fister.¹⁰¹ Etter hvert ble det full lærerpost på Halsnøy.

Bedehuset

Bedehuset har hatt en sterk posisjon i Ryfylke generelt og på Halsnøy spesielt. Før 1900 var det vekkinger og møter med Tormod Rettedal og Lars Oftedal og utover 1900-tallet også Sven Folløen.¹⁰² Alle disse framsto i opposisjon til statskirken og fremmet lekmannsbevegelsens ideer.¹⁰³ Men innad på Halsnøy var det også uenighet, der noen støttet det lekmannsvennlige Kinamisjonsforbundet, og andre Misjonsselskapet. Likevel styrket bedehusmiljøet samholdet innad.¹⁰⁴ Kristelige storstevner i Ryfylke var det mange av. Lars Oftedal etablerte Bethel på Finnøy på 1870-tallet for å få plass til folk fra større deler av Ryfylke. Og denne kulturen med stevner var vesentlig til etter krigen.¹⁰⁵ Dette gjorde at kristenlivet også førte folk på Halsnøy i kontakt med folk fra andre øyer.

Sterke sosiale bånd

Sjøen som omkranset Halsnøy var på et vis en klar grense mot omverdenen. Den var et fysisk skille som tydeliggjorde at Halsnøy var *ett* samfunn. Det gjorde og at miljøet var avgrenset. Halsnøy var et samfunn preget av sterke sosiale bånd. Bygder har ofte sterk sosial forankring i lokalmiljøet. Sterke bånd mellom folk skaper stabile strukturer og forutsigbarhet med tanke på stedets koder.¹⁰⁶ I dette samfunnet var "ættekjensla" sterk seint på 1800-tallet og inn på 1900-tallet.¹⁰⁷ Familien og slekta betydde mye både på det sosiale og det økonomiske plan.

---

¹⁰⁰ Tjeltveit 2000 s. 105-106

¹⁰¹ Tjeltveit 1993 s. 15

¹⁰² Vedlegg 8 a. Ryfylkebrev 2 av Alfred Hauge, fra Stavanger Aftenblad 1956

¹⁰³ Fossåskaret, Erik *Nye tema i nye fora. Kulturskifte 1860-1940*, kapittel i *Fra Vistehola til Ekofisk bd. 2*, Hovland og Næss (red.) (Stavanger 1987) s. 363-365

¹⁰⁴ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

¹⁰⁵ Tjeltveit 1993 s. 18-20

¹⁰⁶ Bø 1993 s. 93

¹⁰⁷ Vedlegg 8 b. Ryfylkebrev 3 av Alfred Hauge, fra Stavanger Aftenblad 1956

Edvard Skartveit

Edvard Skartveit ble født i 1895 på Halsnøy. Han var nummer fem i en søskenflokk som etter hvert talte tolv.¹⁰⁸ Gården på Skartveit var relativt velsituert til å være i Ryfylke. I bryllupet til Edwards foreldre på 1880-tallet kom det bare folk fra de store gårdene i området. Blant disse var Furre på Sjernerøy, Byre, Sandanger og Hovda på Randøy.¹⁰⁹ Det var flere jenter og gutter i tjeneste på gården fram mot århundreskiftet.¹¹⁰

I 1907 reiste broren Johannes til Amerika, og senere videre til Canada.¹¹¹ I 1910 dro brødrene Thor og Ole til Martinsdale i Montana. Edvard var med i et notlag fra Halsnøy på brislingfisket i Hardangerfjorden i 1913.¹¹² Dette året var et katastrofalt bunnår for brislingfisket.¹¹³ Våren 1914 reiste Edvard Skartveit til Martinsdale i Montana sammen med Johannes Bergøy fra Børøy og Ole Sandanger fra Randøy.¹¹⁴

Fra Halsnøy til Martinsdale

Under følger en skjematisk presentasjon av de fra Halsnøy som til ulike tider har vært i Martinsdale, Montana. Skjemaet viser for øvrig personenes sosiale relasjoner i form av slektskap og naboskap. I tillegg viser det om de ble værende i Martinsdale eller om de kom hjem.¹¹⁵

Kode	Navn	Født	Slektskap, naboskap	Reise	Linje, skip	Tilbakevending	Bosted ved tilbakevending
A1	Thor Skartveit	1887	A er brødre Søskenbarn til B	4.4 1910	Cunard Lusitania	1914	Halsnøy
A2	Ole Skartveit	1891	C er brødre til A1 si kone	4.4 1910	Cunard Lusitania	1915	Halsnøy
A3	Edvard Skartveit	1895	A er naboer til D	25.3 1914	NAL Bergensfjord	1926	Halsnøy
A4	Johan Skartveit	1908		19.2 1930	NAL Bergensfjord	1934	Finnøy

¹⁰⁸ Bjørkvik 1997 s. 452

¹⁰⁹ Vedlegg 8 a. Ryfylkebrev 2 av Alfred Hauge, fra Stavanger Aftenblad 1956

¹¹⁰ Bjørkvik 1997 s. 452

¹¹¹ Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller

¹¹² Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

¹¹³ Nordvik 1987 s. 42

¹¹⁴ Vedlegg 10 d. List of passengers for the United States

¹¹⁵ Vedlegg 2 *Aktører og kildeoversikt* viser hvilke kilder som kan knyttes til hvilken aktør

B1	Johannes Bjerga	1892	B er brødre Søskenbarn til A	4.4 1910	Cunard Lusitania	Ca 1913	Halsnøy
B2	Bjørn Bjerga	1894		4.4 1910	Cunard Lusitania	Ca. 1917	Halsnøy
B3	Frithjof Bjerga	1903		14. 3 1927	NAL Bergensfjord	Ca. 1930	Halsnøy
C1	Bernhard H. Eike	1891	C er brødre Svogre til A1	14.5 1909	Empress of Ireland	Nei, død ca. 1930 White Sulphur Springs Montana	
C2	Hartvig H. Eike	1893	C er naboer til G og H	28. 4 1913		Nei. Død 30.9 1918 i Frankrike, us army	
D1	Lars Hagen	1872	D2 og D3 er brødre. D1 er faren	Ca. 1902		Ca. 1906	Halsnøy
D2	Gudmund Nygård	1910	D er naboer til A	7.3 1930	Cunard	1947	Halsnøy
D3	Olaf Nygård	1913		23.5. 1930	White Star	Nei. Død 1976 i Martinsdale, gravlagt Lennep	
E	Haldor Halsne	1908		19.2 1930	NAL Bergensfjord	Ca. 1933	Halsnøy
F1	Otto Skartveit	1910	F er brødre	23.4 1929	Cunard Aquitania	Ca. 1934	Halsnøy
F2	Vilhelm Skartveit	1906		29.1 1930	Cunard Aquitania	Nei. Død i Montana, gravlagt Lewistown	
G1	Ole J. Eike	1877	G1 gift med Kristine Hærem (L)	1893		Nei, Død 1958 Gravlagt Lennep	
G2	Henrik Olai Eike	1870	G er brødre Onkler til H Naboer til C	26.4 1904		Først til Illinois. I 1909 i Martinsdale Usikkert når hjem	Halsnøy
H	Østen Eike	1905	Nevø til G Nabo til C	21.4 1927		Ca. 1935	Halsnøy
I1	Sigvart Halsne	1912	I er brødre	24.3 1930	Cunard	Nei, Død 1974. Gravlagt Lennep	
I2	Magnus Halsne	1910		24.3 1930	Cunard	Nei, bosatt Clear Lake, Iowa til død	
I3	Sigurd Halsne	1906		1929		Nei, Clear Lake, Ia. Indiana og Calif.	

Sosial kapital

I det følgende vil jeg gi en illustrasjon på den sosiale kapitalen som hver enkelt av aktørene nevnt i skjemaet kunne dra nytte av på det tidspunktet de reiste. Den sosiale kapitalen er de menneskelige ressurser som en potensiell utvandrer kan dra nytte av gjennom å være en del av migrasjonsnettverket.

For å vise det vil jeg anvende kategoriene navn, slektskap, naboskap og avreisetidspunkt fra skjemaet ovenfor. I tillegg til disse opplysningene vil jeg trekke inn enkelte andre aktører på Halsnøy som ikke dro til Martinsdale. Det er personer som i kraft av slektskap, inngifte eller naboskap, var en del av migrasjonsnettverket, og kunne være i stand til å påvirke en potensiell emigrant med å ta det endelige valget.

Ole J. Eike var den første som dro til Martinsdale, allerede i 1893. Han ble etterfulgt av Lars Hagen noen år etter 1900. Henrik Olai Eike dro til Illinois i 1904, men var i Martinsdale i 1909. Han var bror av Ole J. Eike som allerede var der. Bernhard H. Eike reiste til Martinsdale i 1909. Han var fra nabogården til der Ole J. Eike og Henrik Olai Eike vokste opp.

I 1910 reiste som nevnt innledningsvis Thor og Ole Skartveit og Johannes og Bjørn Bjerga til Martinsdale. Dette var to brødrepar, som var søskenbarn med hverandre. Thor og Ole Skartveit var naboer til Lars Hagen som var kommet hjem fra Martinsdale, og hadde stiftet familie. Thor Skartveit var året før blitt gift med Marie (Eike) Skartveit, som var søsteren til Bernhard H. Eike. Johannes og Bjørn Bjerga var fra Eike, under en kilometer fra gårdene til de tidligere nevnte aktørene fra Eike. I 1913 reiste Hartvig H. Eike, bror av Bernhard H. Eike og Marie Skartveit, og svoger til Thor Skartveit. Edvard Skartveit dro i 1914. Broren Thor og søskenbarnet Johannes Bjerga var nettopp kommet hjem, mens broren Ole, søskenbarnet Bjørn Bjerga og de to nevnte brødrene til svigerinnen, Marie Skartveit fortsatt var i Martinsdale.¹¹⁶

I 1927 reiste først Frithjof Bjerga til Martinsdale. Begge brødrene til Frithjof, som hadde vært i Martinsdale var kommet hjem. Det samme var de tre søskenbarna fra Skartveit. De to eneste fra Halsnøy som var der da, var Ole J. Eike og Bernhard H. Eike. I 1927 reiste også Østen

---

¹¹⁶ Dokumentasjonen til grunn for opplysningene i disse to avsnittene er systematisert i vedlegg 2 *Aktører og kildeoversikt*

Eike. Han var nevø av Ole J. Eike. I tillegg var søstera Sigrid gift med Bjørn Bjerga etter at Bjørn var kommet hjem fra Martinsdale.¹¹⁷ Søstera Elen Bertine ble gift med Emil Skartveit, som var bror av de nevnte Skartveitkarene som hadde vært i Martinsdale.¹¹⁸

I 1929 reiste Otto Skartveit, og tidlig i 1930 kom broren Vilhelm over. Etter et mellomopphold i Illinois, kom de til Martinsdale.¹¹⁹ Disse hadde ikke nære slektninger blant de andre som var eller hadde vært i Martinsdale. Men de vokste opp på småbruk sentralt på øya, ved kaien og handelsplassen.¹²⁰

I 1930 reiste Haldor Halsne og Johan Skartveit sammen til Martinsdale. Haldor Halsne hadde ikke noe nært slektsforhold til noen andre av aktørene som dro til Martinsdale. Men søstera, Johanna (Halsne) Skartveit ble gift med Ole Skartveit før 1930.¹²¹ Johan Skartveit var bror av Thor, Ole og Edvard Skartveit som var bosatt på Halsnøy etter opphold i Martinsdale. Følgelig var han søskenbarn til Bjørn, Johannes og Frithjof Bjerga.

Brødrene Olaf og Gudmund Nygård reiste også til Martinsdale i 1930. De var sønner av Lars Hagen som selv hadde vært i Martinsdale.¹²² De var også naboer til Johan Skartveit som dro over omtrent på samme tid. De tre siste som dro over i 1930 var brødrene Sigvart, Magnus og Sigurd Halsne. De var ikke i nær slekt med noen av de øvrige.

Sauda

Jordbruk og bosetning før 1900

I tiden fram mot 1900 var de fleste av gardene i Sauda små og tungdrevne. Mange av de lå i bratthellingene i dalene som går fra Sauda og Saudasjøen og innover i fjellene.¹²³ Svandalen, Hereimsdalen og Austarheimsdalen er noen av disse dalene. Av navn relevante i denne oppgaven ser vi at Austarheim og Herheim er nabogarder litt oppe i Herheimsdalen. Søndena er sør for elevutløpet i Sauda. Hølland er nord for elven i Sauda.¹²⁴ Ved Søndena kaltes det og

---

¹¹⁷ Bjørkvik 1997 s. 427 og 436. Sigrid døde i 1922

¹¹⁸ Bjørkvik 1997 s. 436 og 476. Elen Bertine døde i 1923

¹¹⁹ Vedlegg 12 h. United States Population schedules

¹²⁰ Bjørkvik 1997 s. 459

¹²¹ Bjørkvik 1997 s. 461

¹²² Bjørkvik 1997 s. 457

¹²³ Johs. Sætherskar (red.), *Det norske næringsliv. Rogaland Fylkesleksikon* (Bergen 1950) s. 477

¹²⁴ Vedlegg 1 b. Kart over Sauda

Klubben, og det var her de senere la fabrikkhallene.¹²⁵ En oversikt over gardar og ætter i Sauda viser at de personene som følges i oppgaven har bodd der etternavnet viser til, nemlig gardsnavnet, eller navnet på husmannsplassen.¹²⁶ Slik sett har mange av de bodd relativt nær hverandre geografisk.

Saudabøndene hadde tradisjon for å drive med sau, og de nyttet støler i heia og gjetere til å passe på dyrene¹²⁷ De fleste gårdene i Sauda hadde overflødig fjellbeite, og dette førte til at de kunne ta imot sauer blant annet fra Ryfylkeøyene, for der manglet beite. Dette startet tidlig på 1800-tallet. Omfanget av denne heieføringa fra Ryfylkeøyene til Saudaheia ble stort.¹²⁸

Fraflytting og gruvedrift

På 1880-tallet ble det startet gruvedrift i Sauda. Dette varte til innpå 1890-tallet, men det ble aldri mange arbeidsplasser og lønnsomheten var for dårlig. Derfor satte aldri dette noe varig preg på bygda. Likevel var noe nytt prøvd ut, og det var saudabuer som satt på hjemstedsrett til gruvene.¹²⁹

Det var dette Sauda de forlot, de som reiste til Amerika fram mot 1. verdenskrig. Det var mange store familier, og gårdene kunne ikke gi levebrød for alle disse unge. Mange av disse dro til Montana og arbeidet som sauegjeterer. Av hjemvendte saudabuer i 1910, var det faktisk flest som hadde vært i Montana.¹³⁰

Etter 1890 ble utflyttingen til Amerika særlig sterk, og dette varte til inn i 1. verdenskrig. Om en ser på folketallet i denne perioden, så bekrefter det at det er stor fraflytting. I 1890 bodde det 1912 personer i Sauda og dalene som sokner til bygda. I 1900 var befolkningen redusert til 1548 personer. Videre i 1910 var tallet nede i 1377. I 1920 hadde tallet vokst til 2201 igjen.¹³¹

---

¹²⁵ Lillehammer 2002 s. 14

¹²⁶ Arnvid Lillehammer, *Sauda Gardar og Ætter band 1 og 2* (Sauda 1973 og 1974)

¹²⁷ Brandal og Tjeltveit 1996 s. 94-95

¹²⁸ Brandal og Tjeltveit 1996 s. 233

¹²⁹ Lillehammer 2002 s. 29 og 66-67

¹³⁰ Lillehammer 2002 s. 80

¹³¹ Lillehammer 2002 s. 73

Slutten på 1. verdenskrig, med uinnskrenket u-båtkrig var en bremsekloss på utvandringen i det hele tatt. Det kom og innvandringsrestriksjoner i USA etter 1. verdenskrig.¹³² Men årsaken til at utvandringen fra Sauda bremses opp finner en og i endringer i denne bygda. Det ble investert stort i industri. Det kom smelteverk og norsk og utenlandsk kapital samlet seg om vannfallsrettigheter i området. Dermed kom bygda i en dramatisk omstillingsprosess, som kan sammenliknes med noen få andre steder i Norge på denne tiden,- Odda og Sunndal for å nevne to. Dette gav arbeidsplasser og gjorde det mindre attraktivt å dra ut av bygda.¹³³

Enok Søndena

Smelteverket i Sauda ble plassert på Klubben, og de tre bøndene på Søndena som drev her, solgte i 1914/15. Da måtte også husmennene her avvikle og flytte.¹³⁴ Det måtte og foreldrene til Malenius, Ole og Enok Søndena. Da hadde allerede Malenius og Ole vært i 20-30 år i Martinsdale, mens Enok hadde reist flere ganger fram og tilbake på arbeidsreiser.

Enok kjøpte seg gard i Saudasjøen og to av barna er født der. Han jobbet og på anlegget i Sauda mens han hadde gården i Saudasjøen. Det var mye svovelrøyk fra anlegget i Sauda. Mange fikk lungebetennelse og det ble hevdet at det var en sammenheng mellom svovelrøyken og sykdommen. I 1912 kjøpte Enok og familien gård på Foldøy, og solgte i Saudasjøen. Gården var på 15 dekar. Det var altså et lite bruk, og Enok var også med på fisket. Han hadde part i et notbruk som var på brislingfisket med landnot. Men Enok fortsatte med flere arbeidsreiser til Martinsdale, og sendte penger hjem i form av postanvisninger.¹³⁵

Fra Sauda til Martinsdale

Under følger en skjematisk presentasjon av de fra Sauda som til ulike tider har vært i Martinsdale, Montana. Skjemaet viser for øvrig personenes slektskap. I tillegg viser det om de ble værende i Martinsdale eller om de kom hjem.¹³⁶

---

¹³² Lovoll 1997 s. 37

¹³³ Lillehammer 2002 s. 276-278

¹³⁴ Lillehammer 2002 s. 294-295

¹³⁵ Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndena

¹³⁶ Opplysningene baserer seg på følgende: Navn, slektskap og fødselsår er hentet fra *Sauda Gardar og Ætter band 1 og 2*. Vedleggene 10 (Lists of passengers for the United States) og 11 (Digitalarkivets emigrantprotokoller) dokumenterer reisetidspunkt, linje og skip. Tilbakevending og bosted ved tilbakevending framkommer av vedleggene for øvrig.

Kode	Navn	Født	Slektskap,	Reise	Linje,skip	Tilbakevending	Bosted ved tilbakevending
J	Nikolai O. Hølland	1888		4.4 1907 25.8 1913		Ja	Sauda
K	Paul S. Hølland	1889		4.4 1907 25.8 1913		Ja	Sauda
L	Kristine Hærem (Eike)	1885	L gift med Ole J. Eike (G1)	7.4 1903 1.10. 1907		Nei	
M	Lars Saunes	1878				Nei	
N	Jakob Tveitane	1874				Nei	
O1	Malenius Søndena	1873	O er brødre	1894		Nei	
O2	Ole Søndena	1872		1889		Nei	
O3	Enok Søndena	1876		1898 1903 1909 1932 3-4 turer til		Ja	Saudasjøen, senere Foldøy
P1	Øystein Svandal	1890	P er brødre	1906		Nei	
P2	Edvard Svandal	1898	P2 gift Borghild Bjerga, Madla (Æ)	14. 4 1915		Nei	
P3	Nils Svandal	1892		23.3 1909		Vet ikke	
P4	Johannes Svandal	1895		28. 3 1913		Vet ikke	
Q1	Elias Hereim	1887	Q1 er halvbror til Q2, Q3 og Q4	4.4 1907	Cunard, Carmania	Nei	
Q2	Johannes K. Hereim	1897	Q2, Q3 og Q4 er brødre	1923		Ja	Sauda
Q3	Kolbein K. Hereim	1895	Q er søskenbarn til U			Ja	Sauda
Q4	Nils K. Hereim	1890		4.4 1907		Ja	Sauda
R	Martin Hereim	1866		1889		Nei	
S	Ommund Austarheim	1892		2. 4 1911		Nei	

T	Thorvald Vestfos	1891		4.4 1910	Cunard , Lusitania	Vet ikke	
U	Kolbein J. Hereim	1890	U er søskenbarn til Q			Nei	

Andre rogalendinger

Under følger en skjematisk oversikt over noen andre fra Ryfylke og Rogaland som også dro til Martinsdale-området. Disse var folk som noen av de fra Halsnøy og Sauda som dro, enten var i slekt med, kjente eller ble kjent med i Martinsdale-området. Derfor er disse personene en del av migrasjonsnettverket Halsnøy, Sauda og Martinsdale¹³⁷

Kode	Navn	Født	Slektskap Naboskap	Reise	Linje, skip	Tilbakevending	Bosted ved tilbakevending
V	Magnus Bjerga	1892 Bjergøy, Sjernerøy	Nabo til W Søskenbarn til A, B og Æ	4.4 1910	Cunard, Lusitania	Nei, bosatt Canada til død	
W	Åge Kvelland	1892 Bjergøy, Sjernerøy	Nabo til V	4. 4 1910	Cunard, Lusitania	Nei, truffet av lynet og døde i Martinsdale- området i 1910	
X	Ole Sandanger	1895 Randøy		25.3 1914	NAL Bergensfjord	Nei, bodde i Martinsdale og områder nær	
Y	Johannes Bergøy	1888 Børøy		25.3 1914	NAL Bergensfjord	Nei, bodde i Martinsdale- området	
Z	Salve Åsland	1887 Thime		8.4 1910		Nei, bodde i Martinsdale- området	
Æ	Borghild Bjerga	1899 Madla	Gift Edvard Svandal (P2), søskenbarn til A, B og V			Nei, ranch Wilsall	
Ø	Andreas Nilsen Hovda	1892 Randøy		4.4 1910	Cunard, Lusitania	Ja	Randøy

¹³⁷ Dokumentasjonen til grunn for tabellen er den samme som for skjemaene tidligere i oppgaven over de fra Halsnøy og de fra Sauda

Oppsummering

Kapittel 3 har risset opp sentrale trekk ved samfunnene Halsnøy og Sauda i perioden før 1900 og fram mot 2. verdenskrig. Både på Halsnøy og i Sauda var det en ubalanse mellom folketall og arbeidsmuligheter. Det ble vanskelig å skaffe seg levebrød. Dette var de samfunn som aktørene som følges i oppgaven på et tidspunkt valgte å forlate. Men båndene til andre personer ved hjemstedet vedvarte i stor grad. De aktørene som følges i oppgaven hadde det til felles at de valgte å dra til Martinsdale i Montana. I neste kapittel blir fokuset på dette flyttemålet. Men – på en ny arena – blir fortsatt aktørene sentrale.

Kapittel 4 Flyttemålet Martinsdale

Her gis en gjennomgang av kvaliteter ved Martinsdale-området i form av en kronologisk faseinndeling innenfor rammen 1889-1947. Videre gjøres det rede for arbeidsmarkedet i Martinsdale-området med vekt på gjeterliv og ranchen. Her følger også en skjematisk oversikt over aktørene i oppgaven med opplysninger om arbeidssted. Til slutt belyses de små tettstedenes og de store byenes funksjon for aktørene i oppgaven.

Geografi

Upper Musselshell Valley ligger nokså midt i staten Montana. Før 1920 var dette en del av Meagher County. Fra 1920 ble de vestlige delene av Upper Musselshell Valley en del av Wheatland County. Her ligger de veldige prærieslettene på over 2000 meters høyde og møter den enorme Rocky Mountains fjellkjeden i vest.

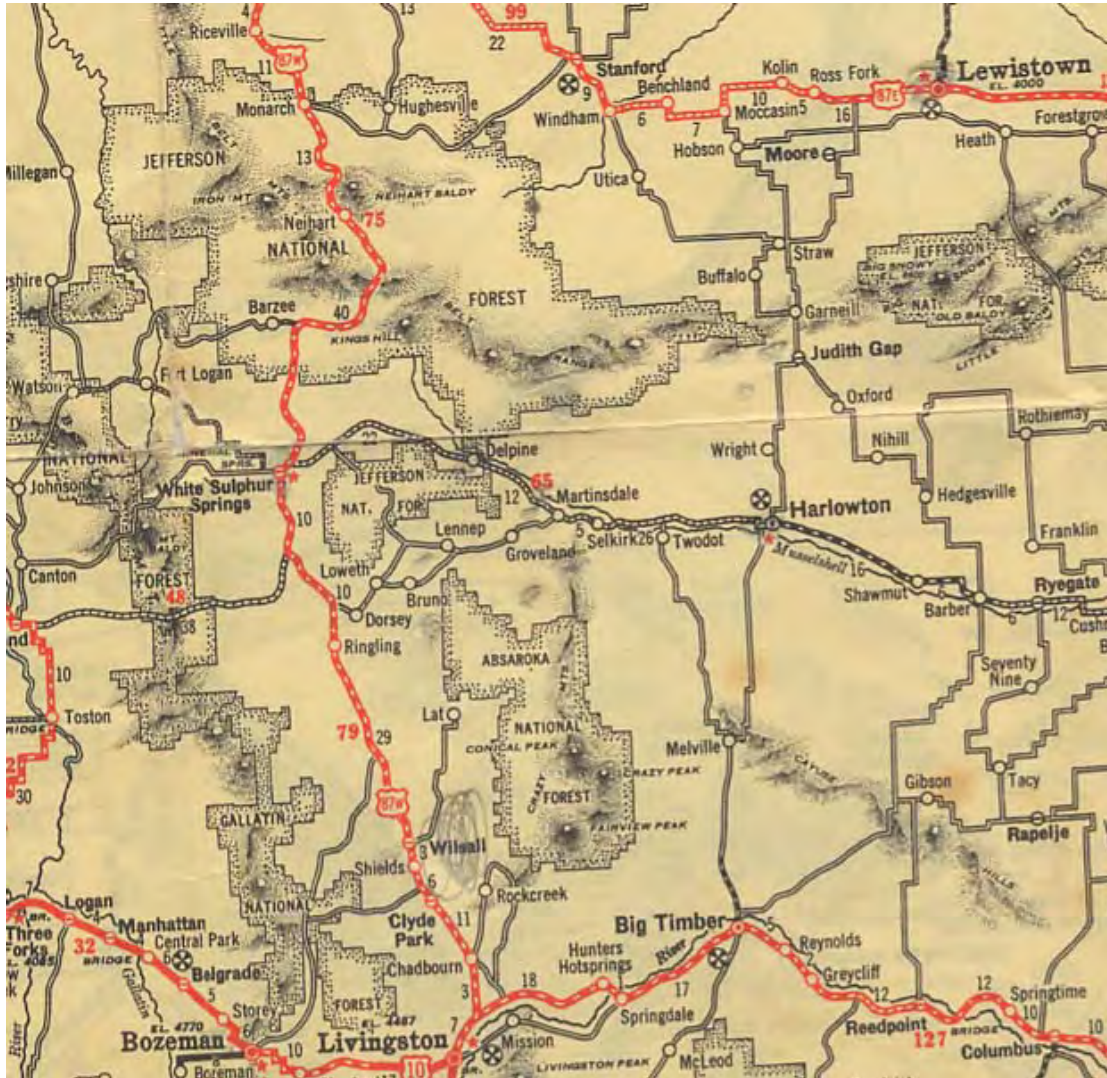
Upper Musselshell Valley kan på kartet se ut som en liten kile inn i den veldige fjellkjeden. I virkeligheten er det enorme flater som blottlegger en himmel som blir dominerende nesten uansett hvor du er. Så kalles også Montana for "The big sky".¹³⁸ Sør for Upper Musselshell Valley ligger fjellkjeden Crazy Mountains. I vest ligger Castle Mountains og i nord ligger Little Belt Mountains.

På dette slettelandet lå ranchene, de – i denne sammenheng – sentrale småstedene Martinsdale, Twodot, Lennep, Delpine, Judith Gap og den større byen Harlowton. Her gikk

---

¹³⁸ Vedlegg 4 b. Bilder

jernbanen forbi og gjorde de nevnte småsteder og flere til, viktige på sitt vis.¹³⁹ Gjennom dette slettelandet går elven Musselshell, med utspring i Little Belt Mountains. Elven følger Musselshell Valley østover, til den blir en del av den større Missouri-elven.

Kartutsnitt Martinsdale. Texaco Road Map 1932.

Frontierfasen

Om du kommer fra Midtvesten-statene og kjører vestover, passerer du elva Missouri. Store skilt forteller deg "Where the West begins". En kan jo legge så mangt i dette i dag, men det var tider at dette var en realitet, et skille mellom et slags sivilisert samfunn og et område med mer uklare regler. Men det var og et område hvor mange så enorme muligheter.

¹³⁹ Vedlegg 1 c. Montana Railroad. Trase og stoppesteder

Frontieren ble stadig presset lengre vestover, av gullgravere, nybyggere og andre mer eller mindre djerpe folk. I konflikt med denne ekspansjonen stod indianerne, som fortsatte sin nomadiske livsstil. Deres livsgrunnlag ble truet av nybyggere som slo seg ned og dyrket opp jorden. Indianerne ble truet av trofejegere på bisonjakt og gruvearbeidere som ville grave i fjellene.¹⁴⁰

Upper Musselshell Valley var et område hvor indianerne jaktet bison langt inn på 1800-tallet. Blackfoot-indianere og Crow-indianere var de som gjorde seg mest gjeldende.¹⁴¹ På slutten av 1860-tallet begynte de hvite å ta seg langt vest og inn i det som i 1889 skulle bli staten Montana. Det ble funnet kobber og en slags gruveby kalt Copperopolis dukket opp på 1860-tallet. Nede i dalen etablerte man Fort Howie for å sikre transportveien for denne kobberen mot krigerske Blackfoot-indianere. Kobberåren var ikke stor, Copperopolis ble på få år en ghost-town og Fort Howie ble avvirket.¹⁴² Likevel var dette bare et forvarsel. Nybyggere fulgte i kjølvannet, og så å si hele Musselshell Valley ble delt mellom de hvite nybyggerne som etablerte rancher. Det var folk fra Vest-Europa som enten kom direkte, eller via andre stater.

Pionerfasen

I Lennep-området kom det tidlig norske setlere. I tiden før og etter 1880 kom Martin og Anton Grande, Knut og Albert Haugan, Andrew og Jake Berg, Isak og Olaf Rostad, Paul Grande, Andrew og Sam Hoyem, R. E. Indreland, Ole og Mat Sondeno, Martin Hereim og Nels Voldseth.¹⁴³ Disse var setlere og skaffet seg rancher i det tilgjengelige landskapet. Martin Hereim og Ole og Matt Sondeno var saudabuer blant disse andre nordmennene. Men Enok Søndena og Ole J. Eike var også tidlig ute og arbeidet i dette området før 1900.¹⁴⁴

The landboom

I denne andre fasen som har fått navnet *The landboom*, var det et eventyrlig oppsving for Martinsdale-området. Selve høydepunktet var perioden 1910-1915, men årene før og etterpå var også en del av høykonjunkturen. Parallelt med at ranchene var i ferd med å bli godt

---

¹⁴⁰ Vedlegg 3 h. Formuleringene i avsnittet eksemplifiseres av informantene Voldseth og Sayre Firm

¹⁴¹ Vedlegg 3 h. Informant Jo Ann Sayre Firm

¹⁴² Virginia Shye and Jean Ellison (dir.), *Meagher County, An Early-Day Pictorial History 1867-1967* (White Sulphur Springs 1967) s. 66

¹⁴³ Shye and Ellison (dir.), 1967 s. 72

¹⁴⁴ Vedlegg 13 United States Federal Census

etablert med store besetninger med dyr, så fant investorer det svært interessant å bruke penger på å oppgradere jernbanen, med stoppesteder, og andre fasiliteter som til sammen utgjorde små tettsteder. Dette skapte et voldsomt behov for arbeidskraft, det var mye penger i omløp, og lønningene ble høye.¹⁴⁵

Den skjematiske oversikten over personene som følges i oppgaven viser at de fleste av de kom i denne perioden, fra rett over 1900 til slutten av første verdenskrig. Det var lite land å ta homestead på i denne fasen men flere klarte å kjøpe seg ranch etter hvert.¹⁴⁶ Ole J. Eike, Elias Hereim, Kolbein J. Hereim, Austin Swandal og Edward Swandal er eksempler på dette.¹⁴⁷ Men langt de fleste jobbet for andre rancheiere som sauegjeterere. Rancheierne i området satset formidabelt på sau for å utnytte beitelandet sitt. Dette skapte stort behov for arbeidskraft for å ivareta dyr og ranch. Det var dette smale, men forlokkende arbeidsmarkedet som spilte sammen med nettverksstrukturer med base i Ryfylke. Dette førte til at et stort antall unge menn fra Halsnøy og Sauda dro til Martinsdale-området for å bli - nettopp - sauegjeterere.

Siste utvandningsfase til Martinsdale-området

En dramatisk nedgangstid, med dødelig influensaepidemi, kredittkrise og problemer for rancheierne mellom 1921 og 1923 forandret Martinsdale-områdets utsikter.¹⁴⁸ I tillegg kom de tidligere nevnte amerikanske innvandringsrestriksjonene på samme tid. Derfor faset utvandringen fra Ryfylke til Martinsdale-området ut en tid. Men utover på 1920-tallet ble det igjen mulig å få papirer til å komme inn i USA.¹⁴⁹ Og fra 1927 til og med 1930 viser den skjematiske oversikten at det var elleve unge menn fra Halsnøy som dro til Martinsdale-området for å bli sauegjeterere.

Edvard Skartveit

Edvard Skartveit kom som nevnt til Martinsdale-området våren 1914. Det er usikkert nøyaktig hvor han arbeidet som sauegjeter den første tiden. Både Frank Williams ranch sør av Twodot og en ranch i Miller Creek, mellom Twodot og Martinsdale er nevnt.¹⁵⁰ I 1916 er Edvard

---

¹⁴⁵ Don Baker, *The Montana Railroad, Alias the Jawbone* (Billings 1990) s. 52

¹⁴⁶ Sverre Arestad (ed.), *Pioneering Montana*, article in *Norwegian-American studies*, vol. 22 (Northfield, Minnesota 1965) s. 8

¹⁴⁷ Vedlegg 12 c for Ole J. Eike. Vedlegg 3 e. for Elias Hereim. Vedlegg 14 h. for Kolbein J. Hereim. Vedlegg 14 g. for Austin Swandal. Vedlegg 5 a. for Edward Swandal

¹⁴⁸ Baker 1990 s. 52-53

¹⁴⁹ Lovoll 1997 s. 37

¹⁵⁰ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

bosatt ved Oka, et stoppested for Montana Railroad, nær Judith Gap.¹⁵¹ Markeringer med blyant på kartet over området fra 1932, gir grunnlag for å anta at han gjette sauer i østenden av Little Belt Mountains. Senere i 1916 har Edvard adresse Martinsdale.¹⁵² Trolig er han i arbeid hos Chas. Holliday, nord av Martinsdale. I 1917 arbeider han helt sikkert som sauegjeter for Holliday.¹⁵³ Bilder viser at han bodde og arbeidet på Sayre-ranch, litt nordvest for Hollidayranchen.¹⁵⁴ Denne ranchen ble overtatt av Holliday i 1912, da Sayre måtte selge¹⁵⁵ Bilder og streker på kart viser trolig steder for sauegjeting på østsiden av Castle Mountains og sør av Little Belt Mountains.¹⁵⁶

Edvard ble draftet til US Army i 1917.¹⁵⁷ Han tjenestegjorde mellom 28. mars 1918 og 15. februar 1919 i Camp Kearny, California, og Camp Lewis, Washington.¹⁵⁸ Han ble amerikansk statsborger 2. juli 1918 i Camp Kearny.¹⁵⁹

Edvard Skartveit fikk tuberkulose i hæren, og kom ikke ut i krigen. Han prøvde seg igjen som sauegjeter i Martinsdaleområdet etter tiden i hæren. Men helsa holdt ikke, og han bosatte seg i Harlowton. Her levde han på forsikring fra armeen, og kjøpte seg blant annet en T-Ford.¹⁶⁰ Tilstanden forverret seg, og mellom desember 1922 og mai 1926 var han på sykehus for veteraner fra krigen, i Minneapolis. Herfra dro han hjem til Halsnøy i mai 1926.¹⁶¹

Gjeterliv

For å fortelle hvordan det var å være sauegjeter i Upper Musselshell Valley, vil jeg bruke opplysninger om tre av aktørene som er med i oppgaven. Det er Edvard Skartveit,¹⁶² Gudmund Nygård¹⁶³ og Enok Søndena¹⁶⁴ Av litteratur støttes temaet av en artikkel om

---

¹⁵¹ Vedlegg 7 a. Postkort

¹⁵² Vedlegg 7 a. Postkort

¹⁵³ Vedlegg 14 a. United States Draft Registration Card

¹⁵⁴ Vedlegg 6 a. Bilder fra Martinsdaleområdet

¹⁵⁵ Vedlegg 3 h. Informant Jo Ann Sayre Firm

¹⁵⁶ Vedlegg 6 a. og kartet over Martinsdaleområdet i kapittel 4, *Flyttemålet Martinsdale*

¹⁵⁷ Vedlegg 14 a. United States Draft Registration Card

¹⁵⁸ Vedlegg 5 d. Honorable discharge from the US Army og vedlegg 5 f. United States Enlistment record

¹⁵⁹ Vedlegg 5 c Certificate of Naturalization

¹⁶⁰ Vedlegg 6 b. Bilder og vedlegg 5 g. United States Veterans Bureau: Award of disability Compensation

¹⁶¹ Vedlegg 5 f. Certificate of discharge from Hospital

¹⁶² Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit. Vedlegg 6 a. og b. bilder. Vedlegg 7 a. postkort

¹⁶³ Vedlegg 3 c. Informant Gudmund Nygård. Vedlegg 6 a. bilder

¹⁶⁴ Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndena

Hinnalandbrødrene som dro til Glendive, Montana.¹⁶⁵ Vedlegg 6 a. viser bilder av aktørene i rancharbeid og som gjeterne.

Den klassiske postkortversjonen av sauegjeting i Montana viser en seilduksvogn med utallige sauer rundt. Sauene beitet på ranchens område. Om sommeren var de langt oppe i åsene, nær fjellene, og om vinteren mer nær ranchen. Enok Søndena har fortalt at om vinteren hadde de stakker med høy nær ranchen som sauene kunne spise av. Merinosauen var en hardfør rase som tålte vinteren godt. Den fødte et lam av gangen, noe som ofte gikk godt.

Gjeterens oppgave var å passe på og holde oversikt over sauene. Både Søndena og Nygård poengterer at det var viktig å ikke komme inn på naboens ranch, for å unngå sjau. Både Enok Søndena og Gudmund Nygård hadde om lag 2000 sauer med seg ut. Edvard Skartveit har fortalt at han hadde 1500 sauer. Til hjelp hadde de alltid hund, og vanligvis også hest. Gjeteren kunne være ute flere måneder i strekk. Nygård sier de pleide å være ute en måned i strekk.

Den nevnte seilduksvognen var gjeterens bosted, og alle gjeterne hadde dette. Den inneholdt skinnfeller, proviant og bysseovn. Men i perioder der sauene var litt mer stasjonære, ble det rigget opp seildukstelt. Både Edvard Skartveit og Johan Skartveit er avbildet i dette, og Enok Søndena har og nevnt teltet. For å klare seg over lang tid alene fikk gjeterne forsyninger, levert av andre rancharbeidere ved hjelp av pakkhester. De måtte bake brød selv og de kvernet kaffe selv. Om vinteren fyrte de med brunkol i ovnen for å holde varmen.

Alle gjeterne hadde gevær. Farene var mange. Klapperslangen var farlig for mennesker, og beit juret til sauene. I tillegg var en på utkikk etter bjørn, ulv og puma. Søndena har fortalt at de ofte var på jakt etter ulven, mens de gjette. Skinnet gav god betaling. Selv om sauene tålte klimaet godt, så var vinteren tøff. ”Thunderstormen” var også farlig både for mennesker og dyr. Åge Kvelland fra Bjergøy ble truffet av lynet og døde allerede samme år som han kom.¹⁶⁶

I hele den perioden som studeres ser det ut som om gjeterlivet var forholdsvis uforandret. Enok Søndena var aktiv i omtrent hele denne perioden. Hans opplysninger sammenfaller både med de opplysninger som følger Edvard Skartveit, som var aktiv i tiden før og etter første

---

¹⁶⁵ Sande 1975 s. 150-164

¹⁶⁶ Hans Eyvind Næss, *Finnøy Gard og Ætt bind 4. Gardane på Sjernerøy og Ombo* (Finnøy 2006) s. 412

verdenskrig, og Gudmund Nygårds opplysninger, som tilhører 1930 og 40-tallet. Søndenås første år, før 1900 var nær den brytningstiden som de første nybyggerne opplevde, og han møtte enkelte omstreifende indianere den første tiden.

På ranchen

Når sauegjeterne ikke var ute med sauer, så var det annet arbeid på ranchen som måtte ordnes. Graset nær ranchene måtte slås, og høyet måtte inn¹⁶⁷ I tillegg var det klipping av ullen om sommeren. Da kom det klippere til ranchene, mange i tallet, og det kunne vare i flere dager.¹⁶⁸ Det er et eksempel på at ranchen kunne være en samlingsplass for mange om det var omfattende arbeid som skulle gjøres. Folketellinger fra området fra 1910 og 1920 viser at det til husholdene på de store ranchene stod mange menn med betegnelsen *labourer* eller *hired man*.¹⁶⁹ Disse arbeidet da på ranchen eller naborancher, slik at det kunne være mange mennesker tilknyttet en ranch. Edvard Skartveit arbeidet for Chas Holliday mellom Martinsdale og Delpine i 1916-17, men bodde med flere andre "hired men" på naboranchen som Holliday tok over da Sayre-familien måtte selge i 1912.¹⁷⁰

Arbeidsmarkedet i Martinsdale

Begrepet *segmented labour market* er forklart under sentrale begreper tidligere i oppgaven. Det handler her om ranchene med sauer i Martinsdale, Montana, og den arbeidskraften som blant annet de ryfylkingene som følges i oppgaven representerte. Saueavl i Montana ble en nisje som i en periode opplevde kraftig vekst. Det ble etterspørsel etter arbeidskraft og gode lønnsvilkår. Disse kvalitetene vil jeg komme tilbake til i drøftingen i *Del 2*.

Arbeidsoppgavene er forklart under *Gjeterliv*, og *På ranchen*. De var gjenkjennelige og det var elementer med gardsarbeid og sau som ryfylkinger visste endel om.

Informasjonen om hvordan dette arbeidsmarkedet fungerte, hvilke kvalifikasjoner som trengtes og hva du kunne tjene, ble formidlet av ulike former for kontakt mellom personer i et *migrasjonsnettverk*. Derfor kunne spesifikke samfunn et sted ha forbindelser til et spesielt

---

¹⁶⁷ Vedlegg 6 a. Bilder

¹⁶⁸ Sande 1975 s. 156. Vedlegg 6 a. Bilder fra Martinsdale-området

¹⁶⁹ Vedlegg 12 United States Population Schedules

¹⁷⁰ Vedlegg 3 h. Jo Ann Sayre Firm. Vedlegg 14 a. United States Draft Registration Card

arbeidsmarked et annet sted i verden.¹⁷¹ Eller små samfunn i Ryfylke kunne ha kontakt med arbeidsmarkedet med saueavl på rancher i Martinsdale-området i Montana.

Saugjetere og rancher – en oversikt

Den skjematiske oversikten favner alle de personene som tidligere i oppgaven har blitt presentert. Den viser hvilke rancher de har vært knyttet til i Martinsdale-området, og om de selv har hatt ranch.¹⁷²

Kode	Navn	Arbeidssted – ranch
A1	Thor Skartveit	Pump-ranchen nær Twodot 1910-1914
A2	Ole Skartveit	Bair-ranchen nær Martinsdale 1910-1915
A3	Edvard Skartveit	Ranch v. Oka til 1916. Holliday-ranchen, mellom Martinsdale og Delpine fra 1916-1918
A4	Johan Skartveit	Pump-ranchen nær Twodot 1930-1934
B1	Johannes Bjerga	Ikke kildegrunnlag
B2	Bjørn Bjerga	Slektnings ranch nær Lennep, oppkjøpt senere av Nels Voldseth
B3	Frithjof Bjerga	Pump-ranchen nær Twodot 1927-1930
C1	Bernhard H. Eike	Smith Bros.-ranch nær Martinsdale 1917.
C2	Hartvig H. Eike	Martinsdale livestock, ranch nær Martinsdale
D1	Lars Hagen	Pump-ranchen nær Twodot
D2	Gudmund Nygård	Ingersoll-Smith- ranch nær Martinsdale, litt Perry Moore-ranch nær Twodot. Tidsrommet 1930-1947
D3	Olaf Nygård	Ikke kildegrunnlag
E	Haldor Halsne	Pump-ranchen nær Twodot fra 1930 til ca. 1932
F1	Otto Skartveit	Ikke kildegrunnlag
F2	Vilhelm Skartveit	Perry Moore-ranch nær Twodot
G1	Ole J. Eike	Egen ranch nær Lennep. 1927 ansatt hos Pump
G2	Henrik Olai Eike	Ikke kildegrunnlag
H	Østen Eike	Ranch nær Lennep, senere oppkjøpt av Nels Voldseth
I1	Sigvart Halsne	Ikke kildegrunnlag
I2	Magnus Halsne	Ikke kildegrunnlag
I3	Sigurd Halsne	Saugjeter i Lennep-distriktet 1930
J	Nick Holland	Louis Mosback-ranch, Lebo, sør av Twodot , 1917. Drev Voldseth-ranch 1932 da Voldseth-familien var på besøk i Norge
K	Paul Holland	Perry Moore-ranch nær Twodot 1917 og 1920
L	Kristine (Hærem) Eike	Egen ranch nær Lennep

¹⁷¹ Hoerder 1999 s. 80

¹⁷² Dokumentasjonen som knytter aktørene til ulike rancher finnes i mange av oppgavens vedlegg. De spores ved å gå inn i vedlegg 2, som viser hvor i kildematerialet en finner opplysninger om aktørene.

M	Lars Saunes	Ikke kildegrunnlag
N	Jakob Tveitane	Egen ranch nær Twodot
O1	Matt Sondeno	Egen ranch nær Lennep
O2	Ole Sondeno	Matt Sondenos ranch
O3	Enok Sondeno	Matt Sondenos ranch, Berg Bros.-ranch og hos en tyskættet (Pump?)
P1	Austin Swandal	Perry Moore-ranchen 1910. Egen ranch Lat 1917
P2	Edward Swandal	Egen ranch nær Wilsall fra 1920
P3	Nels Swandal	Ole J. Eike-ranch 1910
P4	Johannes Swandal	Ikke kildegrunnlag
Q1	Elias Hereim	Perry Moore-ranch nær Twodot fra 1907. Ole J. Eike-ranch 1910. Senere egen ranch nær Martinsdale
Q2	Johannes K. Hereim	Ikke kildegrunnlag
Q3	Kolbein K. Hereim	Perry Moore-ranch nær Twodot 1917 og 1920
Q4	Nels K. Hereim	Austin Swandal-ranch, Lat 1917. Ellers i Lennep-området 1907-1918
R	Martin Hereim	Egen ranch, Lennep 1889
S	Ommund Austarheim	Ikke kildegrunnlag
T	Thorvald Vestfos	Ikke kildegrunnlag
U	Kolbein J. Hereim	Egen ranch nær Lennep 1917
V	Magnus Bjerga	Ikke kildegrunnlag
W	Åge Kvelland	Ole J. Eike-ranch nær Lennep 1910
X	Ole Vodall	Anderson Bros. -ranch nær Lennep 1917 Egen ranch nær Lewistown på 1920-tallet. Arbeidet på rancher nær Twodot på 30 og 40-tallet
Y	Johannes Bergøy	Ikke kildegrunnlag
Z	Salve Åsland	Pump-ranchen nær Twodot 1930
Æ	Borghild Bjerga	Egen Ranch Wilsall
Ø	Andreas Nilsen Hovda	Ikke kildegrunnlag

Oversikten viser at det var minst tre som var tilknyttet ranchen til Ole J. Eike i 1910. Det var Åge Kvelland, Elias Hereim og Nels Swandal. Det var mange som jobbet for Perry Moore, som var en stor rancheier nær Twodot. Elias Hereim var der i 1907 og Austin Swandal i 1910. Kolbein K. Hereim og Paul Holland var der i 1917 og 1920. På 1930- og 40-tallet var Gudmund Nygård og Vilhelm Skartveit hos Perry Moore. På Henry Pump-ranchen nær Twodot jobbet Lars Hagen og Thor Skartveit før første verdenskrig. Fra 1927 til 1930 var Frithjof Bjerga og Ole J. Eike der. I 1930 jobbet Johan Skartveit, Haldor Halsne og Salve Åsland der.

Store byer

Sauegjeterne hadde nok ulike avtaler om når de skulle ha fri. Men fri hadde de av og til og da var det mulig å bruke jernbanen for å komme til større byer, som til Helena, Butte, Billings, Lewistown eller Harlowton.¹⁷³ Som i Norge, så var det åpenbart vanlig å gå til fotograf når en var innom større byer. Derfor ser en at de aktørene som presenteres både var i byer, og de var der sammen. I tillegg skrev de til hverandre også i Montana, om de for eksempel var på bytur. Bilder viser også at det ble reist på tur med hest og bil.¹⁷⁴

Martinsdale, Twodot, Lennep – små samfunn

For de fleste av de personene som presenteres så var det likevel Martinsdale som var den nærmeste byen. Egentlig var det ikke mer enn ei bred hovedgate, og husene hadde fin fasade mot gata. Likevel fylte denne byen mange nødvendige funksjoner for folk i omlandet. Her var ”merchandise”, handel med diverse varer, og det var post og skole. Lars Saunes fungerte en tid som grovsmed her.¹⁷⁵ Baren var et naturlig samlingssted, hvor mange brukte opp litt opptjente midler. Det kunne samles mye arbeidsfolk på Martinsdale hotell og Haugen hotell, og det var god gang i baren da. Olav Nygård jobbet i baren her. En tid også Vilhelm Skartveit.¹⁷⁶ Stockmens Bank tok vare på pengene til mange gjeterne, og jernbanestasjonen lå like ved. Ole og Kristine Eike flyttet på sine eldre dager fra ranchen ved Lennep, til Martinsdale.¹⁷⁷

Flere hundre slike små byer ble bygd nær jernbanelinjene i Montana. Investeringene stod blant andre jernbaneselskapet for. Småbyene inneholdt mange av de fasilitetene Martinsdale hadde. Det var lasteinnhengninger for kveg og sauer og kornsiloer. Men det var også hotell, cafeer, barer, skoler, kirke, smie og bank¹⁷⁸

Øst for Martinsdale lå Twodot, et enda mindre tettsted. Men også her fantes sentrale samfunnsinstitusjoner. Det var en stor ”merchandise”. Baren ble betjent av blant andre Vilhelm Skartveit og Ole Vodall, og Statebank Twodot var etablert. I tillegg var det skole,

---

¹⁷³ Vedlegg 6 b. Bilder byturer og utflukter

¹⁷⁴ Vedlegg 6 b. Bilder byturer og utflukter

¹⁷⁵ Vedlegg 3 e. Informant Charlie Hereim

¹⁷⁶ Vedlegg 3 f. Informant Margaret Skartveit Schmierer

¹⁷⁷ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

¹⁷⁸ Baker 1990 s. 52

hotell og jernbanestasjon. Ole Vodall jobbet og en tid som "section hand" på stasjonen.¹⁷⁹ Vest for Martinsdale lå Lennep. Her var det ikke samme preg av tettsted. Men det var jernbanestopp, skole, postkontor, gravplass og det ble bygget kirke i 1914.¹⁸⁰

Montana Railroad

Et kart over traseen til *Montana Railroad* viser hvordan småsteder som Lennep, Martinsdale, Twodot og Harlowton ble en del av et betydelig kommunikasjonsnettverk.¹⁸¹ Den ble en forbindelseslinje mellom de store jernbanelinjene *Northern Pacific* og *Great Northern Railroad*. I tillegg hadde linjen fra Milwaukee sin endestasjon i Harlowton. *Montana Railroad*-traseen ble påbegynt i sør i årene før 1900 og ble fullført til Lewistown i 1903.¹⁸² Denne jernbaneutbyggingen var en respons på området utvikling. De kalte det *stock country*, noe som viste til de store kveg – og spesielt saueflokkene som rancheierne hadde skaffet seg. Lasteinnehengninger for sauer ble som nevnt laget langs hele linjen.¹⁸³ I tillegg gjorde denne kommunikasjonen også folk mer mobile, og var en viktig årsak til at for eksempel sauegjeterne kunne dra til byene når de hadde fri. De snaut to første tiårene av 1900-tallet som jeg har omtalt under *The landboom* som en høykonjunktur for området, hang altså i stor grad sammen med utbyggingen av jernbanen.¹⁸⁴

Oppsummering

Nordmenn og ryfylkinger var sentrale tidlig i utviklingen av Martinsdale-området. Etter hvert var det et betydelig antall fra både Halsnøy og Sauda som dro til Martinsdale. Det var etableringen av store rancher og satsingen på sauenæringen som ble motoren i stedets økonomiske oppsving etter 1900. Jernbanen og utviklingen av tettsteder var ledd i den positive utviklingen. Aktørene som følges i oppgaven var en del av arbeidsmarkedet i kraft av å ha egne rancher, - men først og fremst som sauegjeterne.

I neste kapittel føres utflytterområdene og flyttemålet tettere sammen. Aktørene hadde forbindelser både til folk på hjemstedet og folk i Martinsdale. De var på ulike måter en del av

---

¹⁷⁹ Vedlegg 3 b. Informant Evelyn Vodall Leary

¹⁸⁰ Shye and Ellison 1967 s. 72-73

¹⁸¹ Vedlegg 1 c. Montana Railroad. Trase og stoppesteder

¹⁸² Baker 1990 s. 36-37

¹⁸³ Baker 1990 s. 40

¹⁸⁴ Baker 1990 s. 52

et migrasjonsnettverk. Gjennom ulike fortellinger om migrasjonsnettverk vises hvordan informasjon ble delt mellom aktørene.

Kapittel 5 Fortellinger om migrasjonsnettverk

Innledningsvis i oppgaven er det en kort fortelling om en emigrantreise fra Ryfylke til Martinsdale. Dette reiselaget bestod av åtte personer. Hvilke opplysninger hadde de om Martinsdale, og hvem var med i beslutningsprosessen rundt deres valg om å dra? Spørsmålene handler blant annet om hvordan informasjon ble formidlet og behandlet av aktører i migrasjonsnettverk. Migrasjonsnettverket virket på mange plan og blir en faktor for å forklare hvorfor så mange dro til Martinsdale.

I fortellingene under gis det eksempler på hvor og hvordan de ulike personene i oppgaven var deltakere i migrasjonsnettverk. Den første fortellingen er om Enok Søndena som reiste fram og tilbake mange ganger mellom Ryfylke og Martinsdale. Den andre er om hvordan etappevandring var en funksjon av migrasjonsnettverk. Neste fortelling er om hvordan Marie Skartveit, en person som ikke gjorde reisen likevel kunne være sentral i migrasjonsnettverket. Videre handler en fortelling om et personsentrert nettverk ut fra Edvard Skartveit. Personsentrert nettverk er kontaktene til *en* person i migrasjonsnettverket. Siste fortelling har et åpnere perspektiv, og illustrerer kontakten mellom mange av aktørene i oppgaven.

Enok Søndena - trekkfuglen

Enok Søndena var det som en i migrasjonsterminologien kaller en trekkfugl. Sønnen, Einar Søndena mener at han reiste 7 ganger til Montana.¹⁸⁵ I en artikkel i bladet Ryfylke fra 1990 blir det oppgitt at han reiste 8 ganger.¹⁸⁶ Enok Søndena kom til Montana første gang i 1898¹⁸⁷ og folketelling viser at han bodde i Red Lodge, et område noe sør for Martinsdale-området i 1900.¹⁸⁸ Han må ha vært hjemme i Sauda en tur, for i 1903 reiste han til Montana igjen.¹⁸⁹ Så følger en periode der han sannsynligvis har reist flere ganger fram og tilbake, og fra 1905 til 1926 fikk han i alt 8 barn, noe som antyder hvilke perioder han var i Martinsdale, og når han

---

¹⁸⁵ Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndena

¹⁸⁶ Vedlegg 8 d. Et eventyr som begynte i Sauda, artikkel i avisa Ryfylke 1990

¹⁸⁷ Vedlegg 13 United States Federal Census

¹⁸⁸ Vedlegg 12 a. United States Population Schedules

¹⁸⁹ Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller

var hjemme.¹⁹⁰ Han kjøpte et småbruk på Foldøy i 1912 og flyttet fra Saudasjøen.¹⁹¹ I alle fall reiste han i 1909.¹⁹² Siste gang han reiste var i 1933, og han kom ikke tilbake før i 1946.¹⁹³

Enok Søndena hadde kontaktnett som omfattet både Ryfylke og Martinsdale-området. Når han arbeidet i Martinsdale sendte han brev og dessuten postanvisninger med penger hjem slik at familien kunne livberge seg på småbruket på Foldøy. Da han var hjemme hadde han kontakt med Martinsdale-området via brev.¹⁹⁴ Da Enok Søndena reiste over i 1903, var Kristine Hærem (Eike) på samme overfart, og med samme destinasjon.¹⁹⁵ I Martinsdale holdt Enok seg mye med brødrene og deres familier. Det ble på en måte hans familie der borte. Men han arbeidet og på andre rancher, som Berg Bros. Dermed fikk han gjennom mange år et kontaktnett der borte. Einar Søndena vet at faren kjente Nikolai Hølland, og at han hadde kontakt med flere av de fra Halsnøy som var der borte.¹⁹⁶ Thor Skartveit og Edvard Skartveit var og besøkte Enok Søndena på Foldøy etter at han var kommet hjem i 1946.¹⁹⁷ Dette underbygger at Enok Søndena var kjent med halsnøykarene fra tiden i Martinsdale.

Etappevandring – og et bilde på migrasjonsnettverk

Halsnøy har lange tradisjoner for utvandring til Midtvesten, og da spesielt Illinois og Iowa.¹⁹⁸ Disse båndene mellom de på Halsnøy og slekt eller venner som hadde emigrert til Midtvesten representerte også et alternativ for en potensiell utvandrer. Disse var og ledd i migrasjonsnettverket.

Brødrene Otto og Vilhelm Skartveit reiste til Amerika med et års mellomrom i 1929 og 1930.¹⁹⁹ I en folketelling av 1930 er de å finne i La Salle County, Illinois. Her finner en og

---

¹⁹⁰ H. M. Fiskaa og H. Falck Myckland (red.), *Norges bebyggelse, sørlige seksjon. Herredsbindet for Rogaland midtre del* (Oslo 1958) s. 669

¹⁹¹ Fiskaa og Myckland (red.) 1958 s. 669

¹⁹² Vedlegg 10 a. List of passengers for the United States

¹⁹³ Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndena

¹⁹⁴ Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndena

¹⁹⁵ Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller

¹⁹⁶ Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndena. Einar vet sikkert at det var flere faren kjente av de som dro fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale. Selv arbeidet Einar under krigen på sildoljefabrikken Helland i Kalhammaren nær Stavanger med Gunvald Nygård, bror av Olaf og Gudmund Nygård. Han kjente Gunvald godt.

¹⁹⁷ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

¹⁹⁸ Bjørkvik 1997. Halsnøy-folk til Iowa og Illinois var mer utbredt enn det Bjørkvik avdekker. Eget kjennskap til hvem som dro, herunder besøk hos mange etterkommere av de i Iowa i 1995 viser at fenomenet var større.

¹⁹⁹ Vedleggene 10 f. og 10 g. Lists of passengers for the United States

navnet på mange andre nordmenn.²⁰⁰ Broren, Berge Skartveit reiste over i 1927 og skaffet seg farm i Illinois. Otto og Vilhelm reiste siden videre til Martinsdale-området.

Haldor Halsne reiste til Martinsdale-området sammen med Johan Skartveit i 1930. Haldor er registrert bosatt der i 1930 og oppført som ranch-arbeider.²⁰¹ Men etter en tid reiste Haldor til Williams, Iowa, der han hadde flere onkler med farmer.²⁰² Siden vendte han hjem til Halsnøy.

Brødrene Magnus, Sigvart og Sigurd Halsne vokste opp på gardsbruk på Halsnøy. Faren døde, og i 1922 flyttet moren med ungene til Stavanger.²⁰³ Herfra tok disse tre veien til Amerika. Tilsynelatende var det migrasjonsnettverk med utgangspunkt i slekt og venner på Halsnøy som bestemte retningen på utvandringen. Sigurd dro til Martinsdale og er registrert som sauegjeter der i folketelling i 1930.²⁰⁴ Magnus og Sigvart er i 1930 registrert som farmarbeidere i folketelling i Iowa. De er bosatt hos onkelen og tanten, Ole og Minnie med familie i Clear Lake, Iowa.²⁰⁵ Det var depresjonstid i Amerika, og lite arbeid også i Clear Lake-området. Sigurd fortalte Magnus og Sigvart at det var arbeid å få på saueranchene i Martinsdale, og de dro vestover. Magnus arbeidet som sauegjeter der noen år, og dro siden tilbake til Clear Lake. Sigurd arbeidet også noen år på saueranchene, og dro herfra til Butte, Montana og arbeidet i kobbergruver. Han ble gift og fikk barn, og i 1944 dro han med familien til Clear Lake. Sigvart ble værende i Martinsdale-området og fortsatte å jobbe på ranch til sin død i 1974.²⁰⁶

Marie Skartveit – ei som var hjemme

De som ble hjemme kunne også ha en sentral rolle i et migrasjonsnettverk. Jeg har tidligere nevnt de fire brødrene Thor, Ole, Edvard og Johan Skartveit som alle hadde et opphold i Martinsdale. Thor Skartveit var som nevnt gift og hadde et barn da han reiste til Martinsdale i 1910.²⁰⁷ Motivet hans om å reise et økonomisk grunnlag for å kunne overta gården er

---

²⁰⁰ Vedlegg 12 h. United States Populations Schedule

²⁰¹ Vedlegg 10 h. List of passengers for the United States. Vedlegg 12 g. United States Populations Schedule

²⁰² Vedlegg 4 a. Egne turer til Martinsdale. Samtale med Torjus Halsne, Haldors søskenbarn

²⁰³ Bjørkvik 1997 s. 490

²⁰⁴ Vedlegg 12 f. United States Population Schedule

²⁰⁵ Vedlegg 12 i. United States Population Schedule.

²⁰⁶ Vedlegg 3 i. Informant Adoline Halsne

²⁰⁷ Bjørkvik 1997 s. 452

nevnt.²⁰⁸ Thor Skartveit var gift med Marie Hadlesdatter Eike.²⁰⁹ I migrasjonsnettverket Halsnøy - Martinsdale var Marie en aktør som stod nær begivenhetenes sentrum.

Ole J. Eike fra nabogarden til Maries familie reiste til Martinsdale allerede i 1893²¹⁰, senere reiste broren til Ole, Henrik Olai en tur over. Martinsdale var derfor kjent for Maries foreldre allerede da hun var liten. I 1909 reiste Maries bror, Bernhard H. Eike til Martinsdale omtrent samtidig med at hun selv flyttet til Skartveitgarden.²¹¹ Lars Hagen på nabogarden på Skartveit hadde da nylig kommet hjem fra Martinsdale.²¹² Så reiste ektemannen Thor, og broren Ole i 1910 sammen med søskenbarna Johannes og Bjørn.²¹³ Broren til Marie, Hartvig H. Eike reiste i 1913²¹⁴ og mannens bror, Edvard i 1914.²¹⁵

Det må ha vært en påkjenning å ha så mange kjente så langt borte. Mannen Thor var der i 4 år før han kom hjem, og de kom hjem etter hvert – de fleste. Hun fikk nok høre om Åge Kvelland som ble truffet av lynet og døde allerede første året.²¹⁶ Brødrene Bernhard og Hartvig Eike og Edvard Skartveit havnet i US army i første verdenskrig.²¹⁷ Hartvig døde på slagmarken i Frankrike i 1918, Bernhard ble såret, og døde av leukemi omkring 1930 i Martinsdale.²¹⁸ Edvard Skartveit fikk tuberkulose i hæren, og tilbrakte 4 år på sykehus mellom 1922 og 1926 før han kom hjem.²¹⁹ Det var nok ikke tilfeldig at Thor og Marie kalte to av barna sine Edvard og Hartvig.²²⁰

Likevel var Marie vitne til at en ny ungdomsgruppe fra Halsnøy reiste til Martinsdale fra slutten av 1920-tallet og noen år framover. Blant disse var Johan Skartveit, mannens bror, Olaf og Gudmund Nygård, som var sønner av Lars Hagen og Frithjof Bjerga som var bror av Bjørn og Johannes Bjerga.

---

²⁰⁸ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

²⁰⁹ Bjørkvik 1997 s. 439

²¹⁰ Vedlegg 13 United States Federal Census

²¹¹ Vedlegg 10 b. List of passengers for the United States

²¹² Bjørkvik 1997 s. 457. Lars Hagen stiftet familie i 1908, og må da ha kommet hjem før det.

²¹³ Vedlegg 10 c. List of passengers for the United States

²¹⁴ Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller

²¹⁵ Vedlegg 10 d. List of passengers for the United States

²¹⁶ Næss 2006 s. 412

²¹⁷ Vedlegg 14 a, b, c. United States Draft Registrations Cards

²¹⁸ Bjørkvik 1997 s. 439 og vedlegg 3 b. Informant Evelyn Vodall Leary

²¹⁹ Vedlegg 5 f. Certificate of Discharge from Hospital

²²⁰ Bjørkvik 1997 s. 452

Kontakten med migrasjonsnettverket holdt Marie ved personlig kontakt med disse som hadde vært ute og kom hjem, og med andre som hadde et nært forhold til de som hadde vært eller var i Montana. Brev og kort var middelet til å holde kontakten med de i Martinsdale. På denne måten hadde de på Skartveitgården kontakt ikke bare med sine egne, men og med Bjergabrødrene og Maries brødre, Bernhard og Hartvig.²²¹

Edvard Skartveit – personsentrert nettverk

I presentasjonen av sentrale begrep, gjengis en forklaring på begrepet *personsentrert nettverk*, og hvordan dette kan brukes. Her bruker jeg aktøren Edvard Skartveit som utgangspunkt, og ser i første omgang på *hvem* i migrasjonsnettverket han har hatt direkte kontakt med

Edvard Skartveit reiste til Amerika i 1914 med blant andre Ole (Sandanger) Vodall og Johannes Bergøy.²²² Under oppholdet i Martinsdale hadde han jevnlig kontakt med søskenbarnet Bjørn Bjerga som også var der.²²³ Bilde av Ole Vodall som rancharbeider i Edvard Skartveits bildesamling indikerer kontakt mellom dem og i Martinsdale.²²⁴ Edvard Skartveit holdt jevnlig kontakt med de hjemme på Skartveitgården ved hjelp av brev og kort.²²⁵

Etter at Edvard Skartveit bosatte seg på Halsnøy, var han tilbake i Martinsdale-området på tre turer. Det var i 1932, 1949 og 1957. Bilder viser at han i 1932 besøkte Ole og Kristine Eike. På turen i 1949 viser bilder at han besøkte Vilhelm Skartveit med familie.²²⁶ Han besøkte Borghild og Edward Swandal på begge disse turene.²²⁷ I 1957 forteller reisebrev at han besøkte Borghild og Edward Swandal i Wilsall, Elias Hereim i Harlowton, Laila og Vilhelm Skartveit i Twodot, Jakob Tveitane, Ommund Austarheim, Lars Saunes, Salve Åsland, Ole og Kristine Eike og Olaf og Lucille Nygård i Martinsdale.²²⁸

Hjemme fra Halsnøy holdt Edvard kontakt med folk i dette migrasjonsnettverket både i Sauda, på Foldøy og i Martinsdale. Postkort fra Edvard til Vilhelm Skartveit i Martinsdale

---

²²¹ Vedlegg 7 a. Postkort. Bilder og kort fra Martinsdale-tiden er ennå på Skartveitgården. Brevene er kastet

²²² Vedlegg 10 d. List of passengers for the United States

²²³ Vedlegg 7 a. Postkort

²²⁴ Vedlegg 6 a. Bilder rancharbeid og gjeterliv

²²⁵ Vedlegg 7 a. Postkort

²²⁶ Vedlegg 5 a. Bilder fra Edvard Skartveits turer i 1932 og 1949

²²⁷ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

²²⁸ Vedlegg 5 b. Reisebrev 1957

viser at de og holdt kontakten på denne måten.²²⁹ Som nevnt i forbindelse med Enok Søndena tidligere i oppgaven, så besøkte Edvard Enok på Foldøy. Edvard hadde og kontakt både med Nikolai og Paul Hølland. Han besøkte disse i Sauda, og Nikolai Hølland var også på besøk på Skartveit.²³⁰ Bilder viser at Borghild Swandal besøkte Edvard etter krigen, og at de sendte bilder og brev fra Willsall, sørvest av Martinsdale.²³¹

Den tidligere viste skjematiske presentasjonen av de fra Halsnøy som dro til Martinsdale, viser at mange reiste tilbake til Halsnøy og bosatte seg der. Disse, som var brødre, søskenbarn, naboer til Edvard og en del av det samme øysamfunnet, var personer som han kjente veldig godt. De hadde en felles referanseramme som var tiden i Martinsdale. Dette var ofte tema i samtaler dem imellom.²³²

Bånd mellom Edvard Skartveits bekjente og andre aktører i nettverket

Det er mange eksempler på bånd mellom de Edvard Skartveit hadde direkte kontakt med, og de andre aktørene som er nevnt i oppgaven. En slik betraktning beveger fokuset mot det som kalles totale nettverk, der det går kryssende nettverksbånd mellom et stort antall personer. I denne sammenhengen er det migrasjonsnettverket som er interessant. Derfor er rammen de aktørene som er presentert i oppgaven.²³³

Jeg tar utgangspunkt i noen av de nevnte aktørene som Edvard Skartveit var i direkte kontakt med, som også var i nær familiær relasjon til andre som dro til Martinsdale. Da forutsetter jeg nettverksbånd mellom disse som var i nær familie. Hensikten er å dokumentere at det var betydelige nettverksbånd også på tvers av disse familiære båndene. Nettverkskontaktene til Hereimbrødrene og Swandalbrødrene er to perspektiv som tas. Videre fokuseres det på parene Borghild og Edward Swandal og Ole og Kristine Eike og deres relasjoner. Fra Halsnøy tas det utgangspunkt i Skartveitkarene og Bjergakarene, som også var søskenbarn.

Edvard Skartveit besøkte som nevnt Elias Hereim i Martinsdale i 1957. Skjemaet over Saudafolkene som dro til Martinsdale viser at tre halvbrødre av Elias også gjorde denne

---

²²⁹ Vedlegg 7 a. Postkort

²³⁰ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

²³¹ Vedlegg 7 b. Besøk og kontakt hjemover

²³² Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

²³³ I praksis var mange som ikke dro også en del av migrasjonsnettverket. Jeg velger imidlertid – i denne delen – å bruke de aktørene som jeg har gjort undersøkelser omkring for å belyse denne nettverkstypen.

reisen. For øvrig var en av de, Nels Hereim på samme reis til Martinsdale som halvbroren Elias og sambygdingene Paul og Nikolai Hølland i 1907.²³⁴ Nels Hereim er i 1917 ansatt på ranchen til Austin Swandal, noe som indikerer kjennskap mellom Hereimkarene og Swandalkarene.²³⁵ Dette forsterkes av at Elias Hereim var ansatt på samme ranch som Austins bror, Nels Swandal i 1910. Her arbeidet også Åge Kvelland fra Sjernarøy, og eierne av ranchen var Ole og Kristine Eike.²³⁶ Den tidligere viste oversikten over de som til ulike tider var ansatt hos Perry Moore, favner blant annet Elias og Kolbein Hereim og Austin Swandal. Om tidspunktene var ulike, så kunne det være en felles referanse. Elias Hereim kjente også Lars Saunes og kjennskapet til Ole og Kristine Eike bekreftes av Elias sønn, Charlie.²³⁷ Johannes, Nels og Kolbein Hereim dro etter hvert hjem til Sauda, men Elias mottok over 90 brev hjemmefra i perioden mellom 1909 og 1939. Dette viser omfattende kontakt over et langt tidsrom mellom Elias og de hjemme i Sauda.

Som vist i beskrivelsen av det personsentrerte nettverket, så besøkte Edvard Skartveit Borghild og Edward Swandal på alle tre turene til Martinsdale-området. Borghild (Bjerga) var Edvard Skartveits søskenbarn. Om trådene trekkes fra forrige avsnitt, så ser vi tydelige muligheter for relasjoner mellom familiene Swandal og Hereim. Men en ser også at det var tydelige nettverksforbindelser eksempelvis til Edvard Skartveit og Ole og Kristine Eike.

Undersøkelsene som ligger til grunn for oppgaven viser at Ole og Kristine Eike også hadde andre relasjoner enn til brødrene Hereim og brødrene Swandal. De hadde ranchen i samme område i Lennep som Matt Sondeno.²³⁸ Kristine var på samme reis fra Sauda til Martinsdale som Enok Sondeno, bror av Matt i 1903.²³⁹ Som nevnt hadde Edvard Skartveit kontakt med Enok når de var hjemme. Disse faktorene sannsynliggjør at det var relasjoner mellom Ole og Kristine Eike og Sondenokarene.

Ole og Kristine Eike solgte ranchen nær Lennep, og flyttet etter hvert til Martinsdale.²⁴⁰ Frithjof Bjerga nevner at han har fått jobb hos den samme som Ole Eike er hos.²⁴¹ Det at Ole

---

²³⁴ Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller

²³⁵ Vedlegg 14 g. United States Draft Registration Card

²³⁶ Vedlegg 12 c. United States Population Schedules

²³⁷ Vedlegg 3 e. Informant Charlie Hereim

²³⁸ Vedlegg 12 c. United States Population Schedules

²³⁹ Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller

²⁴⁰ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

²⁴¹ Vedlegg 3 j. Notat fra Frithjof Bjerga.

Eike er et referansepunkt for Frithjof Bjerga når han ankommer Martinsdale, tyder på at Ole Eike har kontakter hjemover. Denne kontakten viser seg også ved at Ole Eike er notert som giver av pengegave da det ble samlet inn penger til påbygg av bedehuset på Halsnøy omkring 1950.²⁴² Ole Eike er avbildet med Johan Skartveit i 1932.²⁴³ Som vist tidligere, så arbeidet Johan Skartveit og Haldor Halsne hos Henry Pump fra 1930. Det er samme rancheier som Frithjof Bjerga og Ole Eike var hos.²⁴⁴ Ole og Kristine Eikes relasjoner omfattet også Oles bror Henrik Olai, som var en periode i Martinsdale.²⁴⁵ Da nevøen Østen Eike kom til Martinsdale i 1927, så er det grunn til å anta at han hadde kontakt med Ole og Kristine.

Edvard Skartveit og brødrene hans som dro til Martinsdale snakket ofte sammen om tiden der og de menneskene de var blitt kjent med.²⁴⁶ Deres søskenbarn, de tre brødrene Bjerga, som også hadde vært i Martinsdale bosatte seg – som skjemaet tidligere presentert viser - også på Halsnøy etterpå. I arbeidet med oppgaven har jeg funnet bilder av både Johannes Bjerga og Bjørn Bjerga på Skartveitgården, fra tiden da de var i Martinsdale. Det styrker oppfatningen av at disse familiene Skartveit og Bjerga hadde tette relasjoner. Det betyr at de relasjonene til andre aktører i migrasjonsnettverket som en av disse hadde, kunne være kjente også for de andre. Styrken i relasjonene kunne selvfølgelig variere.

Edvard Skartveits nettverksbånd til andre aktører er det gjort rede for før. De gir et godt bilde også ut fra dette utvidede perspektivet. Funnene i undersøkelsene viser at også andre av Skartveit karene hadde kontakter med aktører i migrasjonsnettverket. Ole Skartveit hadde kontakt med både Johannes Bergøy og Bjørn Bjerga i Martinsdale.²⁴⁷ Han hadde og kontakt med Paul Hølland da han selv var kommet hjem, og Paul Hølland fortsatt var i Martinsdaleområdet.²⁴⁸ Thor Skartveit var med og besøkte Enok Søndena på Foldøy, da Enok var kommet hjem fra Martinsdale.²⁴⁹ Johan Skartveit var som ansatt på Pump-ranchen, på samme sted og til samme tid som Haldor Halsne, Ole Eike, Salve Åsland og Jakob Tveitane.²⁵⁰ Postkort viser kontakt mellom Skartveitgården og Bernhard og Hartvig Eike.²⁵¹

---

²⁴² Vedlegg 5 e. Notat givere til påbygg av Halsnøy bedehus

²⁴³ Vedlegg 5 a. Bilder fra Amerika-turene i 1932 og 1949

²⁴⁴ Vedlegg 3 j. Notat fra Frithjof Bjerga

²⁴⁵ Vedlegg 7 a. Postkort

²⁴⁶ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

²⁴⁷ Vedlegg 6 b. Bilder

²⁴⁸ Vedlegg 7 a. Postkort

²⁴⁹ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

²⁵⁰ Vedlegg 12 g. United States Population Schedules

²⁵¹ Vedlegg 7 a. Postkort

Reisen i 1910, der to av Skartveitbrødrene og to av Bjergabrødrene var med, trekker også inn andre aktører som hadde destinasjon Martinsdale. Det er Magnus Bjerga, Åge Kvelland, Andreas Nilsen Hovda og Thorvald Vestfos.²⁵² Magnus Bjerga var deres søskenbarn, og også søskenbarn til Borghild (Bjerga) som ble gift med Edward Swandal. Som nevnt var Åge Kvelland ansatt hos Ole og Kristine Eike, sammen med andre aktører i migrasjonsnettverket.

Ole Vodall var på samme reis til Amerika som Edvard Skartveit og Johannes Bergøy. Johannes Bergøy var en av Ole Vodalls beste venner i Martinsdale. Bernhard Eike trekkes fram som Ole Vodalls beste venn, fram til Bernhards tidlige død av leukemi.²⁵³

Oppsummering

Fortellingene viser hvordan aktørene i oppgaven på ulike måter var med i migrasjonsnettverket med utgangspunkt i utflytterområdene Halsnøy og Sauda og med tydelige bånd til flyttemålet Martinsdale. Med det er utflytterområdene og flyttemålet presentert sammen med aktørens forbindelser til hverandre og deltakelse i migrasjonsnettverket og arbeidsmarkedet i Martinsdale.

Framstillingen i *Del 1* er grunnlaget for drøftingen i *Del 2*. Betydningen av migrasjonsnettverket og arbeidsmarkedet i Martinsdale som viktige forklaringer på migrasjonsstrømmen fra utflytterområdene til flyttemålet framstår ut fra *Del 1* som en hypotese. I *Del 2* testes denne hypotesen ut. Ulike perspektiver diskuteres inn mot problemstillingen: På hvilke måter var omfanget av utvandringen fra Halsnøy og Sauda i Ryfylke til Martinsdaleområdet i Montana et resultat av migrasjonsnettverk og kvaliteter ved arbeidsmarkedet i Martinsdale.

---

²⁵² Vedlegg 10 c. List of passengers for the United States

²⁵³ Vedlegg 3 b. Informant Evelyn Vodall Leary. Merknad: Johannes Bergøy kalles John Bergan og Bernhard Eike kalles Bert Eike i vedlegget.

Del 2

Kapittel 6 Migrasjonsnettverket

Halsnøy - Sauda - Martinsdale

Migrasjonsnettverk og relasjonelle begreper

I denne delen av oppgaven drøftes noen begreper som kan være med å belyse mulighetene for- og betydningen av relasjoner mellom aktørene i oppgaven. Gjennom dette søkes det å bygge en tydeligere forståelse for begrepet migrasjonsnettverk. Først settes begrepet samfunn i et kritisk lys. Dernest drøftes graden- og betydningen av integrasjon i Martinsdale for aktørene i oppgaven. I sammenheng med dette vurderes hvordan remigrasjon virket inn på grad av integrasjon. Tilslutt drøftes relasjonelle forhold mellom aktørene i oppgaven, i lys av arbeidsmarkedet i Martinsdale.

Samfunn eller relasjoner?

Begrepet samfunn brukes ofte i forbindelse med migrasjon og nettverk. W.T.R. Pryce og Knut Kjeldstadli er to som har drøftet disse begrepene.²⁵⁴ En forståelse for begrepet samfunn kan etter mitt syn gi en klarere oppfatning av kvaliteter ved migrasjonsnettverk.

I litteraturen blir det hevdet at global migrasjon anfecker den tradisjonelle oppfatningen av begrepet samfunn. Det argumenteres for årsakene til dette, og jeg vil trekke ut noen av disse. Det har vært vanlig å se på samfunn som en form for orden, en størrelse med sammenheng innad og med grenser utad. Bofasthet ses på som normaltilstanden og mobilitet som et avvik. I tillegg har samfunnsbegrepet ofte vært bundet opp til et geografisk rom.²⁵⁵

Ruth Finnegan ramser opp noen betydninger av ordet community:²⁵⁶

1. å høre til på et sted
2. en gruppe deler felles interesser
3. en gruppe er bundet sammen av tette bånd som vennskap og naboskap

---

²⁵⁴ Knut Kjeldstadli, *Sammensatte samfunn. Innvandring og inkludering* (Oslo 2008) og Pryce 1994

²⁵⁵ Kjeldstadli 2008 s. 52

²⁵⁶ Pryce 1994 s. 210

4. en følelse av å høre sammen

Et sideblikk til Midtvesten i siste halvdel av 1800-tallet, viser norske settlementer som spredte seg utover, vestover og nordover fra Illinois og helt til North Dakota. Odd S. Lovoll presenterer eksempler og karaktertrekk ved mange av disse settlementene. Det var i hovedsak familier som kom og de hadde forlatt Norge for godt. De etablerte seg med farmer, og selv om avstandene mellom farmene kunne være store, så var tettheten av nordmenn i forhold til andre etniske grupper stor. De etablerte felles institusjoner med utgangspunkt i det norske, først og fremst av religiøs karakter.²⁵⁷ Etter mitt syn gjør dette at den geografiske avgrensningen, lokaliteten av settlementet blir meningsgivende for å sette en ramme om felles etniske nettverk og etnisk kultur.

De små tettstedene langs Montana Railroad, som Lennep, Martinsdale og Twodot framstod som etniske enklaver. Det var mange tyskere og engelskmenn der, men nordmennene var den klart største gruppen.²⁵⁸ I Martinsdale het det eksempelvis Haugen Hotel og Bergs Grocery. Ole Skartveit som jobbet på Bair ranch ved Martinsdale fra 1910 til 1915 kunne omtrent ikke engelsk da han vendte tilbake.²⁵⁹ Det var så mange nordmenn på ranchene at en kom langt med å snakke norsk. Dette peker mot at det i tiden for *The landboom*, fra omkring 1900 til 1920 var et etnisk norsk samfunn i emning.

Flere forhold peker mot at en i Martinsdale ikke fikk et så tydelig og varig etnisk samfunn som mange norske settlementer i Midtvesten noen tiår før. Dette kan illustreres med noen av de funnene som er gjort omkring aktørene fra Halsnøy og Sauda som følges i oppgaven. Det var nesten utelukkende unge menn som dro over, ikke familier. Selv om alle aktørene tilbrakte tid i Martinsdale-området, så viser undersøkelsene at et stort antall vendte tilbake til hjemstedet i Norge. Dermed hadde mange av de relativt liten tid til å sette preg på samfunnet i Martinsdale. Det var lettere å bryte opp og avslutte et arbeidsforhold hos en rancheier i Martinsdale, enn å selge farmen og reise hjem for en familie i et norsk område i Midtvesten.

Den stabiliteten som en kan lese av at familier hadde farmer over lang tid i etniske enklaver i Midtvesten, kan en knytte til det Ruth Finnegan kaller *å høre til på et sted*. Det Knut

---

²⁵⁷ Lovoll 1997 s. 66 og 95-105

²⁵⁸ Baker 1990 s. 52

²⁵⁹ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

Kjeldstadli kaller *bofasthet* og *ytre grenser* har også blitt brukt for å forklare hva som er et samfunn.

En slik vektlegging av de fysiske eller geografiske sidene ved begrepet samfunn er ikke tilstrekkelig for å få fram kvalitetene ved nettverket mellom Halsnøy, Sauda og Martinsdale. Knut Kjeldstadli foreslår en nyskaping av begrepet samfunn, der han tar utgangspunkt i ideen om *relasjoner*. Relasjonene kan inneholde samhandling, interaksjon, kommunikasjon, utvekslinger, transaksjoner og nettverk. Dermed blir ikke migrasjon noe som foregår *utenfor* et samfunn. Kjeldstadli mener at det er mer hensiktsmessig å snakke om grad av samfunnsmessighet, der høy grad er der hvor det er tette relasjoner. Eksempelvis blir da overgangen ut av systemet gradvis, ut fra om samhandlingen minskes.²⁶⁰ Thomas Faist argumenterer for det sosiale rom som aktører beveger seg innenfor. Dette rommet skiller seg fra begrepet sted på grunn av de sosiale strukturene.²⁶¹ Dermed er Faist på linje med Kjeldstadli som vil ha relasjonsbegrepet tydeligere fram.

Nettverket Halsnøy, Sauda og Martinsdale var ut fra dette en sum av personers bevissthet om å tilhøre nettverket, og levd liv i praksis. Som redegjort for tidligere var Marie Skartveit en del av dette nettverket selv om hun aldri hadde vært i Martinsdale. Det var hun i kraft av slektskap og kjennskap til- og samhandling med personer som var i Martinsdale, skulle reise til stedet, eller var kommet hjem. Selv om en person ikke krysser landegrenser, så kan denne personen like fullt være en del av et sosialt nettverk som spenner over landegrenser. Det er personens bevissthet og tanker om sosiale relasjoner som sammen med det levde liv i praksis avgjør hvor sterk tilnærmingen til nettverket blir.²⁶²

Migrasjonsnettverket eksisterte også som potensiale, en mulighet til å skaffe seg arbeid og bosted. Informasjon i form av brev og ved hjemvendte migranter kunne øke lysten til å utvandre til et område. Samtidig kunne tidligere emigranter fungere som brohode i mottakerområdet. I sum kunne dette føre til kjedemigrasjon.²⁶³ En sentral årsak til kjedemigrasjonen finner en altså i migrasjonsnettverket. Kvalitetene i dette nettverket blir tydeligere om en løfter relasjonene fram, på bekostning av ord som samfunn og sted.

---

²⁶⁰ Kjeldstadli 2008 s. 68

²⁶¹ Faist 2000 s. 58

²⁶² Kjeldstadli 2008 s. 60-61

²⁶³ Kjeldstadli 2008 s. 61

Integrasjon og remigrasjon

Som vist i presentasjonen, var emigrasjonen omfattende fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale mellom 1889 og 1930. Derfor kan en si at det var en kultur for migrasjon blant aktørene i migrasjonsnettverket. Et annet betydelig perspektiv i denne kulturen var at mange av utvandrerne fra Ryfylke til Martinsdale sannsynligvis hadde tenkt seg tilbake til hjemstedet etter å ha vært en tid i Martinsdale. Det har ikke blitt systematisk undersøkt hvilke intensjoner aktørene i denne oppgaven hadde i utgangspunktet. Men undersøkelsene som er gjort om aktørene i oppgaven viser eksempelvis at av de 21 fra Halsnøy som dro, så vendte 12 tilbake til Halsnøy og en til Finnøy.

Mark Wyman hevder at det var styrken i familiebandene som ble opprettholdt over tid, som gjorde at mange fullførte reisen tilbake.²⁶⁴ Wymans betraktning blir en konkretisering av Kjeldstadlis teoretiske tilnærming til betydningen av de relasjonelle forhold. Eksempelvis virker Thor Skartveits returnmigrasjon å være nøye planlagt all den tid han både var gift, hadde barn og skulle overta gården hjemme. Det virker også å være en reise planlagt av en familie.

De faktiske forhold i Martinsdale-området var at det i tiden fram mot 1. verdenskrig bare var en kvinne på fem til ti menn.²⁶⁵ Dette kan også ha redusert utsiktene til å stifte familie for en del unge menn som var i området. Dermed kan remigrasjon også ha blitt et alternativ uavhengig av hva intensjonen var.

Denne tendensen til remigrasjon fra Martinsdale til Ryfylke virket nok hemmende på viljen og mulighetene for integrasjon på alle plan i samfunnslivet i Martinsdale. Som nevnt så lærte ikke alle engelsk, selv etter flere år i området. Italienerne var en betydelig gruppe som arbeidet i den amerikanske industrien fra 1900 og utover. Mange av disse kom til Amerika med det mål å tjene penger som de kunne ta med hjem. Italienerne levde i stor grad i immigrantkolonier i byene, og mange av de lærte lite om samfunnslivet eller i Amerika.²⁶⁶

Etter min oppfatning tyder tallene for remigrasjon blant aktørene i denne oppgaven på at integrasjonen i samfunnet i Martinsdale for noen av dem ble begrenset. Gudmund Nygård

---

²⁶⁴ Wyman 1993 s. 209

²⁶⁵ Baker 1990 s. 52

²⁶⁶ Wyman 1993 s. 63

målbar at det var mye arbeid og liten fritid.²⁶⁷ Dette kunne føre til at en involverte seg mindre på andre områder i samfunnslivet. Samtidig var arbeidet, og ranchene en viktig sosial møteplass der kunnskaper ble utvekslet og relasjoner bygd. Baren var nok en annen sosial møteplass, som også gjenspeilte evne og vilje til integrasjon. Åpenbart var baren en kontrast til ryfylkingers pietistiske bakgrunn, og noen styrte nok unna denne faren og fristelsen. Men som tidligere presentert, så jobbet både Ole Vodall, Vilhelm Skartveit og Olaf Nygård i barene i Twodot og Martinsdale, og gir slik sett et bilde på at en del var tilpasningsdyktige.

Enok Søndena reiste fram og tilbake mellom Ryfylke og Martinsdale 7-8 ganger. Flere av reisene var som nevnt etter at han hadde etablert familie i Norge. Dino Cinel hevder at denne type migranter ofte hadde problemer med å slå seg til ro noen av stedene. De lengtet alltid til der de ikke var.²⁶⁸ Slik sett var kanskje ikke alt på plass for Enok Søndena noen av stedene. Han endte opp som minstepensjonist i Norge, da manglende amerikansk statsborgerskap ikke gav han noen pensjonsopptjening etter mange års arbeid i Martinsdale.²⁶⁹ Dette forteller litt om manglende integrasjon på et strukturelt plan.

Relasjoner i arbeidsmarkedet

De relasjonene som Kjeldstadli løfter fram, kunne være av ulik styrke og ulik art. Undersøkelsene om arbeidsmarkedet i Martinsdale viser at nær sagt alle aktørene i oppgaven var sauegjeterne. Eksempelvis var Edvard Skartveit tilknyttet Chas Hollidays ranch fra 1916 til 1918.²⁷⁰ Han ble nok kjent med arbeidskameratene på samme ranch. Tidvis var det flere innom ranchene, ved klipping av ull, eller når høyet skulle inn.²⁷¹ Dette var mulige kontakter. Bjørn Bjerga hilser til Edvard fra en som heter Rolf.²⁷² Arbeidskamerater til søskenbarnet Bjørn kunne også være kontakter. Det er nærliggende å hevde at det i dette arbeidsmarkedet var relasjoner som hadde sin basis i selve yrket. Og at disse relasjonene igjen ble dratt nytte av i migrasjonsnettverket.

---

²⁶⁷ Vedlegg 3 c. Informant Gudmund Nygård

²⁶⁸ Wyman 1993 s. 75

²⁶⁹ Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndena

²⁷⁰ Vedlegg 14 a. United States Draft Registration Card

²⁷¹ Vedlegg 6 a. Bilder

²⁷² Vedlegg 7 a. Postkort

Salve Åsland fra Time kom til Martinsdale i 1910 omtrent samtidig med Thor og Ole Skartveit og Johannes og Bjørn Bjerga.²⁷³ I 1930 arbeidet han på ranchen til Henry Pump, sammen med Johan Skartveit og Haldor Halsne.²⁷⁴ I 1957 besøkte Edvard Skartveit Salve Åsland i Martinsdale.²⁷⁵ Uten å ha noe bevis for styrken i båndene mellom Salve Åsland og disse fra Halsnøy, så viser det kontakt og sannsynliggjør noen slutninger. Salve Åsland hadde i løpet av mange år i Martinsdale et kontaktnett med basis i ranchene og sauegjetingen. Salve Åsland var en aktør som hadde en funksjon i migrasjonsnettverket Halsnøy-Martinsdale. Det åpner for et spørsmål. Var det Salve Åsland som skaffet arbeid eller opplysninger om mulighetene på Henry Pump-ranchen til Johan Skartveit og Haldor Halsne da disse kom i 1930? Tilsynelatende perifere aktører i migrasjonsnettverket kan ha vært de som hadde sentrale opplysninger om arbeidsmuligheter. Dette kaller Thomas Faist for styrken i svake bånd.²⁷⁶

Ruth Finnegan kaller samfunn for et relativt begrep og mener at aktører tilhører flere samfunn som også kan ha ulike lokaliteter eller ulike formål. Her peker også Finnegan på at det er båndene mellom personer som er av større betydning enn lokalitetene.²⁷⁷ Salve Åsland kan ha vært en viktig aktør i det lokale arbeidsmarkedet i Martinsdale. men han kan også ha vært en aktør med en mindre sentral rolle i et migrasjonsnettverk mellom Halsnøy og Martinsdale.

Omfanget av migrasjonsnettverket

I oppgaven er det med 21 aktører fra Halsnøy, 20 fra Sauda og 7 øvrige. Disse navnene er funnet ved systematiske undersøkelser, som samtale med informanter, studie av seilingstabeller, folketellinger i Martinsdale-området og postkort, for å nevne noe.²⁷⁸ I tillegg til disse aktørene så bestod migrasjonsnettverket også av personer på Halsnøy og i Sauda som aldri reiste over, men som var bekjente av de som dro. I Martinsdale kunne folk som ble kjent med de som kom over fra Halsnøy og Sauda, bli en del av migrasjonsnettverket.

---

²⁷³ Se skjematisk oversikt *Andre rogalendinger* i kapittel 3 *Utflytterområdene Halsnøy og Sauda*

²⁷⁴ Vedlegg 12 g. United States Population Schedules

²⁷⁵ Vedlegg 5 b. Reisebrev 1957

²⁷⁶ Faist 2000 s. 101

²⁷⁷ Pryce 1994 s. 212

²⁷⁸ Funnene fremgår av oppgavens vedlegg

I det følgende drøftes hvor omfattende migrasjonsnettverket Halsnøy, Sauda og Martinsdale var. Kapittel 5 *Fortellinger om migrasjonsnettverk* tidligere i oppgaven er den framstilling av empirien som i hovedsak ligger til grunn for drøftingen. Hypotesen er at migrasjonsnettverkets omfang var av betydning for beslutningsprosessen for aktørenes reise og opphold.

Først gjøres det rede for hvilke komponenter som inngår i nettverksdanning og nettverksvedlikehold. Etterpå drøftes omfanget av nettverket i lys av Edvard Skartveits personlige nettverk. Så løftes Enok Søndena fram som en mulig viktig informasjonsbærer i kraft av sine mange reiser fram og tilbake. Avslutningsvis utvides perspektivet til en drøfting omkring hvor stort migrasjonsnettverket kan ha vært.

Komponenter i nettverksdanning og nettverksvedlikehold

Nettverksdanning- og vedlikehold er et resultat av to hovedkomponenter. Det er de personlige faktorene, som består av egenskaper, vilje og valg, og det er de kontekstuelle, situasjonsbestemte faktorene.²⁷⁹

Når det gjelder den første hovedkomponenten, så kan en legge til at motivasjon og sosial og kulturell kompetanse også er en viktig del av bildet. I noen grad kjenner jeg til personlige faktorer ved aktørene som er med i oppgaven. Disse kunnskapene vil jeg også bruke, eksempelvis for å illustrere forskjellen på svake og sterke sosiale bånd, og funksjonen til disse.²⁸⁰ Men mer av vekten legges på belyse de kontekstuelle, situasjonsbestemte faktorene. De handler blant annet om hvilke muligheter som finnes for samhandling mellom folk og hvilke felles arenaer som er tilgjengelige. Etnisitet, bosted, avstand, tilgjengelighet og tid er andre sentrale begreper.²⁸¹

Personlig nettverk som illustrasjon

I kapittel 5 ble det presentert et personlig nettverk med Edvard Skartveit som utgangspunkt. Det avdekket direkte kontakt med mange av aktørene ellers i oppgaven. Det er dekning for å hevde at Edvard hadde kontakt med alle fra Halsnøy som dro til Martinsdale, enten i Martinsdale, eller hjemme på Halsnøy. Alle de som dro hjem til Halsnøy var i det samme

---

²⁷⁹ Bø 1993 s. 262

²⁸⁰ Bø 1993 s. 262

²⁸¹ Bø 1993 s. 262

miljøet som Edvard. Det er ikke funnet dokumentasjon på kontakt med brødrene Bernhard H. Eike og Hartvig H. Eike. Men de var brødre til Marie Skartveit, Edwards svigerinne. Edvard og disse brødrene var i Martinsdale-området dels på samme tid, fra 1914 til 1918, før alle ble draftet til US army.²⁸² I tillegg viser presentasjonen at Edvard var i kontakt med 9 av de fra Sauda og 4 av de andre aktørene.

Hvor godt Edvard kjente disse andre var nok varierende. Noen av de som ble igjen i Martinsdale, er det grunn til å tro at han hadde jevn kontakt med. Han besøkte flere av de på alle turene sine. Videre hadde han også regelmessig kontakt med flere av de fra Sauda når han var hjemme.²⁸³

Et annet spørsmål er om Edvard hadde kontakt med flere enn disse. Sporene som avdekker kontakt kan være tilfeldige. Reisebrevet fra 1957 viser at det var mange som ble besøkt. Turene i 1932 og 1949 var nærmere Edwards eget opphold i Martinsdale i tid, og det kan peke mot at han har besøkt enda flere da. Jeg mener det er sannsynlig at kontaktnettet da Edvard var i Martinsdale, og i årene etterpå, var større enn det som kommer fram av reisebrevet så sent som i 1957.

Det er sannsynlig at Edvard Skartveit var en aktør som var over middels interessert i og kapabel til å holde kontakt med mange i migrasjonsnettverket. Det at han hadde tilbrakt så mange år i Amerika generelt og Martinsdale spesielt gjorde at han både kunne engelsk godt og tilsynelatende, kjente mange i Martinsdale-området. Reisene senere understreker også kontakten med området, og med menneskene. Det tilsier at han kan ha vært en påvirkningskraft for andre potensielle emigranter, eksempelvis de fra Halsnøy som dro mellom 1927 og 1930.

Informasjonsbærere

Etter min oppfatning var det også andre enn Edvard Skartveit som i kraft av reiser fram og tilbake var i stand til å opprettholde informasjonen og kontakten mellom Martinsdale og det som i utgangspunktet var utflytterområdet. Pendling mellom utflytterområdet og flyttemålet i Amerika ble spesielt viktig med tanke på å forberede at andre kunne reise samme veien.²⁸⁴

---

²⁸² Vedleggene 7 a. Postkort og 14 a, b, c, United States Draft Registration Cards

²⁸³ Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndena og 3 g. Informant Alf Skartveit

²⁸⁴ Østrem 2006 s. 106

Enok Søndena er tidligere i oppgaven omtalt som *trekkfuglen*. I sitt voksne liv hadde han mange og lange perioder i Martinsdale og kunne være bærer av denne informasjonen. Samtaler med sønnen, Einar Søndena, forteller om Enoks brevskrivning og om personlig kontakt med andre i nettverket fra Sauda og Halsnøy.²⁸⁵ Det kan en bruke som en indikator på at han var en informasjonsbærer mellom utvandrerområdene og flyttemålet. Men det er ikke dokumentasjon til å utbrodere om hans personlige egenskaper og vilje noe videre i denne henseende.

De kontekstuelle faktorene løfter likevel Søndena fram som en mulig betydningsfull person i migrasjonsnettverket. Søndena var en aktør på flere arenaer, både i Martinsdale og nær utflytterområdene. I kraft av sine reiser reduserte han på et vis avstanden mellom stedene. Han kunne være et brohode som økte tilgjengeligheten mellom to steder som var geografisk lang fra hverandre. Det at Enok hadde egen familie i Saudasjøen, og etter hvert på Foldøy var og en faktor som kunne bidra til økt informasjonsspredning om mulighetene i Martinsdale.

Paul og Nikolai Hølland reiste minst to turer,²⁸⁶ og så seint som i 1932 var Nikolai i Martinsdale.²⁸⁷ De to endte opp tilbake i Sauda. Disse kunne også oppfylle den samme funksjonen som Edvard Skartveit og Enok Søndena, som informasjonsbærere .

Kontekstuell nettverk - migrasjonsnettverk

Det er tidligere i oppgaven gitt en illustrasjon på et nettverk av kontekstuell karakter, som er kalt migrasjonsnettverk. Det forteller om kryssende nettverksbånd mellom de aktørene som følges i oppgaven. Hvilket grunnlag gir så dette for å forklare omfanget av migrasjonsnettverket?

Nettverksbåndene mellom aktørene i oppgaven er dokumentert og viser at det var utstrakt kjennskap mellom mange av dem. Tidsperioden som undersøkes er seksti til hundre og tjue år tilbake i tid. Det erkjennes selvfølgelig at undersøkelsene til grunn for oppgaven ikke vil fange opp alle disse nettverksbåndene. Dermed må en kunne anta at det også fantes flere sosiale forbindelseslinjer mellom aktørene i oppgaven enn de som er gjort rede for.

---

²⁸⁵ Vedlegg 3 a Informant Einar Søndena

²⁸⁶ Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller

²⁸⁷ Vedlegg 3 h. Informant Norman Voldseth

I denne oppgaven har migrasjonsnettverket i hovedsak begrenset seg til de som *reiste* fra utflytterområdene til Martinsdale. I noen grad har jeg navngitt aktører på Halsnøy, som Marie Skartveit. Som tidligere nevnt, var det mange som aldri gjorde reisen, men som i kraft av kjennskapet til andre, var en del av migrasjonsnettverket. Derfor bestod migrasjonsnettverket også av mange på Halsnøy og i Sauda som hadde eller hadde hatt noen av sine – slekt eller venner – i Martinsdale

I denne sammenheng bør en også trekke inn aktører i Martinsdale. I undersøkelsene omkring aktørene og arbeidsmarkedet i Martinsdale har det dukket opp interessante perspektiv. For det første at det var unge, ugifte menn som arbeidet på ranchene. For det andre har det vist seg at andre sauegjeterne enn de som følges i oppgaven også hadde kontakt med flere av aktørene i migrasjonsnettverket. Disse ”ukjente” kan representeres av John Martinsen, en sauegjeter som er på mange av bildene etter Edvard Skartveit, og som Edvard åpenbart arbeidet sammen med. Martinsen er også avbildet hos fotograf sammen med Bjørn Bjerga og Ole Skartveit.²⁸⁸ Kameratskapet mellom disse unge – på mange måter i samme livssituasjon – var en betydelig nettverksfaktor. Informasjon om arbeidsmuligheter og kontakter kunne bli utvekslet mellom sauegjeterne. Slik sett vil disse nettverksforbindelsene være betydelige, og være nyttige også inn i migrasjonsnettverket.

Etter min mening framstår migrasjonsnettverket som omfattende i seg selv, der mulighetene for utveksling av informasjon var store. Aktørene i oppgaven – de som dro - har den sentrale rollen i migrasjonsnettverket. Men både de hjemme, og personer i Martinsdale komplementerer bildet av et funksjonelt migrasjonsnettverk.

Styrke og kvalitet i migrasjonsnettverket

Migrasjonsnettverket som årsak til utvandringen fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale er en sentral del av problemstillingen. I det følgende diskuteres styrken og kvalitetene i migrasjonsnettverket og på hvilke måter migrasjonsnettverket virket inn på omfanget av utvandringen fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale. Først redegjøres det for mesonivået som analyseramme, og forholdet mellom nivåene mikro, meso og makro. Videre settes tidligere utvandringsskilt i sammenheng med etableringen av migrasjonsnettverket. Det diskuteres

---

²⁸⁸ Vedlegg 6 a. og b. Bilder fra Martinsdale-området

hvordan migrasjonsnettverket Halsnøy, Sauda, Martinsdale ble etablert og konsolidert. Dernest anvendes begreper som teoretisk faller inn under mesonivået for å belyse styrken og kvalitetene ved migrasjonsnettverket. Disse begrepene er sosiale bånd og sosial kapital.

Mesonivået som analyseramme

Mesonivået må ses i sammenheng med mikro-, og makronivået. Denne nivådelingen kan en bruke for å skille eller komplementere årsaker til migrasjon. Mikronivået har sitt hovedfokus på hvordan individet handler og tar beslutninger i samspill med andre på nære arenaer som i familie eller lokalsamfunn. Makronivået gjelder overordnede forhold for eksempel av nasjonal eller global karakter, som økonomi, politikk, tradisjoner eller demografi.²⁸⁹ I transatlantisk migrasjonssammenheng kan det eksempelvis dreie seg om overbefolkning i Norge, behov for arbeidskraft i Amerika eller eventuelle politiske beslutninger i Amerika, som Homestead Act eller restriksjoner på innvandring.

Thomas Faist kaller også mesonivået for det relasjonelle nivå. Mikro- og makronivået kaller han henholdsvis det individuelle- og det strukturelle nivå. Han mener at migrasjon bør betraktes – ikke bare som en forflytning fra en plass til en annen – men, som en forflytning fra en sosial sfære til en annen.²⁹⁰ Dermed flytter Faist fokuset til mesonivået, det relasjonelle.

Inge Bø konkretiserer studien av mesonivået med å si at en kan lete etter bånd og samspill mellom ulike settinger og arenaer som en utvandrer ferdes i eller på.²⁹¹ Migrasjonsnettverket presentert og anvendt i denne oppgaven har mesonivået som analyseramme og låner begreper fra denne teorien.²⁹²

Mesonivået i sammenheng med mikro- og makro-

På mikronivå er fokuset på individet, og de motiv individet måtte ha for å emigrere. I dette inngår individets helt personlige vurdering av fordeler og ulemper ved å dra.²⁹³ Denne sammenhengen mellom nivåene mikro, meso og makro kan illustreres med å hente fram aktøren Edvard Skartveit.

---

²⁸⁹ Østrem 2006 s. 104

²⁹⁰ Faist 1997 s. 194-195

²⁹¹ Østrem 2006 s. 105

²⁹² Begreper som *sosiale bånd* og *sosial kapital*, er presentert i kapittel 2 under *Sentrale begreper*

²⁹³ Østrem 2006 s. 106

Edvard Skartveit gjorde en rasjonell vurdering av framtidsutsiktene etter å ha opplevd en krise i brislingfisket i 1913.²⁹⁴ Det er en forklaring på mikronivå. Flere faktorer knyttet til avsnittene om Edvard Skartveit i kapittel 3 har å gjøre med årsaker til migrasjon. Halsnøy hadde blant annet som følge av store barnekull en befolkning på om lag 300 personer omkring 1900.²⁹⁵ Svingningene i fiskeriene i 1913 ble til et bunnår for brislingfisket. Det kan ses på som en utløsende årsak til at Edvard reiste. Disse faktorene er av strukturell karakter og er makroforklaringer på årsakene til migrasjon.²⁹⁶

Edvard Skartveit hadde forbindelser til andre aktører i migrasjonsnettverket mellom Halsnøy, Sauda og Martinsdale. Dette er beskrevet i kapittel 5 og drøftet i kapittel 6. Disse forbindelsene var av ulik karakter. De nærmeste var brødrene som var, eller hadde vært i Martinsdale, men nettverkskontaktene var mange flere. I den grad en tillegger faktorer ved migrasjonsnettverket betydning for å forklare hvorfor Edvard reiste til Martinsdale, så flyttes fokus til mesonivået.

Mønsteret som dannes av forklaringer både på mikro-, meso- og makronivå er sentralt i forståelsen av fenomenet migrasjon. Både samfunnsforholdene og individene inngår i de prosessene som studeres på mesonivå. Derfor kan det hevdes at mellomnivået, meso fører sammen mikro- og makronivået.²⁹⁷ Det er – som nevnt - mesonivået som vies størst oppmerksomhet i denne oppgaven.

Utvandrerkultur på Halsnøy og i Sauda

Som nevnt i oppgavens innledning, var det tradisjoner for utvandring fra Halsnøy til Amerika. Moren til Cleng Peerson kom fra Eike på Halsnøy.²⁹⁸ En stor familie fra Eike reiste med mange andre familier fra Ryfylke til Illinois i Amerika allerede i 1837.²⁹⁹ Det var senere en jevn strøm av familier – hovedsakelig til Midtvesten – utover 1800-tallet.³⁰⁰ Anslagsvis 40 prosent av middelfolkemengden fra soknene Hjelmeland, Årdal og Fister dro til Amerika i

---

²⁹⁴ Nordvik 1987 s. 42

²⁹⁵ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

²⁹⁶ Nordvik 1987 s. 42

²⁹⁷ Østrem 2006 s. 106

²⁹⁸ Bjørkvik 1997 s. 434

²⁹⁹ Bjørkvik 1997 s. 419-420

³⁰⁰ Bjørkvik 1997 s. 408-494

perioden 1866-1885.³⁰¹ En sammenlikning av utvandringen fra Jæren og Ryfylke mellom 1850 og 1900 viser en betydelig større andel fra Ryfylke.³⁰²

Utvandringen fra Sauda til Amerika begynte omkring 1850. Etter folketallet var dette ei av bygdene i Rogaland som hadde mest omfattende utvandring til Amerika. Mellom 1901 og 1915 reiste 420 personer fra Sauda til Amerika. Det var Midtvesten og Montana som fanget opp de fleste av disse emigrantene.³⁰³

Denne kulturen for utvandring fra Halsnøy og Sauda til Amerika må en ha med seg som basis for den undersøkelsesperioden som gjelder for denne oppgaven. I lokalsamfunn som Halsnøy og Sauda, med nære grupperelasjoner i hushold og bygd ble det utviklet en utvandrerkultur der minnet om utvandring gjorde at hvert enkelt menneske måtte gjøre et valg i forhold til dette alternativet.³⁰⁴ I dette ligger det også en kultur for å etablere nettverk mot ulike flyttemål i Amerika.³⁰⁵ Kjennskapet og vennskapet dro utvandrere til områder i Amerika der sambygdingene tidligere hadde etablert seg. Informasjonen gikk gjennom besøk i hjembygda av tidligere utvandrede, eller via brev. I lys av disse tradisjonene må en se utflytterområdene Halsnøy og Sauda sin etablering av et migrasjonsnettverk mot Martinsdale

Etableringen av migrasjonsnettverket Halsnøy, Sauda og Martinsdale

Migrasjonsnettverket løftes i problemstillingen fram som en sentral årsak til omfanget på utvandringen fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale. I innledningen av oppgaven klargjøres at det var kontakter mellom folk fra Halsnøy og Sauda. Den relativt høye utvandringsfrekvensen fra begge disse områdene til Martinsdale har vært et sentralt funn i undersøkelsene som ligger til grunn for oppgaven. Kontaktene mellom Halsnøy, Sauda og Martinsdale blir derfor et viktig punkt for å forklare det utvandringsmønsteret som ble utviklet i utflytterområdene Halsnøy og Sauda. Årsakene til at det ble et migrasjonsnettverk er sammensatte. I det følgende drøftes årsaker til at det ble etablert et slikt nettverk.

---

³⁰¹ Næss 1984 s. 99

³⁰² Næss 1984 s. 104

³⁰³ Lillehammer 2002 s. 76-77

³⁰⁴ Østrem 2006 s. 107-108

³⁰⁵ Nils Olav Østrem, *Utvandrerkultur. Ei migrasjonshistorisk undersøkning av Skjold prestegjeld 1837-1914 Eksempel på utvandringsmønster fra Skjold prestegjeld*. Dr. avhandling (Tromsø 2002) s. 177-184

I presentasjonen av utflytterområdet Halsnøy, under overskriften *Næringsveiene jordbruk og fiske*, gjøres det rede for hvordan heieføringen av sauer fra Halsnøy til Sauda skapte kontakt mellom disse bygdene. Njål Tjeltveit målbærer i denne presentasjonen hvordan heieføringa skapte kontakt mellom folk fra mange Ryfylkeøyer og saudafolk.³⁰⁶ Tormod Eike fra Halsnøy refererer sine egne erfaringer når han understreker at halsnøybuen ved heieføringa fikk god kontakt med saudafolk. Disse sammenfallende kildene peker etter mitt syn ut heieføringa som en avgjørende faktor i etableringen av kontakter mellom Halsnøy og Sauda.

Det må likevel understrekes at bønder på Finnøy også i stor grad hadde sauene på heiebeite i Sauda.³⁰⁷ Ut fra det må en anta at det også var betydelige nettverksbånd mellom finnøyfolk og de i Sauda. I arbeidet med å lokalisere ryfylkinger som dro til Martinsdale, med utgangspunkt i gardsnavn/etternavn, ble det ikke funnet noen finnøybuer. Dermed kan en fastslå at det ikke ble etablert noe migrasjonsnettverk mellom Finnøy, Sauda og Martinsdale. Det er sannsynlig at også finnøybuen, via naboøya Halsnøy, eller via saudakontaktene ble kjent med alternativet Martinsdale. Som et eksempel på at Finnøyfolk hadde etablert egne migrasjonsnettverk, kan en nevne Nils Ladstein Vestbø som i 1928 dro til Moorhead i Minnesota. Presentert av Gunnar Skadberg, forteller Ladstein Vestbø om et bemerkelsesverdig høyt antall navngitte personer fra Finnøy som allerede var i området.³⁰⁸ Dette sideblikket til Finnøy viser at heieføringa, og kontakt med Sauda i seg selv ikke trengte å bli et nettverk knyttet til migrasjon til Martinsdale.

De første fra et utflytterområde som kom til et nytt flyttemål, stod for en informasjonsspredning hjemover som kunne føre til senere utvandring i samme retning.³⁰⁹ I beskrivelsen av det som er kalt *Pionerfasen*, under kapittel 4, *Flyttemålet Martinsdale* nevnes Ole J. Eike fra Halsnøy og saudabuene Martin Hereim og Ole og Malenius Søndena blant pionerene som dro fra Ryfylke til Martinsdale først. Det var disse som gjennom informasjon hjemover la et grunnlag for senere utvandring fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale. Disse første som dro var av avgjørende betydning for å etablere kontakten fra Halsnøy og Sauda, til Martinsdale.

---

³⁰⁶ Njål Tjeltveit er kjent for å ha skrevet mange lokalhistoriske bøker fra Ryfylke

³⁰⁷ Brandal og Tjeltveit 1996 s. 266 og 271

³⁰⁸ Gunnar A. Skadberg, "Øve dammen i Junaiten". *Utvandringen til Amerika sett fra Stavanger og Ryfylke* (Stavanger 2007) s. 213-232

³⁰⁹ Østrem 2006 s. 95-96

Da kontakten mellom Halsnøy, Sauda og Martinsdale ble konsolidert som et migrasjonsnettverk, så anskueliggjøres det med den omfattende migrasjonen som skjedde i tiden for *The landboom*, fra Sauda og Halsnøy til Martinsdale, og remigrasjonen hjem til Sauda og Halsnøy. En kan si at nettverkskontaktene var en forutsetning for at mange av aktørene dro til Martinsdale. Nettverket utviklet seg videre ved at ryfylkinger traff andre fra Ryfylke i Martinsdale. Dermed kunne potensielle utvandrere på Halsnøy og i Sauda dra nytte av et stadig mer utbygd nettverk.

Av enkeltfaktorer, så framstår to giftermål som viktige i konsolideringen av migrasjonsnettverket. Kristine Hærem fra Sauda ble gift med Ole J. Eike fra Halsnøy. Borghild Bjerga fra Madla ble gift med Edvard Svandal fra Sauda. Borghild var søskenbarn til Bjergakarene og de fire brødrene Skartveit fra Halsnøy. Faren var opprinnelig fra Bjergøy på Sjernarøy.³¹⁰ Samtidig var hun søskenbarn til Magnus Bjerga fra Sjernarøy som også dro til Martinsdale.³¹¹ I kapittel 6 gjøres det rede for hvilke omfattende nettverksforbindelser disse parene hadde. De hadde en naturlig tilknytning til miljøene på Halsnøy og i Sauda, og de hadde sin base i Martinsdale.

Sterke bånd mellom de fra Halsnøy

I presentasjonen av sentrale begreper er *sterke bånd* nevnt. Sterke bånd refererer til den type nettverksbånd som en ofte finner i familier, vennsforhold eller i litt større skala, i bygder og lokalsamfunn. Båndene er kjennetegnet av både kvantitative egenskaper, som er mengde relasjoner, og kvalitative egenskaper som eksempelvis har med forpliktelser, vennskap og samhandling å gjøre. Sterke bånd illustrerer relasjoner som er sterke, innholdsrike og flersidige.³¹²

Halsnøy var et øysamfunn som hadde disse karakteristiske trekkene som er nevnt ovenfor. Kvaliteter ved samfunnet på Halsnøy er beskrevet i kapittel 3. Skjemaet over aktørene som reiste til Martinsdale tilkjenner også de nære slekts – og naboforholdene.

Hvilken betydning hadde så de sterke båndene mellom aktørene fra Halsnøy? Førte det til økt utvandring til Martinsdale og gjorde det ankomsten mer smertefri for de som dro?

---

³¹⁰ Næss 2006 s. 375

³¹¹ Næss 2006 s. 375 og 398

³¹² Bø 1993 s. 92-93

Inge Bø oppsummerer styrken i sterke bånd først og fremst med ordet trygghet. Han mener at denne type bånd gir forutsigbarhet og klare interaksjonssignaler. Thomas Faist konkretiserer dette med å hevde at nettverk med sterke bånd konstituerer sikre omgivelser. Det betyr at når en ny emigrant ankommer, så er noen kjente klar til å hjelpe med det viktigste, nemlig bosted og arbeid.³¹³

Det gjøres i neste kapittel rede for hvordan Bjørn Bjerga og Frithjof Bjerga blir ivaretatt av familie og kjente fra Halsnøy når de ankommer Martinsdale og skal finne arbeid.³¹⁴ Bjørn Bjerga får husly og arbeid hos en av morens slektninger fra Sjernarøy som hadde ranch nær Lennep.³¹⁵ Frithjof Bjerga refererer til Ole J. Eike fra Halsnøy når han beskriver ankomsten til Martinsdale.³¹⁶ Skjemaet over aktørene fra Halsnøy som dro til Martinsdale viser at det var flere av dem som reiste samtidig. Et eksempel er fortellingen om en emigrantreise i 1910 i oppgavens innledning.

Disse eksemplene antyder at den tryggheten som migrasjonsnettverket kunne skape omkring reise og opphold var av betydning. De sterke båndene mellom aktørene gjorde at en stolte på hverandre, og på informasjonen som ble formidlet. Til tross for at den potensielle utvandrerens hadde tilgang på aviser og informasjon fra utvandringsagenter, så stolte de mest på informasjon fra sine egne, i form av amerikabrev og hjemvendte.³¹⁷ I lys av dette kan det synes som om styrken i de sterke båndene er av relativt stor betydning både for antallet som etter hvert reiste, og i hvilken grad de ble ivaretatt i Martinsdale.

Styrken i svake bånd

De svake båndene blir av Thomas Faist beskrevet som indirekte forbindelser, eller ”venners venner”.³¹⁸ Inge Bø bruker begrepet sekundærrelasjoner i ytterkanten av kontaktnettet ellers.³¹⁹ I utgangspunktet ser dette ut som relativt ubetydelige bånd med få kvaliteter mellom personer som sjelden møtes. Når styrken i svake bånd løftes fram, så er det fordi disse

---

³¹³ Faist 1997 s. 208

³¹⁴ Kapittel 7 *Kvaliteter ved arbeidsmarkedet i Martinsdale*, underpunkt, *Migrasjonsnettverket formidlet arbeid*

³¹⁵ Vedlegg 3 d. Informant Thorleif Bjerga

³¹⁶ Vedlegg 3 j. Notat fra Frithjof Bjerga

³¹⁷ B. Lindsay Lowell, *Regional Patterns in Norwegian Emigration*, article in *Norse Heritage Yearbook 1989*, Hans Storhaug (dir.) (Stavanger 1989) s. 54

³¹⁸ Faist 1997 s. 199

³¹⁹ Bø 1993 s. 94

avspeiler betydelige kvaliteter som ikke nødvendigvis dekkes ved hjelp av de sterke båndene i en persons nettverk.

Ut fra det migrasjonsnettverket som belyses i denne oppgaven, vises her to perspektiv som kan illustrere hvordan svake bånd kan være en styrke. For det første: I nettverket Halsnøy – Sauda var det klare muligheter for svake bånd mellom aktører. For det andre: De fra Halsnøy fikk nødvendigvis også kontakter av løsere karakter inn i arbeidsmarkedet i Martinsdale.

Dersom en viser tilbake til *Bånd mellom Edvard Skartveits bekjente og andre aktører i nettverket* i kapittel 5, så ser en hvordan det var relasjoner mellom Hereimbrødrene og Swandalbrødrene fra Sauda, og at Edvard Skartveit hadde nettverksbånd inn mot disse. Det kan være naturlig å peke på muligheten dette gav for de andre aktørene fra Halsnøy, til å vite hvem mange av disse Sauda-folkene var.

I samme del av oppgaven som henvist til i forrige avsnitt, er det vist til den linken mange av aktørene hadde til Perry Moore-ranchen. Dette indikerer at kjennskap kan ha vært en faktor i det ansettelsesforholdet som mange etter hvert hadde hos Perry Moore. Det kan ha vært de svake båndene som var årsak til at to fra Halsnøy fikk jobb der på 1930-tallet, etter at flere fra Sauda hadde arbeidet for Perry Moore tidligere.³²⁰ Kjennskapet til personer i ytterkanten av migrasjonsnettverket kan også ha inkludert andre sauegjeterere.³²¹

Inge Bø hevder at de sekundære relasjonene blir vinduer mot omverdenen. De blir stier eller broer som gir adgang til nye folk, nye arenaer og andre deler av samfunnet.³²² Thomas Faist mener at de indirekte kontaktene kan fungere godt, selv over store geografiske avstander. Det har vist seg at tidligere bekjente, eller venners venner kan komme med avgjørende informasjon om en mulig destinasjon eller til og med være behjelpelig når en ankommer et nytt sted. Men det må også legges til at svake bånd kan lettere bli brutt enn sterke bånd.³²³

I et nytt samfunn som Martinsdale var for de som kom, kan det synes vesentlig med de svake båndene som en kunne ha inn i arbeidsmarkedet, eller til andre fra Ryfylke. Disse båndene

---

³²⁰ Se beskrivelse etter skjema med oversikt over arbeidssted for aktørene i Martinsdale

³²¹ Se drøftingen av *Relasjoner i arbeidsmarkedet og Kontekstuellet nettverk – migrasjonsnettverket* tidligere i oppgaven

³²² Bø 1993 s. 94 og 95

³²³ Faist 1997 s. 107

kunne være til hjelp i forhold til bosted og arbeid. Men de kunne også være en nøkkel inn i et nytt miljø, med nye folk og ukjente arenaer.

Migrasjonsnettverket som sosial kapital

Når en potensiell utvandrer skal avgjøre om eller hvor han skal dra, så er forventningene og de kunnskapene han har om mulighetene i en eventuell ny destinasjon av betydning. Kjodemigrasjon gjør at utvandrerene kan forvente å kunne knytte seg til kjente personer og miljø i det området som er målet for reisen.³²⁴ Dette er fordi nettverkene mellom nye emigranter og tidligere utreiste fra et sted vil gjøre migrasjonsalternativet mer aktuelt. Den sosiale kapitalen framstår som tydelig og sterk.³²⁵ Den sosiale kapitalen er mulighetene som ligger i funksjonelle sosiale bånd. Målet kan være informasjon om transportmuligheter, informasjon om jobbmuligheter eller det å bli en del av et sosialt nettverk.³²⁶

I det følgende brukes to aktører i oppgaven som eksempler på hvordan den sosiale kapitalen kunne medvirke til at Martinsdale ble et reelt alternativ som flyttemål. Ole J. Eike var den første fra Halsnøy som dro til Martinsdale, og er omtalt som en av pionerene. Det kan ikke utelukkes at han kjente til noen av de som kom før han til området, for eksempel fra Sauda. Likevel var nok den sosiale kapitalen bak hans beslutning om å dra til Martinsdale liten. Edvard Skartveit dro over i 1914, som den siste fra Halsnøy før 1. verdenskrig. Han hadde da fått broren Thor og søskenbarnet Johannes hjem fra Martinsdale. Lars Hagen og Henrik Olai Eike hadde også kommet tilbake. I tillegg var en bror av Edvard og fire øvrige fra Halsnøy fortsatt i Martinsdale. Tilsammen utgjorde disse kjernen i det som var Edwards sosiale kapital med tanke på en mulig utvandring til Martinsdale.

Utviklingen av sosial kapital starter med pionerene, og forsterker seg i takt med at flere og flere velger å dra til det samme flyttemålet. Kostnadene av sosial og økonomisk karakter var spesielt høye for pionerer som Ole J. Eike, som ikke kunne forvente særlig hjelp av et etablert nettverk ved flyttemålet. Men i neste omgang var Ole J. Eike en som var med å redusere kostnadene for de som kom etter han. Thomas Faist mener at den sosiale kapitalen knyttet til

---

³²⁴ Østrem 2006 s. 91

³²⁵ Østrem 2006 s. 107

³²⁶ Faist 1997 s. 197

et flyttemål var av avgjørende betydning for potensielle emigranter. De fleste av disse ønsket å benytte allerede etablerte sosiale bånd.³²⁷

I takt med at flere og flere drar fra samme utflytterområde til samme flyttemål, skjer det en endring i menneskers utgangspunkt for retningen på utvandringen. Det som før var en beslutning på bakgrunn av distinkte økonomiske og politiske forhold hjemme og ved destinasjonen, blir etter hvert en prosess av selvforsterkende karakter som har en hovedforklaring i sterke sosiale bånd og forventet sosial kapital mellom utflytterområde og flyttemålet.³²⁸ Da kan prosessen etter hvert kalles en kjedemigrasjon. Omkring første verdenskrig var det såpass mange fra Halsnøy og Sauda som var, eller hadde vært i Martinsdale, at en kan løfte fram migrasjonsnettverket som en hovedforklaring på retningen på utvandringen.

Tidligere i dette kapitlet er Finnøy nevnt som et øysamfunn nær Halsnøy, noe større og med de samme kontaktene mot Sauda som Halsnøy. Når det aldri ble etablert noe migrasjonsnettverk fra Finnøy, rettet mot Martinsdale, så forble Martinsdale et ubenyttet og kanskje ukjent alternativ. Mange undersøkelser har også vist at relativt like utflytterområder kan utvikle helt forskjellige migrasjonsmønstre med tanke på omfang og retning.³²⁹ Det migrasjonsnettverket som var etablert mellom Halsnøy, Sauda og Martinsdale var et resultat av en omstendelig prosess. Det å forflytte sosial kapital til et bestemmelsessted langt borte er omfattende. Når migrasjonsnettverk av denne typen utvikles, så kan en peke på betydningen som pionerene hadde, i kraft av at de dro først, og etablerte informasjon hjemover. Men når det stadig mer utbygde migrasjonsnettverket trakk til seg nye emigranter, så må en forklaring være at det hadde en viktig funksjon i seg selv. Det ble interessant å søke noe nytt, samtidig som det kunne bygges videre på kjente relasjoner. Ufordringen i å forflytte sosial kapital forklarer også hvorfor relativt mange aldri migrerer, og hvorfor mange vender tilbake til hjemsted etter tidligere å ha reist ut.³³⁰

---

³²⁷ Faist 1997 s. 203

³²⁸ Faist 1997 s. 209

³²⁹ Faist 1997 s. 209-210

³³⁰ Faist 1997 s. 188

Oppsummering

Begreper som samfunn og bosted blir utilstrekkelige i områder der migrasjon er vanlig. Migrasjonsnettverkets styrke og funksjoner favnes bedre av begreper som relasjoner og sosiale rom. For mange av aktørene som ikke ble værende i Martinsdale var migrasjonsnettverket sannsynligvis viktigere enn viljen til integrasjon på alle plan på stedet. Beslutninger om reise og arbeid ble tatt ut fra kjennskap til vilkår. I stor grad var det familie og kjente som var med i beslutningsprosessen.

Det er dokumentert at et betydelig antall av aktørene kjente hverandre. Årsaken til at nettverkene dannes og vedlikeholdes avhenger både av personlige og kontekstuelle forhold. Noen av aktørene hadde nøkkelroller som informasjonsbærere, i kraft av reiser fram og tilbake, eller ved hjelp av brevveksling. Andre hadde viktige funksjoner på ulike arenaer, som Marie Skartveit som var hjemme, men hadde et bredt kontaktnett, eller aktører med kontakter inn i arbeidsmarkedet. Migrasjonsnettverket var derfor virksomt for å formidle informasjon og trekke nye til Martinsdale.

Mesonivået utfyller mikro- og makronivået og favnet *samhandlingen* mellom aktørene i migrasjonsnettverket. Både på Halsnøy og i Sauda var det en tradisjon for utvandring til Amerika. Noen pionerer opprettet ved hjelp av informasjonsspredning kontakten fra Martinsdale hjem til Halsnøy og Sauda. Antallet som dro til Martinsdale i tiden for *The landboom* viste at nettverket var konsolidert.

De sterke båndene mellom aktører fra Halsnøy skapte trygghet og forutsigbarhet omkring beslutningen om å dra. De svakere båndene mellom aktører gav adgang til nye folk og nye arenaer, noe som utvidet mulighetene i Martinsdale. Den sosiale kapitalen var forventningene som lå i at kjennskap kunne bety hjelp eksempelvis til bosted og inn i arbeidsmarked.

I sum ble det fram mot 1. verdenskrig en migrasjonsstrøm mot Martinsdale som det gir mening å kalle en kjedemigrasjon. Migrasjonsnettverket var i seg selv blitt en drivkraft. I neste kapittel rettes fokuset mot arbeidsmarkedet i Martinsdale.

Kapittel 7

Kvaliteter ved arbeidsmarkedet i Martinsdale

Med utgangspunkt i problemstillingen søkes det her å illustrere hvordan ulike kvaliteter ved arbeidsmarkedet i Martinsdale kunne være viktige årsaker til omfanget av utvandringen fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale. Først gjøres det rede for teori om arbeidsmarked og i neste del drøftes vilkårene i arbeidsmarkedet i Martinsdale

Segmented labour market og mesonivået

I kapittel 4 *Flyttemålet Martinsdale* tas begrepet *segmented labour market* opp i forbindelse med arbeidsmarkedet i Martinsdale. I det følgende drøftes først teorier om arbeidsmarked knyttet til begrepet migrasjon, og i relasjon til det empiriske materialet om Halsnøy, Sauda og Martinsdale. For det andre stilles det opp en referanseramme for utvandringen fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale. For det tredje drøftes spørsmålet om hvorfor akkurat Martinsdale ble flyttemålet. Til slutt i denne delen reflekteres det over *når* emigrasjonen fant sted.

Drøfting av teorier om arbeidsmarked og migrasjon

Michael Piore har presentert det han kaller en dobbelt arbeidsmarked-teori. I det industrielle samfunn oppstår det en segmentering av arbeidsmarkedet. Dette består på den ene siden av typer jobber som er lavt betalt, ustabile, farlige eller har lav prestisje. Dette er jobber de innfødte i et land sjelden vil ha. På den andre siden er det mer stabile, bedre betalte og mer prestisjefylte jobber som er interessante for de innfødte. I avanserte økonomier blir det derfor et permanent behov for utenlandske arbeidere.³³¹

Michael Piores teori er en videreutviklet form av ideer som tradisjonelt har vært plassert i den neo-klassiske tradisjon. Her framstår økonomi som en hovedforklaring på migrasjon. Arthur Lewis hadde tanker om en "dual economy". Et utviklet økonomisk område stod i et avhengighetsforhold med mindre utviklede områder, der jordbruk var viktigste næringsvei.

---

³³¹ Joaquin Arango, *Explaining migration: a critical view*, an UNESCO-publication (Oxford 2000) s. 288

For den tradisjonelle sektoren ble utvandring den eneste måten å bli kvitt befolkningsoverskuddet, mens det utviklede området hadde stort behov for arbeidskraft.³³²

Det andre elementet i neoklassisk teori er forklaringer på mikroplan. Her framholdes at individer er rasjonelle aktører som responderer på strukturelle endringer. Det kan eksempelvis være bedre økonomiske betingelser i et annet land.³³³

Joaquin Arango mener at Piore plasserer forklaringene på makroplan, og at han bare har oppmerksomheten rettet mot mottakerlandet.³³⁴ Samtidig hevder han at neo-klassisk teori ofte har blitt kritisert for å ikke ta på alvor de ikke-økonomiske forklaringene på migrasjon.³³⁵ Dirk Hoerder mener at en før var for opptatt av markedskreftenes komparative elementer, som lønn og jobbmuligheter og administrative lover, som Homestead Act. Menneskelige og individuelle ønsker og interesser kom i bakgrunnen i analysen av migrasjonsprosessen.³³⁶

På 1990-tallet, med utspring i den neo-klassiske teorien, kom det en ny migrasjonsteori, ”The new economics of labour migration”. Denne teorien tar opp i seg individets rasjonelle valg, men legger mer av vekten på familien som beslutningstaker. Samhandlingen mellom migranter, og den informasjonen som deles i de miljø de ferdes i blir også sett på som viktige.³³⁷

I forlengelsen av dette har det det siste tiåret kommet teorier som har sitt hovedfokus på migrasjonsnettverk. Dirk Hoerder justerer perspektivet på migrasjon på følgende måte: Han mener at et samfunn er et segment på meso-nivå, der det er samhandlingen av individene som løfter det fra mikro til meso-nivå. Samtidig har segmented labour market sitt utspring i den økonomiske makrostruktur, men er tatt ned til meso-nivå. Segmented labour market og migrasjonsnettverket virker sammen.³³⁸

På den måten kan spesielle landsbyer ha forbindelser til segmenter av ulike arbeidsmarked i andre deler av verden.³³⁹ Halsnøy og Sauda hadde forbindelser til Martinsdale i Montana. Det

---

³³² Arango 2000 s. 284

³³³ Arango 2000 s. 285

³³⁴ Arango 2000 s. 288

³³⁵ Arango 2000 s. 287

³³⁶ Hoerder 1999 s. 75

³³⁷ Arango 2000 s. 288

³³⁸ Hoerder 1999 s. 80

³³⁹ Hoerder 1999 s. 80

var et migrasjonsnettverk som virket for å hjelpe nye inn i det samme arbeidsmarkedet.³⁴⁰ Som nevnt i kapittel 2 flytter Leslie Page Moch fokuset fra land til regioner i land for å fange opp eksempelvis divergerende økonomisk utvikling.³⁴¹ I det lyset kan en si at Hoerder spisser fokuset ytterligere.

Michael Piores teori om dobbelt arbeidsmarked kan til dels forklare utvandringen fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale. Det var en utvandring fra en økonomisk periferi til et økonomisk sentrum. Behovet for arbeidskraft i Martinsdale var stort, samtidig som Ryfylke spesielt og Norge generelt hadde et befolkningsoverskudd. Da ble utvandringen, med Jostein Nerbøviks ord; en sikringsventil.³⁴²

Der Piore viser til lavtlønte yrker som muligheten for innvandrerne, så treffer det etter min mening ikke helt Martinsdale-området. Jeg vil drøfte lønnsvilkårene senere i kapitlet, men bare her slå fast at lønna var ganske god. Det var selvfølgelig stor forskjell på status og økonomiske muligheter mellom sauegjeterne og de store rancheierne. Del Piores språkbruk tyder på at han i hovedsak retter argumentasjonen mot de som tok jobb i den voksende industrien i Amerika. Det er her han viser til at de innfødte var opptatt av å opprettholde det sosiale skillet mellom de selv, og de nye arbeiderne.³⁴³

En referanseramme for utvandringen til Martinsdale

Industriarbeiderne som Piore refererte til kom i hovedsak fra sør- og øst-Europa³⁴⁴. Det var unge menn, de var villige til å jobbe hardt, de tok relativt lavtlønte jobber og mange var innstilt på å reise hjem etterpå.³⁴⁵ De fra Halsnøy og Sauda som dro til Martinsdale faller inn i den samme perioden der de fra sør- og øst-Europa dominerte, nemlig fra 1880-tallet til omlag 1930.³⁴⁶ Skjemaene i presentasjonen viser at mange returnerte til Halsnøy og Sauda. Det var i hovedsak unge menn som dro, også fra Halsnøy og Sauda. Så selv om disse ryfylkingene kom fra et land som hadde hatt tidlig utvandring og at de fortsatt dro til rurale områder, så finner en i disse sammenlikningene flere fellestrekk med sør- og øst-europeeres migrasjon til byer og

---

³⁴⁰ Hoerder 1999 s. 80

³⁴¹ Moch 2003 s. 3-4

³⁴² Nerbøvik 1990 s. 22

³⁴³ Arango 2000 s. 288

³⁴⁴ De landene fra sør- og øst-Europa som hadde omfattende utvandring til Amerika fra om lag 1880 ble kalt New immigration, Wyman 1993 s. 100

³⁴⁵ Wyman 1993 s. 47-48

³⁴⁶ Baines 1995 s. 42

industriområder på den samme tiden, enn med landsmennenes tidligere migrasjon til Midtvesten.

Hvorfor akkurat Martinsdale?

For å snu på spørsmålet; Hvorfor ikke Stavanger, eller Midtvesten? Det var befolkningen i det nærmeste omlandet til byene som søkte inn her.³⁴⁷ Så selv om Halsnøy og Sauda også hadde flytting til Stavanger, så ble Amerika et viktig utvandringsmål.³⁴⁸ Ingrid Semmingsen peker på at en i mange bygdesamfunn i Norge var bedre orientert om levekår og muligheter i spesielle områder i Amerika enn om forhold i eget land. Det var skapt tradisjoner for utvandring til Amerika.³⁴⁹ Folk på Halsnøy snakket om Martinsdale eller sauegjeting i Montana. Dirk Hoerder understreker det samme. Folk sa ikke at de reiste til USA. De reiste for eksempel "to the iron mines of Missouri". Folk hadde en annen mentalitet enn geografen. De målte ikke distanse, og de snakket ikke om land.³⁵⁰

Det var et segmentert arbeidsmarked som det ble skapt et etnisk samfunn omkring. Det var i hovedsak mannlige migranter som ved hjelp av forbedrede transportmuligheter og informasjonsstrømmen over havet ervervet seg nye mentale kart over livets muligheter.³⁵¹

Det var pionerene Martin Hereim, Ole og Matt Sondeno og Ole J. Eike som satte det i gang, og som var årsaken til at det ble et migrasjonsnettverk mellom Sauda og Halsnøy og Martinsdale. Migrasjonsnettverket ble utviklet, og formidlet informasjon hjemover om blant annet arbeidsmuligheter.

En annen side ved at et øysamfunn som Halsnøy åpenbart fikk mye informasjon fra noen steder i Amerika, og ikke andre, var at perspektivet ble begrenset. Det var mange andre mulige destinasjoner som en ikke var i stand til å vurdere. Dirk Hoerder framholder også dette som en del av bildet; migrasjonsnettverkets informasjon kunne også føre til at horisonten ble begrenset.³⁵²

---

³⁴⁷ Hans Norman og Harald Rundblom, *Transatlantic Connections. Nordic Migration to the New World after 1800* (Uppsala, Sweden 1987) s. 79.

³⁴⁸ Lillehammer 2002 s. 76

³⁴⁹ Semmingsen 1950 s. 496-697

³⁵⁰ Hoerder 1999 s. 83

³⁵¹ Hoerder 1999 s. 83

³⁵² Hoerder 1999 s. 83

Utvandringen til Martinsdale vedvarte og ble i stor grad opprettholdt i kraft av tradisjoner holdt i hevd av migrasjonsnettverket. De potensielle emigrantene fra Halsnøy vurderte nok sterkt den økonomiske gevinsten med å gjøre reisen. Likevel peker flere faktorer mot å vektlegge også de sosiale og kulturelle sidene ved beslutningsprosessen. Til og med vurderinger om selve arbeidet som sauegjeter synes å være basert på kulturelle faktorer. Eksempelvis arbeidets art, med egne tradisjoner for sauhold som referanse.

Det kan virke som om Frithjof Bjerga, Østen Eike, og de andre fra Halsnøy som dro omkring 1930 i stor grad stolte på informasjon fra migrasjonsnettverket. Sentralt her stod sannsynligvis de som hadde vendt tilbake til Halsnøy fra Martinsdale noen år tidligere. Reelt sett var nok Martinsdale i en mye tydeligere oppgangsperiode før 1. verdenskrig. Så selv om det omkring 1930 var vanskelige tider i Amerika generelt, så kan det virke som om informasjonstilgangen begrenset disse utvandrerens alternativer.

Når dro de?

Flere faktorer er av betydning med tanke på *når* emigrantene fra Halsnøy og Sauda reiste til Martinsdale. Det er en nær forbindelse mellom økonomiske og emosjonelle faktorer i valget av reisetidspunkt.³⁵³

I skjemaene over aktørene i presentasjonen, kan en lese av utreisetidspunkt at så og si alle der denne kategorien er funnet, reiste om våren. Bare Nikolai Hølland, Paul Hølland og Kristine (Hærem) Eike, alle på sin andre reise, dro på ettersommeren. Det betyr at det sannsynligvis var gunstig å ankomme Martinsdale i løpet av våren. Driften på ranchene var mest intensiv i sommermånedene, og det var da det var størst behov for arbeidskraft. Thorleif Bjerga forteller at det var innarbeidet at rancheierne sørget for sted og bo for sauegjeterne i vintermånedene, dersom sauegjeterne lovet dem arbeidskraften til våren.³⁵⁴ Da virker det fornuftig å ankomme når behovet for arbeidskraft er størst, og en ikke blir avhengig av rancheieres velvilje i mindre arbeidsintensive perioder om vinteren uten å ha opparbeidet seg en posisjon.

Til sammenlikning reiste italienerne også i store tall til Amerika i vårmånedene. Dette var et gunstig tidspunkt å skaffe seg arbeid i industrien.³⁵⁵ Det samme kan en si om karmøybuene

---

³⁵³ Hoerder 1999 s. 76

³⁵⁴ Vedlegg 3 d. Informant Thorleif Bjerga

³⁵⁵ Wyman 1993 s. 79

som reiste på fiske til øst – og vestkysten i Amerika. Referert av Ingrid Semmingsen uttalte distriktslegen i Skudeneshavn etter 1900 at ”det hver vår går et stort trekk vestover”. Da nådde mannfolkene sommerfisket i Amerika, etter først å ha deltatt på vinterfisket i Norge.³⁵⁶ Med andre ord var særtrekkene ved de spesielle arbeidsmarkedene en faktor som virket inn på beslutningen om avreisetidspunkt.

De nevnte unntakene, Nikolai og Paul Hølland hadde allerede en periode bak seg i Martinsdale da de kom for andre gang på ettersommeren 1913. De hadde dermed kjennskap til både arbeidsmarkedet i Martinsdale og migrasjonsnettverket Sauda-Martinsdale. Dette gjorde det nok lettere for de å ordne seg arbeid selv om de kom litt senere på året enn det som var vanlig.

En kan også spørre seg *når* i en persons liv det var hensiktsmessig å reise. Dirk Hoerder peker på flere faktorer i familiære relasjoner som ser ut til å øke tendensen til utvandring. Endringer i familieforhold, som for eksempel dødsfall, eller at en enkemann gifter seg på ny ser ut til å øke migrasjonen. På samme måte virker det når følelsesmessige bånd er stabile over tid.³⁵⁷

Kristine (Hærem) Eike dro til Martinsdale som ung ugift kvinne i 1903. Kristine har nok møtt Ole J. Eike fra Halsnøy i Martinsdale og blitt gift. Siden drar hun en tur hjem til Sauda, og reiser igjen til Martinsdale i 1907, denne gang med etternavn Eike.³⁵⁸ Det er nærliggende å tro at det er endring i sivil status som har gjort at Kristine reiser en tur hjem, og ikke minst returnerer raskt igjen. Thor Skartveit var nettopp gift og hadde ei datter da han i 1910 reiste til Martinsdale. Han var odelsgutt og det var forventninger om at han økonomisk kunne løse ut foreldrene for å overta gården.³⁵⁹ For begge disse var det endringer i den familiære situasjon omkring utreisetidspunkt som ser ut til å ha medvirket til valget om å dra.

Leslie Page Moch beskriver hvordan familien som enhet tok beslutninger i forhold til om noen av medlemmene skulle reise ut. Alder og kjønn var viktige faktorer. Det samme var behovet for inntekter, arbeidets art og muligheter i arbeidsmarkedet.³⁶⁰ I dette tilfellet forholder Moch seg historisk til Europa i tidlig industriell tid. Moch gjentar og vektlegger

---

³⁵⁶ Semmingsen 1950 s. 377

³⁵⁷ Hoerder 1999 s. 76-77

³⁵⁸ Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller

³⁵⁹ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

³⁶⁰ Moch 2003 s. 69

familiens betydning i beskrivelsen av senere migrasjonsfaser. Hun refererer også undersøkelser som viser hvordan vennskap og familieband framstår som en av hovedforklaringene på den transatlantiske migrasjonen.³⁶¹ Moch målbærer at familier er fleksible beslutningstakere som vurderer muligheter av økonomisk og sosial karakter.

Med migrasjonsnettverk som utgangspunkt, så ser en på individet som en del av ulike sosiale arenaer. Individet reiser fra enheter på mesonivå. Det er familien og samfunnet de er en del av. Familien er en økonomisk enhet som vurderer mulighetene i arbeidsmarkedet og de omkringliggende sosiale mulighetene. Intra-familiære forhandlinger kombinerer derfor både materielle og emosjonelle faktorer. Migrasjon bort fra en familie betyr endringer for alle medlemmene i familien.³⁶²

Bjørn Bjerga var med på samme reise som Thor Skartveit i 1910. Han var bare 16 år, og som tidligere nevnt hadde han arbeid som ventet i Martinsdale. Som den yngste i reiselaget fra Ryfylke til Martinsdale i 1910 så var det kanskje naturlig at det var ordnet jobb for han på forhånd. Men det reiser et spørsmål ved i hvilken grad avgjørelser omkring å dra ut eller ikke var et personlig anliggende, eller om prosessen var av familiær karakter. Var Bjørn Bjerga ekstremt oppsatt på å dra til Martinsdale? Eller passet det familien godt at han slo følge med broren Johannes i dette reiselaget, og at de dermed ordnet arbeidsavtalen med slektningene som drev ranch nær Lennep? Bjørn Bjerga kan ha vært en aktør som ble emigrant fordi familien vurderte det hensiktsmessig.

Brødrene Magnus, Sigvart og Sigurd Halsne måtte som nevnt være med familien fra Halsnøy til Stavanger i 1922 da moren valgte å selge gården etter ektemannens død. Det var også moren som senere oppmuntret disse brødrene til å dra til Amerika.³⁶³ Familiens økonomiske situasjon var sannsynligvis av betydning. Retningen på utvandringen synes mer å henge sammen med nettverk og kjennskap.

Den neo-klassiske teorien vil på mikronivå peke på individets rasjonelle valg som en grunnpilar. Dette synet videreføres i teorien til "the new economics of labour migration". Men her vektlegges også at et individ er en del av en familie. Bjørn Bjerga kan ha vært en ung gutt

---

³⁶¹ Moch 2003 s. 153

³⁶² Hoerder 1999 s. 79

³⁶³ Vedlegg 3 i. Informant Adoline Halsne

på 16 år som ved egen argumentasjon og aksjon fikk familien med på at det var en fornuftig løsning at han fikk være med reiselaget til Martinsdale i 1910.

Vilkår for sauegjeterne i Martinsdale

I kapittel 4, *Flyttemålet Martinsdale*, er det gjort rede for hva gjeterlivet og arbeidet på ranchen bestod i. I det følgende drøftes i hvilken grad "alle" var sauegjeterne, i hvilken grad migrasjonsnettverket formidlet arbeid, hvilke arbeidsmuligheter og lønnsvilkår som var realiteten i Martinsdale-området og koblingen mellom begrepene sauegjeter og remigrant.

Alle var sauegjeterne

I innledningen blir det referert til begrepet "Å gjete sauer i Montana". Det var et kjent uttrykk i Ryfylke. Hvorvidt dette betydde at praktisk talt alle som dro til Montana generelt og Martinsdale spesielt var sauegjeterne på denne tiden, kan diskuteres. Arnvid Lillehammer henviser til folketellingen i Sauda i 1910, der det går fram at over halvparten av hjemvendte saudabuer oppgir at de har vært på farmarbeid i Montana. Derfor understreker Lillehammer at den muntlige tradisjonen om at de hadde "gjett sauer i Montanabakkadn" ikke var en ironisk merknad, men en historisk realitet.³⁶⁴

De undersøkelsene som er gjort om arbeidssted for aktørene i denne oppgaven bekrefter langt på vei Lillehammers konklusjon. Nesten alle aktørene i oppgaven kan på et eller annet tidspunkt knyttes til en ranch i området. De aktørene som kildematerialet ikke har bekreftet arbeidssted for, har likevel svært sannsynlig også vært sauegjeterne. Eksempelvis var Magnus og Sigvart Halsne også sauegjeterne. Sigvart jobbet i tillegg for den samme sjefen helt til 1968.³⁶⁵ Johannes Bjerga og Otto Skartveit hadde også vært sauegjeterne.³⁶⁶

Det er likevel eksempler på at mange av aktørene hadde annet arbeid i perioder. I presentasjonen ble det gjort rede for at flere av aktørene jobbet i barene i Twodot og Martinsdale. Ole Vodall jobbet på jernbanen i Twodot, og Lars Saunes var grovsmed i Martinsdale. Bernhard H. Eike skrev hjem om at han „var lei hyrdingen“ i 1913. På

---

³⁶⁴ Lillehammer 2002 s. 80

³⁶⁵ Vedlegg 3 i. Informant Adoline Halsne

³⁶⁶ Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit

framsiden av kortet er han avbildet med arbeidskamerater på en dresin på jernbanen.³⁶⁷ Men i 1917 er han igjen oppført som sauegjeter, før han gikk inn i US army.³⁶⁸ Eksemplene viser at aktørene også var med på å utføre andre oppgaver i samfunnet enn bare å være sauegjeter. Men det var ranchene som var den økonomiske dynamoen, og det var de som gav arbeid til de aller fleste.

Migrasjonsnettverket formidlet arbeid

Kunnskapen om mulighetene for jobb i Martinsdale-området ble formidlet av aktører i migrasjonsnettverket. I en del tilfeller var jobben allerede klar i det emigrantene kom. Elias Hereim var hyret inn til Perry Moore-ranchen i det han ankom Martinsdale i 1907.³⁶⁹ Bjørn Bjerga kom over som 16-åring i 1910, og det var, som nevnt, gjeterjobb klar til han på en ranch nær Lennep drevet av en slektning på morssiden.³⁷⁰ Frithjof Bjerga var den første fra Halsnøy som dro over på flere år, da han reiste i 1927. Han fikk jobb en time etter at han gikk av toget. Da ble han tilsatt av Henry Pump som sauegjeter og refererer til at Ole Eike jobbet for samme mann. Sigurd Halsne var den som informerte sine brødre, Sigvart og Magnus i et depresjonstynget Iowa i 1930 om at det var jobber å få på saueranchene i Martinsdale, Montana.³⁷¹

Eksemplene viser at det ble formidlet arbeid og informasjon om ledig arbeid. Joaquin Arango refererer til migrasjonsnettverkene som en form for sosial kapital som kan gi migrantene tilgang til goder som arbeid og høyere lønn.³⁷² Eksemplene viser i noen tilfeller hvordan slektninger og godt kjente var aktørene som formidlet informasjonen. Den sosiale kapitalen var nettverket av kjente som hadde kunnskaper om hvor det var arbeid og kjennskap til hvordan en kunne hjelpe nye migranter inn i dette arbeidet. Dirk Hoerder framholder at det blant immigrantarbeidere av ulik kulturell bakgrunn vokser fram en lojalitet dem imellom.³⁷³ Med det perspektivet blir også ranch-arbeidere av annen nasjonalitet av betydning i formidling av informasjon om arbeid. Det er den sosiale kapitalen som er i de svake båndene.

---

³⁶⁷ Vedlegg 7 a. Postkort

³⁶⁸ Vedlegg 14 b. United States Draft Registration Card

³⁶⁹ Vedlegg 3 e. Informant Charlie Hereim

³⁷⁰ Vedlegg 3 d. Informant Thorleif Bjerga

³⁷¹ Vedlegg 3 i. Informant Adoline Halsne

³⁷² Arango 2000 s. 291

³⁷³ Hoerder 1999 s. 79

Arbeidsmuligheter og lønnsvilkår

To viktige faktorer ved alle arbeidsmarked er mulighetene for å få jobb og hvilke lønnsbetingelser en kan oppnå. Undersøkelsene om aktørene i oppgaven viser at de første som kom skaffet seg rancher. Men fra omkring 1900 og fram mot 1920 var de aller fleste av aktørene i arbeid som sauegjeterere. Det samme var de fra Halsnøy som kom i perioden 1927 til 1930.³⁷⁴ Da var mulighetene for jobb og lønnsvilkårene av betydning.

Ingrid Semmingsen viser til statistikk for årene 1905 til 1914 om hva de norske utvandrerne oppgav som årsak til utvandringen. Over 80 prosent av mennene og nesten 70 prosent av kvinnene oppgav ”manglende adgang til lønnet virksomhet” som årsak til utvandringen. Hun problematiserer påliteligheten i kildene noe, men medgir langt på vei at økonomi var en avgjørende årsak til utvandringen for de fleste.³⁷⁵

Semmingsens statistikk faller sammen med tiden for *The landboom* i Martinsdale. Her ekspanderte sauenæringen og både arbeidsmuligheter som sauegjeter og lønnsvilkår ble gode.³⁷⁶ Lønna var veldig god i norsk målestokk, og god sammenliknet med andre mulige destinasjoner for eksempel i Midtvesten. Verken i Minnesota eller i Dakota-statene kunne lønnsvilkårene måle seg med Montana. Eksempelvis kunne en sauegjeter i Montana tjene 40 dollar i måneden i 1910, mens en gårdsarbeider i Dakota-statene kunne forvente omkring 20 dollar måneden. Det er rogalendingen Endre Bergsagel som i et etterlatt manuskript forteller om hvordan denne informasjonen ble formidlet til han på turen over Atlanteren. Det var unge emigranter som hadde vært over flere ganger som kunne fortelle dette.³⁷⁷

Endre Bergsagel forteller videre hvordan han i denne fasen før 1. verdenskrig både var i San Fransisco og Portland, men at det var vanskelig med jobb. Derfor dro han til Malta, litt nord i Montana.³⁷⁸ Dermed anskueliggjøres at Montana var et område i vekst og med muligheter. De nordre delene av Montana og de sørlige av Alberta og Saskatchewan i Canada var de siste områdene åpne for å søke om homestead-land.³⁷⁹

---

³⁷⁴ Se i kapittel 4, skjema *Sauegjeterere og rancher - en oversikt*.

³⁷⁵ Semmingsen 1950 s. 511

³⁷⁶ Baker 1990 s. 52 Dette er beskrevet under kapittel 4 *Flyttemålet Martinsdale*. Kjentetegn ved fasene vil bli drøftet i neste kapittel

³⁷⁷ Arestad 1965 s. 2

³⁷⁸ Arestad 1965 s. 1 og 2

³⁷⁹ Arestad 1965 s. 4

Som forklart i kapittel 4, *Flyttemålet Martinsdale*, så var Martinsdale litt sør for dette området, og det er redegjort for hvordan pionerene etablerte ranchene sine noe tidligere. Dette antyder etter min mening at Martinsdale i tiden for *The landboom*, med etablerte rancher, vekst av tettsteder og ny jernbane kan ha vært enda mer inne i den økonomiske høykonjunkturen enn områdene lenger nord. Samtidig var ikke samfunnet så konsolidert som settlementene i Midtvesten. Derfor kan det se ut som om Martinsdale var i en ideell situasjon i disse årene, der mange fortsatt så ubrukte muligheter.

Etter børskrakket i New York i 1929, ble det ringvirkninger utover det amerikanske kontinentet i de nærmeste årene. I Clear Lake, nord i Iowa ble det vanskelig med arbeid på farmene. Her kom Sigurd og Magnus Halsne i 1930. Som nevnt var det kombinasjonen av kontakten med broren Sigurd og en forståelse for at det var bedre arbeidsmuligheter i Martinsdale, enn i Clear Lake som gjorde at Sigurd og Magnus Halsne dro til Martinsdale.³⁸⁰

Saugjeter og remigrant

Leslie Page Moch skriver at remigrasjon primært var en bevegelse av folk i arbeidsdyktig alder. Denne remigrasjonen er sentral for å forstå at den transatlantiske migranten var en del av et globalt arbeidsmarked.³⁸¹ Det var 13 fra Halsnøy og minst 6 fra Sauda som dro hjem.³⁸² Det kan også legges til at i den grad det var flere fra Sauda som hadde vært i Martinsdale, så er det grunn til å tro de fleste av disse returnerte til Sauda. Årsaken til dette er at de ellers ville dukket opp i de amerikanske folketellingene som er anvendt i oppgaven for årene 1900, 1910, 1920 eller 1930.

Dette illustrerer at arbeidsmarkedet i Martinsdale var en del av et globalt arbeidsmarked. Det å være saugjeter var en jobb av temporær karakter, og tallet for tilbakevendte antyder at mange sannsynligvis hadde intensjoner om å returnere hjem etter å ha tjent nok. Det var arbeidet som var vesentlig for saugjeterne. Bosted ble en følge av hvem de hadde arbeidsavtale med.

---

³⁸⁰ Vedlegg 3 i. Informant Adoline Halsne

³⁸¹ Moch 2003 s. 156

³⁸² Kapittel 3 *Utflytterområdene Halsnøy og Sauda. Skjemaene Fra Halsnøy til Martinsdale, Fra Sauda til Martinsdale og Andre rogalendinger*

Det er en tydelig tendens til at når personer skaffer seg jord, så synker sannsynligheten for remigrasjon drastisk.³⁸³ Undersøkelsene om aktørene viser at de som kom til Martinsdale først, ble værende. Disse pionerene skaffet seg rancher, og var nok motivert til å bli. I denne gruppen var Martin Hereim, Ole og Matt Sondeno, Ole J. Eike og Jakob Tveitane.

Oppsummering

Teorier om arbeidsmarked har tradisjonelt hatt utgangspunkt i makrostrukturene. Siden har vekten på individets valg – mikronivået – kommet inn. Dirk Hoerder løfter fram samvirket mellom migrasjonsnettverket og et avgrenset arbeidsmarked – mesonivået.

Det er fellestrekk mellom aktørene fra Ryfylke og de som dro fra sør- og øst-Europa i samme periode. Det var unge menn, arbeidet var det viktige og mange hadde tenkt å reise hjem etter å ha tjent penger. Det er forhold som bør bidra til å nyansere den forenklete tradisjonelle kategoriseringen av Norge som et land tilhørende Old immigration.

Det var flere grunner til at aktørene orienterte seg mot Martinsdale. Det var tradisjon for å reise til Amerika. Mentaliteten i mange norske bygder var en følelse av forbindelse til områder i Amerika. Det kan illustreres ved uttrykket ”Å gjete sauer i Montana”. Dermed gjorde aktørene også vurderinger av kulturell karakter. For eksempel var muligheten til å jobbe med sauer i Martinsdale en faktor av positiv betydning.

Avgjørelsen om når en skulle reise handlet om både nettverk, familie og arbeidsmarkedet ved flyttemålet. Det at praktisk talt alle aktørene reiste om våren var fordi det var gunstig i forhold til å få jobb som sauegjeter. Derfor virker særtrekk ved arbeidsmarkedet å være avgjørende for når aktørene valgte å dra. Familiære forhold syntes å spille en rolle for når i en potensiell utvandrers liv det ble hensiktsmessig å dra.

Praktisk talt alle som dro fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale ble sauegjeterer. Migrasjonsnettverket var sentralt i å formidle arbeid. Men også personer i arbeidsmarkedet, men utenfor migrasjonsnettverket var viktige i å formidle arbeid. Det oppstod en lojalitet mellom arbeidere i samme bransje. Det var i omtrent hele den undersøkte perioden gode jobbmuligheter som sauegjeterer på ranchene. Kanskje med unntak av årene etter 1920.

---

³⁸³ Øivind Fuglerud, *Migrasjonsforståelse. Flytteprosesser, rasisme og globalisering* (Oslo 2001) s. 94

Lønnsvilkårene var også konkurransedyktige. Det var en nær sammenheng mellom begrepene sauegjeter og remigrant. Mange av aktørene dro hjem, og mange hadde nok intensjon om dette. Dette viser at de var arbeidere i et globalt arbeidsmarked, og at migrasjonen ofte var en sirkulær prosess.

Migrasjonsnettverket var med å bygge opp en mentalitet om Martinsdale som et fordelaktig flyttemål. I informasjonsutvekslingen fikk likevel de potensielle emigrantene reelle faktiske opplysninger om sauehold som noe kjent, om meget gode arbeidsmuligheter og gode lønnsvilkår. I sum var dette med å skape en migrasjonsstrøm mot Martinsdale. Denne migrasjonsstrømmen varierte i intensitet i ulike faser. I kapittel 8 drøftes disse variasjonene.

Kapittel 8

Trekk ved fasene i utvandringen til Martinsdale

Empirisk og teoretisk grunnlag for drøftingen

I Kapittel 4, *Flyttemålet Martinsdale* er det laget en faseinndeling for å strukturere kronologien. Utgangspunktet for inndelingen i faser er de funn som er gjort i empirien og den lokalhistoriske utviklingen i Martinsdale. Hensikten er å fange opp de endringene som skjer over dette relativt lange tidsrommet. De ulike aktørenes utreisetidspunkt og antallet som reiste til ulike tider, ses i sammenheng med den utviklingen og de endringer som Martinsdaleområdet gjennomgikk i perioden 1889-1947.

Flere historikere har hevdet verdien av å faseinndele i studiet av migrasjon. To av disse er Sune Åkerman og Thomas Faist. Begge disse har fire hovedfaser i den teoretiske modellen sin. Det viktige med faseinndelingen er at den understreker tidsdimensjonen, og gjør det mulig å sammenlikne faser med ulike kjennetegn.³⁸⁴

---

³⁸⁴ Østrem 2006 s. 94

Pionerfasen

I pionerfasen var det som nevnt i presentasjonen Martin Hereim og Ole og Matt Sondeno fra Sauda, sammen med en del andre norske som forsøkte å etablere seg. Dette var så tidlig som 1880-tallet og tidlig på 1890-tallet. Det går fram av skjemaene i presentasjonen at det var relativt få som kom etter før noen år inn på 1900-tallet. Ole J. Eike og Enok Søndena var to som dro før 1900. Sune Åkerman viser til at det tar tid før informasjonsspredningen fra pionerene får rotfeste i potensielle utflytterområder. Derfor er det vanlig at gjennomslaget for utvandringen kommer på et senere tidspunkt.³⁸⁵

The landboom

Perioden kalt for *The landboom* var en oppgangstid for Martinsdale-området, kjennetegnet av faktorer som er redegjort for i kapittel 4. Faist hevder at det i den første fasen legges et grunnlag som gjør den andre fasen nesten selvdrivende. Det inkluderes mennesker fra stadig flere grupper og sosiale klasser.³⁸⁶ Om en ser på aktørene i oppgaven, så reiste nesten alle fra Sauda i denne fasen. Det samme gjorde om lag halvparten av de fra Halsnøy. Men det var med et par unntak bare menn som reiste. De var unge og svært få var gift. Hovedårsaken til at det var slik, var det spesielle arbeidsmarkedet som var tuftet på saueranchene. Det var mannsarbeid å være sauegjeter.³⁸⁷

Faist hevder at migrasjonen i denne fasen blir nærmest uavhengig av de økonomiske forholdene i mottakerområdet. Etableringen av et immigrantsamfunn, med de sosiale fordelene det gir, giftermålmigrasjon og familiegjenforening gjør at migrasjonen opprettholder seg selv.³⁸⁸

Faist sine betraktninger dekker etter mitt syn noe av det sentrale med fasen kalt *The landboom*. Det var et immigrantsamfunn i emning. Mange norske, og lokale fra Sauda og Halsnøy etablerte seg, noen med rancher. Men det var få eksempler på kvinner som kom etter. Kristine Hærem - og litt senere - Borghild Bjerga kom over og giftet seg med henholdsvis Ole J. Eike og Edward Swandal. Men disse framstår mer som unntak. Derfor dekker ikke

---

³⁸⁵ Østrem 2006 s. 95

³⁸⁶ Faist 1997 s. 211

³⁸⁷ Se kapittel 4 *Flyttemålet Martinsdale*. Skjema under overskrift *Sauegjeter og rancher – en oversikt*

³⁸⁸ Faist 1997 s. 211

Faist sine begrep som familiegjenforening og giftermål tydelig nok hvordan dette artet seg i Martinsdale. Flytteprosessene var ikke av en så lineær karakter.³⁸⁹

De sosiale fordelene som Faist peker på viste seg i det *migrasjonsnettverket* som etter hvert ble etablert. Det var mange som dro over, noen dro flere ganger, og mange reiste hjem. Det ble en form for *kjedemigrasjon*, der mange fra samme utflytterområde dro til det samme flyttemålet. Kontaktnettene mellom Sauda, Halsnøy og Martinsdale ble konsolidert. Den solide oppgangstiden i området, det spesielle arbeidsmarkedet med saueranchene og den høye lønna framstår som viktig for utvandringen fra Ryfylke til Martinsdale. Dette nyanserer Faist sitt utsagn om at det økonomiske blir underordnet. Men det er migrasjonsnettverket som gjør at folk tenderte til å reise akkurat til Martinsdale i stedet for andre mulige tilsvarende områder i Montana.

Dårlige tider

Da USA ble dratt inn i første verdenskrig i 1917 var det starten på en endret situasjon for Martinsdale-området. De mistet arbeidskraft til hæren.³⁹⁰ Samtidig kom en dødelig influensa-epidemi og en økonomisk krise.³⁹¹ Dette sammen med USA sine innvandringsrestriksjoner i form av kvotelover av 1921 og 1924 stoppet utvandringen til Martinsdale.³⁹² Det var i følge undersøkelsene oppsummert i presentasjonen bare en som reiste over mellom 1917 og 1927.

Årsaken til at det nesten ikke var utvandring til Martinsdale i disse årene var sammensatte. Noe av svaret er i endringer i makrostrukturene. USA sin deltakelse i krigen og de senere innvandringsrestriksjonene virket negativt inn på utvandringen fra Ryfylke til Martinsdale. En epidemisk dødelig sykdom og økonomisk krise i USA dro i samme retning. Men det var ikke stengte grenser på 1920-tallet. Det var fortsatt mange fra Sauda som var i Martinsdale. Fra Halsnøy og øyene rundt var det Ole J. Eike og Bernhard Eike fra Halsnøy, Johannes Bergøy fra Børøy og Ole Vodall fra Randøy.³⁹³ Dermed var migrasjonsnettverket inntakt. Dersom en sammenholder at få eller ingen reiste i denne fasen, med de nevnte negative faktorene for

---

³⁸⁹ Se kapittel 3 *Utflytterområdene Halsnøy og Sauda*. Kategori *tilbakevendning* i skjemaene gir et bilde på sirkulære flytteprosesser

³⁹⁰ Vedlegg 14 a-i United States Draft Registration Cards

³⁹¹ Baker 1990 s. 52

³⁹² Lovoll 1997 s. 37

³⁹³ Kapittel 3 *Utflytterområdene Halsnøy og Sauda*. Se skjemaene

Martinsdale, så er det grunn til å anta at informasjonen gjennom migrasjonsnettverket var av en negativ karakter med tanke på utvandring.

I og med kvotereguleringene på innvandring til USA, så måtte en søke i forveien, og det var en prosess som kunne ta opptil et par år.³⁹⁴ I 1927 reiste både Frithjof Bjerga og Østen Eike fra Halsnøy til Martinsdale. Siden fulgte ytterligere ni fra Halsnøy i årene til og med 1930.³⁹⁵ Fra Sauda er det i følge undersøkelsene ingen nye i denne fasen. Enok Søndena reiste tilbake til Martinsdale i 1933, men var nå bosatt på Foldøy.³⁹⁶ Årsakene til at Martinsdale ikke lenger framstod som et naturlig alternativ for folk fra Sauda er å finne i Sauda. Som beskrevet i presentasjonen av utflytterområdet Sauda, så kom det en oppgangstid basert på vannkraftutbygging. Dette gav arbeidsalternativer til saudabuen, og folketallet økte betydelig.³⁹⁷

Nye fra Halsnøy til Martinsdale

Thomas Faist mener at den tredje fasen er en fase der andre sosiale grupper tar del i utvandringen.³⁹⁸ For Halsnøy sitt vedkommende så er det snarere snakk om en ny generasjon unge menn som får sin mulighet. Det er grunn til å spørre hvorfor disse nye utvandrerne fra Halsnøy valgte å reise til Martinsdale? De befant seg i det samme nettverket på Halsnøy som de som reiste i tiden for *The Landboom*. To av Frithjof Bjergas brødre var kommet hjem, Johan Skartveit hadde tre brødre som hadde vært der før. Olaf og Gudmund Nygård hadde en far som hadde vært der. Østen Eike var nevø av Ole J. Eike og Olai Eike.³⁹⁹

Migrasjonsnettverket var inntakt både på Halsnøy og i Martinsdale. Dermed kunne aktører i nettverket informere om at det var arbeid i Martinsdale. Ole J. Eike blir Frithjof Bjergas referansepunkt i Martinsdale. Det framstår også som avgjørende for retningen på utvandringen at det er Sigurd Halsne som fra Martinsdale informerer sine brødre Sigvart og Magnus om at det er arbeid å få på ranchene i Martinsdale. Da ble det hensiktsmessig for de å dra fra et depresjonstynget Iowa, til Martinsdale. Otto og Vilhelm Skartveit dro også videre

---

³⁹⁴ Skadberg 2007 s. 214

³⁹⁵ Kapittel 3 *Utflytterområdene Halsnøy og Sauda*. Se skjemaene

³⁹⁶ Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndena

³⁹⁷ Lillehammer 2002 s. 268

³⁹⁸ Faist 1997 s. 211

³⁹⁹ Kapittel 3 *Utflytterområdene Halsnøy og Sauda*. Se skjemaene

fra Illinois til Martinsdale. Det må antas at også de har forholdt seg til informasjon fra migrasjonsnettverket.

Migrasjonsnettverket kunne bringe informasjon til potensielle utvandrere om Martinsdale. Det kunne være den sosiale kapitalen bestående av slekt, venner eller bekjente som allerede var i Martinsdale. Det kunne være om kvaliteter ved arbeidsmarkedet i Martinsdale. Lønnsvilkårene kunne godt sammenliknes med for eksempel tilsvarende i Stavanger eller Midtvesten. Mulighetene for arbeid var gode også utover 1920-tallet og 1930-tallet.⁴⁰⁰ I tillegg kunne migrasjonsnettverket gjennom manges erfaringer formidle hvordan arbeidsvilkårene var også utenom faktoren lønn.

Migrasjonen ebber ut

Thomas Faist framholder den fjerde migrasjonsfasen som kjennetegnet av at alle potensielle utvandrere nå har fått en mulighet vil å migrere. De som nå ikke vil eller er i økonomisk posisjon til å emigrere kommer heller aldri til å dra. Dermed ebber emigrasjonen ut. For de som dro, klargjør Faist følgende: Noen slår seg ned i det nye landet. Andre vender tilbake til hjemstedet, og noen reiser fram og tilbake.⁴⁰¹ Disse siste generelle betraktningene samsvarer med funnene om aktørene som følges i denne oppgaven.⁴⁰²

Når utvandringen faser ut tidlig på 1930-tallet, så finnes en hovedforklaring i at kvotereguleringene til amerikanske myndigheter ble stadig strengere. Norges kvote var i 1921 12000 personer. Dette var i 1929 redusert til 2400 personer.⁴⁰³ Dermed var det politiske beslutninger i Amerika som marginaliserte innvandringen. Preben Munthe holder det for sannsynlig at utvandringen fra Norge til Amerika ville hatt et stort omfang langt inn i 1930-årene om ikke de amerikanske kvotereguleringene hadde blitt etablert.⁴⁰⁴ Det må legges til at det på flere områder var en positiv utvikling også i Norge fra midten av 1930-tallet. Det var gode tider for hjemmemarkedsindustri, reallønnen vokste, det var bedre kosthold og økt boligstandard. Men bildet var ikke entydig. Distriktsforskjellene økte, fiskeriene slet og det var økt arbeidsledighet i utkant-Norge.⁴⁰⁵ Det er ikke i forbindelse med denne oppgaven gjort

---

⁴⁰⁰ Vedlegg 3 i. Informant Adoline Halsne

⁴⁰¹ Faist 1997 s. 211

⁴⁰² Kapittel 3 *Utflytterområdene Halsnøy og Sauda*. Se skjemaene

⁴⁰³ Preben Munthe, *Befolkningslære* (Oslo 1993) s. 105

⁴⁰⁴ Munthe 1993 s. 115

⁴⁰⁵ Hovland 1991 s. 276-277

empiriske undersøkelser for å avdekke hvorvidt det var potensielle utvandrere fra Halsnøy til Martinsdale som på grunn av de amerikanske kvotereguleringene ikke fikk gjort reisen.

Oppsummering av fasene

I konsentrert form kan en trekke disse kjennetegnene ut av de ulike fasene: Pionerene så muligheter i Martinsdale-området og etablerte seg fram mot 1900. Deres informasjon hjemover om arbeidsmarkedet i Martinsdale i årene etter 1900 skapte en omfattende og nærmest selvdrivende utvandring fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale i tiden fram mot 1. verdenskrig. Opplysninger om de gunstige vilkårene i arbeidsmarkedet i Martinsdale ble formidlet av et voksende migrasjonsnettverk. Ulike faktorer på makroplan som epidemi, kvotereguleringer på innvandringen, økonomiske kriser og arbeidsledighet virket negativt inn på utviklingen i Martinsdale. I kjølvannet av dette falt utvandringen fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale ut, mellom 1915 og 1927. Migrasjonsnettverket var likevel funksjonelt nok til å utveksle informasjon om at tidene ble bedre i Martinsdale. Dermed meldte en ny gruppe unge menn fra Halsnøy seg på som emigranter. Men de stadig strengere kvotereguleringene er en forklaring på at utvandringen faset ut.

Kapittel 9

Oppsummering og perspektiver framover

Oppsummering

På hvilke måter var omfanget av utvandringen fra Halsnøy og Sauda i Ryfylke til Martinsdaleområdet i Montana et resultat av migrasjonsnettverk og kvaliteter ved arbeidsmarkedet i Martinsdale?

Det var en betydelig migrasjonsstrøm fra to utflytterområder i Ryfylke, til det samme flyttemålet i Montana. I alt dro 21 fra Halsnøy og 20 fra Sauda til Martinsdale mellom 1889 og 1930. Noen av disse reiste flere ganger, og om lag halvparten av de returnerte til

hjemstedet etter noen år. Den siste i 1947. Det vurderes som sannsynlig at de reelle tallene for Sauda er høyere.⁴⁰⁶

Både på Halsnøy og i Sauda var det en etablert utvandringsskiltur mot Amerika. Dette gjorde at migrasjonsalternativet var reelt og aktuelt i tidsintervallet nevnt ovenfor. Det var betydelige kontakter mellom folk fra Halsnøy og Sauda, først og fremst illustrert ved heieføringa av sauer. De pionerene fra Halsnøy og Sauda som dro først til Martinsdale hadde som informasjonsbærere avgjørende betydning for etableringen av et migrasjonsnettverk. Dermed hadde de også en sentral rolle i å trekke andre utvandrere fra hjemstedet i samme retning.

Aktørene i migrasjonsnettverket formidlet informasjon til potensielle utvandrere om muligheter i Martinsdale. Dette foregikk på flere måter. De som dro flere ganger fram og tilbake kunne gi troverdig informasjon om Martinsdale. Noen av aktørene dro i flere etapper til Martinsdale, eksempelvis via Stavanger og Midtvesten. Dette viser et migrasjonsnettverk som nådde ut med informasjon også til de som på tidligere tidspunkt hadde dratt fra Halsnøy og Sauda. Personer som aldri gjorde reisen kunne være sentrale aktører i migrasjonsnettverket. Vi har sett hvordan Marie Skartveit ved ulike nettverksbånd var sterkt involvert i migrasjonsnettverket. I arbeidsmarkedet i Martinsdale var det et samspill mellom aktører, der informasjon om muligheter nådde utflytterområdene via migrasjonsnettverket.

Videre er det illustrert hvordan en person – Edvard Skartveit – hadde omfattende nettverksbånd til andre aktører i nettverket. Det er også gitt et bilde på hvordan kryssende nettverksbånd mellom aktørene dokumenterer at migrasjonsnettverket var utbygd og virksomt. Til sammen viser dette at migrasjonsnettverket virket på ulike måter. Informasjonen kunne bli formidlet av aktørene i nettverket på bestemte, men varierte måter, blant annet på bakgrunn av aktørenes rolle i nettverket.

Aktørene i migrasjonsnettverket hadde kontakt av ulik karakter. Disse relasjonene mellom aktørene kunne være av ulik styrke og derved ha ulik betydning. Hovedfunksjonen ved sterke bånd er at de skaper trygghet og forutsigbarhet. Dermed kunne nye emigranter forvente hjelp med arbeid og bosted når de ankom Martinsdale. Svake bånd gir adgang til nye folk og nye arenaer. Dermed kunne disse kontaktene være en nøkkel inn i et nytt samfunn. Mange av de

---

⁴⁰⁶ Kapittel 1 *Innledning*, underoverskrift: *Hovedutfordringer i kildeanvendelsen*

som dro kunne etter hvert forvente både hjelp og et sosialt nettverk når de kom til Martinsdale. Dette var den sosiale kapitalen som lå bak deres beslutning om å dra til Martinsdale.

Det framstår som viktig at aktørene hadde mulighet for kontakter av ulik karakter. Poengtert kan en si at en av aktørene som dro fra Halsnøy til Martinsdale hadde stor nytte av de sterke båndene til halsnøybuer som hadde dratt tidligere. Men svakere bånd, eksempelvis til saudabuer eller aktører inn i arbeidsmarkedet oppfylte også vesentlige funksjoner. Argumentasjonen i oppgaven viser at både forventningene om sosial kapital i et nytt flyttemål og nettverksbånd av ulik karakter var av stor betydning for potensielle utvandrere til Martinsdale.

Arbeidsmarkedet i Martinsdale var en arena med bestemte kvaliteter. Potensielle emigranter fra Halsnøy og Sauda forholdt seg til disse kvalitetene. Migrasjonsnettverket hadde forgreininger inn i arbeidsmarkedet. Det illustreres ved at så og si alle aktørene var sauegjeterere. Ranchene i Martinsdale representerte et ruralt alternativ, noe som var kjent for ryfylkingene. Både de på Halsnøy og de i Sauda var kjent med sau, og kunnskapen om yrket sauegjeter ble også formidlet hjemover. Lønna var god og den høye tendensen til remigrasjon indikerer at motivet for mange var å tjene penger for å ta med hjem. Dermed framstod det som gunstig å unngå forpliktelser i eiendomsforhold. Omtrent alle aktørene dro om våren, noe som understreker et bevisst valg om gunstig tidspunkt.

Etter min oppfatning var aktørenes kunnskap om betingelsene og mulighetene som sauegjeterere i Martinsdaleområdet betydelige. Derfor framstår dette som en viktig forklaring på beslutningen om å dra til Martinsdale.

For å svare på problemstillingen framstod mesonivået som et hensiktmessig nivå å analysere på. I denne oppgaven er hovedfokuset på migrasjonsnettverket og arbeidsmarkedet i Martinsdale. Begge disse faktorene belyses best på det mellomnivået som meso er. Det er etter hvert utviklet et begrepsapparat som kan dekke ulike perspektiver med mesonivå som ståsted. Blant andre Thomas Faist og Dirk Hoerder har bidratt til dette. Det må likevel understrekes at mesonivået virker sammen med mikro- og makronivået.

Dynamikken i migrasjonsnettverket og kjennskapen til kvalitetene ved arbeidsmarkedet i Martinsdale framstår som sentrale forklaringer på hvorfor så mange dro fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale. Informasjonsutvekslingen blant aktørene i migrasjonsnettverket styrket kjennskapet til arbeidsmarkedet i Martinsdale og gjorde at det over tid ble en migrasjonsstrøm som kan betraktes som en kjedemigrasjon.

Fortellingen om reisen i 1910 som innleder oppgaven, handler om åtte ryfylkinger som alle hadde Martinsdale som destinasjon. Det var unge menn, de skulle ta jobb som sauegjeterere og det var nettverksbånd mellom de. Nyansene er mange, Thor Skartveit var gift og hadde barn. Bjørn Bjerga på 16 år hadde gjeterjobb som ventet nær Lennep. Selve reisen framstår som en målrettet og planlagt affære, eksempelvis illustrert ved de to nevnte aktørene. Alle åtte skulle bli sauegjeterere i Martinsdale og migrasjonsnettverket ser ut til å ha hatt en framtreddende funksjon. Åge Kvelland, som fikk jobb hos Ole J. Eike kan være et eksempel på dette. Så kan Åge Kvelland igjen bære nyansene i den lille fortellingen; Som nevnt ble han truffet av lynet og døde allerede første året.

Utvandringen fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale var en særegen migrasjonsstrøm. Den dekkes ikke av oversiktsframstillinger for eksempel over den norske utvandringen til Midtvesten. Den er heller ikke identisk med samtidige migrasjonsstrømmer fra sør- og øst-Europa til den amerikanske industrien. Men utvandringen til Martinsdale finner noen likhetstrekk med de nevnte eksemplene.

Perspektiver framover

Denne oppgaven er til dels en liten fortelling om de som dro fra Halsnøy og Sauda til Martinsdale i Montana. Kildegrunnlaget dokumenterer omfanget av denne utvandringen. Samtidig er det påvist hvordan migrasjonsnettverket virket og hvordan aktørene søkte inn i et spesielt arbeidsmarked for å jobbe som sauegjeterere. I en større sammenheng kan denne fortellingen nyttes for å nyansere oversikter over utvandringen fra Norge til Amerika. Som påpekt tidligere i oppgaven, så virker den norske utvandringen til Montana å være underkommunisert.

Dersom en ser på migrasjon som en sirkulær prosess, så blir det viktig med fokus på både utvandrerområde og flyttemål. Da blir de relasjonelle forhold av større betydning. Denne

oppgaven bygger på mesonivået og begreper som favnes av dette nivået. Det kan betraktes som en oppjustering av sosiokulturelle årsaksforklaringer på bekostning av de økonomiske. Nils Olav Østrem hevder at mesonivået vil få en sentral plass i utvandringshistorisk forskning framover, og refererer til Thomas Faist sine arbeider.⁴⁰⁷ Det er i tråd med fokuset i denne oppgaven. I den grad det utvikles nye begreper innenfor mesonivået, eller beslektede modeller så kan nye verktøy tas i bruk for å studere migrasjonshistorien. Om en da går tilbake til for eksempel Ingrid Semmingsens tid, så er det nærliggende å hevde at manglende systematiske undersøkelser av sosiokulturell karakter hadde sin forklaring i at det ikke var utviklet begreper og modeller i tilstrekkelig grad.

I denne oppgaven har det vært fokus på *to* utflytterområder. Det kan betraktes som et utvidet perspektiv,- i den grad mye av forskningen har basert seg på *et* utflytterområde. Det er en forutsetning at det avdekkes forbindelser mellom utflytterområdene og et felles flyttemål som er av betydelig karakter. Gevinsten kan være en dypere forståelse for hvordan relasjoner og ulike typer nettverksforbindelser kan forklare hvorfor noen migrerer, og hvor de vil hen.

Denne studien sannsynliggjør at forbindelsene mellom aktørene fra Halsnøy var preget av sterke bånd. Forbindelsene mellom aktører fra Halsnøy og aktører fra Sauda var i større grad preget av svake bånd. Utgangspunktet i relasjoner gir da et tydeligere bilde på hvordan et migrasjonsnettverk fungerer enn om en kategorisk avgrenser til et utvandrerområde. På bakgrunn av dette er det min oppfatning at det i utvandringshistorisk forskning framover vil bli gjort flere undersøkelser der relasjoner er et nøkkelord, og mesonivået blir et gjennomgående plan.

---

⁴⁰⁷ Østrem 2006 s. 110

Litteraturliste

Arango, Joaquin: *Explaining migration: a critical view*. UNESCO-publication
Oxford: Blackwell Publishers 2000

Arestad, Sverre (ed.): *Pioneering Montana*, artikkel i *Norwegian-American studies*, vol 22
Northfield, Minnesota, 1965
http://www.nb.no/emigrasjon/vis_data_art_bok.php?lang=nar&urn=URN:NBN:no-nb_emidata_1264

Baines, Dudley: *Emigration from Europe 1815-1930*
Cambridge: Cambridge University Press 1995

Baker, Don: *The Montana Railroad, Alias The Jawbone*
Billings, Montana: Published by Fred Pruett 1990

Bjørkvik, Halvard: *Finnøy, Gard og ætt, bind 1, Gardane på sørdelen av Finnøy*
Finnøy kommune 1993

Bjørkvik, Halvard: *Finnøy, Gard og ætt, bind 3, Gardane på Fogn, Talgje og Fisterøyane*
Finnøy kommune 1997

Brandal, Trygve: *Hjelmeland, Gardar og folk. Fister og sørsida av Randøy*
Hjelmeland kommune 1990

Brandal, Trygve og Tjeltveit, Njål: *Sau og hei. Sauehald og heiaføring i Ryfylke og på
Haugalandet*
Hjelmeland: Ryfylkemuseet 1996

Bronfenbrenner Urie: *The Ecology of Human Development. Experiments by nature and
design*
Cambridge, Massachusetts and London England: Harvard University Press 1979

Bø, Inge: *Folks sosiale landskaper, en innføring i sosiale nettverk*
Stavanger: Tano 1993

Danielsen, Rolf m. fl.: *Grunntrekk i norsk historie fra vikingtid til våre dager*
Oslo: Universitetsforlaget 1991

Faist, Thomas: *The Crucial Meso-Level*, artikkel i Hammar, Thomas, Brochmann, Grete, Tamas, Kristof and Faist, Thomas (eds.): *International migration immobility and development. Multidisciplinary perspectives*
Oxford: Oxford International Publishers Ltd. 1997

Faist, Thomas: *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*
Oxford: University Press 2004

Fiskaa, H.M. og Falck Myckland, H. (red.): *Norges bebyggelse, sørlige seksjon. Herredsbindet for Rogaland midtre del*
Oslo: A/S Norsk faglitteratur, G. Reinert 1958

Fuglerud, Øivind: *Migrasjonsforståelse. Flytteprosesser, rasisme og globalisering*
Oslo: Universitetsforlaget 2001

Hoerder, Dirk: *Segmented Macrosystems and Networking Individuals. The Balancing Functions of Migration Processes*. Artikkel i Lucassen, Jan og Lucassen Leo (red.): *Migration, Migration History. Old Paradigms and New Perspectives*
Bern: 1999

Hovland, Edgar og Næss, Hans Eyvind (red.) *Fra Vistehola til Ekofisk. Rogaland gjennom tidene. Bind 1*
Stavanger: Universitetsforlaget 1986

Hovland, Edgar og Næss, Hans Eyvind (red.) *Fra Vistehola til Ekofisk. Rogaland gjennom tidene. Bind 2*
Stavanger: Universitetsforlaget 1987

Høibo, Roy (red.): *Folk i Ryfylke, Årbok for Ryfylkemuseet 1993*
Ryfylkemuseet: Industritrykk 1993

Kjeldstadli, Knut: *Fortida er ikke hva den en gang var. En innføring i historiefaget*
Oslo: Universitetsforlaget 1992

Kjeldstadli, Knut: *Sammensatte samfunn. Innvandring og inkludering*
Oslo: Pax Forlag A/S 2008

Lillehammer, Arnvid: *Soga om Sauda, band 1. Gardar og ætter*
Sauda kommune 1973

Lillehammer, Arnvid: *Soga om Sauda, band 2. Gardar og ætter*
Sauda kommune 1974

Lillehammer, Arnvid: *Soga om Sauda, band 4. Bygdesoga 1880-1940*
Sauda kommune 2002

Lovoll Odd S.: *Det løfterike landet. En norskamerikansk historie*
Northfield, Minnesota: Universitetsforlaget 1997

Moch, Leslie Page: *Moving Europeans. Migration in Western Europe since 1650*
Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press 2003

Munthe, Preben: *Befolkningslære*
Oslo: Universitetsforlaget 1990

Nerbøvik, Jostein: *Norsk historie 1870-1905*
Oslo: Det norske Samlaget 1990

Norman, Hans and Rundblom, Harald: *Transatlantic Connections. Nordic Migration to the New World after 1800*
Uppsala: Universitetsforlaget 1987

Næss, Hans Eyvind: *Finnøy Gard og Ætt bind 4. Gardane på Sjernerøy og Ombo*
Finnøy kommune 2006

Næss, Hans Eyvind: *Utvandringen fra Rogaland til Amerika*, artikkel i *Lokalhistorisk årbok for Rogaland*. Rogaland Historie- og Ættesogelag 1984

Pryce, W.T.R (ed.): *Studying Family and Community History. 19th and 20th Centuries. Volume 2. From Family History to Community History*
Cambridge: Cambridge University Press 1994

Sande, Lars Chr.: *Brødrene fra Hinnaland som dro til Montana for å gjete sauer*. Fortelling i Sande Lars Chr. (red.): *De som dro ut*
Stavanger: Dreyer Forlag 1975

Schye, Virginia and Ellison, Jean (ed.): *Meagher County, An Early-Day Pictorial History 1867-1967*
White Sulphur Springs, Montana: The Meagher County News 1967

Semmingsen, Ingrid: *Veien mot Vest, bind 2*
Oslo: H Aschehoug og Co. 1950

Skadberg, Gunnar A.: “*Øve dammen i Junaiten*”, *Utvandringen til Amerika sett fra Stavanger og Ryfylke*
Stavanger. Wigestrands Forlag 2007

Skartveit, Edvard Inge: *Fra Ryfylke til Montana*. Semesteroppgave i historie mellomfag (Upublisert)
Høgskolen i Stavanger 2002

Storhaug, Hans (dir.): *Norse Heritage Yearbook 1989*
Stavanger: The Norwegian Emigration Center, Partner Print AS. 1989

Sætherskar, Johs. (red.): *Det norske næringsliv. Rogaland Fylkesleksikon*
Bergen: Maiprent 1950

Tjeltveit, Njål: *Bygda sitt hjarta. Båtstoppestader i Ryfylke*
Fister: Ryfylkemuseet, AS Verbum Grafiske 1993

Tjeltveit, Njål: *Mellomkrigs-Ryfylke. 1920-1940. I våre eldre besteforeldre sin tid.*

Fister: As Verbum Grafiske, 2000

Wyman, Mark: *Round-trip to America, The immigrants return to Europe 1880-1930*

Ithaca and London: Cornell University Press 1993

Østrem, Nils Olav: *Norsk utvandringshistorie. I serien Utsyn - innsikt*

Oslo: Samlaget 2006

Østrem, Nils Olav: *Utvandrarkultur. Ei migrasjonshistorisk undersøkning av Skjold prestegjeld 1837-1914. Dr. art. avhandling. (Upublisert)*

Universitetet i Tromsø 2002

Upubliserte bøker og skriv

Slektsbok. Forfedrene og etterslekta til Johan Andreas og Elen Olena Skartveit

Utarbeidet av Birger Eike 2000

Notater fra vårsildfisket 1933

Av Andreas Skartveit

Reisebrev fra tur til Amerika 1957

Håndskrevet av Edvard Skartveit (f. 1895)

Vedlegg

1. Kart

- a. Halsnøy
- b. Sauda
- c. Montana Railroad. Trase og stoppesteder

2. Aktører og kildeoversikt

- a. De fra Halsnøy
- b. De fra Sauda
- c. De andre

3. Informanter

- a. Einar Søndena
- b. Evelyn Vodall Leary
- c. Gudmund Nygård
- d. Thorleif Bjerga
- e. Charlie Hereim
- f. Margaret Skartveit Schmierer
- g. Alf Skartveit
- h. Norman Voldseth og Jo Ann Sayre Firm
- i. Adoline Halsne
- j. Frithjof Bjerga

4. Egne turer til Martinsdale

- a. Om turene i 1995 og 2004
- b. Bilder
- c. Bilder gravstøtter

5. Edvard Skartveit

- a. Bilder fra Amerika-turene i 1932 og 1949
- b. Reisebrev 1957
- c. Certificate of Naturalization
- d. Honorable Discharge from the United States Army
- e. United States Army Enlistment Record
- f. Certificate of Discharge from Hospital
- g. United States Veterans Bureau: Award of Disability Compensation

6. Bilder fra Martinsdale-området

- a. Rancharbeid og gjeterliv
- b. Byturer og utflukter
- c. Før avreise Martinsdale

7. Informasjon og kontakt mellom aktørene

- a. Postkort
- b. Besøk og kontakt hjemover

8. Fra aviser

- a. Stavanger Aftenblad, Ryfylkebrev 2 av Alfred Hauge, 26. juni 1956
- b. Stavanger Aftenblad, Ryfylkebrev 3 av Alfred Hauge, 27. juni 1956
- c. Stavanger Aftenblad, Ryfylkebrev 4 av Alfred Hauge, 28. juni 1956
- d. Ryfylke, - Et eventyr som begynte i Sauda, av Ola Foldøy 23. januar 1990

9. Notater om fiske og registrering av fartøy

- a. Utdrag Andreas Skartveits notater om vårsildfisket 1933
- b. Utdrag Statens fortegnelse over merkepliktige norske fiskefarkoster 1920

10. Lists of passengers for the United States

- a. Fra Liverpool, 23 april 1909
- b. Fra Liverpool, 21. mai 1909
- c. Fra Liverpool, 9. april 1910
- d. Fra Stavanger 27. mars 1914
- e. Fra Stavanger 16. mars 1927
- f. Fra Southampton 27. april 1929
- g. Fra Southampton 29. januar 1930
- h. Fra Stavanger 21. februar 1930

11. Digitalarkivets emigrantprotokoller

12. United States Population Schedules

- a. Carbon County, Red Lodge Creek Township, Montana 1900
- b. Meagher County, Little Elk School District (Twodot), Montana 1910
- c. Meagher County, Little Elk School District (Lenep), Montana 1910
- d. Wheatland County, School District 2, Montana 1920
- e. Meagher County, School District 22, Montana 1920
- f. Meagher County, School District 4, Lenep, Montana 1930
- g. Wheatland County, School District 22, Lebo, Montana 1930
- h. La Salle County, Hallau Township, Illinois 1930
- i. Cerro Gordo County, Lincoln Township, Iowa 1930

13. United States Federal Census

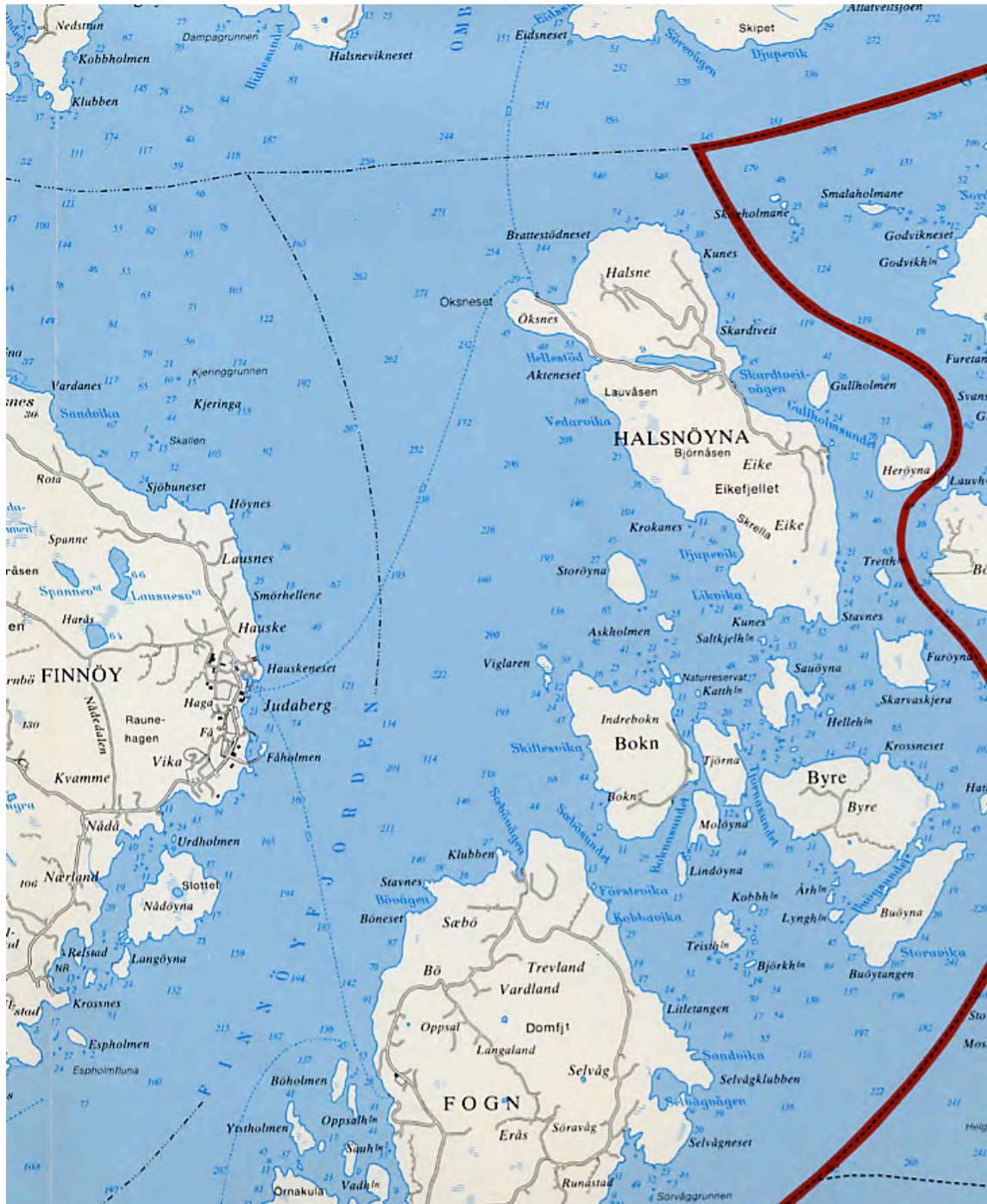
14. United States Draft Registrations Cards

- a. Edward Skartveit
- b. Bernhard H. Eike
- c. Hartvig H. Eike
- d. Nick Holland
- e. Paul Holland
- f. Kolbein K. Hereim
- g. Nels Hereim
- h. Kolbein J. Hereim
- i. Ole Vodall

Vedlegg 1 Kart

a. Halsnøy

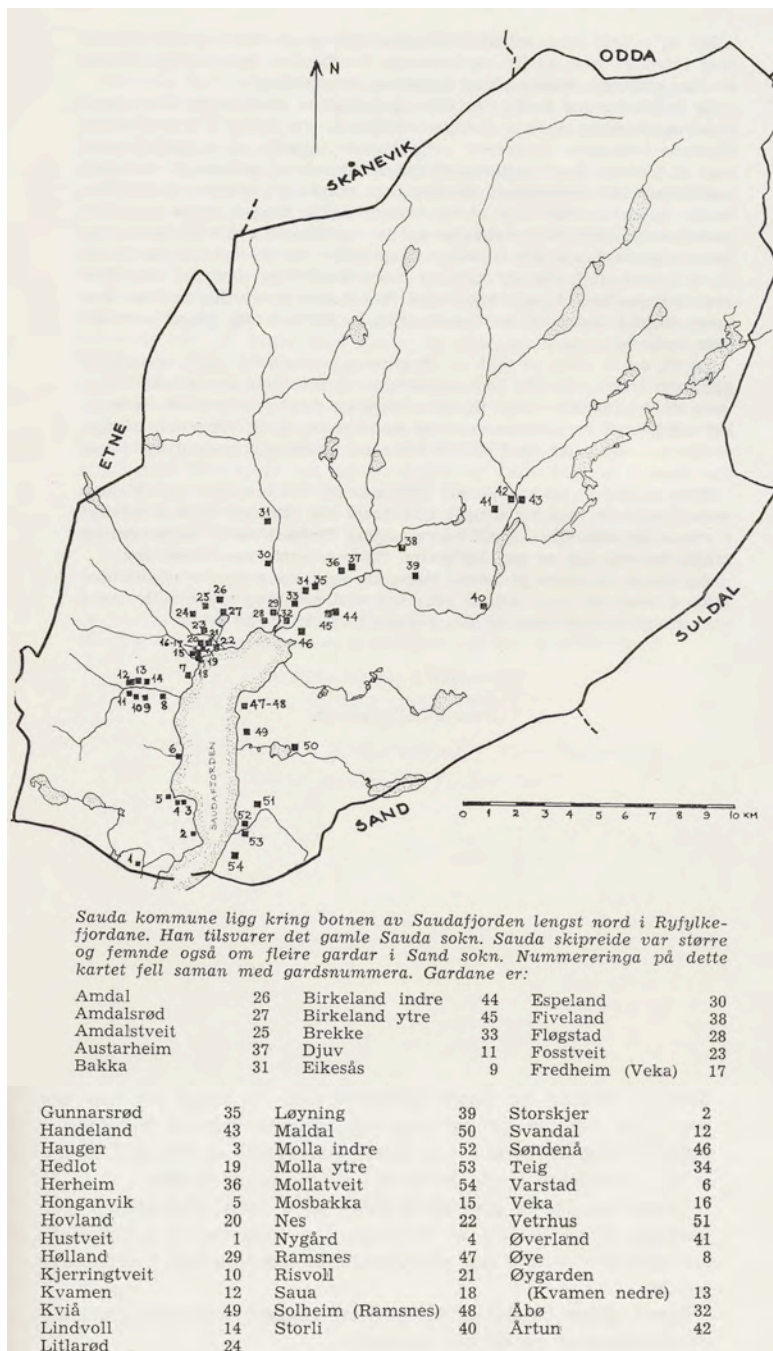
Kilde: Bjørkvik, Halvard: Finnøy bd. 3 1997(som vedlegg, produsert av Statens Kartverk)

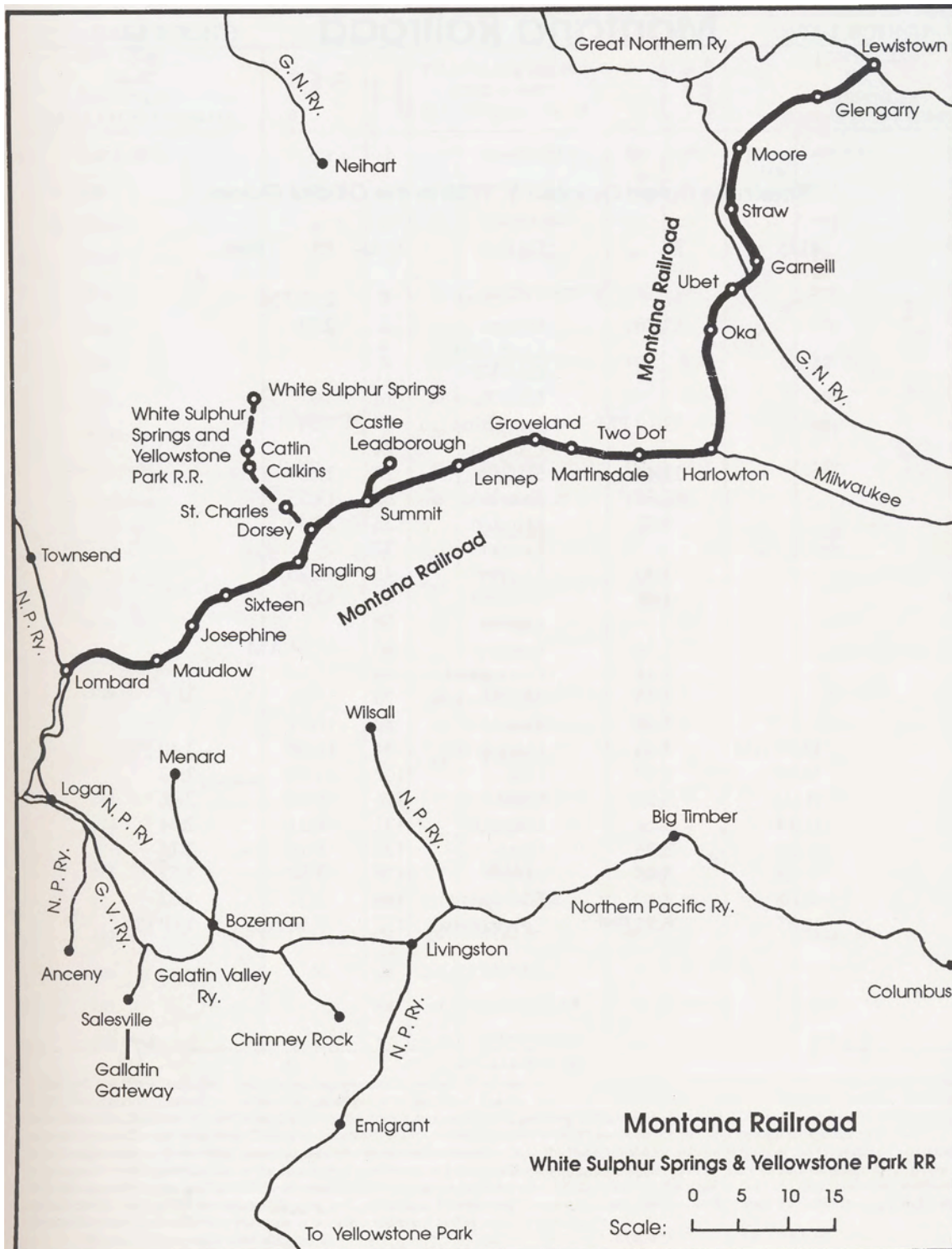
b. Sauda

Kilde: Lillehammer, Arnvid: *Soga om Sauda bd. 1* 1973, s. 12 og 13

d. Montana Railroad. Trase og stoppesteder

Kilde: Baker, Don: *The Montana Railroad* 1990, s. 7

Vedlegg 2 Aktører og kildeoversikt

a. De fra Halsnøy

Navn	Opplysning	Kilde
Thor Skartveit f. 1887	1. Reisetidspunkt, skip, reisefølge og destinasjon Martinsdale 2. Adresse Martinsdale og Twodot 3. Besøkte Enok Søndena på Foldøy med Edvard Skartveit - Thors motiver med reisen 4. Arbeidssted før reisen 5. I arbeid som sauegjeter 6. Familieforhold, og på farm i Montana 1910-1914	1. Vedlegg 10 c. Passengerlist 2. Vedlegg 7 a. Postkort 3. Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit 4. Upublisert bok over Skartveit-slekta av Birger Eike 2000 5. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området 6. Finnøy bd. 3 s. 452
Ole Skartveit f. 1891	1. Reisetidspunkt, 1910, skip, reisefølge og destinasjon Martinsdale 2. I arbeid på ranchlag 3. Kontakt med Paul Holland 4. På bytur til Helena og Harlowton, med Bjørn Bjerga, Johannes Bergøy, John Martinsen 5. Arbeidet på Bair-ranch 6. Familieforhold	1. Vedlegg 10 c. Passengerlist 2. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området 3. Vedlegg 7 a. Postkort fra Paul til Ole 4. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området 5. Vedlegg 3 g. Informant, Alf Skartveit 6. Finnøy bd. 3 s. 452 og 461
Edvard Skartveit Edward Skartveit f. 1895	En hovedaktør i oppgaven. Omfattende dokumentasjon	Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit Vedleggene 5 a-g. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området Vedlegg 8 b. Ryfylkebrev 3 av Alfred Hauge Vedlegg 10 d. Passengerlist Vedlegg 14 a. Draft Registration Finnøy bd. 3 s. 452 og 461/462
Johan Skartveit John Skartveit f. 1908	1. Reisetidspunkt, skip, reisefølge Haldor, Halsne 2. Farmarbeider, samme bosted som Haldor Halsne, Emma Miller. Nær ranch Jakob Tveitane og ranch Henry Pump. 3. I virke som sauegjeter 4. Arbeidet for Pump 5. Familieforhold	1. Vedlegg 10 h. Passengerlist 2. Vedlegg 12 g. Population schedule 1930 3. Vedlegg 6 bilder fra Martinsdale-området 4. Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit 5. Finnøy bd. 3 s. 452 og Finnøy bd. 1 s. 238
Johannes Bjerga f. 1892	1. Reisetidspunkt, skip, reisefølge, destinasjon Martinsdale 2. I Helena på tur 3. Hjemme før Edvard Skartveit reiste. I Stavanger med Edvard og Johannes Bergøy 4. Familieforhold. I Amerika, farmarbeid i Montana før han giftet seg	1. Vedlegg 10 c. Passengerlist 2. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området 3. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området 4. Finnøy bd. 3 s. 424 og 427
Bjørn Bjerga f. 1894	1. Reisetidspunkt, skip, reisefølge, destinasjon Martinsdale 2. På tur til Butte og Halowton med bla. Ole Skartveit, Johannes Bergøy og John Martinsen 3. Kontakt med Edvard Skartveit i Montana 1916 4. Hadde jobb som gjeter klar hos utvandrede fra Nygårdsslekt, Sjernerøy (morssiden) i Lennep 5. Familieforhold	1. Vedlegg 10 c. Passengerlist 2. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området 3. Vedlegg 7 a. Postkort 4. Vedlegg 3 d. Informant Thorleif Bjerga 5. Finnøy bd. 3 s. 424 og 427/428

Navn	Opplysning	Kilde
Frithjof Bjerga f. 1903	1. Reisetidspunkt, arbeidets art 2. I arbeid som sauegjeter 3. Om reisen Fikk arbeid som sauegjeter hos Henry Pump. Samme sted som Ole J. Eike 4. Familieforhold	1. Vedlegg 10 e. Passengerlist 2. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området 3. Vedlegg 3 j. Hans egne notater fra ankomsten til Martinsdale 4. Finnøy bd. 3 s. 424
Bernhard H. Eike Bert Eike f. 1891	1. Reisetidspunkt, skip, arbeid 2. Bosted, yrke, ansatt av. 3. I Lewistown, arbeid ved jernbanen i 1913. Kortet sendt fra Bernhard til søsteren marie (gift Thor Skartveit) på Skartveit 4. Bernhard og broren Hartvig i Lewistown 5. 1920 bosatt fortsatt Meagher County 6. Familieforhold, til Amerika 1909 og deltok og ble såret 1918 i 1. verdenskrig	1. Vedlegg 10 b. Passengerlist 2. Vedlegg 14 b. Draft Registration 3. Vedlegg 7 a. Postkort. 4. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området 5. Vedlegg 13 US Federal Cencus 1920 6. Finnøy bd. 3 s. 439
Hartvig H. Eike f. 1893	1. Bosted, yrke, ansatt av 2. Reiste over i 1913 3. Reisetidspunkt 4. Hartvig og Bernhard i Lewistown 5. Familieforhold, til Amerika 1909 (som er feil år) og falt i 1. verdenskrig 1918	1. Vedlegg 14 c. Draft Registration 2. Vedlegg 7 a. Postkort 3. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 4. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området 5. Finnøy bd. 3 s. 439
Lars Hagen f. 1872	1. Lars var i Martinsdale i løpet av det første tiåret av 1900-tallet, giftet seg på Halsnøy og fikk første barn 1908 2. Familieforhold, var i Amerika før han giftet seg, far til Olaf og Gudmund Nygård	1. Vedlegg 3 g. informant Alf Skartveit 2. Finnøy bd. 3 s. 418 og 457
Gudmund Nygård f. 1910	1. Gudmund på Perry Moore ranchen 2. Diverse info 3. Gudmund arbeidet lenge på Ingersoll-Smith-ranchen, midt mellom Martinsdale og Lennep 4. Reisetidspunkt, 1930, yrke, gårdsarbeider, rederi, Cunard 5. Familieforhold, var i Amerika fra 1930 til 1947	1. Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området 2. Vedlegg 3 c. Informant Gudmund Nygård 3. Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit 4. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 5. Finnøy bd. 3 s. 457 og 458
Olaf Nygård f. 1913	1. Jobbet i baren i Martinsdale 2. Død 1976 og gravlagt Lennep 3. Reisetidspunkt 1930, yrke, gårdsarbeider, rederi, White Star Line 4. Familieforhold	1. Vedlegg 3 f. Informant Margaret Skartveit Schmierer 2. Vedlegg 4 a og c. Egne turer 3. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 4. Finnøy bd. 3 s. 457
Haldor Halsne f. 1908	1. Reisetidspunkt, skip, reisefølge med Johan Skartveit 2. Bosatt Miller-ranch, sammen med Johan Skartveit, Nær Pump-ranchen og Jakob Tveitane sin ranch 3. Reiste videre til Iowa, farmarbeid hos onkel, Rasmus Halsne 4. Familieforhold	1. Vedlegg 10 h. Passengerlist 2. Vedlegg 12 g. Population Schedule 1930 3. Vedlegg 4 a. Egne turer 4. Finnøy bd. 3 s. 458 og s. 488
Otto Skartveit 1910	1. Reisetidspunkt, yrke farming, reisefølge (Hartvig B. og Borghild B. Eike fra Halsnøy) 2. Reiste først til Illinois, La Salle County Wallace township som farmarbeider 3. Familieforhold	1. Vedlegg 10 f. Passengerlist 2. Vedlegg 12 h. Population Schedule 1930 3. Finnøy bd. 3 s. 459

Navn	Opplysning	Kilde
Vilhelm Skartveit Bill Skartveit f. 1906	1. Reisetidspunkt, yrke farming, reisefølge (Bjerga fra Bjergøy og Varland fra Finnøy?) 2. Reiste til Illinois, La Salle County, Wallace township som farmarbeider. Bodde med broren Otto 3. Vilhelm jobbet på baren i Twodot, baren i Martinsdale, Haugen hotell i Martinsdale og som ranch-arbeider for Perry Moore 4. Kontakt med Edvard Skartveit, besøk og post 5. Familieforhold og til Amerika 1930	1. Vedlegg 10 g. Passengerlist 2. Vedlegg 12 h. Population Schedule 1930 3. Vedlegg 3 f. Informant, Margaret Skartveit Schmierer 4. Vedlegg 5 a og b og vedlegg 7 a. 5. Finnøy bd. 3 s. 459
Ole J. Eike f. 1877	1. Kom til Musselshell, Montana i 1893 2. Ranch nær Lennep 1910, bla. Åge Kvelland og Elias Hereim arbeidet/bodde der 3. Ole og Kristine fortsatt ranch, Elias Hereim og Matt Sondeno to av de med ranch i samme distrikt. 4. Besøk av Edvard Skartveit i 1932, 1949 og 1957 5. Nevnt i postkort fra Chicago 1909, med Olai 6. Sendte penger, bidrag til nytt bedehus på Halsnøy 7. Flyttet til hus i Martinsdale når eldre 8. trekkes fram av Frithjof Bjerga v. ankomst Martinsdale 1927 9. Familieforhold	1. Vedlegg 13 Federal Census 1900 2. Vedlegg 12 c. Population Schedule 1910 3. Vedlegg 12 e. Population schedule 1920 4. Vedlegg 5 a. Bilder. Vedlegg 5 b. reisebrev 5. Vedlegg 7 a. Postkort 6. Vedlegg 7 b. Besøk og kontakt hjemover 7. Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit 8. Vedlegg 3 j. Informant Frithjof Bjerga 9. Finnøy bd. 3 s. 436
Henrik Olai J. Eike f. 1870	1. I Martinsdale-området i 1909 2. Til Amerika 1904, destinasjon Illinois 3. Familieforhold	1. Vedlegg 7 a. Postkort 2. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 3. Finnøy bd. 3 s. 436 og 439
Østen Eike Austin Eike f. 1905	1. Reisetidspunkt, 1927, livsstilling, gårdsarbeider 2. Arbeidet på ranch nær Lennep, en av de mindre som senere ble kjøpt opp av Nels Voldseth 3. Sauegjeter på ranch i samme distrikt nær Lennep, som Andrew Hoyem familie, Kolbein J Hereim familie, Andrew Grande familie, ansatt på samme ranch som Ole Sondeno 4. Familieforhold	1. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 2. Vedlegg 3 d. Informant Thorleif Bjerga 3. Vedlegg 12 f. Population Schedule 1930 4. Finnøy bd. 3 s. 436
Sigvart Halsne f. 1912	1. Reisetidspunkt, bodde i Vinkelgaten 2 i Stavanger, yrke, reiseselskap, reiste med broren Magnus 2. Sigvart først til Iowa hos onkel og tante, Ole og Minnie 3. Sigvart død 1974, gravlagt Lennep 4. Div. Utfyllende info 5. Familieforhold. Moren flyttet til Stavanger med barna da ektemannen døde i 1922	1. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 2. Vedlegg 12 i. Population Schedule 1930 3. Vedlegg 4 a og c Egne turer 4. Vedlegg 3 i. Informant Adoline Halsne 5. Finnøy bd. 3 s. 490
Magnus Halsne f. 1910	1. Reisetidspunkt, bodde i Vinkelgaten 2 i Stavanger, yrke, reiseselskap, reiste med broren Sigvart 2. Magnus først til Iowa hos onkel og tante, Ole og Minnie 3. Div. utfyllende info 4. Familieforhold. Moren flyttet til Stavanger med barna da ektemannen døde i 1922	1. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 2. Vedlegg 12 i. Population Schedule 1930 3. Vedlegg 3 i. Informant Adoline Halsne 4. Finnøy bd. 3 s. 490

Navn	Opplysning	Kilde
Sigurd Halsne f. 1906	1. Sauegjeter på ranch, i samme skoledistrikt som Andrew Hoyem familie, Kolbein J Hereim med familie, Andrew Grande, Ole Sondeno og Austin Eike (Lennep) 2. Div. utfyllende info 3. Familieforhold. Moren flyttet til Stavanger med barna da ektemannen døde i 1922	1. Us Population Schedule 1930 2. Vedlegg 3 i. Informant Adoline Halsne 3. Finnøy bd. 3 s. 490

b. De fra Sauda

Navn	Opplysning	Kilde
Nikolai O. Hølland Nick Holland f. 1888	1. Dro 4. april 1907 med Paul Hølland og mange andre saudabuer til Montana, yrke gårdsarbeid 2. Dro 25. august 1913 med Paul Hølland igjen, yrke gårdsarbeid 3. Nikolai besøkte Edvard Skartveit på Halsnøy, og Edvard besøkte både han og Paul i Sauda 4. Jobbet som farmarbeider hos Louis Mosback, Lebo 5. Drev ranchen til Nels Voldseth ved Lennep i 1932 da familien Voldseth var i Norge 6. Familieforhold	1. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 2. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 3. Vedlegg 3 g. Informant, Alf Skartveit 4. Vedlegg 14 d. Draft Registration 5. Vedlegg 3 h. Informant Norman Voldseth 6. Sauda bd. 2 s. 117
Paul S. Hølland Paul Holland f. 1889	1. Reise 4. april 1907 med Nikolai Hølland og mange andre saudabuer til Montana, yrke gårdsarbeid 2. Reise 25. august 1913 med Nikolai Hølland igjen, yrke, gårdsarbeid 3. Står som <i>hired man</i> under Perry Moore ranchen, sammen med blant annet Kolben Hereim i 1920 4. Jobbet for Perry Moore i Twodot 1917 5. Hadde kontakt med Ole Skartveit 6. Kontakt med Edvard Skartveit 7. Familieforhold	1. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 2. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 3. Vedlegg 12 d. Population Schedule 1920 4. Vedlegg 14 e. Draft Registration 5. Vedlegg 7 a. Postkort 6. Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit 7. Sauda bd. 3 s. 118
Kristine (Hærem) Eike f. 1884	1. Reisetidspunkt 1903. Reisetidspunkt 1903. Reisetidspunkt med flere fra Sauda og destinasjon Montana, bl.a. Enok Søndena 2. Reisetidspunkt 1907, årsak: Reise til sin mann (Ole J Eike) 3. Ranch nær Lennep 1910, bla. Åge Kvelland og Elias Hereim arbeidet/bodde der 4. Ole og Kristine fortsatt ranch, Elias Hereim og Matt Sondeno to av de med ranch i samme distrikt. 5. Besøk av Edvard Skartveit i 1932, 1949 og 1957 6. Nevnt i postkort fra Chicago 1909, med Olai, 7. Flyttet til hus i Martinsdale når eldre 8. Død 1982, gravlagt Lennep	1. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 2. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 3. Vedlegg 12 c. Population Schedule 1910 4. Vedlegg 12 e. Population Schedule 1920 5. Vedlegg 5 a og b. Bilder og reisebrev 6. Vedlegg 7 a. Postkort 7. Vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit 8. Vedlegg 4 c. Egne turer
Lars Saunes f. 1878	1. Besøk av Edvard Skartveit i 1957 2. Lars var bekjent av familien Elias Hereim. Han etablerte seg etter hvert som grovsmed i Martinsdale	1. Vedlegg 5 b. Reisebrev 2. Vedlegg 3 e. Informant Charlie Hereim
Jakob Tveitane f. 1874	1. Ranch nær Henry Pump, der Johan Skartveit, Haldor Halsne og Salve Åsland arbeidet 2. Besøk av Edvard Skartveit i 1957	1. Vedlegg 12 g. Population Schedule 1930 2. Vedlegg 5 b. Reisebrev

Navn	Opplysning	Kilde
Malenius Søndenå Matt Sondeno f. 1873	1. Var en av de tidlige setlerne i Lennep-området Reiste 1894, gift 1899, Musselshell township, Meagher County 2. Ranch i samme område som Ole og Kristine Eike og Elias Hereim 3. Diverse info 4. Bosatte seg nær Cottonwood, mellom Martinsdale og Lennep. Om barnas integreringsprosess 5. Familieforhold	1. Vedlegg 13 Federal Cencus og boka Meagher County s. 72 2. Vedlegg 12 e. Population Schedule 1920 3. Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndenå 4. Vedlegg 8 d. Artikkel av Ola Foldøy i avisa <i>Ryfylke</i> , 1990 5. Sauda bd. 2 s. 684
Ole Søndenå Ole Sondeno f. 1872	1. Var en av de tidlige setlerne i Lennep-området Reiste i 1889, ikke gift pr 1900, bosatt Castle Mountain, Musselshell township, Meagher County 2. Diverse info 3. Om barnas integreringsprosess 4. Bodde i Lennep, samme hushold som Austin Eike, og i samme område som bla. Kolbein J. Hereim og Sigvart Halsne 5. Familieforhold	1. Vedlegg 13 Federal Cencus og boka Meagher County s. 72 2. Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndenå 3. Vedlegg 8 d. Artikkel av Ola Foldøy i avisa <i>Ryfylke</i> , 1990 4. Vedlegg 12 f. Population Schedule 1930 5. Sauda bd. 2 s. 684
Enok Søndenå Enok Sondeno f. 1875	1. Diverse utfyllende info 2. Kom til Amerika 1898, i Red Lodge Creek i 1900, noe sør for området i fokus i oppgaven 3. I Red Lodge Creek 1900 4. Til Montana 1903, med flere Saudabuer, bla. Kristine Hærem 5. Til Montana 1909 via Liverpool 6. Edvard og Thor Skartveit besøkte Enok på Foldøy 7. Familieforhold	1. Vedlegg 3 a. Informant Einar Søndenå 2. Vedlegg 13 Federal Census 3. Vedlegg 12 a. Population Schedule 1900 4. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 5. Vedlegg 10 a. Passengerlists 6. Vedlegg 3 g. Informant, Alf Skartveit 7. No. Bebyg. Rog. Midtre del, Jelsa s. 669 og Sauda bd. 2 s. 684
Øystein Svandal Austin Swandal f. 1890	1. Kom til Meagher County, Montana i 1906. Arbeidet på Perry Moore-ranchen nær Twodot I 1910 2. Står under Perry Moore-ranchen 1910 3. Står som rancheier 1917, i Lat, sørvest av Lennep, arbeidsgiver for Nels Hereim 4. Familieforhold	1. Vedlegg 13. Federal Census 2. Vedlegg 12 b. Population Schedule 1910 3. Vedlegg 14 g. Draft Registration 4. Sauda bd. 1 s. 239
Edvard Svandal Edward Swandal f. 1898	1. Reiste til Montana i 1915, gårdsarbeider 2. Hadde skaffet seg ranch i Park County, Montana allerede i 1920 (Ved Willsall, nær broren Austin S.) 3. Besøk av Edvard Skartveit både i 1932, 1949 og 1957. Gift Borghild (f. Bjerga, fra Madla) 4. Familieforhold 5. Kontakt hjemover	1. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 2. Vedlegg 13. Federal Census 3. Vedlegg 5 b. Reisebrev og vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit 4. Sauda bd. 1 s. 239 5. Vedlegg 7 b. Besøk og kontakt hjemover
Nils Svandal Nels Swandal f. 1892	1. Reiste til Montana i 1909 2. Står i 1910 oppført med Åge Kvelland og Elias Hereim under hushold Ole J. og Kristine Eike i Little Elk township, nær Lennep 3. Familieforhold	1. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 2. Vedlegg 12 c. Population Schedule 1910 3. Sauda bd. 1 s. 239

Navn	Opplysning	Kilde
Johannes Svandal f. 1895	1. Reiste i 1913 med Montana som destinasjon 2. Familieforhold	Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller Kommentar: Bror til Edvard, Øystein og Nils, som alle reiste til Martinsdale-området. Det er sannsynlig at også han reiste her 2. Sauda bd. 1 s. 239
Elias Hereim f. 1887	1. Kom til Montana i 1907. Little Elk, Meagher County 1910. Arbeidet sammen med Åge Kvelland og Nels Swandal for Ole og Kristine Eike 2. samme info som ovenfor 3. Reiste 1907 med blant andre Nikolai og Paul Hølland, halvbroren Nils og mange andre fra Sauda med destinasjon Montana 4. Diverse utfyllende info, bla jobbet for Perry Moore, homesteaded south of Martinsdale 5. Besøk av Edvard Skartveit i 1957	1. Vedlegg 13. Federal Census 2. Vedlegg 12 c. Population Schedule 1910 3. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 4. Vedlegg 3 e. Informant Charlie Hereim 5. Vedlegg 5 b. Reisebrev
Johannes Hereim f. 1897	1. Bror til Nils og Kolbein Hereim, Halvbror til Elias Hereim. Returnerte til Sauda. Stiftet familie 2. Reiste i mars 1923 til Montana 3. Familieforhold	1. Vedlegg 3 e. Informant Charlie Hereim 2. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 3. Sauda bd. 2 s. 386
Kolbein K. Hereim f. 1895	1. Jobbet for Perry Moore ved Twodot i 1917 2. Bror til Johannes H. og Nils H. Halvbror til Elias H. I us army første verdenskrig. Skadet i krigen, var på Fort Harrison sykehuset i Helena en tid. Dro hjem til Sauda etterpå, ikke familie 3. Familieforhold	1. Vedlegg 14 f. Draft Registration 2. Vedlegg 3 e. Informant Charlie Hereim 3. Sauda bd. 2 s. 386
Nels K. Hereim f. 1890	1. Jobbet på ranchen til Austin Swandal i Lat i 1917 2. Halvbror til Elias H. Bror til Kolbein H og Johannes H. Var i us army. Dro hjem til Sauda etterpå 3. Reiste med Nikolai og Paul Hølland, halvbroren Elias og flere andre fra Sauda med destinasjon Montana i 1907 4. Familieforhold	1. Vedlegg 14 g. Draft Registration 2. Vedlegg 3 e. Informant Charlie Hereim 3. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 4. Sauda bd. 2 s. 386
Martin Hereim f. 1870	1. En av pionersetlerne i Lennepområdet Kom til Amerika i 1889, født 1866. I 1900 bosatt Castle Mountain, Musselshell township, Meagher County, Montana. Gift, head of house 2. Familieforhold	1. Vedlegg 13 Federal Census og boka Meagher County s. 72 2. Sauda bd. 2 s. 385
Omund Østrem Ommund Austarheim f. 1892	1. Reiste først til South Dakota, 2. april 1911, oppgir gårdsarbeider som yrke 2. Edvard Skartveit besøkte Ommund Austarheim i 1957 i Martinsdale 3. Familieforhold	1. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 2. Vedlegg 5 b. Reisebrev 3. Sauda bd. 2 s. 425

Navn	Opplysning	Kilde
Thorvald Vestfos f. 1891	1. Reiste fra Liverpool med Cunard Lines Lusitania, destinasjon, Martinsdale, Montana. På samme reise som Thor og Ole Skartveit, Johannes og Bjørn Bjerga, Magnus Bjerga, Åge Kvelland og Anders Nilsen Hovda.	1. Vedlegg 10 c. Passengerlist
Kolbein Johnsen Hereim f. 1890	1. Har i 1917 ranch ved Lennep, oppgis å ha kone og to barn og er fra Sauda, Norway 2. familieforhold (Søskenbarn til aktørene Kolbein F. Nils F., Johannes F. og Elias Hereim)	1. Vedlegg 14 j. Draft Registration 2. Sauda bd. 2 s. 387

c. De andre

Navn	Opplysning	Kilde
Magnus Bjerga f. 1892 Sjernerøy	1. Reisetidspunkt 1910, båt, rederi, bestemmelsessted Martinsdale, reisefølge 2. Søskenbarn til Skartveitbrødrene og Bjergabrødrene fra Halsnøy og Borghild Bjerga fra Madla. Dro videre til Canada da kameraten Åge Kvelland døde	1. Vedlegg 10 d. Passengerlist 2. Finnøy bd. 4, s. 398
Åge Kvelland f. 1892 Sjernerøy	1. Reisetidspunkt 1910, båt, rederi bestemmelsessted Martinsdale, reisefølge 2. Bodde i 1910 hos Ole og Kristine Eike i Little Elk, nær Lennep, med betegnelse <i>hired man</i> , sammen med Elias Hereim og Nels Swandal 3. Familieforhold hjemme. Ble truffet av lynet og døde i 1910 i Montana	1. Vedlegg 10 d. Passengerlist 2. Vedlegg 12 c. Population Schedule 1910 3. Finnøy bd. 4, s. 412
Ole Sandanger Ole Vodall f. 1895 Randøy	1. Reisetidspunkt 1914, reisefølge 2. 1917 bosatt Lennep, rancharbeider hos Anderson bros. 3. Rancharbeid ved Martinsdale 4. Diverse utfyllende info 5. Familieforhold	1. Vedlegg 10 d. Passengerlist 2. Vedlegg 14 i. Draft Registration 3. Vedlegg 6 a. Bilder 4. Vedlegg 3 b. Informant Evelyn Vodall Leary 5. Hjelmeland bd. 3 s. 275
Johannes Bergøy John Bergan f. 1888 Børøy	1. Reisetidspunkt 1914 med Ole Vodall og Edvard Skartveit 2. Bilde sammen med Edvard Skartveit og Johannes Bjerga før avreise i Stavanger 3. Besøk av Edvard Skartveit i Martinsdale 1957 4. Familieforhold 5. Reisetidspunkt	1. Vedlegg 6. Bilder fra Martinsdale-området og vedlegg 3 b. Informant Evelyn Vodall Leary 2. Vedlegg 6. Bilder fra Martinsdale-området 3. Vedlegg 5 b. Reisebrev 4. Hjelmeland bd. 3 s. 242 5. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller
Salve Åsland f. 1887 Thime	1. Reiste i 1910 med destinasjon Montana og livsstilling gårdsarbeider 2. I 1930 bor Salve Åsland hos Emma Miller nær Twodot, i likhet med Johan Skartveit og Haldor Halsne. Arbeidet trolig for Henry Pump 3. besøk av Edvard Skartveit i Martinsdale i 1957	1. Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller 2. Vedlegg 12 g. Population Schedule 1930 3. Vedlegg 5 b. Reisebrev
Borghild Bjerga f. 1899 Madla	1. Fra Madla. Datter av Marta Svandal fra Sauda og Peder Bjerga fra Sjernerøy 2. Moren fra nabobruk i Svandal til Edvard Svandals barndomshjem 3. Hun var søskenbarn til Skartveitbrødrene og Bjergabrødrene fra Halsnøy, som følges i oppgave, og søskenbarn til Magnus Bjerga nevnt under. 4. Gift med Edward Swandal, ranch i Wilsall, nær Martinsdale-området Besøk av Edvard Skartveit i 1932, 1949 og 1957 (1949 broren Martin Bjerga med) 5. Besøk og kontakt hjemover	1. Madla, Gard og ætt s. 95 2. Sauda bd. 1, s. 238 til 239 3. Finnøy bd. 4, s. 375 4. Vedlegg 5 b. Reisebrev og vedlegg 3 g. Informant Alf Skartveit 5. Vedlegg 7 b. Besøk og kontakt hjemover
Andreas Nilsen Hovda f. 1892 Randøy	1. Reisetidspunkt 1910, reisefølge, linje, skip, destinasjon Martinsdale	1. Vedlegg 10 c. Passengerlist

Vedlegg 3 Informanter

a. Einar Søndena

Informanten og opplysningene

Informanten Einar Søndena er født på Foldøy i 1919. Han er sønn av Enok Søndena.

Opplysningene er innhentet i samtale med Einar Søndena 9. februar 2008 på Hinna.

I tillegg bygger de på Einars håndskrevne notat om farens tid i Martinsdale.

Sauda

Enok er født på husmannsplassen Søndena i Sauda i 1875. Gården ble tatt da anlegget i Sauda ble bygget ut.

Enok kjøpte seg gard i Saudasjøen og to av barna er født der. Han jobbet og på anlegget i Sauda mens han hadde gården i Saudasjøen.

Det var mye svovelrøyk fra anlegget i Sauda. Mange fikk lungebrann (lungebetennelse), og det ble hevdet at det var en sammenheng mellom dette.

Einar forteller at han selv mellom 1933 og 1936 reiste fra Foldøy til Sauda i motorbåt med frukt og grønnsaker for salg. Da lå den brunaktige røyken over Sauda, slik at en ikke så husene

Foldøy

I 1912 kjøpte Enok og familien gård på Foldøy, og solgte i Saudasjøen. Gården var på 15 da. Det var altså et lite bruk, og Enok var også med på fisket. Han hadde part i et notbruk som var på brislingfisket med landnot.

Tidsrom i Montana

Einar vet at faren var 7 turer til Amerika. Siste gang han reiste var i 1933, da Einar var 13 år. Han kom tilbake til Foldøy i 1946, 70 år gammel.

Motiver for utvandring

Einar peker på to faktorer som viktige. Det ene er at faren ikke ønsket å bo i de helsefarlige områdene nær Sauda. Det andre er at han hadde to eldre brødre som hadde skaffet seg ranch nær Martinsdale i Montana. Ola og Malenius (kalt Ole og Matt Sondeno i Montana)

Hvilke rancher arbeidet Enok på?

Einar mener at faren den første tiden jobbet på ranchen til brødrene, Ole og Matt Sondeno. Han mener å huske navnet Berg Bros. Og tror faren jobbet på denne ranchen (nær Lennep) Han vet at Enok og jobbet for en tysker nær Martinsdale

På ranchen

Kunne være travelt i lemmingen. Om vinteren hang det ofte frosne ville dyr som en skar kjøtt av. Om vinteren stod det stakker med høy som sauene spiste av. En måtte passe på så de ikke kom under, for de spiste inn nede, og det ble som en sopp som kunne dette.

Gjeterliv

Han hadde om lag 2000 sauer med ut, det kalte de et band. Gjeterne bodde ofte i husvogner og telt som de flyttet etter behov på grunn av beitemulighetene.

Hundene var til stor hjelp. Gjeterne brukte og ofte hest som de kunne ri på og kontrollere beiteområdene. Det kunne komme til konfrontasjoner om en flokk kom inn på naboranchens beiteområder. Gjeterne var ofte bevæpnet, det kunne være en trygghet mot ville dyr.

De var ofte plaget av klapperslange. Det var et stort problem om sauene ble bitt i juret. Det kunne føre til betennelse og død. Klapperslangen var og farlig for folk. Klapperslangen hadde noen beinringer på halen som den ristet på om den følte seg truet. Svartbjørn kunne og være farlig både for folk og dyr.

Det var ofte kaldt og mye snø, da jaktet de på ulvene. Gjeterne la ut feller eller ”trappet” etter ulven. De fikk betalt for skinnet på ulven. Enok var mye på jakt

I den første tiden var det en del indianere som streifet omkring. Enok opplevde aldri at de var annet enn fredelige. Det hendte rett som det var at gjeterne fant indianske pilspisser av flint fra jakt i tidligere tider. Enok hadde mange av disse med hjem.

Torden og lyn var farlig både for folk og dyr på de åpne slettene

Kontakter

Enok hadde mye kontakt med folk i Martinsdale-området via brev. Han hadde og kontakt med andre i Ryfylke som hadde vært i Montana. Einar mener å huske navnet Nic Hølland. Han husker godt at faren hadde kontakt med Skartveitfolk der borte

Med hjem i Amerika-kofferten

Skinn av svartbjørn

Bjørnetenner

Indianerpilspisser av flintstein

Etter 1946

Enok ble minstepensjonist da han kom hjem til Norge. Til tross for mange arbeidsår i Martinsdale, så førte manglende amerikansk statsborgerskap til at han ikke hadde noen opptjente rettigheter der.

Enok Søndena ble 91 år, og levde da til 1967. De tre siste årene var han enkemann, og bodde på aldershjem på Jelsa. Seks år før han døde hadde han et uhell i båten, og kom aldri skikkelig på beina igjen

Mine kommentarer:

Far husker godt at han som gutt var med faren Edvard og onkelen Thor til Foldøy og besøkte Enok Søndena. Da var nok Martinsdale et viktig tema

Tyskeren som Einar sier faren arbeidet for er trolig Pump, som Thor og Johan Skartveit også arbeidet for

Enok Søndena var i Amerika i 1900 viser folketelling fra County i Montana.

Han reiste til Amerika i 1903 på samme båt som Kristine Hærem (Eike). Digitalarkivet

Han reiste til Amerika i 1909 fra Liverpool viser utskrift fra Ancestry.com

Dermed kan en antyde hans øvrige reiser, ut fra når hans barn er født.

Se Sauda bd 2 gardar og ættar s. 684 om Enoks familie

b. Evelyn Vodall Leary

Informanten og opplysningene

Evelyn Vodall Leary er datter av Ole Sandanger. Han ble født i 1895 på Randøy. Han ble kalt Ola Vodalen hjemme, og kalte seg Ole Vodall i Martinsdale.

Jeg fikk kontakt med Evelyn Vodall Leary før reisen til Martinsdale i 2004. Vi besøkte henne på ranchen nord av Martinsdale og tilbrakte ytterligere en dag sammen hos Jo Ann Sayre Firm i Martinsdale. Informasjonen er innhentet i samtale med Evelyn og ved mailer før og etter turen i 2004.

Mail fra Evelyn Vodall Leary, oktober 2006 (oversatt fra engelsk)

Min far brukte navnet Ole Vodall her. Han ble født i Fister, Norge 12. september 1895. Jeg er ikke sikker på hvilket navn han brukte i Norge, men jeg tror det var Sandanger. Han kom til USA i 1914 og arbeidet på rancher i Lennep-området til han vervet seg i US army i 1917. Han tjenestegjorde i Frankrike og Tyskland. Han ble såret og gasset under krigen. Han tjenestegjorde i 1st. Division, Co. L, 28th Regt. Han ble dimitert som menig i 1919. Han kom tilbake til Lennep-området og begynte å jobbe på rancher igjen.

Min mor var lærer på en skole i Selkirk i 1924. Far ble sendt dit for å pløye nær skolen og han kikket inn vinduet på den flotte læreren. De giftet seg på julekvelden i 1925 i en dobbelbryllupsseremoni i Lewistown. Det andre paret var Florence og George Hoyem.

De kjøpte en saueranch øst av Lewistown i partnerskap, men solgte raskt til partneren. Det var harde tider, og faren min drakk. De kjøpte en bar i Grassrange kalt "The Red Rooster", men mistet den fort. Videre flyttet de til G.L. Ranch vest for Twodot. Derfra flyttet de en mile nord av Twodot. Den første vinteren bodde de i et hus uten vinduer eller isolasjon. Det var heller ikke innlagt vann eller elektrisitet. Det var i 1938. Familien over veien flyttet til Harlowton, hvor mannen var blitt valgt til sheriff, og han lot dem flytte inn i deres hus om mor ville melke kuene og ta vare på hestene hans. Ole jobbet på "Milwaukee Railroad", på stasjonen i Twodot. Når han ikke var der jobbet han på saueranchene. Han ble vurdert som en topp arbeidskar og var alltid etterspurt som gjeter og i lemminga. De kjøpte hus i Twodot i 1945

og det var hjemmet til det brant i 1958. Min mor var lærer i noen få år til, så kjøpte hun et hus i Grey Cliff. Dette var ennå deres hus når han døde i 1986.

Min far var veldig sterk. Jeg husker at han bar hjem brukte jernbanesviller på skulderen for å bygge hønshus og jeg husker at han tok framparten av en ødelagt bil ut av gjørma. En profesjonell bokser laget problemer i baren i Twodot en kveld og min far tok han ut på utsiden uten at han protesterte.

Opplysninger fra samtale i Martinsdale juni 2004

Evelyn sier at de kjente godt Vilhelm Skartveits familie fra tiden i Twodot. Hun sier at Vilhelm Skartveit var en helt spesiell sosial person.

Mail fra Evelyn Vodall Leary, 11. desember 2008

Fra: **Evelyn Leary** (evy@mtintouch.net)
Sendt: 11. desember 2008 00:18:40
Til: Edd Inge Skartveit (eddinge@hotmail.com)

Hello Edd, My father came here with John Bergan and they remained friends. When Uncle Peder came to visit us John was in the hospital in Harlowton and Peder got to visit with him. John could talk to him in his language and Peder really enjoyed that. My fathers best friend was Bert Eike. Bert died young of leukemia and that was a great sadness for my father. Bert is buried in the White Sulphur Springs cemetery.

My father was in partnership with Louie Rindall in a sheep ranch East of Lewistown. He lost his part of the ranch in the drouth and economic mess in the thirties. He and Louie remained friends.

My mother and father were married in a double ceremony with George and Florence Hoyem. I think George's father and mother came from Norway. I am still in touch with their sons.

I'm sure there are more but I can't think of any now. I'll question my brother George and see if he know more.

Good luck with your project and our best wishes for a very Merry Christmas and a wonderful new year. evelyn

Mailen forteller om at Bert Eike (Bernhard Eike) var Ole Vodalls beste venn. En annen god venn var John Bergan (Johannes Bergøy). Begge disse er aktører i oppgaven.

Merknad

Ola Vodalen reiste til Martinsdale sammen med Edvard Skartveit, med Bergensfjord i mars 1914 (Se Us passengerlists)

Bilde av Ola Vodalen til hest i Martinsdale i album etter Edvard Skartveit

c. Gudmund Nygård

Opplysningene under er innhentet i samtale med Gudmund Nygård i desember 2000.

Gudmund bekrefter at Thor og Ole Skartveit reiste sammen til Amerika, og at Thor reiste hjem rett før Edvard Skartveit dro til Amerika.. Da var Ole Skartveit der fremdeles.

Gudmund er klar på at jernbanen var en hovedårsak til at Harlowton-området opplevde en blomstringstid fra 1900 og framover.

Gudmund hadde bare enkelte dager fri på sine 17 år i Montana. Han tjente i 1930 1 dollar dagen (kurs 3,75 norske)

Gudmund mener at det var vanlig at de hadde ansvaret for cirka 2000 sauer som sauegjeterne (1000 voksne og 1000 unge). Om sommeren var sauegjeterne ute en måned i strekk, da helt oppe i fjellkanten av Crazy Mountains. Eller om året var de mer på flatene og nærmere selve ranchen. Da var de heller ikke ute så lenge av gangen. Det var veldig viktig at ikke flokken kom over på naboen. De hadde alltid med seg hund. I sommertiden også hest. De arbeidet på selve ranchen når de ikke var ute og gjette sauer.

d. Thorleif Bjerga

Informanten og opplysningene

Thorleif Bjerga er Bjørn Bjergas nest eldste sønn. Opplysningene er innhentet i samtale med Thorleif 5. oktober 2008 i hans hjem i Hillevågsveien 41

Reisen

Faren, Bjørn Bjerga reiste til Martinsdale i 1910.

Han kom hjem i 1918. Han reiste hjem sammen med mange andre, blant annet flere fra Sauda.

De tok med seg opplevelser på veien, og tok panoramabilde utenfor Senatet i Washington

Arbeid

Bjørn var bare 16 år da han reiste, og han hadde jobb som ventet hos en slektning av mora.

Hun var av Nygård-slekt på Sjernarøy. Bjørn måtte rett ut og passe sauer. Han fikk med seg

telt og gevær, og det kom matforsyninger en gang i uka.

Det var vanlig at om arbeiderne hyret seg til og å jobbe påfølgende vår og sommer på en ranch, så fikk de bo på ranchen over vinteren.

Thorleif har vært på reise til Martinsdale-området flere ganger. Han fant stedet der faren hadde arbeidet på ranch, nær Lennep,. Men det var ikke bygninger igjen. Denne ranchen var sammen med flere andre kjøpt opp av Nels Voldseth.

Under besøk hos sønnen Norman Voldseth fikk Thorleif se protokoller over ansatte på Voldseths ranch og flere rancher de hadde kjøpt opp. Her kjente han igjen mange navn fra både Halsnøy og Sauda. Blant annet hadde Østen Eike jobbet der (Østen er bror til farens første kone).

Thorleif mener å ha lest av protokollene at de tjente om lag 4 dollar dagen i 1910

Thorleif fant returbilletten til Østen Eike og en saudabu når de ryddet i huset etter at Østens bror, Jakob var død. Han mener at den sa at Østen kom hjem rett før krigen

Nettverk

Jfr. alle navnene som Thorleif kjente igjen i Voldseths protokoller.

Thorleif bemerker at det var mange fra Sauda i Martinsdale, og at faren hadde kontakt med flere av disse og da han kom hjem. Men han kan ikke huske navnene

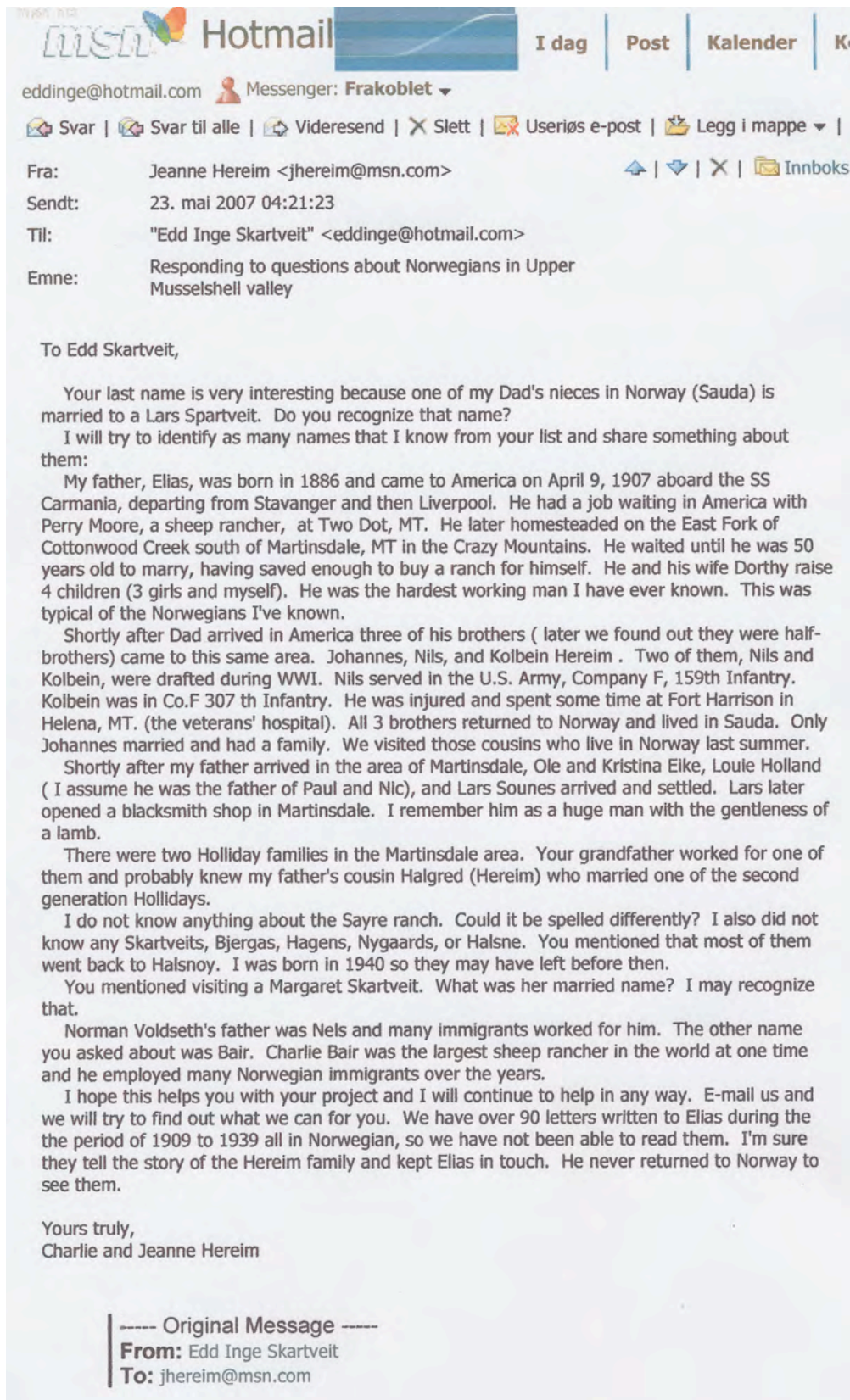
Turer

Bjørn Bjerga og kona var i Amerika så sent som i 1968 og besøkte søstera Klara. Hun var gift med Alfred Byre, og bodde i Decalb, Illinois. Da var han over i 4 måneder, og besøkte og kjente i Martinsdale, Montana

Thorleif har vært et par ganger i Martinsdale-området, og har hatt to brødre bosatt i Amerika. Til sammen har han hatt 51 turer til Amerika, de fleste i jobbsammenheng.

e. Charlie Hereim

Charlie Hereim er sønn av Elias Hereim, og bor fortsatt i Martinsdale-området. Kontakten med han ble formidlet av Evelyn Vodall.

The image is a screenshot of a Hotmail email interface. At the top, the Hotmail logo is visible along with navigation links for 'I dag', 'Post', 'Kalender', and 'K'. The sender's email address is 'eddinge@hotmail.com' and the recipient's is 'Frakoblet'. The email header shows it was sent on May 23, 2007, at 04:21:23. The subject line is 'Responding to questions about Norwegians in Upper Musselshell valley'. The body of the email is a long text message from Charlie and Jeanne Hereim to Edd Skartveit, discussing family history and immigration to America. At the bottom, there is a signature block for 'Original Message' from Edd Inge Skartveit to jhereim@msn.com.

eddinge@hotmail.com Messenger: **Frakoblet** ▼

Svar | Svar til alle | Videresend | Slett | Useriøs e-post | Legg i mappe ▼ |

Fra: Jeanne Hereim <jhereim@msn.com>   ⬆ | ⬇ | ✕ | 📁 Innboks

Sendt: 23. mai 2007 04:21:23

Til: "Edd Inge Skartveit" <eddinge@hotmail.com>

Emne: Responding to questions about Norwegians in Upper Musselshell valley

To Edd Skartveit,

Your last name is very interesting because one of my Dad's nieces in Norway (Sauda) is married to a Lars Spartveit. Do you recognize that name?

I will try to identify as many names that I know from your list and share something about them:

My father, Elias, was born in 1886 and came to America on April 9, 1907 aboard the SS Carmania, departing from Stavanger and then Liverpool. He had a job waiting in America with Perry Moore, a sheep rancher, at Two Dot, MT. He later homesteaded on the East Fork of Cottonwood Creek south of Martinsdale, MT in the Crazy Mountains. He waited until he was 50 years old to marry, having saved enough to buy a ranch for himself. He and his wife Dorothy raise 4 children (3 girls and myself). He was the hardest working man I have ever known. This was typical of the Norwegians I've known.

Shortly after Dad arrived in America three of his brothers (later we found out they were half-brothers) came to this same area. Johannes, Nils, and Kolbein Hereim. Two of them, Nils and Kolbein, were drafted during WWI. Nils served in the U.S. Army, Company F, 159th Infantry. Kolbein was in Co.F 307 th Infantry. He was injured and spent some time at Fort Harrison in Helena, MT. (the veterans' hospital). All 3 brothers returned to Norway and lived in Sauda. Only Johannes married and had a family. We visited those cousins who live in Norway last summer.

Shortly after my father arrived in the area of Martinsdale, Ole and Kristina Eike, Louie Holland (I assume he was the father of Paul and Nic), and Lars Sounes arrived and settled. Lars later opened a blacksmith shop in Martinsdale. I remember him as a huge man with the gentleness of a lamb.

There were two Holliday families in the Martinsdale area. Your grandfather worked for one of them and probably knew my father's cousin Halgred (Hereim) who married one of the second generation Hollidays.

I do not know anything about the Sayre ranch. Could it be spelled differently? I also did not know any Skartveits, Bjergas, Hagens, Nygaards, or Halsne. You mentioned that most of them went back to Halsnoy. I was born in 1940 so they may have left before then.

You mentioned visiting a Margaret Skartveit. What was her married name? I may recognize that.

Norman Voldseth's father was Nels and many immigrants worked for him. The other name you asked about was Bair. Charlie Bair was the largest sheep rancher in the world at one time and he employed many Norwegian immigrants over the years.

I hope this helps you with your project and I will continue to help in any way. E-mail us and we will try to find out what we can for you. We have over 90 letters written to Elias during the period of 1909 to 1939 all in Norwegian, so we have not been able to read them. I'm sure they tell the story of the Hereim family and kept Elias in touch. He never returned to Norway to see them.

Yours truly,
Charlie and Jeanne Hereim

----- Original Message -----
From: Edd Inge Skartveit
To: jhereim@msn.com

f. Margaret Skartveit Schmierer

Margaret er datter av Vilhelm (Bill) Skartveit. Hun er oppvokst i Twodot og Martinsdale. Kontakten med henne ble opprettet i forkant av turen til Amerika i 2004. Vi tilbrakte flere dager i Martinsdale med Margaret og mannen Harold. Informasjonen er innhentet ved samtaler i Martinsdale og ved mailer før og etter turen.

Mail før turen

Informasjon fra samtaler i Martinsdale 2004

Margaret fortalte at faren jobbet i baren med Olaf Nygård i Martinsdale mens han drev Haugen hotell. Det var god gang i baren, og mange gjorde for mye av det. Ellers jobbet faren i baren i Twodot og på ranchen til Perry Moore nær Twodot. De bodde i Twodot. Margaret kjente Ole Vodall og Olaf Nygård. Hun husker godt besøkene av Edvard Skartveit i 1949 og 1957.

g. Alf Skartveit

Alf Skartveit (f. 1939) er sønn av aktøren Edvard Skartveit og far til kandidaten. Han er oppvokst på Halsnøy. Han var med på de to turene til Martinsdale-området i 1995 og 2004 som det refereres til i oppgaven.

Halsnøy

Halsnøy hadde et folketall på om lag 300 i 1900 og 200 i 1950. Det er de omtrentlige beregningene som har vært på folkemunne.

Gardsbruka på Halsnøy hadde i regelen frukt, høns sau og kyr i første halvdel av 1900-tallet. Sauenæringen var den mest betydningsfulle. Mellomkrigstidens satsing på revefarmer fikk lite feste på Halsnøy. På andre ryfylkeøyer bygget de veksthus for tomater i stor skala, men ikke på Halsnøy.

Bedehusmiljøet stod sterkt på Halsnøy. Innad var det en del som støttet det lekmannsvennlige Kinamisjonsforbundet, mens andre støttet Misjonsselskapet. Men samholdet på bedehuset var godt.

Kjennskap og kontakter

Henrik Olai Eike (d.1929), Lars Hagen (d.1943) og Johannes Bjerga (d.1939) døde relativt tidlig. Men Thor, Ole og Edvard Skartveit, Gudmund Nygård, Otto Skartveit, Haldor Halsne, Bjørn og Fridtjof Bjerga og Østen Eike levde så lenge at Alf Skartveit ble kjent med alle disse. De nevnte fra Halsnøy som hadde vært i Martinsdale, kjente hverandre godt, og snakket ofte sammen om tiden som sauegjeterere i Montana. ”Gjete sauer i Montana” og Martinsdale var derfor godt kjent for de andre på Halsnøy.

Informanten Alf Skartveit husker at han som guttunge var med faren Edvard og onkelen Thor Skartveit til Foldøy for å besøke Enok Søndena. Dette var på 1950-tallet.

Alf Skartveit var med faren Edvard til Sauda for å besøke Nikolai Hølland og Paul Hølland. Nikolai Hølland var flere ganger på besøk hos Edvard Skartveit på Halsnøy.

Edvard Skartveit besøkte Borghild og Edward Swandal både i 1932, 1949 og 1957. I 1949 reiste Edvard sammen med Borghilds bror, Martin Bjerga fra Madla til Amerika. Borghild var på besøk hjemme etter krigen, og var da på Skartveit på besøk.

Årsaker til utvandringen

Thor Skartveit var odelsgutt, var gift og hadde en datter i 1910. Det var forventninger om at han kunne reise et økonomisk grunnlag for å overta gården, og sørge for gode kårforhold for foreldrene

Edvard Skarveit var med et notlag fra Halsnøy på brislingfiske i Hardangerfjorden i 1913. Fangsten var elendig. Det var et bunnår for brislingfisket i 1913

I Martinsdale

Alle aktørene som kom hjem til Halsnøy hadde jobbet som sauegjeter.

Alf Skartveit vet at onklene Thor Skartveit og Johan Skartveit jobbet på Pump-ranchen nær Twodot. Onkelen, Ole Skartveit, jobbet på Bair-ranchen ved Martinsdale. Faren Edvard jobbet for flere. Frank Williams ranch nær Twodot og en ranch nær Miller Creek mellom Twodot og Martinsdale har vært nevnt av Gudmund Nygård.

Edvard Skartveit hadde om lag 1500 sauer med seg ut som sauegjeter. Han hadde alltid med seg hund, og av og til hest. Gjeterhunden var med å holde sauene noenlunde samlet. Tidvis rigget han seg seildukstelt når sauene ikke vandret så mye. Ellers brukte de prærievognen til å bo i. Da måtte hesten være med for å dra denne.

Ole og Kristine Eike hadde ranch nær Lennep. På sine eldre dager flyttet de til Martinsdale.

Ole Skartveit kunne omtrent ikke engelsk da han kom hjem etter 4-5 år i Martinsdale

h. Norman Voldseth og Jo Ann Sayre Firm

Norman Voldseth

Jeg var innom Norman og June Voldseth på ranchen nær Lennep på begge de nevnte turene. Voldseth stammet fra Trøndelag, var 85 år i 2004 og en "legend" i området. Som en kuriositet viste han oss en Block Berge-kniv som han fikk av Audun Skartveit tidlig på 1990-tallet for å vise dem Pump-ranchen. Her arbeidet Johan Skartveit på 1930-tallet. Han var Auduns onkel. Voldseth kjente igjen bildene fra Sayre-ranchen i albumet vårt. Han fortalte også om saudakaren Nick Hølland som drev ranchen deres da de var i Norge i 1932. Hølland arbeidet mange år for Voldseth. Gjestebogen til Voldseth viste at informanten Thorleif Bjerga hadde vært innom sammen med flere brødre tidlig på 1990-tallet.

Han fortalte om bestefaren, Nels Voldseth, som utvandret fra Trøndelag på 1870-tallet. De var i Idaho og hentet sauer på samme tid som den legendariske høvdingen Chief Joseph og hans Nez Perce –indianere gjorde opprør og senere flyktet fra Idaho, nordover i Montana. De ble tatt på grensen ved Canada. Disse indianerne brant ned bygningene til de første norskættede som etablerte seg i Lennep.

Jo Ann Sayre Firm

Kontakten med henne ble opprettet før turen til Martinsdale i 2004. Under besøket hos henne i 2004, tok hun oss med til Sayre-ranchen som bestefaren etablerte, og siden måtte selge i 1912. Den ble overtatt av naboen Charlie Holliday. Som ansatt hos Charlie Holliday i 1916 og 1917 var min farfar, Edvard Skartveit på denne ranchen. Bildesamlingen etter han viser 20-30 bilder fra Sayre-ranchen. Jo An Sayre Firm har mottatt kopier av disse og har stadfestet at de stammer fra denne ranchen.

Jo Ann Sayre Firm fortalte om at indianerne jaktet bison i Upper Musselshell Valley til langt inn på 1800-tallet. Det var mest Blackfeet- og Crowindianere. Restene av Fort Howie er nær Sayre-ranchen. Fort Howie ble etablert på 1860-tallet for å sikre transportrute til og fra gruvebyen Copperopolis i området. Både byen og fortet ble avvirket i løpet av få år.

i. Adoline Halsne

Adoline Halsne er enke etter Magnus Halsne. Hun er 92 år og bor i Clear Lake, Iowa

October 20, 2008

Dear Edd,

Sorry I didn't write sooner, but I have been in the hospital after a fall.

You asked why the young men came to the U.S. They had the idea they ^{could} spend two or three years in the U.S. and go home rich to Norway. Their mother encouraged them to go, she didn't want them to go to sea like their father.

What a shock it must have been when they got here and the U.S. was in ¹⁹³⁰ a Great Financial Depression; Factories closed, banks failed, and there were no jobs for anybody. They stayed with Uncle Ole & Aunt Minnie for a while. They had seven children - Lene, Stella, Joe, Milton, Oline, James and Lawrence. Only Stella is still ~~at~~ alive. 96 years old and she lives in Clear Lake also.

Sigvard told them there was jobs on the sheep ranches around Martinsdale where he worked so they went out there and did find work herding sheep. Sigvard stayed there till he died in 1974.

October 20, 2010

Magnus returned to Iowa in a few years. We married in 1941 and had 4 kids, Mary Ann, Alan, Nancy and Mark. Mary Ann died of cancer when she was 40. In 1968 we decided to visit Sigurd. We hadn't heard from him for thirty years. They didn't write to the family at home after the first few years. Magnus had a pretty postcard he had received from Inger long before.

My son Alan and family live in Laurel, Montana and have visited Sigurd's grave several times.

Sigurd worked in the copper mines in Butte, Montana a few years and married during that time they had two kids when they came back (a cow in at the mine frightened him). Later they moved to Indiana where Freda died. Sigurd then moved to California when his children had moved earlier.

He died there. He and Freda had added two more kids after they returned to Iowa in 1944.

Magnus died of lung cancer in June 15, 1974 and Sigvart died two weeks later.

Magnus and I and our family lived on a farm till about 1970 and then he took a job delivering gas to farmers for their tractors.

I apologize for my poor handwriting but I am 72 years old so you can't expect too much. Sorry I can not help much on dates.

When we visited Sigvart in 1968 we found him tending the irrigation canals for the same boss. He was very glad to see us. Later he lost one leg to diabetes. He and Sigurd came for Magnus' funeral but Sigvart died two weeks later.

I live alone in my little house but don't get out much. At my age my friends are either dead or disabled. Glen and Mark come to visit me once a year and complain about our hot weather. They telephone me once a week so we have a nice visit.

This is not fancy stationery
but I don't have anything
better to write so which do

Is Serena (Mags' Aunt)
your grandmother?

Magnus sometimes mentioned
a Cousin Sadmund. Do you
know who ~~he~~ was?

Sincerely,

Adeline Halverson

I have a sister, Elaine,
who was married to uncle
Ole's son Milton. She is a
widow now. She lives in
Mason City, ten miles away.

j. Frithjof Bjerga

Avskriften under er gjort av sønnen Øystein Bjerga

Avskrift fra notisbok, slitt og fillet:

S/S "Bergensfjord"

Frithjof Bjerga Skartveit ankom til New York 26-3-27 og gjek i land søndag 27-3 kl. 12 md. Kl. 2 e.m. blev vi kjørt til stasjonen, og toget gjek kl. 21. Vi er 6 stk. i lag, 2 damer og 4 herrer. Jeg skriver mens toget suser i vild fart indover de veldige prerier som et jaget dyr der løper for livet.

Mandag 28-3 Vi har sittet hele natten i stolene - faar ikke legge oss om vi er nokså trøyte. Kl. 5 e.m. stoppet vi i Sjikago (Chicago). Der skulde vi bytte *tog*. Vi fikk ikke se meget av den store by. Vi ble puttet i en bil og kjørt til en anden stasjon og lempet ind i toget.

Jeg er trett av det siste døgnns reise med toget.

Forlot Sjikago 6-35 e.m.. Jeg var da alene igjen av mitt følge, men for 8 andre som skulde til St. Paul. Der skal vi bytte tog igjen. Her ligg snø og er kalt.

Tirsdag 29-3. Ankom til St. Paul kl. 6-15 f. md.. Har sovet bra inat.. Skal gaa herfra kl. 11-15 f.m. Vi sitter inde på stasjonen, faar ikke gaa ut.

Vi er 2 so skal til Mont., men ikke til samme by. Kl. 2 e.m. Av 1000 passasjerer er jeg alene. Ene og forlatt uti verden jeg gaar. Fint ver.

Onsdag 30-3. God søvn inat. Har passert nogen veldige faarehjorder med sine gjetere. Mine tanker reiser heim.

Kl. 12 md. Kl. er da 7 e.md. hieme, og dere spiser vel til aftensmat.

Ankom til Martinsdale i dag kl. 4-30 e. md. Alt vel. Fik job en time efter at jeg forlot toget, hos den samme som Ola Eike er hos.

5/4 Jeg hyrder hoss Pomp. Har 2600 sau att se efter. Det er helst travelt. Da her er lite mat. og sauene gaar meget, og eg er uvant. Det er inkje altid saa greidt, men faar vona det gaar godt.

Fredag den 15-4-27 i Montana.

Vedlegg 4   Egne turer til Martinsdale

a.   Notat om turene i 1995 og 2004

1995

Besøket i Martinsdale-området i 1995 var en del av en større reise til Amerika. Denne reisen begynte i Iowa, i Midtvesten, og endte opp i Seattle på vestkysten. Besøket i Montana og Martinsdale var en del av kjøreturen vestover. Med på turen var mine foreldre, Grethe og Alf Skartveit, og ekteparet Delores og Wayne Stone. Turens totale varighet var en måned.

I Iowa fikk jeg informasjon om en av aktørene i denne oppgaven, Haldor Halsne. Haldors søskenbarn, Torjus Halsne fortalte at Haldor kom til Iowa fra Montana tidlig på 1930-tallet, og jobbet på farm for faren til Torjus, Rasmus Halsne. Han ble ikke lenge før han reiste hjem til Halsnøy

Oppholdet i Martinsdale-området strakte seg over to dager. Første dagen kom vi kjørende nordover fra Big Timber, til Harlowton. Her brukte vi dagen til å se på byen, besøke Upper Musselshell Museum. Vi overnattet på Graves Hotell i Harlowton, et av mange bygg som var fra begynnelsen av 1900-tallet.

Neste dag kjørte vi til Twodot og kikket i hovedgata og i baren. Videre kjørte vi innom Whelan-ranchen ved Twodot og Ingersoll-Smith-ranchen mellom Twodot og Martinsdale. Det var den sist nevnte ranchen Gudmund Nygård arbeidet lengst på. Etterpå var vi innom Martinsdale og så på hovedgata her. Videre ved Lennep var vi innom gravplassen og så gravene til Olaf Nygård, Sigvart Halsne og Ole J. og Kristine Eike. Her traff vi Norman Voldseth, og var etterpå med opp til Voldseth-ranchen. Her ble denne delen av turen avsluttet, og vi kjørte sørover mot Yellowstone Park.

Opplevelsen av det de nevnte tettstedene, ranchene, og det omkringliggende vide og mektige landskapet gjorde inntrykk. Det var arenaer for ryfylkinger i arbeid som sauegjeterere på første halvdel av 1900-tallet. Dette startet en prosess med mål om å reise tilbake for å finne ut mer, og gjøre mer systematiske undersøkelser omkring de fra Halsnøy og andre ryfylkinger som gjorde denne reisen til Martinsdale.

2004

Turen til Martinsdale-området i 2004 var starten på en kjøretur som endte opp i Phoenix, Arizona. Men nesten en uke av turen ble brukt i Martinsdale-området. Med på turen var foruten meg selv, min far, Alf Skartveit og hans bror Steinar Skartveit.

I planleggingsfasen ble det opprettet kontakt med flere av de som er brukt som informanter i denne oppgaven. Kontakten med disse ble oppnådd gjennom Cheryl Marchi, innehaver av overnattingsstedet Crazy Mountain Inn i Martinsdale. Ved bestilling av overnatting, sendte jeg informasjon om formålet med turen, og refererte til navn på ryfylkinger som hadde arbeidet på rancher i området. Denne mailen formidlet Marchi til noen kjente som hadde etternavn som samsvarte med navn i min forespørsel. Det var Evelyn Vodall Leary, Margaret Skartveit Schmierer og Jo Ann Sayre Firm. Dermed var flere avtaler i boks allerede før vi dro.

20. juni dro vi fra Billings til Harlowton, og brukte deler av dagen her. Etterpå kjørte vi vestover til Twodot. Her så vi oss om, og snakket blant annet med rancheieren John Whelan og Kaye Moore som er etterkommer etter den legendariske rancheieren Perry Moore. Overnatting i Harlowton.

21. Juni kjørte vi nordover via Judith Gap til Lewistown. Her så vi resten av de gamle jernbanesporene mellom Harlowton og Lewistown. Lewistown er en by av litt størrelse. Det er bilder av både Bernhard og Hartvig Eike og Edvard Skartveit fra byturer her. Det mindre stedet Judith Gap ble besøkt på hjemveien. Det som før var jernbanestoppestedet Oka nær Judith Gap eksisterte ikke lengre. Edvard Skartveit jobbet på ranch ved Oka i 1916. Tilbake i Harlowton oppsøkte vi den gamle jernbanestasjonen. Etterpå snakket vi med folk i Biegels bar og viste bilder fra Martinsdale-området fra eget gammelt album. På Upper Musselshell Museum gav vi en cd med bilder fra rancher og av sauegjeterere fra første halvdel av 1900-tallet. På veggen her var det bilde av Edvard Skartveit og andre fra en reunion for soldater etter 1. verdenskrig. Interessant dialog med Bob Brown på museet om tidligere tider. Overnatting i Harlowton.

22. juni kjørte vi til Martinsdale. Her hadde vi bestilt to netter på Crazy Mountain Inn. Etter avtale møtte vi Margaret Skartveit Schmierer og mannen Harold som skulle overnatte samme sted. Sammen med Schmierers kjørte vi de om lag halvannen milene opp Findon Lane, til Lazy Daisy Ranch. Her besøkte vi Evelyn Vodall Leary og mannen Gene. Vi ble vist rundt i

et eventyrlig landskap, tidligere områder sauegjeterne brukte, i åsene under Little Belt Mountains. Nå hadde Learys over 60 voksne bison på viddene. På denne samlingen var også informanten Jo Ann Sayre Firm og mannen Rudy Firm. Her ble det snakket om tidligere tider, om sauegjeting og rancher, om Ryfylke og om Martinsdale, og det ble vist gamle bilder.

Herfra kjørte jeg, min far og onkel sørover igjen og innover Castle Mountains og så den gamle gruvebyen Castle. Det var en spøkelsesby. Innom Lennep på tilbakeveien besøkte vi gravplassen, og så navn som Hereim, Sondeno, Sigvart Halsne, Olaf Nygaard og Ole J. og Kristine Eike. Herfra kjørte vi oppom ranchen til June og Norman Voldseth. Voldseth visste mye om området i tidligere tider. Han kjente igjen steder i den gamle fotoalbumen vår, han kjente Nick Hølland, Sigvart Halsne, Bill Skartveit, Olaf Nygård og flere. Vi besøkte Voldseth også i 1995, og informanten Thorleif Bjerga, sønn av Bjørn Bjerga var innom hos Voldseth noen år før. Kvelden ble brukt til å kikke oss omkring i Martinsdale.

23. juni kjørte vi sammen med Schmierers til Jo Ann Sayre Firm og mannen Rudy. De bodde langs highwayen nordvest av Martinsdale. Her møtte vi også igjen Learys, og pratet gikk igjen om tidligere tider. Etterpå tok Jo Ann oss med og viste oss Sayre-ranchen. Denne ranchen måtte bestefaren Edgar Sayre selge til Charlie Holliday i 1912. Det var her Edvard Skartveit som ansatt hos Holliday bodde i 1916 og 1917. Bilder tatt her i 2004 samsvarer med landskap og bygninger ut fra bildene Edvard Skartveit tok da han jobbet her.

Sammen med Schmierers kjørte vi etterpå via White Sulphur Springs til Helena. Det er bilder både av Ole Skartveit og Johannes Bjerga på bytur i Helena. Her sa vi farvel til Schmierers og kjørte tilbake til Martinsdale. Dagen etter dro vi sørover mot Yellowstone Park. På en stor port ved en ranch nær veien ved Willsall stod det Swandal Ranch. Her bodde Borghild og Edward Swandal før. Vårt reiseopplegg tillot ikke å stoppe her, dermed var denne delen av turen slutt.

b. Bilder

Informanten Norman Voldseth på gravplassen ved Lennep i 1995 med Grethe og Alf Skartveit.

Edvard I. Skartveit, Rudy Firm, informanten Jo Ann Sayre Firm, Harold Schmierer, informanten Margaret Skartveit Schmierer, informanten Evelyn Vodall Leary, Gene Leary og Steinar Skartveit. Fra besøk på Learys ranch, nord av Martinsdale i 2004

Edvard I. Skartveit og informanten Jo Ann Sayre Firm på Sayre-ranchen i 2004

Hovedgaten i Martinsdale i 2004. Jernbanestasjonen sentralt, i enden av gaten.

Fra Martinsdale. Stockmens Bank, Bergs Grocery og baren. Fotografert i 1995

Hovedgaten i Harlowton i 2004

Nordenden av fjellkjeden Crazy Mountains fotografert fra Martinsdale i 1995. Dette var viktige beiteområder for sauer.

Sørhellingen av Little Belt Mountains, mot Castle Mountains. Tidligere viktige beiteområder for sauer. Fotografi fra 2004

Tettstedet Judith Gap i midten. Viser de veldige områdene som utgjør gapet mellom Little Belt Mountains og Big Snowy Mountains. På disse flatene gikk Montana Railroad mellom Harlowton og Lewistown. Fotografi fra 2004

c. Bilder gravstøtter

Fra gravplassen ved Lennep i 1995. Gravene til Ole J. Eike, Kristine Eike, Olaf Nygaard og Sigvart Halsne.

Vedlegg 5   Edvard Skartveit

a.   Bilder fra Amerika-turene i 1932 og 1949

Ole Eike Mont. 1932.

I hagen til Ole J. og Kristine Eike i Martinsdale.
Fra venstre: ukjent, Kristine, Ole og Edvard Skartveit

Ole J. Eike og Edvard Skartveit i Martinsdale-området 1949

Under: Johan Skartveit (t.h.) og Ole J. Eike (t.h.) i 1932.

Twodot 1949. Vilhelm Skartveit, døtrene Karen og Margaret og Edvard Skartveit

Edvard traff *ikke* broren Johan i 1932, han var ute med sauer.

b. Utdrag fra Edvard Skartveits reisebrev fra 1957

1 Vi ruller inn til Martinsdal om kvelden og Salve Åslund viser veien til mitt bestemmelsessted, Kristine og Ole Eike står i døren det blir varme håndtrykk og et hjertelig velkommen, og pratene går.

3

Jeg har mange at hilse på rundt om, og jeg får ordre om bare å si fra så kjører vi, bilen er ny ser jeg, og viene fine, vi tar en heldags tur til Wilsall og ut på ranchen til Borgild og Edward Swandal, til Harlowton og hilser på L. S. Halberg med frue, Elias Hereim med frue. Til Twodot og hilser på Saira og Wilhelm Skartveit, videre til Jakob Trettene og Andrew Johnson, hilser på Johannes Bergøy Thomas Wåge, Ommund Østerheim og Lars Sænes, siste kvelden sitter jeg i den koselige stuen til Olaf Nygård og frue, når jeg går så er det den samme hilsen der som de andre plasser - hils hjem, hils alle. Hvor jeg kom var interessen for Norge stor, spørsmålene haglet.

c. Certificate of naturalization

No. **976765** To be given to the person Naturalized.

THE UNITED STATES OF AMERICA
DEPARTMENT OF LABOR

Position, Volume _____, Number _____

Description of holder: Age, 23 years; height, 5 feet, 10 inches; color, white; complexion, light; color of eyes, blue; color of hair, blonde; visible distinguishing marks, none.

Name, age and place of residence of wife Not married.

Names, ages and places of residence of minor children None.

ORIGINAL

STATE OF CALIFORNIA } ss: Edward Skartveit (Signature of holder.)
 County of San Diego

Be it remembered, that EDWARD SKARTVEIT then residing at number _____
 City of Camp Kearny State Territory of California, who previous to his naturalization was a subject of Norway, having applied to be admitted a citizen of the United States of America pursuant to law, and as a regular term of the Superior Court of California held at Camp Kearny on the 2nd day of July in the year of our Lord nineteen hundred and eighteen, the court having found that the petitioner had resided continuously within the United States for at least five years, and in this State Territory for at least one year immediately preceding the date of the filing of his petition, and that said petitioner intends to reside permanently in the United States, had in all respects complied with the law in relation thereto, and that he was entitled to be so admitted, it was thereupon ordered by the said court that he be admitted as a citizen of the United States of America.

In testimony whereof the seal of said court is hereunto affixed on the 2nd day of July in the year of our Lord nineteen hundred and eighteen, and of our Independence the one hundred and forty-second.

J. B. McLees, Clerk,
 By W. J. McLean Deputy.
(Official character of attester.)

DEPARTMENT OF LABOR

d. Honorable Discharge from the United States Army

Honorable Discharge from the United States Army.

TO ALL WHOM IT MAY CONCERN:

This is to Certify, That Edward Skartveit
*2286885, Private, Med. Dep't. Waagvid. (Last assigned 7. Regt. Co. 263, 16. Am. Train.)
† U. S. Army, as a TESTIMONIAL OF HONEST AND FAITHFUL
SERVICE, is hereby HONORABLY DISCHARGED from the military service of the
UNITED STATES by reason of Master Ord Telegram A. G. O. No. 14, 1918
Said Edward Skartveit was born
in Skartveit, in the State of Norway
When enlisted he was 22 years of age and by occupation a ranch hand
He had blue eyes, light hair, fair complexion, and
was 5 feet 8 inches in height.

Given under my hand at Camp Lewis, Washington this
15th day of February, one thousand nine hundred and nineteen
Place of Enlistment
White Sulphur Springs, Mont.

American Lake, Wash.
Office Camp Supply Depot.

Paid in full \$ 44 00
GEO. H. BALL
Major, Quartermaster Corps.

By Ch. S. Stephens
Capt. Q. M. Corps.

William A. Ziegler
Major, Infantry
Commanding.

Washington, D. C. MAY 29 1919
Paid \$50 under Act of Congress, approved
February 24th, 1919.

Form No. 525, A. G. O.
Ed. July 13-17-200,000.

* Insert grade and company and regiment or corps or department, e. g., "Corporal, Company A, 1st Infantry." "Sergeant, Quartermaster Corps."
† Insert "Regular Army," "Volunteer Army," "Regular Army Reserve," or "Balanced Reserve Corps," as the case may be.
‡ If discharged prior to expiration of service, give number, date, and source of order or description of authority therefor.

e. United States Army Enlistment Record

ENLISTMENT RECORD.

Name: Edward Skartveit Grade: Private
 Enlisted March 28, 1918, at White Sulphur Springs, Mont.
 Serving in first enlistment period at date of discharge.
 Prior service: * None

Noncommissioned officer: Never
 Marksmanship, gunner qualification or rating: Not qualified
 Horsemanship: Not mounted
 Battles, engagements, skirmishes, expeditions: None

Knowledge of any vocation: Farm-hand
 Wounds received in service: None
 Physical condition when discharged: Good
 Typhoid prophylaxis completed April 15, 1918

Paratyphoid prophylaxis completed
 Married or single: Single
 Character: Excellent

Remarks: In Co. 166 D. B. March 28/18 to April 22/18; B. H. Camp Training, Cal. April 22/18 to Nov. 21/18; 7th Inf. Co. 263, 16th Gen. Train. Nov. 21/18 to Feb. 7/19; 27 Co. 161 D. B. Feb. 7/19 to date of discharge.
No A.W.O.L. or M.M.L.D. under G.O. 21, W.D., 1912 or G.O. 45, W.D., 1914.

Entitled to travel pay to White Sulphur Springs, Mont.
 Signature of soldier: Edward Skartveit

W. Robert Rankin Co. Quartermaster

W. H. Strick
Captain, Infantry
 Commanding 27th Co.

* Give company and regiment or corps or department, with inclusive dates of service in each enlistment.
 † Give date of qualification or rating and number, date, and source of order announcing same.

f. United States Veterans Bureau, Award of Disability Compensation

Form 561—Rev. Nov., 1921.

UNITED STATES VETERANS BUREAU

AWARD OF DISABILITY COMPENSATION

To: Mr. Edward Skartveit
Harlowton, Montana

Jan. 10, 1923

In accordance with the Act of Congress of October 6, 1917, and the amendments thereto, you are hereby notified that as a **Pvt. Fld. Hosp. Co. 263-16 San. Tr.** who was discharged from the **Military** service of the United States on the **Fifteenth** day of **February** 19 **19**, you are awarded compensation in the amount of:

Twenty	\$ 20.00	from	6-30-22	19	, to	10-11-22	19
Eighty	80.00		10-12-22				

on account of disability resulting from injury incurred in the line of duty while employed in the active service. The monthly payments pursuant to this award shall continue during the period in which you are **Temp. partially 25% disabled.**

Temp. totally

IMPORTANT PROVISION OF THE ACT.

SEC. 28. That the allotments and family allowances, compensation, and insurance payable under Articles II, III, and IV, respectively, shall not be assignable; shall not be subject to the claims of creditors of any person to whom an award is made under Articles II, III, and IV, and shall be exempt from all taxation: *Provided*, That such allotments and family allowances, compensation, and insurance shall be subject to any claims which the United States may have, under Articles II, III, and IV, against the person on whose account the allotments and family allowances, compensation, or insurance is payable.

The initial payment check, in the amount of \$ **279.38**, approved in your favor, is herewith inclosed. If you should change your present address, the District Office must be immediately notified. All future communications with reference to this case must bear the Compensation Number **C- 1 240 724** as well as your full name and complete rank and organization.

C. D. Hibbard
C. D. Hibbard, P.
District Manager.

District No. 10.

g. Certificate of Discharge from hospital

UNITED STATES VETERANS BUREAU
 MEDICAL SERVICE—FORM 2583

. No. 32

Certificate of Discharge from Hospital

From Hospital No 68 At Minneapolis, Minn.

May 24, _____, 1926

This is to Certify, That Skartveit, Edward

Class of beneficiary: VB (Surname) Pvt. Med. Dept. (First) 1 240 724 (Middle) 4794 (Register No.)

Was discharged from this hospital May 24, 1926 (Military Rank) 3:00 P.M., 1926 (C-Number)

Reason for discharge:

Treatment completed: Yes No

Left against advice of Medical Officer in Charge: Yes No

Discharged for disciplinary reasons: Yes No

Condition on discharge: Improved

Date of admission to hospital: Dec. 1, 1922 from Harlowton, Montana

DESCRIPTION		REMARKS:
Nativity	<u>Norway</u>	
Date of birth	<u>May 24, 1895 31</u>	
Color	<u>White</u>	
Complexion	<u>Fair</u>	
Height	<u>68 inches</u>	
Eyes	<u>Blue</u>	
Hair	<u>Light Brown</u>	

Edward Skartveit
 (Signature of Patient)

H. D. Luse
 H. D. LUSE, Jan
 Med. Off. in Charge Registrar

2-12305

NOTE.—Carbon copy of certificate to be retained at station.

GOVERNMENT PRINTING OFFICE

Vedlegg 6 Bilder fra Martinsdale-området

a. Rancharbeid og gjeterliv

Klippere på Sayreranchen 1917. Nede fra h. er John Martinsen nr. 3 og Edvard Skartveit nr.4

Høyonn på Sayreranchen 1917

Frithjof Bjerga i sauinnhengning på Pumpranchen (1927-1930)

Edvard Skartveit på Sayreranchen 1917

Johan Skartveit med pakkhester fra Pumpranchen (1930-1934)

Ole Vodall ca. 1917

Frithjof Bjerga (1927-1930)

Gudmund Nygård, Perry Moore-ranch

Edvard Skartveit i telteir 1917

Johan Skartveit i telteir (1930-1934)

Om morgenen kl. 5. Sauer og vogn Edvard Skartveit hadde ansvar for i 1917 som ansatt hos Chas. Holliday

Ole Skartveit er nr. 3 bak fra høyre. Sannsynligvis arbeidslag fra Bair-ranchen nær Martinsdale, der Ole var ansatt

Thor Skartveit på sauegjeting i Montana

b. Byturer og utflukter

John Martinsen, Bjørn Bjerga og Ole Skartveit i Helena, Montana

Edvard Skartveit i Lewistown, Montana

Ole Skartveit i Harlowton, Montana

Johannes Bjerga i Helena, Montana

Johannes Bergøy, Ole Skartveit og ukjent i Harlowton

Edvard Skartveit med T-Ford i Judith Gap

Edvard Skartveit og flere på tur med hest og kjerre

John Martinsen og Edvard Skartveit i Clyde Park

c. Før avreise Martinsdale

Ole Skartveit, faren Andreas og broren Thor Skartveit

Johannes Bjerga, Johannes Bergøy og Edvard Skartveit fotografert i Stavanger før de to sist nevnte reiste til Martinsdale i 1914. Johannes Bjerga var da kommet hjem fra Martinsdale

I Bergen før avreise til Amerika i 1914. Edvard Skartveit til venstre, og Johannes Bergøy nr. 4 fra venstre

Vedlegg 7   Informasjon og kontakter

a.   Postkort

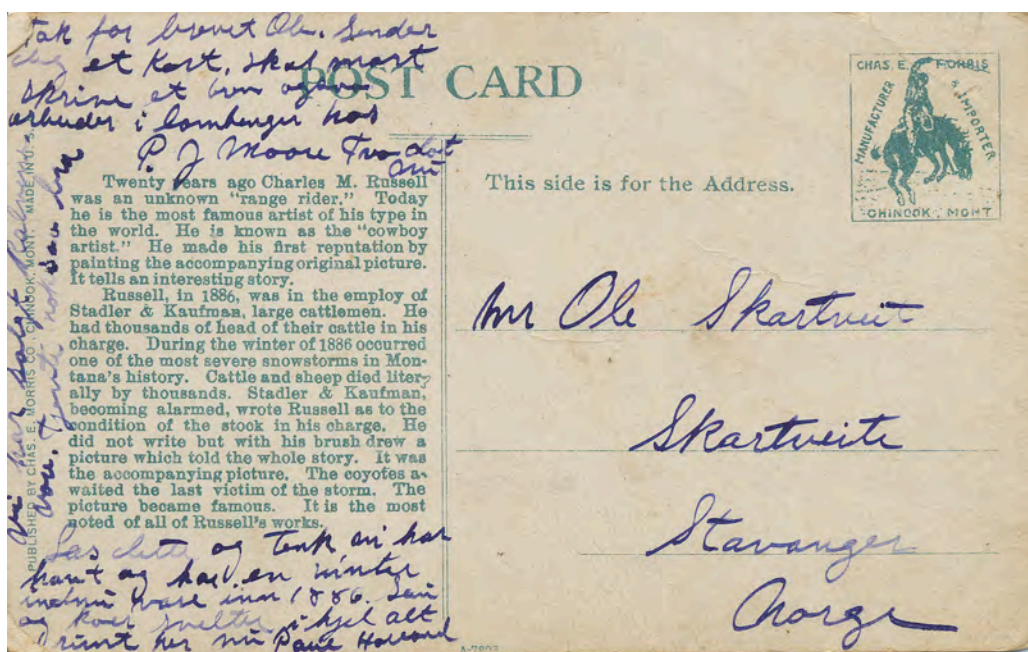

Postkort sendt fra Bjørn Bjerga til søskenbarnet Edvard Skartveit, mens begge var i Montana.

Bjørn var på tur i Butte, mens adressen Delpine indikerer at Edvard jobbet for Charlie

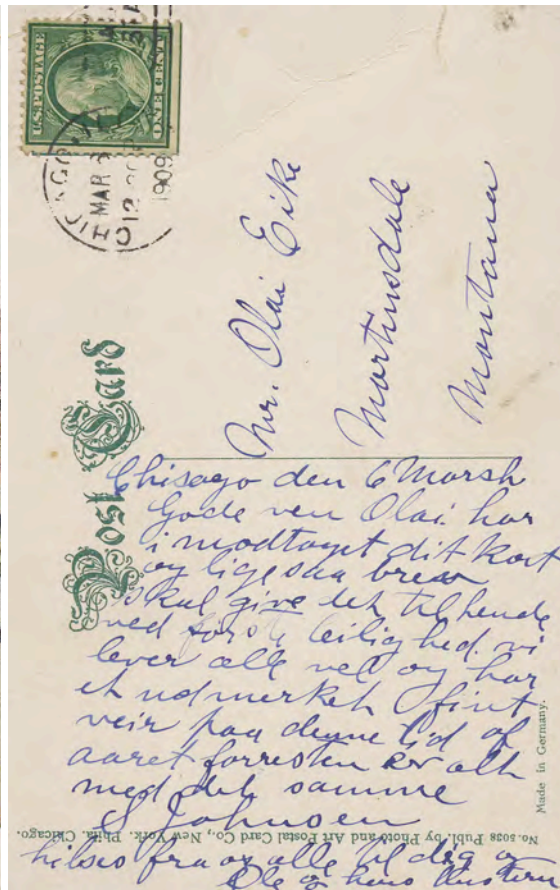
Holliday, og at dette er i 1916-1917. Bjørn Bjerga er til høyre på bildet/kortet.

Kortet er fra huset etter Edvard Skartveit. (Finnøy bd. 3 s. 461-462)

Postkort til Ole Skartveit, etter at han er kommet tilbake fra Martinsdale til Halsnøy. Det er fra saudakaren Paul Hølland, som for øvrig informerer om at han jobber for Perry Moore i Twodot. Han takker også Ole for mottatt brev.

Kortet er funnet i huset etter Edvard Skartveit. (Finnøy bd. 3 s. 461-462)

Potkort fra kjenning i Chicago til Olai Eike i Martinsdale i 1909. Det hilses ogsaa til broren Ole Eike og hans hustru Kristine.

Postkortet er funnet på gården på Eike som Olai giftet seg til etter at han var kommet hjem fra Amerika. (Finnøy bd. 3 s. 439)

Bilde av Bernhard H. Eike, bak, nest ytterst til venstre. Bildet var framsiden av postkortet som han sendte hjem til søstera Marie Skartveit i 1913. Det er stemplet Lewistown, Montana. Han refererer til broren Hartvig som er kommet over. Videre sier han at han "er lei hyrdingen", og bildet indikerer at han nå arbeider på jernbanen

PLACE POSTAGE
 C. S. H.
 STAMP HERE

POST CARD
 NAME AND ADDRESS

Mrs. Marie Skartvitt
 Skartvitt po.
 Stavanger
 Norway.

Øverst er Bernhard og Hartvig Eike avbildet i Lewistown med to venninner. Nederst er teksten som hører til kortet av Bernhard med arbeidskamerater på dresinen. Begge disse kortene er funnet på Skartveitgården. (Finnøy bd. 3 s. 452)

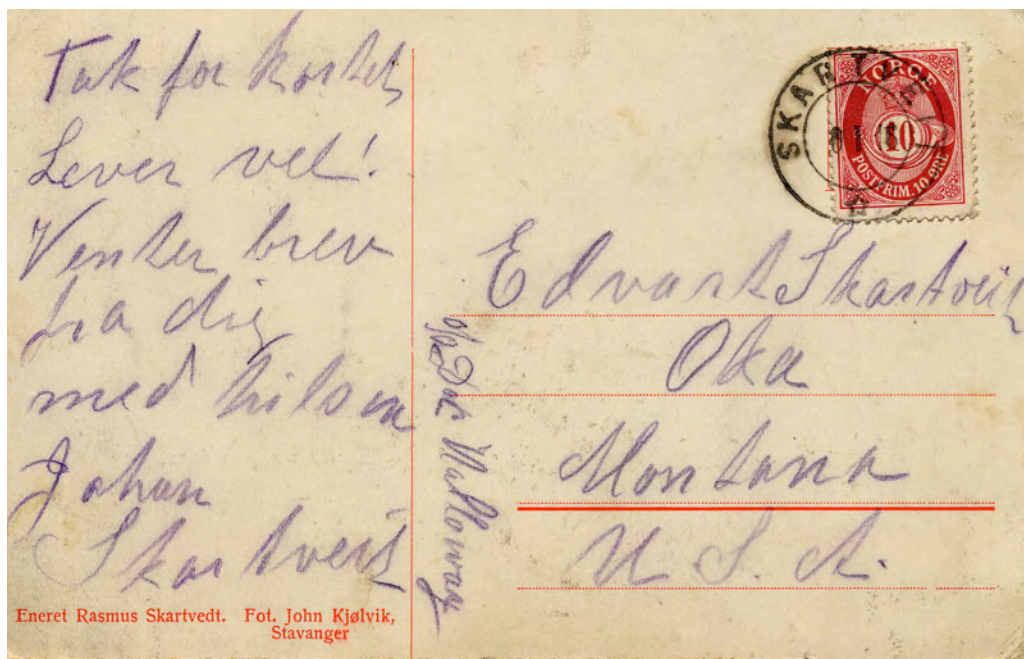
Øverst er Bernhard og Hartvig Eike avbildet i Lewistown med to venninner. Nederst er teksten som hører til kortet av Bernhard med arbeidskamerater på dresinen.

Begge disse kortene er funnet på Skartveitgården. (Finnøy bd. 3 s. 452)

Postkort sendt til Thor Skartveit i Martinsdale og Twodot. Funnet på Skartveitgården. (Finnøy bd. 3 s. 452)

Postkort sendt fra Skartveitgården til Edvard Skartveit i Oka og Martinsdale. De indikerer at Edvard arbeidet som sauegjeter nær Oka. Det kan se ut som om han har byttet arbeidssted i 1916. *Draft registration card* sannsynliggjør at det var Charlie Holliday-ranchen, mellom Martinsdale og Delpine.

Fra huset etter Edvard Skartveit. (Finnøy bd. 3 s. 461-462)

WRITTEN ON BACK...
"HERE WE ARE OUTSIDE THE
HOUSE WITH OUR HOUSEKEEPER."

How are you my little
girl friends? It is really
fun I am thinking of going
to school? We have been on
a little vacation trip north
through our town. Hope you
are all fine, every thing fine
here. Our last winter had lost
of luck. Best of family.
(Edvard Skartveit)

SKARTVEIT
22 8 51

SK
NORGE 25 ØRE

Mr. Wm Skartveit & fam.
Martinsdale,
Montana,
U. S. A.

Postkort sendt av Edvard Skartveit til Vilhelm Skartveit i Martinsdale på 1950-tallet.

Kopi av dette kortet fikk jeg tilsendt av Vilhelms datter, Margaret etter dagene sammen i Martinsdale i 2004.

Clear Lake Nov 29-50
Edvard Skartveit
og familie!

Takk for sist, og mange tak
for Billedet dere sendte os dere
kan tro, at det var stort
at faa se hele Halsne igen.
Dette her er plasen naar det
er vinter med snø paa bakken
og ser koldt ud, kunde du dig
igen? Kan fortælle at vi er borte
med hilsaa og haaber det samme
med dere. Denne sommer var
en af de koldere i mans minne
og folgen blev daarlige. Mais hved
kvalitet angaar men vi fik ganske
meget af det slægt aligevel
Vordedes staa det til med deres
gamle mor? haaber hun er frisk.
maa hilsaa saa meget til hende
fra os, og ligeins til alle deres
søsken. Magnus og Sigurd
bærer fra mad sine.

Gladelig Jul og godt nytår
til ønskes dere alle

Fra Ole og Minnie

Postkort til Edvard Skartveit fra Ole og Minnie Halsne i Clear Lake, Iowa i 1950.

De henviser også til Oles nevøer, aktørene Magnus og Sigurd Halsne.

Fra huset etter Edvard Skartveit. (Finnøy bd. 3 s. 461-462)

b. Besøk og kontakt hjemover

Fra venstre, Elisebeth Skartveit (gift med Edvard Skartveit), Elen Olena Skartveit (mor til Edvard Skartveit), Martha (f. Svandal) Bjerga (Mor til Borghild Swandal), aktøren Borghild Swandal, dattera hennes, aktøren Edvard Skartveit.

Bildet er tatt i hagen til Edvard ca. 1946. Anledningen er Borghild Swandals besøk hjemme rett etter krigen.

Bilde av Borghild og Edward Swandal og barna sendt fra Amerika til Edvard Skartveit i 1952

GAVER TIL BEDEHUSETS NYBYGG.

Johanna Eike	Kr. 500,00	
Rasmus Halund	" 50	Bet.
Anke Audusen	" 15	Bet.
Stake Eike	~~60~~ 50	-
D. Fjellus	500	-
St. Bjerge	300	- bet.
Jakob B. Eike	50	- bet.
Opten Eike	25	- bet.
Frans Johansen	25	- bet.
Ole P. Eike	100	- bet.
Martius O. Eike	100	- bet.
Magnus Eike	150	- - v
P. H. Eike	50	- - v
Lars Eike	110	- - v
Thormod Eike	100	- - v
Pj. Bjerge	100	- - v
Thorvald Bjerge	100	- - bet.
L. Kristiansen	200	- bet.
Emart B. Eike	25	- bet.
Hauge Bjerge	100,00	Betalt
Margit Eike	Kr. 50	- bet.
Jongv Eike	" 20	- v
Terina Bjerge	" 25	- v
Ole J. Eike	25	- bet.
Martinus Eike	50	- bet.
Eik Eike	50	- bet.
Asite Eike	100	- bet.
Terin Eike	200 kr. bet.	
Ole J. Eike Martinsdale	3120 kr.	
	140	
	3260	

Liste over givere av pengegave i anledning Halsnøy bedehus sitt nybygg i 1956.

Listen inneholder i hovedsak navn på personer fra Eike, øyas sørlige del.

Ole J. Eike fra Martinsdale står som giver av pengegave.

Listen er funnet i huset etter Edvard Skartveit. (Finnøy bd. 3 s. 461-462)

Vedlegg 8 Fra aviser

a. Ryfylkebrev 2, Tjue Ombo-plommer for ein skilling

Artikkel av Alfred Hauge i Stavanger Aftenblad 26. juni 1956

Tjue Ombo-plommer for ein skilling

— Eg var berre ungslid då eg var gift, ho heiter Elen Olina Skartveit. Eg hadde ikkje fylt 20 andå.

Når ein har sine 90 og vil så det på nokon, kan ein trygt seia det slik. Det var i høvet ho runda dette høge kaffet. Den dagen var det ho hadde henne, så mange av oss som på nokon mogleg måte kunne slappa frå. Ho er den einaste som lever att av ein ryfkenflek på 12. Men fleire av dei nådde opp med den same høge alderen som ho, det har vore sterkt folk på Sandung — eller Sandanger som ein skriv det. Ho er Randøy-bu, Lena, det er Lena dei kallar henne til vanlig.

I morgo skal det vera offentleg på den gamle garden. Ho ville gjerne ha vore med, og ho har heila til det òg, for så vidt det er berre lett med det at ho har så lett for å svimla når ho skal gå. Ho kjemmer seg tryggt i stolen no, og ho har lov å få det med ro. Ho har slitte så det moner i si tid. 13 barn har det vokse opp i heimen, og attåt all kvardagens jamne strøv førde dei gjestfritt hus på Skartveit.

— Å ja, eg gjorde både spenn og var, seier ho. Vorpst måtte vera sterkt og snella skulle vera full før ein gav seg om kvelden, kor lenge ein enn laud nygta seg. Men eg hadde først det bestmøntre å arbeida i stova på Sandung var det ein vevstol, i kor kar og ein skovtrakk i gang somstundes då eg var barn.

Og det trøngt at eg visste å honga i, me fekk ei svar følge å grøta då me tok over her på Skartveit, tre kyr og eit halvt tjug stover, og attåt korn og flek og andre motorar. Det var ikring 1885, det. Om mykje har skift sidan den tid? Ja, eg tykkje mest såning har skift. Når folk vil ha tak i kvarende no, triv dei berre til telefonen. Før gjekk dei til kvarende. Samlingane hadde me òg kring i hus, og emsissoren hadde gjerne eit heilt fylgje med seg.

— Eg hugar ein gang Tormod Rettedal kom dei radda han frå Sierarøyane og det var stort fylgje i båten. Alle skulle ha mat, og eg hadde fullt kring så stort bord. Og til den tid måtet var sett, så fullt banka sett i høt i begge stovene, og i gangen og sidekommerst og kjøken. Sjølv stod Rettedal i gangen og preika, men det vart for mektig åt han, og dermed let han opp snakkesværet så lyst skulle få slappa ein gjennom glasset der. Eg hadde nett sett maten inn etter måltidet, der var så uryddig at ein skjæmd. Det har eg aldri kunna gleyma!

Det var vel ikkje enkelt å diskopp i ein fart alltid?

— Å nei, ikkje når dei kom så mange.

10.000 kroner til idrettsplassar heldt fru Thomsen fram:

— Det vert loyvd til idrettsplassar, men på budsjettet i år som tidlegre saknar ei lekkeplass. Me har mange tettbygde strom i Hæland, og rett gjennom kommunen går ein sterkt trafikkert veg. På alle reguleringsplanar me får er det sett av store grøne felt til lekkeplassar for barn. Men dei vert berre på kartet. Eg vil be formannskapet om å ta denne saka opp, sa fru Thomsen.

Askeland: I Hælvåg tok oppslutnings lekkeplass-saka opp sjelv.

Nygård: — Det er mykje i det fru Thomsen seier, er ikkje dette ei oppgåve for idrettsrådet?

Askeland: Kan me ikkje endra teksten i budsjettet frå 'Tilskot til idrettsplassar' til berre 'idrett'? Ikkje alle lag i bygda har eigen plass. Vaulen til dømes — og soleia kan dei ikkje få noko tilskot.

— Slik vart det.

Ved den endelige avrøystning over budsjettet ved 21-tida, reista 8 representantar frå ulike parti mot reduksjonstabell 5. Elles vart budsjettet og E-verket stilt budsjett med 10 prosent prutsake samrøystede vedteke. Likvein vart Kommunegard-budsjettet og hantekassa sitt budsjett vedteke utan merkningar.

i Sandnes

I statskatt ble i fjor utlignet 21 millioner kroner. I år med halv skatt for alle personlege skattyttere

Skeienesletta skal innløses ved skjønn

Kommunestyret i Skei kommun har vedtatt at Skeienesletta skal innløses ved skjønn. Dette betyr at kommunen skal kjøpe sletta tilbake fra den tidligere eier, og dette vil bli gjort gjennom en offentlig utlysning.

— Men koss var det med dottera? — Ja, i si tid hadde me dotter Wille. Han var så sint at folk var redde han, men ein blink dotter var det. Og så var han skrammeleg tykk. Han kunne snopp gå; dei ho halm i møkkestøvet og kjørde han i den, og der låg han valt att og fram som ein annan gris.

Eg veit om ein gang han var her — ja, det var før eg kom til Skartveit, men eg har høyrd om det. Då låg han å lik på ein gang i nautst på Halsne. Alle hadde fare i nervesbereren — eller «sotta» som me kalla det. Dei døyde ikkje nett på ein gang, men her var så i på fjorden at ein kom ikkje fram til kyrkje og Fater før det vart. Tre av dei var elles frå Sauda. Det hadde seg slik at ei gjenge derifrå tente på Halsne. Så kom ryfken hennar og låp om henne; dermed vart ho og heilt, og endå ei syster kom, og alle tre strauk med.

— Men veit du koss det gikk med barna hennar Ingeborg, dei som åt sil og brisling både morgon og kveld? Dei strauk til Amerika som så mange andre og vart veltanda fullt. Sjå bort på veggen der, der ser du eit stort skilderi; det har me lott av ein humannsgut som heitte Martin Vågen. Det synes hvar på den ovennevnte farmen han fekk seg i lov. Dei var glide med han her på garden den tid han var fattigmanns barn, og då han hadde come seg til velmakt i Statane, sende han dette biletet til titt.

— Og i morgo skal otto somst på Sandung; ho burde vore med i laget, ho den eldste av alle som er fødd på den gamle garden. Men ho sender med helsing til kvar og ein. Det må han Edvard Skartveit, sønen, ta med. Det er han som har gjort vel og fylgt meg opp så eg fekk heila på henne. Det er han som har fekk på seg å skjøta til anferdsma òg.

To ting er han spora på framom alt. Tru korleis været var? Og tru korleis frammet var? Han venter folk heilt stramt i Hellvit. No får me gå.

Elen Olina Skartveit

Ryfylkebrev II

Av Alfred Hauge

— Men fløtbrød og smør hadde de vel? Du sette ikkje fram det?

— Ennå mindre fordi det vanligvis var storfløt som vort bedne til bord. I visse når det skulle vore kaffi etter måltid. Husmennene sat nedmed sjeen og venta i limevis; dei fekk ingen ting. Det var ein stygg sikki!

— Når du hugar Rettedal, har du vel høyrd Oljedal òg?

— Ja, eg hugar sakte ein gang han var her på Halsne og tola. Det hadde seg slik at han var komme to unge gutar frå Austlandet; dei eine heitte Olaf Eng og den andre heitte Ludvig; og har glemmt etternavnet hans, men han spelte fele. Her var folk som meinte desse to forkynte nåden for fritt, og no skulle Oljedal refsa dei. Men det er det største du, og trur 'kje han kom nokon veg med dei endå så myndig han var.

— Og Svand Faldsen?

— Ja, tenk ikkje. Han kunne vore både skøyen og alvorleg. Eg sytte aldri med å ha han i huset, for han var slik ein veldig mann!

Og slik fortel Lena om «vensamfunnet», som folk no til dags mest ikkje veit av, og om emsissoren og onno gudtrykt folk som har ferdest ut og inn i stova på Skartveit.

— De, ja noko godt etter seg, seier ho. Det var glad sene etter at dei var farne. Ja, eg har opplevd mykje gledi i mi tid. Eg kan ikkje Gud fulltakka.

— Og det er meir enn ord i munnen hennar. Er slikt andler kan ikkje lyge. Det er heil og heil over det, ein venleik som kjem innad og som ingen alderdom bit på.

— Og raud i kinna er du som ei ung jente, seier eg.

— Ja, eg har alltid vore litelvetta raudmunden.

Ikkje meir å snakka om. Men det har nok vore ei retteleg stasbru som kom frå Sandung til Skartveit den gangen. Og av gjest folk var ho. Foren hadde ikkje mindre enn seks båtar. Først to store Rikebåtar; den eine førde han smole til Sauda på, den andre reiste han til byen i. Så to sekkaringer; den eine var kyrkjebåt og den andre mekkalbåt; dei radda til Fater og mol. Og så var det to færingar; den eine av dei låg alltid klar ved bygga til kån. Han var ofte til Fater to ganger for dagen; dei lånte han både på Kåda, Hovda og Randa.

— Og mykje folk var det vel i brylløuper?

— Å ja då, men dei bod berre inn frå dei likaste gardane, frå Byre og Hovda, hugar eg, og frå Fure på Sierarøyane. Dei rike heng so man som ærtterist, vart det heilt. Men eg lika det ikkje slik, eg veit du. Eg var ung og kjende meg brydd i lag med all dette storfolket. Og eg fette mange ganger synd i andoflet. Det var ikkje lært for dei alltid. Eg hugar humannstjerringane gjekk kring og sekte Ombo-plomma; det var 20 plommer for ein skilling. Og maten i humannstovene var mykje jordepote og salt brisling. Eg veit om ei humannstone som heitte Ingeborg. Ungane hennar åt eples og brisling om kvelden, og ho rydda aldri av bordet når dei gikk til sengs. Om morgonen kasta ungene seg over det som

Tone Viste og Turid Knudsen har hatt basar til inntekt for Flyktningehjelpen, og fått inn kr. 107,50.

16,5 og tabell 7 i Haugesund

Haugesund (NB) Haugesund bystyre vedtok fredag budsjettet for 1956—57 med nettoinn 16 495 268 kroner. Skatteprosenten blir den samme som i fjor. 16,5, med tabell 7. Budsjettet bærer preg av de gode inntekter som byens hovedavtælingsvev skipstafar har hatt, og er vel 1,7 millioner kroner høyere enn i fjor.

Personlige skattyttere betaler halv skatt

b. Ryfylkebrev 3, Ætta møtest på Sandung

Artikkel av Alfred Hauge i Stavanger Aftenblad 27. juni 1956

Ætta møtest på Sandung

Ryfylkebrev III
Av
Alfred Hauge

— Kvor det er sett opp nettinger? Me må ha det så ikkje kverringane våre skal lutta seg på seer, seer sin av korona og sender sin tabakkstråde på vana etter koren, men han rekk ikkje fram å skyle av alt koren i seg!

Sanninga er sjølvsagt ei anna sanninga er at skylet har frakta seg til fjord, og då kan det trængast med nomet ingierding, for det er 'ie søpt sauen ved kvot det har på seg å vera på bein blå.

Men natt no er skylet slytt og sein og ute i meir særullig oppdrag: Ho skal frakta godt folk til skolestemma på Sandung. Dei har meitt mannsterke fram frå Hallavag. No gjeld det at dei hine er like like, så vert her stormenning av. Det er sundag og sol mellom skitande skydekk og survestlag grøtt i lufta, han kunne nok ha vore varmare, men han kunne stutte vore kaldare.

Ryfylke og alle syone her det er eit koptel for seg. Du trudda du votta nomet på dei fleste av dei det bur folk å gå — men det er lag å ei du ikkje kjenner, og hus er det på henne, og der ei til. Og slik med mange.

— Denne her?
— Ja, denne her kallar me Bærvn, seier Edvard Skartveit, bæreren i dag, folket skriv seg for Bergøy. No bur der ei i husdyr. Kommunen sette opp ekstra transformator til han så han kunne få seg strum og lytt det kosta helle 4000 kroner — var det 'ie fint gjort? Men telefon har det ikkje, og skolebarnet ikkje er det i dei små Randøy og på på skule. Det er no elles ikke så dyrt stubben over, på fjere sjå kon ein vagg det grunne sundet.

«Ettkjensla var sterk i det gamle bygdasamfunnet, men i dei siste generasjonane har ho vekkna; den tingen er vit. No ser det ikkje ut som ei ho skal vakkna til nytt liv. «Ettastemne som byttor å koma i skole, er ei vitnemål om det. Og sansen for eit verdut dei har, er naturleg nok ikke minst levande hjå dei som har prøvt å leva langt borte frå kjende og kjære. Det har Edvard Skartveit, og det fell seg slik at han kjem til å fortelja meg litt av det megen vit står på dekket og skylet telfot seg fram langsmed Randøy-landet.

I ungdomen drog han over til Amerika, han kom rett i lagleg tid til å verta innkalla i hæren, det var i den fyrste verdskrigen dette. Han vart sendt til Ser-California, på grensa mot Mexico, i militærtjeneste, men kom ikkje ut i felles for skule skole. Han arbeidde han mest på ranch, og det hende han kom opp i spanande hendingar. Ein gang tok han livet av ein å fol lang klipperlange, det var i Montana. Ubesittet var alvorleg arg; han hogg i stein, så eitert rann. Det var den største dei hadde sett der i trakten.

Sidan drog Edvard Skartveit over på lyttur både i 1932 og 1949. Siste gangen var han saman med syskenbarnet sitt, Martin Bjerge. I Brooklyn kjapte dei seg ein gammel bil, og fór først over kontinentet til San Francisco og heim over Sørstatane. Dei såg mykje forviteleg på denne ferda. Mellom anna var dei i byom Reno, byen som lever av å driva spelebank og ordna skillemål på lett-vint måte. Der var bord som stod ledde med overhandige rylvollar-raver, fortel Edvard. Og alle slo seg over der, og gjentar sat og dulle ut kort og ordna med pengane; dei hadde full jobb, og arbeidat var så røyndande ei dei måtte skifte med andre kvar halvtime.

Elles har han fatta vide andre stader i verda òg. Han og kona drog på brillouparist til Leningrad, dei fylgde gamle «Bergensfjorden», som gjekk på lyttur på Østertjorden bring midten av 30-åra. Men der var ringe græier i Sovjet den tid, fortel han. «Bergensfjorden» var mykje likare enn det finaste hotell i Leningrad. Men sjå for det mykje gjeld å sjå òg. No er det

Kan Kvalsunthåten

som merkte seg mest så, var statta til lævere. Sommarpalasset og Vinterpalasset der var så mykje blå og grønt og stauder salar at det var ei rygd.

Her ød år-drog han til Middelhavet lande og land òg, på Brand-ur, og inne i det unelige huset, der alt er valdt og blankt, har han stående struker frå Hellas, og lyststake med Zionsbjerge frå Israel — og så slaget tabakkskjervad frå Russland; det er av tre, høit inni og fint utskore utom på tyner ei den som vil sefja klærne i ein korn.

Men det ein legg mest merke til når ein kjem til husar hjå Edvard Skartveit, er prydhagen hans. Skal tru om det finst maken i heile Ryfylke? — Er det ein sjeen ikkje spør eg. — Nei, det er 'ie net det heller. Eg fekk ideen då eg såg hagen til ein rik kinaker i Brooklyn. Men alles har seg sett glide hagar andre stoder òg; toppen er nok nokre kolonihagar utanfor Hamburg.

Det er uråd å rekna opp alt som veks i hagen hans Edvard Skartveit. Neff no held ein svar rhododendron på å bliema av; det står ein honning-gem opp frå han så du må miste sypa etter pusten, og mangtstall flygande, frå humler og bier, til vass og fluge, forsyner seg det hjarta lystar. Tulipanane er òg i sine kvart, men line har dei vore, det er lett å sjå. Mest byrg er Edvard Skartveit over bepostensene dei har berre så vidt byrg enno, men seinare på sommaren står dei i full flor.

Elles er det lett å sjå at det er barokk-stilen som har inspirert hant; all den velkjente myrten og dei regelrette hekkane vitnar om det. Det minner om eit Versailles i miniatyr-format. No har han fått ein framifrå «skjeppe-skin» frå Amerika, og med det er det både lettvis og greit å halda hagen i stand.

Elles må ingen tru at han berre stotar på den stillerte prydhagen.

Kåre, Nedrebrø har berga Berge som datt på sjeen. Drivande velle står dei på Skartveit-kaien.

2,5 milliarder om året til transport

Systematisk undersøkelse starter på Sunnmøre

I begynnelsen av juli vil samferdselsdepartementet på i gang med den første systematiske transportundersøkelsen som er holdt her i landet, forteller byråsjef John Fazzal til Arbeiderbladet. Undersøkelsen skal ta sikte på å klarlegge næringslivets avhengighet og valg av transportmidler og vil bli finansiert av Marshall-hjelpens motverdimidler.

I første omgang er det søndre Sunnmøre som skal granskes, men det er meningen at undersøkelsene på grunnlag av erfaringene skal utvides til hele fylket og senere også til andre deler av landet.

Omfron den har han den reise av ut-park, kring og huset sitt. Her vert det finaste grøntog, og kring stamme grøntor det både i blåbar- og tyrbærlyng. Og endå ein del av hagen har han trass til frukt. Det er som seg selv, for det er alle andre stoder i år.

— Sjå der ligg Sandungsvægen, peikar dei frå dekket. — Man har sitt særige steg, Sandungsvægen, fram i innløpet med brotte berg på skiene — og så vidor han seg ut og blir open og brel så du kan koma innanfor. Her var svanleg gode motrekke i gamle dagar, men no i seinare år har dei vorte mindre av. Stapp i krigen byrje tyskarane å stalle med svare ting her, dei ella seg nok til å byppja ubåt-hom i Sandungsvægen.

Så baktar skylet opp ved byppja folk går i land og gjer seg på veg til hus. Der er floppet til topps og husbonden i pussen; han handteilar på kvar og ein. Og handteiling og takt for sju lyder dei alle stoder. Somme har syst mett, andre har ikkje sett kvorandre på lange tider, og her finst dei som aldri har vist av kvorandre før.

Men no dei alle verta kjende. Og dei ymas antagnane etter den sykkel-flokken som flytta ut frå Sandungsvægen kjem fram, lag for lag, og den eldste laget passeres seg saman med det og systet. Det er ein presentasjon utom det vanlege, krydda med ryktig humor og farøslagd med ryktig røpikk-lunt — det humor og farøslagd med ryktig etter som meininga går på. På lag litt seier ei in:

«Ja, her ser de oss. Sjøl bur eg på Halmø. Eg har læring og ei ungkar og steller med nokre «urver». Syster vår er og gift og har ein heil brøte. Bror min her, han har fore spott kring i utmarka og grev med nokre leitter. Så har eg ein annan bror som er på Canada-byten og fiskar, og han Edvard som har stått fjere stemna og fått alt i stand, han lever av roser. . . .»

Husbonden på garden stig fram: «Her har eg gått stevia i over 70 år. Stort meir har eg ikke å seia. Og sykken mine ser de, de får døma etter utgaden. Eg har ingen ting å kritisera det for.»

Ein av dei andre kjem inn på noko anna:

«Me vet ikke om nokon i denne alder som har steta ut. Og mykje personleg kringendom har her vore.

Skattekurs i Stavanger

Aftenbladets OSLO-kontor i dag

Norsk Skattebetalerforening har arrangert flere kurs omkring i landet i år for å orientering om den regnskapsmessige nyordning ved overgang til skatt av årets inn-tekt. Etter en pause i sommermånedene skal et holdt fram med disse kursene, og blant de steder som da står for tur er Stavanger, forteller sekretær Sverdrup i Skattebetalerforening til Aftenbladet.

Prydhagen hans Edvard Skartveit med spekk-tre, rhododendron og myrt.

Den sykkel-flokken som gjelt ut her frå Sandung, var glode i kvorandre og heldt alltid saman. Då eg kom hit fyrste gangen, kunne eg kjenna att kvar stein og kvar bakke, så levande hadde meir fortalt om det.

Så har dogen gått. Dei har sein med rosemåla fluse kring rykande koffertoppar, ste og drukke. Dei har rusla rundt og sett på årvekter og på nytt hus som er oppkomne, og dei har vore nede i gomlestofo og undra seg over dei grove fjemmer i reg-gane.

«Det har vore gjeldt på alle vit, og me har fått rikkleg både av timelag og åndelig fride.» Iet han om, han som tekte for dag og for lag. «Det har vore gjeldt på alle vit, og me har fått rikkleg både av timelag og åndelig fride.» Iet han om, han som tekte for dag og for lag. «Me kjem nok aldri til å mistot meir, alle som har vore i lag her.»

Det skyer over, og ei brye kjem drivande vestantil fjorden. Han har vore halvur helle dogen, og no er han avroa. Så omgode det er rom til, kryp inn i styrhuset, og dei som står på dekk, varmer seg med ein

På sin post i ferien

600-700 har feriejobb

Med en tung bær av glade og triste budskap gjer Harry Varhaug sin morgentur på gamle straten. Han har ikke postmannsuniform, for han er bær-ferievikar, en av de 600-700 ungdomstema som tar seg sommerferiejobb i Stavanger. De hadde letter for å få arbeid i fjor enn i år. Det er svært populært og ikke mer enn en uke — selv om kanskje ikke alle trenger pengene, — forteller Arbeidsformidlingen.

Harry Varhaug tok artium for to år siden, og har gjort militærtjeneste unna og er klar til å ta fatt — med ikke i Postverket. Han hentet skolekassene til studentkursur på Handelslym i går. Inntil så lenge går han rundt med post, og det er det som står på dekk, varmer seg med ein

— Ringer postbudet to ganger da Varhaug?
— Me vil helst at folk ska ha postkasse, og me ringe helst ikke, sier ferievikaren og er trøstet på sin post.

Staten vant selv ekstramilliekken

Titan

Genera A/S og T. H. Hansen, A. Co. A/S, det av 8 Erik Ank Etter et avsettning kjøpsfor

Det

50 kr Øyn

Forlest møte i 8 tilfjeren vil har be tilfjeren

I Aften se var de foretalt Øvre Kl Torgera A. Njome Den slet navnefor altat «Tr

Ved lo på 39 kr to andre traprami Attenb

500 fori som har gratuler valg

Sch

m

Legger

Attenb

Ne e er ikke

llkevel en gang

Odelsleis

svaret i på det

Kommu

kommu

Odelsleis

Etter må en

mitten det og

ling av svekket

at stats

Regjiri med at for har

Regjiri namsmi ligt v høsten

En h mal-pol

bgst, s munnef

met og kerrt ee

en ny på bec

til å s planja

grensen for til

statstær med.

Kom

i

After

Start et eg i den reg

c. Ryfylkebrev 4, Det budde ein småkonge på Randa

Artikkel av Alfred Hauge i Stavanger Aftenblad 28. juni 1956

Det budde ein småkonge på Randa

Ryfylkebrev IV
Av
ALFRED HAUGE

— Eg minned, etter gamle Tor med Eke på Halmøy. Eg minned det er omkravet som stundt gjer en i gjent han gjev frø på lang år; han er like omvendt dei 90 no. — Eg minned då me gjekk på engangstule, etter han. Me var ei stund på den garden og så stund på ein annan. Når me kom, gjorde dei dopplagte om til skolepene i ein snøgg lammene flytte på penger og sporke stor og sterke smunder så dei var or vegen. Me lærte vel ikkje stort sein dei unge lærer no, men det vort då folk or det og. Og funderer har me på. Eg hadde så mero med ei snøgg boklange over blivende og så gjekk bre til skolekoretar me ville prøve same kvinden. Men han spurte og gjef svaga. Då vort læreren vis med forskopen vår, og han svarte til dei andre under syne så han heyrde ein skilleg etter den dag. Men det var og som skulle haif den stunden, vort de.

Om eg minned Store-Jentil til var minned og han. Han var best i alle i Ekesten, hadde han heile livet til enders flere ganger, men det var ike alltid han lærte etter det. Når han var på småbøyer, svarte han fastbøye opp med og på gaine vegen, for kuryttle. Då han gjekk for prestes på helv, var han for man ein gong, og så man en til han. «Når er prestes på golen er han dæner.» «David dæner og.» «Store-Jen. Men gubnet var det den tid han budde i Jannfanden og hadde det så ringt i koretar han feik de stort anno som all sng og det hadde brukstid. Men ei rett vegen Jan gubnet ut, og en mangonen ferst det litte at blakte ut or helle brukstid.

— Koss han såg ut? Han var svart stor og like lit å tid til, og han gjekk blakt som ein storr. Og stappet hadde han røse bart, det var ikkje vanlig den tid. Han svarte her med brøst; det kunne vere anten vort eller bruksting; en gong for han har med et gross stremmen han hadde kjøpt i Ohland. Han hadde litt dei blifagene nei han tid så stor ein stumo, står og.

Det var goss å ty til når det skulle fjere nokan og frø Halmøy i gamle dagar som no. Til Store-gross hadde det Tor med gamle hauge gamle. Ryfylke. Men heile vort — år minned var til det, same hauge gjekk til han og det gamle minde så vort med år utan heide. Siden kom «Strøge» og «Haudbilde» og «vring» «Haudbilde» reise det for ein makeloss bide.

Det hadde mykje skjedt med dei andre funderingane med land og lande.

— Har var ein Nils. Nilsen frø, land, som drakk skolebøyer. Han

Den store Hegersteinen. Det er Magnus Eike og Rolf Magn, som hann, som står attmed.

for bring og kjøpte opp all til skolepene, og like nedand strande her stod det ei som ha. velle gje 10 duker for, og hadde vort ha. Men Nils konge og den reften at ha måtte få så på stavn til lita hal til han fekk have til å bønne. Straks etter gjekk han konkurs, og vort vort skolede. Helle id år gjekk det før han kom og hadde 10 duker-etter, då hadde he vort og så vort or det var så makel. Ein kunne då vort he prestes på den handelen. Men var he stor, så var he og tid, og he kom aldri til å bygge i nokon skule; he måtte nyte og med å vorte skole-materiel.

Eg huger godt den fyrste gongen eg gikk or i Sæmde. Det var små-gross der den tid — velle du ikkje ditt? Jan de, og det var handet og stund. For hadde så at he og andre storr til alle manne som hadde Eimannsen der kom. Me hadde bruktere i biden vår en røde til tid og kjøpte røden. Då Eimannsen skulle botele, feik han fram et stavn, og det var frammande full or duker og skillingar og har aldri sått så svart med pengar.

— Du vort, det til alle vort hadde full og drø, på denne funderen. Det røde inn med kassamann og, og når det då var store biter i lag, fram det på or det skulle kappere. På alle ditt hadde det ein konge til å re, og sannest ut det og styrde. Men då han såg or biden kom ikkje grønde botele opp med det endre, kjøpte han på med reing han og, og det med det han kjøpte godt av, Han grønde vort til det bren or land på halmøyen, som den skolede han. Han hadde så svart brukstid, det var full det vort had bren or han.

— Og så har og vort mero 30 år på utdrukar 30 år i røde og 9 år med mero. Meir me hadde har var og mykje sått, så var det gjitt

I 3 vektor så storr, bakte og så bakte og så, og girde vort på det den vort med hadde med han. Så såg me ikkje fyrde. Då det forer om et det velle i land og til seg arbeid har måtte då vort røde med det stakelobbe. Andre gjekk og bakte smadokaker, Meig og lagte i ra, han til i lita og vrytte, som han på girde, år det til kross å på i land og bakte vort for funderingane som hadde sporet han.

Men den bade og lengte står Tor med Eke har gjev, var då han drog til Voss for å velle smadokaker om dei skulebøyer der. Han hadde Gjøvland og alle frø Nils-Jentil, og han på vort all for Tor med han botele på storr. Han så der så bren med full storr, og storr kjøpte og vort på brytet og brytningen kjøpt fast på skulepene — plust som Sverdrup girde så.

— Karsten det hadde seg et og han i vort? Jan, det var svart storr arbeid i Følsvyrd den tid — helle skulekoretar or haman drøfr. Så vort det frø brytningen som or hadde der. Det hadde har kjøpt en i penitente velle det hain, og meg fekk det botele so. Då og tom til Bergen, var det så overhandig med lyfball som skulle på små-lyfball smetter alle storr det kjøpt gjitt, og hadde det ikkje kjøpt meg, det hadde kjø, hadde og nå kjøpt greit å få til i hilleit.

Me var framme på Voss skole 11 om funderingagen. «Skole 9 spør vi middag.» so han svarte or det var tom fram til han. Eg var svand, og hante med meg or hadde det vort de som hadde koss til som då hadde me vort kjøpt bren på hain. Men og gjitt meg ein stipp or på Vangen og kjøpte ei Røde bren tid i kjøring som drakk

Gjøvlandet, der småkongen til Randa grynede skolestiftet sitt.

— Men den bade og lengte står Tor med Eke har gjev, var då han drog til Voss for å velle smadokaker om dei skulebøyer der. Han hadde Gjøvland og alle frø Nils-Jentil, og han på vort all for Tor med han botele på storr. Han så der så bren med full storr, og storr kjøpte og vort på brytet og brytningen kjøpt fast på skulepene — plust som Sverdrup girde så.

— Karsten det hadde seg et og han i vort? Jan, det var svart storr arbeid i Følsvyrd den tid — helle skulekoretar or haman drøfr. Så vort det frø brytningen som or hadde der. Det hadde har kjøpt en i penitente velle det hain, og meg fekk det botele so. Då og tom til Bergen, var det så overhandig med lyfball som skulle på små-lyfball smetter alle storr det kjøpt gjitt, og hadde det ikkje kjøpt meg, det hadde kjø, hadde og nå kjøpt greit å få til i hilleit.

Me var framme på Voss skole 11 om funderingagen. «Skole 9 spør vi middag.» so han svarte or det var tom fram til han. Eg var svand, og hante med meg or hadde det vort de som hadde koss til som då hadde me vort kjøpt bren på hain. Men og gjitt meg ein stipp or på Vangen og kjøpte ei Røde bren tid i kjøring som drakk

— Men den bade og lengte står Tor med Eke har gjev, var då han drog til Voss for å velle smadokaker om dei skulebøyer der. Han hadde Gjøvland og alle frø Nils-Jentil, og han på vort all for Tor med han botele på storr. Han så der så bren med full storr, og storr kjøpte og vort på brytet og brytningen kjøpt fast på skulepene — plust som Sverdrup girde så.

— Karsten det hadde seg et og han i vort? Jan, det var svart storr arbeid i Følsvyrd den tid — helle skulekoretar or haman drøfr. Så vort det frø brytningen som or hadde der. Det hadde har kjøpt en i penitente velle det hain, og meg fekk det botele so. Då og tom til Bergen, var det så overhandig med lyfball som skulle på små-lyfball smetter alle storr det kjøpt gjitt, og hadde det ikkje kjøpt meg, det hadde kjø, hadde og nå kjøpt greit å få til i hilleit.

Me var framme på Voss skole 11 om funderingagen. «Skole 9 spør vi middag.» so han svarte or det var tom fram til han. Eg var svand, og hante med meg or hadde det vort de som hadde koss til som då hadde me vort kjøpt bren på hain. Men og gjitt meg ein stipp or på Vangen og kjøpte ei Røde bren tid i kjøring som drakk

— Men den bade og lengte står Tor med Eke har gjev, var då han drog til Voss for å velle smadokaker om dei skulebøyer der. Han hadde Gjøvland og alle frø Nils-Jentil, og han på vort all for Tor med han botele på storr. Han så der så bren med full storr, og storr kjøpte og vort på brytet og brytningen kjøpt fast på skulepene — plust som Sverdrup girde så.

Tyrmød Eike — ein smadokaker til å felleit.

— Men den bade og lengte står Tor med Eke har gjev, var då han drog til Voss for å velle smadokaker om dei skulebøyer der. Han hadde Gjøvland og alle frø Nils-Jentil, og han på vort all for Tor med han botele på storr. Han så der så bren med full storr, og storr kjøpte og vort på brytet og brytningen kjøpt fast på skulepene — plust som Sverdrup girde så.

— Karsten det hadde seg et og han i vort? Jan, det var svart storr arbeid i Følsvyrd den tid — helle skulekoretar or haman drøfr. Så vort det frø brytningen som or hadde der. Det hadde har kjøpt en i penitente velle det hain, og meg fekk det botele so. Då og tom til Bergen, var det så overhandig med lyfball som skulle på små-lyfball smetter alle storr det kjøpt gjitt, og hadde det ikkje kjøpt meg, det hadde kjø, hadde og nå kjøpt greit å få til i hilleit.

Me var framme på Voss skole 11 om funderingagen. «Skole 9 spør vi middag.» so han svarte or det var tom fram til han. Eg var svand, og hante med meg or hadde det vort de som hadde koss til som då hadde me vort kjøpt bren på hain. Men og gjitt meg ein stipp or på Vangen og kjøpte ei Røde bren tid i kjøring som drakk

— Men den bade og lengte står Tor med Eke har gjev, var då han drog til Voss for å velle smadokaker om dei skulebøyer der. Han hadde Gjøvland og alle frø Nils-Jentil, og han på vort all for Tor med han botele på storr. Han så der så bren med full storr, og storr kjøpte og vort på brytet og brytningen kjøpt fast på skulepene — plust som Sverdrup girde så.

— Men den bade og lengte står Tor med Eke har gjev, var då han drog til Voss for å velle smadokaker om dei skulebøyer der. Han hadde Gjøvland og alle frø Nils-Jentil, og han på vort all for Tor med han botele på storr. Han så der så bren med full storr, og storr kjøpte og vort på brytet og brytningen kjøpt fast på skulepene — plust som Sverdrup girde så.

— Karsten det hadde seg et og han i vort? Jan, det var svart storr arbeid i Følsvyrd den tid — helle skulekoretar or haman drøfr. Så vort det frø brytningen som or hadde der. Det hadde har kjøpt en i penitente velle det hain, og meg fekk det botele so. Då og tom til Bergen, var det så overhandig med lyfball som skulle på små-lyfball smetter alle storr det kjøpt gjitt, og hadde det ikkje kjøpt meg, det hadde kjø, hadde og nå kjøpt greit å få til i hilleit.

Me var framme på Voss skole 11 om funderingagen. «Skole 9 spør vi middag.» so han svarte or det var tom fram til han. Eg var svand, og hante med meg or hadde det vort de som hadde koss til som då hadde me vort kjøpt bren på hain. Men og gjitt meg ein stipp or på Vangen og kjøpte ei Røde bren tid i kjøring som drakk

— Men den bade og lengte står Tor med Eke har gjev, var då han drog til Voss for å velle smadokaker om dei skulebøyer der. Han hadde Gjøvland og alle frø Nils-Jentil, og han på vort all for Tor med han botele på storr. Han så der så bren med full storr, og storr kjøpte og vort på brytet og brytningen kjøpt fast på skulepene — plust som Sverdrup girde så.

— Karsten det hadde seg et og han i vort? Jan, det var svart storr arbeid i Følsvyrd den tid — helle skulekoretar or haman drøfr. Så vort det frø brytningen som or hadde der. Det hadde har kjøpt en i penitente velle det hain, og meg fekk det botele so. Då og tom til Bergen, var det så overhandig med lyfball som skulle på små-lyfball smetter alle storr det kjøpt gjitt, og hadde det ikkje kjøpt meg, det hadde kjø, hadde og nå kjøpt greit å få til i hilleit.

Me var framme på Voss skole 11 om funderingagen. «Skole 9 spør vi middag.» so han svarte or det var tom fram til han. Eg var svand, og hante med meg or hadde det vort de som hadde koss til som då hadde me vort kjøpt bren på hain. Men og gjitt meg ein stipp or på Vangen og kjøpte ei Røde bren tid i kjøring som drakk

— Men den bade og lengte står Tor med Eke har gjev, var då han drog til Voss for å velle smadokaker om dei skulebøyer der. Han hadde Gjøvland og alle frø Nils-Jentil, og han på vort all for Tor med han botele på storr. Han så der så bren med full storr, og storr kjøpte og vort på brytet og brytningen kjøpt fast på skulepene — plust som Sverdrup girde så.

d. - Et eventyr som begynte i Sauda

Artikkel av Ola Foldøy i avisa *Ryfylke* 23. januar 1990

- Et eventyr som begynte i Sauda

Av Ola Foldøy

I 1895 reiste Malenius Søndena og broren Ola fra Sauda over til Montana. Malenius tjente seg opp penger til overfarten som bakerlærling i Sauda. Han tok seg land i Meager County hvor landskapet til en viss grad minnet om heimbygda med snøkleddede fjell i bakgrunnen, giftet seg med ei saudajente og fort-satte å snakke ufor-falsket saudamål. Fikk 7 barn som ikke hørte annet enn dette saudamålet fordi det var milevis til neste farm.

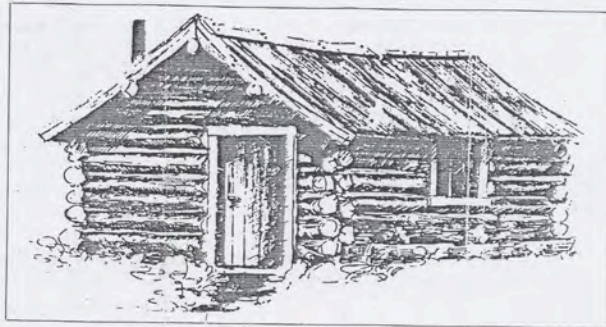
Det var litt av en opplevelse for oss ryfylkinger å komme bort her for godt over ett år siden og høre gammelt saudamål fra før fabrikkens kom. Så stort inntrykk gjorde dette på oss at vi bestemte oss for - etter konferanse med Norsk målførearkiv - å reise bort igjen og prøve å få dette overvintrede gamle saudamål på lydband. Det er nå gjort, og resultatet får dialektforsk-erne ta seg av.

Samtidig ble dette en kulturhistorisk leksjon for oss. Vi var så heldige å treffe de fire gjenlevende barn av Malenius. De var i alderen fra 70 til 84 år. Alle født i Montana. De hadde ikke bare tatt vare på det gamle saudamålet, de hadde også pleid de gamle norske tradisjonene, men hadde ikke hatt anledning til å besøke Norge.

De hadde bodd som farmere på et område som gjorde det mulig for dem å holde kontakten med hverandre, hadde hatt et travelt utkomme med mange tilbakeslag, men nå var de alle kommet i pensjonsalderen. Den yngste hadde nettopp holdt auksjon over alle maskiner og alt utstyr han hadde til disposisjon som moderne farmer i Montana i vår tid. Og det var som å komme inn i en veletablert landbruksforretning å se alt

som nå skulle gå under hammeren. Ingen av barna ville overta. De hadde sine gode stillinger i byområdene andre steder. Farmeryktet var for usikkert nå. Da de gamle farmene hadde realisert sitt utsyr og solgt de 300 kyrne de hadde, kunne de trekke seg tilbake til et trygt og godt liv og se alderdommen rolig i møte til og med her borte hvor det er dyrt å bli gammel og hjelpeløs. De hadde skaffet seg flere hus, hadde anledning til å slå seg ned i mer bymessige områder med legehjelp og hjelpeutstyr. Den yngste av dem - en riktig cowboy med godt humør og vid hatt, så fram til en roligere tilværelse hvor han slapp å kjøre en jeep langt opp i heiene for å hente ned kyrne. Den dagen vi snakket med ham hadde han kjørt en strekning som var like lang som fra Stavanger til Kristiansand, for en stor del ute i terrenget, for på nytt å få hilsen på norske søskenbarn og snakke sitt morsmål. Oppe i heiene hadde han truffet på en bjørmebinne med unge. Ungen ble så forskrekket at den klatret opp i et tre, mens binna ikke flyttet seg i det hele tatt om det kom en jeep kjørende forbi. Villmarka er nok ikke så langt borte selv i dag.

Hvorledes går det når en barneflokk vokser opp med et morsmål fra et annet land? De eldste hadde bare hørt saudadialekten helt til de begynte på skolen. Skaper dette konflikter i barnesinnet? Et eksempel: Barna har hatt rundt seg på farmen sommerfugler av mange slag. Den engelske læreren kommer med en plansje av sommerfugler og spør førsteklasingen hva dette er, og han svarer gledesstrålende og uten å betenke seg: Marihøna, slik foreldrene hadde lært barna. Så blir det latter i klassen. Dette er et av minnene til 6-åringen født i Amerika, men opplært av saudaforeldrene. Noe av en kulturkonflikt for den vesle småtassen som skulle begynne sin karriere i det nye landet. Han minnes konflikten, måtte lære seg glosa "butterfly", men det hadde kanskje ikke vært mindre

I 1898 bygde Malenius Søndena dette huset ved en liten elv mellom Lost Horse og Cottonwood. Huset sidr endaslik det var, bare spontaket er blitt erstattet av aluminiumsplater. Huset har tjent mange hensikter, familiehjem, bryllups hytte, stabur, vaskehus, gjestehus, lekehus og hønsehus.

konfliktfylt og mindre latter om han hadde vokst opp i Norge og hadde sag "marihøna" som foreldrene i

Den yngste av sønnene til Malenius Søndena, Elmer Søndena, en riktig cowboy med godt humør og vid hatt.

stedet for sommerfugl. Det ble ikke noe stort sår i barnesjelen. Det ble et muntert minne for ham og for resten av familien.

Malenius hadde tatt bakerlærdommen med seg over Atlanterhavet. Enn forteller barna hans hvorledes han med profesjonell drev i en fart laget de flotteste vasskingler. Det var hans måte å få utløsning for sine kunstneriske talenter.

Det er imponerende hvordan det amerikanske samfun-

net senere har tatt vare på disse interessene i neste generasjon til og med på et så avsides strøk som Montana.

Det er blitt en stor familie av etterkommerne etter Ola og Malenius Søndena, som nå har tatt navnet med seg i den forvanskede formen Søndeno - naturlig nok når navnet inneholder to bokstaver som ikke finnes i det engelske alfabetet. De fleste bor i Montana- og Seattleområdet. Kunstnerinnslaget som nok hadde dårlige kår i saudamrådet omkring 1900, har fått folde seg ut her borte. Et av barnebarna er maler og tegner og har til og med gitt ut illustrerte barnebøker. Andre har vært skuespillere, men de aller fleste har fått utløsning for sine kunstneriske talenter som bærende krefter i det kirkesamfunnet de tilhører og hvor sang og musikk inntar en dominerende plass.

Jeg tror at en del av de eldre kirkegjenger hadde korset seg dersom de hadde sett hva som ble oppført av skuespill, barneleker og balett - og presten måtte være med. Han var den sentrale person i alt arbeid både praktisk og åndelig. Det var virkelig imponerende hvorledes folk som var kommet fra alle himmelstrøk her ble knyttet sammen og fikk hver sin oppgave i disse kirkesamfunnene som helt var avhengige

av menighetens innsats hele året, hele dagen. Kirken var deres hjem og møtested, hvor de også fikk utfolde seg med de talenter og særpreget de måtte ha.

Dette med hjelpsomhet var et særtrekk; også i andre sammenhenger. Det var seg sjøl, sine naboer og sine slektninger en måtte stole på. Samfunnet hadde ikke støtteordninger. Det er bakgrunnen for den utstrakte hjelpsomheten som gikk så langt at de måtte innløse en forgjeldet gard og skaffe til veie billetter til et annet sted i USA eller endog hjem til Norge for dem som hadde vært uheldige i sitt yrke.

Det måtte være underlig for disse 80-åringene av Søndenafamilien som kunne huske tilbake til de første enkle homestead-hyttene og de primitive kjøredningene med trehjul, å leve i de flutte eneboligene med dobbeltgass, 3-4 soveværelser med dusj og bad for hvert rom, og suse av gårde i moderne biler og tilbakelegge strekninger på noen få minutter som de før hadde brukt dagevis på. En utvikling, et gap mellom før og nå. Det er ikke underlig at de ble knyttet til Montana, og at min svigerfar Enok Søndena som hadde levd der borte i sin ungdom, reiste hele 16 ganger over Atlanterhavet med båt for å holde kontakten med landet og folket, - med Montana.

Vedlegg 9 Notater om fiske og registrering av fartøy

a. Utdrag fra Andreas Skartveits notater om vårsildfisket 1933

neveren, er brunt på farge og blir kalla bark. Katekeu er noko flytande som lukta sterkt). Det fekk då fin brunfarge og lukta godt. Garna hadde ein oppi eit stort trekar og fylte lågen utover. Viktig var jamn fordeling.

Båtane var opne på den tida og berre med hus over motoren. Dei var ca 30 fot lange, var forholdsvis breie og låge og lasta ca 100 hl.

Her på Halsnøy var det mange båtar i forhold til folketalet. Alle hadde namn og fiskerimerke. Vår båt heitte "Chaplin". Johannes O. Skartveit sin heitte "Knoll." Tormod Eike sin heitte "Krølle." Erik Eike sin "Smekk". Andreas A Skartveit sin heitte "Meidell". Johannes Halsne sin "Tott". Berge Eike sin heitte "Lomen". Dessutan var R.W. Skartveit saman med sønene Otto og Karl ute med listerskøyta "Deodata". Båtane stod på land då dei ikkje var i bruk.

I januar vart dei sjøsette og gjort i stand med side- og baugrull. Motorane var einsylindra totakts 8 – 12 HK (hestekrefter) og vart no prøvekjørte. Praten mann og mann i mellom gjekk mykje på motor.

Kvinnfolka hadde òg mykje arbeid med spøting av sokkar, vetter og elles kler av alle salg. Ein måtte ha byte av alle slag og så trong ein sengkler til køya.

Lossementa der dei skulle bu, laut òg gjerast i stand. Desse var skøyter brukte til brislingfisket på sommarstid. (På eit lossement budde det vanlegvis 2 eller 3 båtlag, altså 10-15 mann om bord på ei slik). Dei var breie og låge.

Den som me brukte, var bygd i Sverige og kalla "svenska" med 20 HK Lysekilmotor. Skøyta var innreidt med køyer rundt heile rommet. Der var det så lågt at ein ikkje kunne stå oppreist andre plasser enn i luka. Der var ein stor vedakomfyr plassert.

Køyene var tomanns og så låge at den som låg fremst, måtte gå ut først. Framfor køyene var der benk med skuffe for skaffetøy (bestikk) og mat, og der måtte ein innta alle måltid sidan det ikkje var nokre bord.

Då tida for utreise nærma seg, følgde ein nøye med i meldingar om utsikter. Når garndrivarane begynte å få silda på Sirahavet, var det tida for å kome seg avgarde.

Fiskekista måtte fyllast. Denne var nokså stor. Ca 1 meter lang og ca 40 cm brei og høg. Den var breiare nede så den skulle stå støtt. Den var delt i to rom. Eit vart fylt med mat, mest heimebakt brød og kaker, flattbrød med poteter bretta saman i fire for å ta minst mogleg plass. Andre rommet var fylt med klede. Dessutan var det ein leddik (rom i fiskekista) for bandasjer, nåler og bøtetråd.

b. Statens fortegnelse over merkepliktige norske fiskefarkoster i 1920

Utdraget er deler av Fister Merkedistrikt

Utgitt av Fiskeridirektøren, i kommisjon hos Ed. Giertsen, Bergen 1921

Rogaland fylke.

— 308 —

Farkostens merke	Art, navn, anvendelse og byggeår	Lengde, bredde og dybde ' fot og tiendedele	Maskin, navn H.K.	Antal fiske & fangstbåter	Eierens navn og postadresse
R 18 F	Ms. »Hovda« kf. trp. ?	34.1—12.7 5.3	Dan 10	1	Patr. Erling Hovda, Eidsvåg, Ryfylke
R 19 F	Ms. »7de juni« trp. 1907	40.6—15.5 5.5	Wichmann 16	1	Lars Gård, Talgøy
R 21 F	Må. »Karl« kf. ?/1915	30.0—10.0 4.0	Stella 8	0	Partr. Jonas Vignes, Steinnesvågen
R 22 F	Må. »Mjølner« fjf. 1917	33.5—11.7 4.2	Dux 10	0	Partr. Jens Flesjå, Steinnesvågen
R 23 F	Må. »Grei« kf. fjf. 1918	32.0—11.5 4.0	Grei 7	0	Partr. Rasmus O. Laurs- nes, Judeberg, Finnøy
R 24 F	Må. »Snøgg« kf. 1917	35.5—10.5 4.2	Snøgg 10	0	Partr. Sven A. Sangedal, Sæbøvåg, Fogn
R 26 F	Må. »Baus« fjf. kf. 1904	35.1—12.1 4.8	Rap 9	0	Partr. Berner Meling, Talgøy

Fister merkedistrikt.

R 1 FR	Må. »Maaagen« kf. 1915	30.9—10.8 4.1	Grei 10	0	Partr. Magnus Skartveit, Skartveit
R 2 FR	Må. »Vomm« kf. 1915	31.0—11.0 4.0	Rap 9	0	Partr. John E. Halsnø, Skartveit
R 3 FR	Må. »Knold« kf. 1915	31.0—10.0 4.0	Wichmann 8	0	Partr. Ola O. Skartveit, Skartveit
R 4 FR	Må. »Chaplin« kf. 1916	34.0—11.0 4.0	Ideal 8	0	Partr. Thor A. Skartveit, Skartveit
R 5 FR	Må. »Tot« kf. 1913	31.0—11.0 3.8	Stabil 8	0	Partr. John T. Halsnø, Skartveit
R 6 FR	Må. »Lomen« kf. fjf. 1919	33.4—11.8 4.3	Rap 12	0	Partr. Berge S. Eike, Skartveit
R 7 FR	Må. »Krølle« kf. 1915	32.3—10.0 4.0	Stella 8	0	Partr. Tormod J. Eike, Skartveit
R 8 FR	Ms. »Torstein« fjf. lsj. 1895	40.3—14.8 7.0	Lysekil 12	2	Partr. Rasmus H. Eike, Skartveit
R 9 FR	Ms. »Halsnøy« fjf. 1909	40.7—17.3 5.4	Skandia 20	4	Partr. S. Klungeland, Skartveit
R 10 FR	Solgt til Hetland merkedistrikt				
R 11 FR	Ms. Ulla« trp. 1917	42.0—12.0 7.0	Normo 15	0	Harald Eide, Solheim, Fister
R 12 FR	Ms. »Laura« fjf. lsj. ?	43.0—15.5 6.0	Wichmann 14	2	Partr. Albert T. Halsnø, Skartveit
R 13 FR	Må. Mægler Smæk kf. 1914	33.0—11.0 4.0	Rap 7	0	Partr. Ole H. Eike, Skartveit
R 14 FR	Ms. »Solon« trp. 1911	33.0—14.0 4.0	Skandia 15	0	Brødrene Nilsen Knarre- vaag, Kådavågen
R 15 FR	Ms. »Maud« trp. 1907	33.0—14.0 4.0	Skandia 15	0	Nils Nilsen Knarrevaag, Kådavågen
R 16 FR	Ms. »Vikingen« fjf. ?	35.1—14.3 4.8	Lysekil 12	6	Peder S. Sandanger, Sandanger, Kådavågen
R 17 FR	Ms. »Eren« fjf. kf. 1907	46.5—16.5 8.0	Verdande 22	4	Mikal Viga, Fister
R 18 FR	Ms. »Gerda« fjf. lsj. 1896	45.0—15.0 7.5	Lysekil 12	4	Mikal Viga, Fister
R 19 FR	Må. »Kjæmpen« kf. 1917	34.0—12.0 5.0	Rap 9	0	Mikal Viga, Fister
R 20 FR	Må. »Hein« kf. 1915	32.0—10.0 3.7	Hein 6	0	Partr. Ola Helgø, Fister
R 21 FR	Ms. »Dagmar« kf. fjf. ?	36.0—12.5 6.7	Viktor 10	0	Reinert Bokn, Byre i Ryfylke

Vedlegg 10 Lists of passengers for the United States

Hentet fra nettstedet www.ancestry.com

a. Fra Liverpool 23. april 1909

SALOON, CABIN, AND STEERAGE ALIENS MUST BE COMPLETELY MANIFESTED.

LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES

Required by the regulations of the Secretary of Commerce and Labor of the United States, under Act of Congress approved February 20, 1907, to be delivered to the Collector of Customs at the port of arrival.

S. S. *Compass of Ireland* sailing from *Liverpool* 23rd April, 1909

No. on List	NAME IN FULL		Age	Sex	Color of Hair	Color of Eyes	Calling or Occupation	Able to Read and Write	Nationality (Country of which alien or subject.)	Last Permanent Residence		The name and complete address of nearest relative or friend in country whence alien came.	Final Destination
	Family Name	Given Name								Country	City or Town		
1	Pesdal	Marthin G.	19	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
2	Engelund	Plarung R.	16	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
3	Andersen	John J.	35	M	Blk	Blue	Compositor		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
4	Stone	Stans G.	25	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
5	Tjornvold	Berthel	20	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
6	Asplund	Karl S.	20	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
7	Engedal	Rigard B.	23	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
8	Jegeland	Edling R.	21	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
9	Andersen	Enok O.	50	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
10	Adams	Lange R.	20	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
11	Tomson	Harald	20	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
12	Adving	Thore S.	20	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
13	Stala	Kalle O.	18	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
14	Wannas	Lars E.	44	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
15	Strindheim	Karl W.	20	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
16	Olson	Olaf S.	21	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
17	Andersen	Harald S.	19	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
18	Andersen	Berge	14	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
19	Andersen	Olaf	20	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
20	Andersen	Anders	18	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
21	Andersen	Oluf	16	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
22	Sorensen	Olaf	20	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
23	(not on list)	Olaf	17	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
24	Olson	Alf	20	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
25	Stangval	And	23	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
26	Andersen	Olaf	15	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
27	Olson	Alf	19	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
28	Andersen	Kalle	18	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
29	Andersen	Enok	16	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	
30	Andersen	Enok	14	M	Blk	Blue	Seaman		Norway	Norway	Norway	Another person listed on ship for Copenhagen	

NOT USED
NOT USED

Aktører fra oppgaven:

Enok Sondeno

b. Fra Liverpool 21. mai 1909

Form 200-B
Bureau of Commerce and Labor
Department of Commerce

SALOON, CABIN, AND STEERAGE ALIENS MUST BE COMPLETELY MANIFESTED.

LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES

Required by the regulations of the Secretary of Commerce and Labor of the United States, under Act of Congress approved February 20, 1907, to be delivered to the collector of customs at the port of arrival of the vessel.

S. S. Compagnie de Navigation Sailing from Liverpool 21st May 1909

No. on List	NAME IN FULL		Age	Sex	Color of Hair	Color of Eyes	Calling or Occupation	Able to Read and Write	Nationality (Country of which citizen or subject)	Place of Birth	Last Permanent Residence		The name and complete address of nearest relative or friend in country whence alien came.	Final Destination
	Family Name	Given Name									Country	City or Town		
1	Asbjorn	August	20	M	B	Blue	Farmer		Norway		Norway	Stavanger	Trondhjem	
2		John N	19	M	B	Blue								
3	Hansen	Alexander	26	M	B	Blue								
4	Olsen	Thomas	30	M	B	Blue	Domestic							
5	Pund	Justine	40	F	B	Blue	Domestic							
6	Hegland	John	42	M	B	Blue	Farmer		USA		Calif. Pa. Hall	Pa. Hall	Pa. Hall	
7		Anna	47	F	B	Blue	Wife							
8	Rasmussen	Edith	17	F	B	Blue	Domestic		Norway					
9	Rasmussen	Halvor	19	M	B	Blue	Farmer							
10	Ask	Halvor	19	M	B	Blue								
11	Rasmussen	Agnes	19	F	B	Blue	Domestic							
12	Hansen	Edith	19	F	B	Blue	Domestic							
13	Lee	Medrik	20	M	B	Blue	Farmer							
14	Kalheim	Anna	16	F	B	Blue	Domestic							
15	Bardan	Hea	26	F	B	Blue	Wife							
16		Kathrin	1	F	B	Blue	Child							
17	Hansen	Hans	20	M	B	Blue	Farmer							
18	Hagen	Bjorn	26	M	B	Blue	Farmer							
19	Aske	Bernhard	20	M	B	Blue	Farmer							
20	Aske	Sigmund	20	M	B	Blue	Domestic							
21	Jaastad	Egner	30	M	B	Blue	Farmer							
22	Henderson	Cristoffer	22	M	B	Blue	Domestic							
23	Henderson	Ingva	22	F	B	Blue	Domestic							
24	Blind	Maria	20	F	B	Blue								
25	Jaastad	Anna	20	F	B	Blue								
26	Jaastad	Charles	20	M	B	Blue	Wife							
27	Olsen	Anton	20	M	B	Blue	Farmer							
28	Hansen	Engund	20	F	B	Blue								
29	Hansen	Alfred	20	M	B	Blue	Farmer							
30	Hansen	Olav	20	M	B	Blue	Farmer							

NOT USED
NOT USED

Aktører fra oppgaven:

Bernhard H. Eike

c. Fra Liverpool 9. april 1910

SALOON, CABIN, AND STEERAGE ALIENS MUST BE COMPLETELY MANIFESTED.

LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES

Required by the regulations of the Secretary of Commerce and Labor of the United States, under Act of Congress approved February 20, 1907, to be delivered

S. S. *Lurilama* sailing from *Liverpool* 9 April 1910

Line	NAME IN FULL		Age	Sex	Calling or Occupation	Able to read and write	Nationality (Country of which citizen or subject)	Race or People	*Last Permanent Residence		The name and complete address of nearest relative or friend in country whence alien came	Final Destination	
	Family Name	Given Name							Country	City or Town		State	City or Town
1071	Kvelland	Aage	17	M	farmlaborer	yes	Norway	Norway	Norway	Father Knud Kvelland	Hand Martinsdale		
1072	Bjerga	Magnus	17	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Bjerga	Hand Martinsdale		
1073	Eike	Johannes	18	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Eike	Hand Martinsdale		
1074	Skartvedt	Thor	23	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Skartvedt	Hand Martinsdale		
1075	Eike	Bjørn	16	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Eike	Hand Martinsdale		
1076	Skartvedt	Ole	19	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Skartvedt	Hand Martinsdale		
1077	Hovda	Andreas	18	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Hovda	Hand Martinsdale		
1078	Vestfos	Torvald	17	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Vestfos	Hand Martinsdale		
1079	Hovda	Andreas	23	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Hovda	Hand Martinsdale		
1080	England	Knut	19	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud England	Hand Martinsdale		
1081	Halsnøy	Johannes	32	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1082	Yacobsen	Alfred	28	M	laborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Yacobsen	Hand Martinsdale		
1083	Olsen	Peter	25	M	laborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Olsen	Hand Martinsdale		
1084	Hauge	Samuel	46	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Hauge	Hand Martinsdale		
1085	Kashim	Soljoen	19	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Kashim	Hand Martinsdale		
1086	Hovda	Gerrald	18	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Hovda	Hand Martinsdale		
1087	England	John	17	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud England	Hand Martinsdale		
1088	Halsnøy	Abraham	16	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1089	Halsnøy	Shovald	17	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1090	Halsnøy	Knut	17	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1091	Halsnøy	Jeder	19	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1092	Halsnøy	Hans	19	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1093	Halsnøy	Soljoen	17	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1094	Halsnøy	Johanna	24	F	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1095	Halsnøy	Claus	21	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1096	Halsnøy	Aadri	26	F	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1097	Halsnøy	Hovda	20	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		
1098	Halsnøy	Pagnard	22	M	farmlaborer	yes	Denmark	Denmark	Denmark	Father Knud Halsnøy	Hand Martinsdale		

*As indicated residence of one year shall constitute permanent residence. The last country to which alien resided with the intention of remaining as long as one year shall be the last permanent residence regardless of length of actual residence therein. "Race or People" to be determined by the alien from which alien sprang and the language they speak. List of names will be found on back of this sheet.

Aktører fra oppgaven:

- Aage Kvelland, Sjernarøy
- Magnus Bjerga, Sjernarøy
- Johannes Eike, Fister (Halsnøy)
- Thor Skartvedt, Fister (Halsnøy)
- Bjørn Eike, Fister (Halsnøy)
- Ole Skartvedt, Fister (Halsnøy)
- Andreas Hovda, Fister (Randøy)
- Torvald Vestfos, Sauda

Merknad: Johannes og Bjørn Eike brukte vanligvis etternavnet Bjerga

Alle disse aktørene har oppgitt *Final destination:* Martinsdale

d. Fra Stavanger 27. mars 1914

LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES												
ALL ALIENS, in whatever class they travel, MUST be fully listed and the master or commanding officer of each vessel carrying such passengers												
s. s. <i>Rugensjøord</i> sailing from <i>Stavanger</i> the <i>27th</i> of <i>March</i> , 1914.												
57												
No. on List	HEAD TAX EXEMPTIONS	HEAD TAX DEPOSITS	NAME IN FULL	Age	Sex	Calling or Occupation	Abled to Read	Nationality (Country of which citizen or subject)	Place of Birth	Last Permanent Residence	The name and complete address of nearest relative or friend in country whence alien came.	
			Family Name	Given Name	Yrs. Res.				Country	City or Town		
1			Skartveit, Edward	19	M	Seaman	Yes	Norway	Scand.	Norway	Fister	Father: Andreas Skartveit
2			Hjaveland, Anna	21	F	Domestic	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Thomas Hjaveland	
3			Skibstad, Olaf	18	M	Seaman	Yes	U.S.	U.S.	U.S.	Father: John Skibstad	
4			Skaarland, Alfred	18	M	Do.	Yes	Norway	Scand.	Norway	Father: Robert Skaarland	
5			Latkebo, Gudmund	17	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: John S. Latkebo	
6			Sjoto, Torvald	19	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Hans Sjoto	
7			Salaud, Einar	18	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Lars Salaud	
8			Sigvaldson, Johan	14	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Sigvald Sigvaldson	
9			Sandanger, Peder	22	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Peder Sandanger	
10			Sandanger, Jens	22	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Jens Sandanger	
11			Sandanger, Ole	18	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Ole Sandanger	
12			Sveita, Mathias	20	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Mathias Sveita	
13			Thorsen, Kristian	20	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Kristian Thorsen	
14			Tondevik, Johannes	20	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Johannes Tondevik	
15			Tromsen, Einar	18	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Einar Tromsen	
16			Torkildsen, Arnold	16	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Arnold Torkildsen	
17			Tondevik, John	18	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: John Tondevik	
18			Ullstad, Tor	20	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Tor Ullstad	
19			Vaage, Martin	20	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Martin Vaage	
20			Vaadeland, Olaf	16	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Olaf Vaadeland	
21			Wigen, Ingeborg	20	F	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Ingeborg Wigen	
22			Vikre, John A.	17	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: John Vikre	
23			Waabi, Torhel	22	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Torhel Waabi	
24			Wathne, Trygve	21	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Trygve Wathne	
25			Wiig, John	20	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: John Wiig	
26			Do., Selma	24	F	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Selma	
27			Do., Johan	24	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Johan	
28			Do., Solve Alau	21	F	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Solve Alau	
29			Do., Thomas	18	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Thomas	
30			Do., Aquino Nicu	17	M	Do.	Yes	Do.	Do.	Do.	Father: Aquino Nicu	
57			NOT USED									

Aktører fra oppgaven:

Edvard Skartveit, Fister (Halsnøy)

Ole Sandanger, Fister (Randøy)

Merknad:

Ole Sandanger brukte også etternavnet Vodalen. I Montana kalte han seg Ole Vodall.

Johannes Bergøy, fra Børøy, mellom Halsnøy og Randøy reiste med disse på denne turen til

Martinsdale. I Montana kalte han seg John Bergan.

e. Fra Stavanger 16. mars 1927

U. S. DEPARTMENT OF LABOR		LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES													STAVANGER				
List 19		ALL ALIENS arriving at a port of continental United States from a foreign port or a port of the insular possessions of the United States, and all aliens arriving at a port of said insular possessions from a foreign port, a port of continental United States, or a port of the insular possessions of the United States. This (table) shall be for the listing of													Arriv				
		S. S. "BERGEMUND" Passengers sailing from STAVANGER, MARCH 15, 1927																	
No. on list	HEAD-TAX STATUS (This column to be filled in by collector of customs at port of arrival)	NAME IN FULL		Age	Sex	Color or complexion	Able to—			Nationality (Country of which citizen or subject)	Race or people	Place of birth		Immigration Visa Number	Landed at—	Date	*Last permanent residence		No. on list
		Family name	Given name				In. Hts.	Wts.	Read			Write	Speak				Country	City or town	
1		Bjerga	Frithjof	23	M	White	Yes	Yes	Yes	NORWAY	Scots	Norway	20-28	5119	Bergen	Jan. 11, 1927	Norway	Stavanger	1
2		Sporsnes	Bertha	28	F	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	2
3		Maastol	Andt O. Johannessen	42	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	3
4		Fosse	Frank E.	19	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	4
5		Gusevik	Dezar	26	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	5
6		Gusevik	Slagjord O.	28	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	6
7		Ferland	Njorals H.	18	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	7
8		Bakland	Ischa K.	28	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	8
9		Ingehusen	Gunna E.	25	F	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	9
10		Johannessen	Birna	25	F	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	10
11		Knudsen	Gurun	50	F	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	11
12		Knutsen	Jacob A.	29	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	12
13		Knutsen	Knut	19	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	13
14		Kongevold	Ole Andreas	26	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	14
15		Laustein	Trygve	19	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	15
16		Larsen	Erik A.	18	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	16
17		Larsen	Peder	19	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	17
18		Lodden	Andf H.	17	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	18
19		Mittgarden	George	28	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	19
20		Mouland	Albert S.H.	32	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	20
21		Nygaard	Albert J.	20	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	21
22		Olsen	Willett T.	29	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	22
23		Pollstad	Torgeir A.	18	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	23
24		Rindstad	Andf E.	37	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	24
25		Rugland	Torstein	25	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	25
26		Sirnes	Jens J.	25	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	26
27		Svinland	Samuel H.	17	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	27
28		Oie	Magnhild	17	F	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	28
29		Traland	Klase T.	23	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	29
30		Tumbala	Osvald	23	M	White	Yes	Yes	Yes	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	DO	30

Aktører fra oppgaven:
Frithjof Bjerga

g. Fra Southampton 29. januar 1930

U. S. DEPARTMENT OF LABOR																			
List <u>77</u> TOURIST CLASS. LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES																			
ALL ALIENS arriving at a port of continental United States from a foreign port or a port of the insular possessions of the United States, and all aliens arriving at a port of said insular possessions from a foreign port, a part of continental United States. This (white) sheet is for the listing of																			
S. S. AQUITANIA, Passengers sailing from SOUTHAMPTON, 29th JANUARY, 1930																			
No. on List	HEAD-TAX STATUS (This column to be filled in by Collector of Customs at each port)	NAME IN FULL		Age	Sex	Married	Calling or occupation	Able to...		Nationality (Country of which citizen or subject)	Race or people	Place of birth		Immigration Visa Number	Landed at—	Date	Last permanent residence		
		Family name	Given name					Can	Read			Country	City or town				Country	City or town	
1		WHEELER	ALBERT E.	27	M		FARM LABOURER	YES	ENGLISH	YES	BRITAIN	ENGLISH	ENGLAND	READING	55630	LONDON	3.12.29	ENGLAND	READING
2		SERVICE	CATHERINE E.	26	F		CLERK	YES	ENGLISH	YES	BRITAIN	ENGLISH	ENGLAND	BIRMINGHAM	39555	LONDON	4.12.29	ENGLAND	BIRMINGHAM
3		GUGGISBERG	ELLEN	38	F		H'WIFE	YES	ENGLISH	YES	SWITZERLAND	ENGLISH	ENGLAND	LONDON	4707	LONDON	7.11.29	ENGLAND	BARNHURST
4	UNDER 16	GUGGISBERG	JOHN R.	13	M		SCHOLAR	YES	ENGLISH	YES	BRITAIN	ENGLISH	ENGLAND	FOLKESTONE	4708	LONDON	7.11.29	ENGLAND	BARNHURST
5	UNDER 16	BICKELL	JEDFREY R.	4	M		CHILD	NO	CHILD	NO	U.S.A.	ENGLISH	U.S.A.	SAN FRANCISCO	5/10/25	BORN IN U.S.A.	-	CANADA	BARNHURST
6		REIBOTS	Petrus.	59	M		Diamond Worker	YES	Finnish	YES	Belgium	Finnish	Belgium	Antwerp	870.	Antwerp.	16.1.30.	Belgium	Antwerp.
7		REIBOTS	Wilhelm.	53	F		H'wife	YES	Finnish	YES	Belgium	Finnish	Belgium	Antwerp	874.	Antwerp.	16.1.30.	Belgium	Antwerp.
8		DEUTSCH	Lore.	23	F		Clark	YES	German	YES	Germany	German	Germany	Berlin.	3826.	Berlin.	19.11.29.	Germany	Berlin.
9		RAJLAND	Command K.	27	M		Farming	YES	Norwegian	YES	Norway	Scand.	Norway	Bundes.	883.	Bergen.	4.10.29.	Norway	Varhaug.
10		LARSEN	Lars A.	33	M		Farming	YES	Norwegian	YES	Norway	Scand.	Norway	SKARV.	887.	Bergen.	4.10.29.	Norway	SKARV.
11		HANSTAD	Lotte H.	41	F		H'wife	YES	Norwegian	YES	Norway	Scand.	Norway	Vefringnes Sandford.	2067.	Bergen.	1.10.29.	Norway	Stavanger.
12	UNDER 16	HANSTAD	Asta J.	13	F		Scholar	YES	Norwegian	YES	Norway	Scand.	Norway	Stavanger	2068.	Bergen.	1.10.29.	Norway	Stavanger.
13	UNDER 16	HANSTAD	Jostein L.	4	M		Scholar	NO	Child	NO	Norway	Scand.	Norway	Stavanger	2069.	Bergen.	1.10.29.	Norway	Stavanger.
14		HANSEN	Munna J.	21	M		Farming	YES	Norwegian	YES	Norway	Scand.	Norway	Stjermeroy	886.	Bergen.	14.11.29.	Norway	Aubrand.
15		HAASLAND	John I.	24	M		Farming	YES	Norwegian	YES	Norway	Scand.	Norway	Skude	889.	Bergen.	5.11.29.	Norway	Haaland.
16		BAITHE	Reghild B.	23	F		Domestic	YES	Norwegian	YES	Norway	Scand.	Norway	Skude	885.	Bergen.	4.10.29.	Norway	Skude.
17		SKARTVEIT	Wilhelm R.	23	M		Farming	YES	Norwegian	YES	Norway	Scand.	Norway	Pieter	884.	Bergen.	4.10.29.	Norway	Skartveit Kvitike.
18		ANDERSSON	Ingeborg.	29	F		H'wife	YES	Norwegian	YES	Sweden	Scand.	Norway	Stavanger	2063.	Bergen.	1.10.29.	Norway	Stavanger.
19	UNDER 16	ANDERSSON	Rolf.	9	M		Scholar	YES	Norwegian	YES	Sweden	Scand.	Norway	Stavanger	2064.	Bergen.	1.10.29.	Norway	Stavanger.
20	UNDER 16	ANDERSSON	Karl J.	7	M		Scholar	YES	Norwegian	YES	Sweden	Scand.	Norway	Stavanger	2065.	Bergen.	1.10.29.	Norway	Stavanger.
21		VOLLAND	Johannes.	23	M		Farming	YES	Norwegian	YES	Norway	Scand.	Norway	Vimoy, Norway.	891.	Bergen.	8.10.29.	Norway	K. Foug.
22	UNDER 16	HONKILA	Lewis B.	26	M		Grocer	YES	English	YES	Britain	Welsh	Wales	Ash	28069	Southampton	3/1/30	Wales	Penarth
23		BRADBURY	Walter A.	26	M		Engineer	YES	English	YES	Britain	English	England	Birmingham	18448	London	4/1/29.	England	Birmingham
24		BRADBURY	Hilda B.	28	F		H'wife	YES	English	YES	Britain	English	England	Smethwick	18496	London	4/1/29.	England	Birmingham
25		ROBT	Theresa	24	F		Saleslady	YES	English	YES	Britain	Italian	England	Chatham	5344	London	18/1/30	England	London
26		BRITANI	Giuseppina M G	38	F		Nutree	YES	English	YES	Britain	Italian	England	London	4288	London	18/10/29	England	London
27	TRANSIT	COLLETON	Thomas W	53	M		Customs Officer	YES	English	YES	Britain	English	England	Sedworth	1004	London	14/1/30	Australia	Brisbane
28	TRANSIT	COLLETON	Isabella D	52	F		H'wife	YES	English	YES	Britain	English	Scotland	Glasgow	1004	London	14/1/30	Australia	Brisbane
29		MULLER	Johanna	23	F		Governess	YES	German	YES	Germany	German	Germany	Bayreuth	4018	Berlin	8/20/29	England	London
30		Line 30 Not Used.																	

Aktører fra oppgaven:
Vilhelm R. Skartveit

h. Fra Stavanger 21. februar 1930

U. S. DEPARTMENT OF LABOR																	
Tourist Third Class																	
LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES																	
ALL ALIENS arriving at a port of continental United States from a foreign port or a port of the insular possessions of the United States, and all aliens arriving at a port of said insular possessions from a foreign port, a port of continental United States (white) sheet is for the listing of																	
S. S. "BERGHAFFORD" Passengers sailing from STAVANGER, FEBRUARY 21ST, 1930.																	
No. on List	HEAD-TAX STATUS (This column for use of Collector when only)	NAME IN FULL		Age	Sex	Color of hair	Color of eyes	Adm. to—		Nationality (Country of which citizen or subject)	Race or people	Place of birth		Issued at—	Date	*Last permanent residence	
		Family name	Given name					Yes	No			Country	City or town			County	City or town
1		Høvedal	Johannes	21	M	S	Farmhand	Yes	Yes	Norway	Scand	Norway	Hotland	Q. 550	Dec. 2nd 1929	Norway	Hotland
2		Gundersen	Sina	31	F	S	Trainee-nurse	Yes	Yes	Do	Do	Do	Segedal	As-5-050-1	Oct. 24th 1929	U.S.A.	Chicago, Ill.
3		Høland	Alf W.	20	M	S	Farmhand	Yes	Yes	Do	Do	Do	Fialde	Q. 608	Nov. 7th 1929	Norway	Fialde
4		Halsne	Haldor	21	M	S	Farmhand	Yes	Yes	Do	Do	Do	Fjeter	Q. 615	Nov. 12th 1929	Do	Skartveit
5	TRANSIT	Hansen	Alfred	35	M	M	Housewife	Yes	Yes	Do	Do	Do	Haugesund	Q. 113	Febr. 20th 1930	Do	Haugesund
6		Jantun	Einar	19	M	S	Farmhand	Yes	Yes	Do	Do	Do	Do	Q. 401	Nov. 7th 1929	Do	Hotland
7		Kolsto	Ole K. S.	19	M	S	Farmhand	Yes	Yes	Do	Do	Do	Areidnes	Q. 613	Nov. 13th 1929	Do	Areidnes
8		Kjan	Einar Lende	34	M	S	Farmer	Yes	Yes	Do	Do	Do	Hjan	Q. 26	Feb. 6th 1930	Do	Time
9		Skartveit	Johan A.	21	M	S	Farmhand	Yes	Yes	Do	Do	Do	Fjeter	Q. 617	Nov. 13th 1929	Do	Fjeter
10		Stangland	Peder K.	29	M	S	Farmer	Yes	Yes	Do	Do	Do	Hotland	Q. 616	Nov. 13th 1929	Do	Hotland
11		Sjovatsen	Ludvig	21	M	S	Farmhand	Yes	Yes	Do	Do	Do	Kopervik	Q. 590	Nov. 14th 1929	Do	Kopervik
12		Yostbo	Martine	30	F	M	Housewife	Yes	Yes	Do	Do	Do	Stodnes	Q. 1774	Jan. 17th 1930	Do	Stodnes
13	UNDER 13	Do	Karl Johannes	7	M	S	Child	No	Yes	young	No	Do	Do	Q. 1777		Do	Do

M. J. [Signature] Inspector 2/21/30. 6 PM

* Permanent residence within the meaning of this manifest shall be actual or intended residence of one year or more.
 † List of names will be found on the back of this sheet.

Aktører fra oppgaven:
 Haldor Halsne
 Johan A. Skartveit

Vedlegg 11 Digitalarkivets emigrantprotokoller

De fra Halsnøy

303	1907	Mars	1	Johannes Skartvedt	m	ug	Gaardsarbeide	1888	Hjelmeland	Iowa
1 782	1913	April	28	Hartvig Eike	m	ug	Gaardsarbeider	1893	Hjelmeland	Montar
38 1818	1904	Mai	26	Olai J. Eike	m	ug	Gaardarbeider	1870	Hjelmeland	Illinois
Stavanger 1930 0420	1929-1955			Magnus Halsnøy Bernhard	M	1910	24031930 GÅrdsarb.	U	Vinkelgaten 2	NORGE Usa
Stavanger 1930 0421	1929-1955			Sigvart Halsnøy	M	1911	24031930 GÅrdsarb.	U	Vinkelgaten 2	NORGE Usa
96 809	1927	April	21	Østen Eike	m	ug	Gaardsarb.	1905	Fister	U.S.A. Nei Liten arb.
0 Stavanger 1930 0795	1929-1955			Olav Nygaard	M	1912	23051930 Gaardsarb.	U	Fister	NORGE Usa HVITE STJERNE
1641 Stavanger 1930 0193	1929-1955			Gudrund Nygaard	K	1910	07031930 GÅrdsarb.	U	Fister	NORGE Usa CUNARD L.

De fra Sauda

1094	1903	April	7	Enok O. Søndena	m	ug	Farmer	1875	Saude	Montana
1095	1903	April	7	Kristine E. Hærem	f	ug	Gaardmandsdatter	1885	Saude	Montana
853	1907	April	4	Nikolai O. Hølland	m	ug	Gaardsarbeide	1888	Saude	Montana
854	1907	April	4	Paul S. Hølland	m	ug	Gaardsarbeide	1889	Saude	Montana
874	1907	April	4	Elias O. Hereim	m	ug	Gaardsarbeider	1886	Saude	Montana
876	1907	April	4	Nils K. Hærem	m	ug	Gaardsarbeider	1890	Saude	Montana
1907	Oktbr	1		Kristine Eike	f	g	Farmer	1885	Saude	Montana
24	1911	April	2	Omund Østrem	m	ug	Gaardsarbeide	1892	Søvde	S. Dakota nei Liten fortjeneste
5	1913	Aug.	26	Paul Holland	m	ug	Gaardsarbeide	1889	Saude	Montana
7	1913	Aug.	26	Nicolai Holland	m	ug	Gaardsarbeide	1888	Saude	Montana
840 836	1909	Mars	23	Nils Ø. Svandal	m	ug	Gaardsarbeider	1892	Saude	Montana Nei Liden fortjeneste
809 472	1913	Mars	28	Johannes Svandal	m	ug	Gaardsarbeide	1895	Søvde	Montana ja liten fortjeneste
766 222	1915	April	14	Edvard Svandal	m	ug	Gaardsarbeide, hjemme	1897	Søvde	Montana ja A.
87 807	1923	Mars	26	Johannes Kristensen Herheim	m	ug	Gaardsarb. hj.	1897	Sauda	Montana Nei Liten arb. fortjeneste

De andre

5	1910	April	8	Salve Aasland	m	ug	Gaardsarbeider	1887	Thime	Montana
50 484	1914	mars	24	Johannes Bjørgøen	m	ug	gaardsarbeider	1888	Hjelmeland	Montana ni

Vedlegg 12 United States Population Schedules

Hentet fra nettstedet www.ancestry.com

a. Carbon County, Red Lodge Creek Township, Montana 1900

TWELFTH CENSUS OF THE UNITED STATES.
SCHEDULE No. 1.—POPULATION.

Supervisor's District No. 152 Sheet No. 3
Enumeration District No. 6

Township or other division of county Red Lodge Creek Township Name of Institution _____
Name of incorporated city, town, or village, within the above-named division _____
Enumerated by me on the 6 day of June, 1900, James O. Cox Examiner. Ward of city _____

LOG NUMBER	NAME	RELATION	PERSONAL DESCRIPTION	NATIVITY			CITIZENSHIP	OCCUPATION, TRADE OR PROFESSION	EDUCATION				SPEECH IF BIL.	
				Place of birth of father	Place of birth of mother	Place of birth of person			None	Common	Academy	College		University
43 44	Hagen, Joseph	Head	W. M. June 1858 36	Norway	Norway	Norway	1887 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 98
	— Annie	Wife	W. M. May 1822 28	Norway	Norway	Norway	Wn							
	— Willie	Son	W. M. May 1875 5 P	Norway	Norway	Norway								
	— Edwin	Son	W. M. May 1872 5 P	Norway	Norway	Norway								
	— Adeline	Daughter	W. M. May 1872 5 P	Norway	Norway	Norway								
44 45	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	Wn P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland		day labourer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
45 46	Goodell, Joseph	Head	W. M. Aug 1838 28	Missouri	Missouri	Missouri	Wn P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 37
	— Emma	Wife	W. M. Aug 1838 28	Missouri	Missouri	Missouri								
46 47	Cunningham, John	Head	W. M. Nov 1850 28	Canada	Ireland	Ireland	Wn R	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 31
	— Sarah	Wife	W. M. Apr 1842 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— William	Son	W. M. Jun 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Kate	Daughter	W. M. Jun 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
47 48	Schaefer, John	Head	W. M. Apr 1852 27	Germany	Germany	Germany		day labourer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 39
47 49	Goodell, Joseph	Head	W. M. Aug 1838 28	Missouri	Missouri	Missouri		farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 37
	— Emma	Wife	W. M. Aug 1838 28	Missouri	Missouri	Missouri								
	— John	Son	W. M. Mar 1875 5 P	Missouri	Missouri	Missouri								
	— David	Son	W. M. Apr 1875 5 P	Missouri	Missouri	Missouri		helping his father	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 39
	— James	Son	W. M. Apr 1875 5 P	Missouri	Missouri	Missouri								
	— Annie	Daughter	W. M. Apr 1875 5 P	Missouri	Missouri	Missouri		day labourer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 39
	— John	Son	W. M. Apr 1875 5 P	Missouri	Missouri	Missouri								
	— Mary	Daughter	W. M. Apr 1875 5 P	Missouri	Missouri	Missouri								
	— Nellie	Daughter	W. M. Apr 1875 5 P	Missouri	Missouri	Missouri								
48 49	Bellman, Mary	Head	W. M. Nov 1823 24	Germany	Germany	Germany	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— John	Son	W. M. Aug 1860 28	Germany	Germany	Germany								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1860 28	Germany	Germany	Germany								
	— John	Son	W. M. Aug 1860 28	Germany	Germany	Germany								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1860 28	Germany	Germany	Germany								
	— John	Son	W. M. Aug 1860 28	Germany	Germany	Germany								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1860 28	Germany	Germany	Germany								
49 50	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
50 51	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
51 52	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
52 53	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
53 54	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
54 55	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
55 56	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
56 57	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
57 58	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
58 59	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
59 60	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
60 61	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland	Ireland	1888 P	farmer	0	Yes	Yes	Yes	0	W. I. 30
	— Nellie	Wife	W. M. Nov 1826 28	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— John	Son	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
	— Mary	Daughter	W. M. Aug 1875 5 P	Canada	Ireland	Ireland								
61 62	Wells, Patrick	Head	W. M. Oct 1852 25	Canada	Ireland									

b. Meagher County, Little Elk School District (Twodot), Montana 1910

The image shows a 1910 census form for Meagher County, Montana, titled "THIRTEENTH CENSUS OF THE UNITED STATES: 1910 - POPULATION". The form is filled with handwritten data for individuals in the Little Elk School District. The columns include name, sex, age, marital status, birth date, birthplace, race, and occupation. Many occupations listed are "laborer" or "farmer". There are also handwritten notes and stamps on the form, including a date of April 27, 1910, and a signature of the enumerator.

Aktører fra oppgaven:
Austin Swandal, farm hand

Informasjon:
Rancheier Perry Moore står oppført som arbeidsgiver for Austin Swandal

c. Meagher County, Little Elk School District (Lenep), Montana 1910

DEPARTMENT OF COMMERCE AND LABOR BUREAU OF THE CENSUS
 THIRTEENTH CENSUS OF THE UNITED STATES: 1910 - POPULATION

STATE: *Montana* COUNTY: *Meagher* TOWNSHIP OR OTHER DIVISION OF COUNTY: *Little Elk School District (Lenep)* SUPERVISOR'S DISTRICT NO.: *187* EDUCATION DISTRICT NO.: *187* WARD OF CITY: *Little Elk School* CENSUS YEAR: *1910*

NAME	SEX	AGE	DATE OF BIRTH	PLACE OF BIRTH	ETHNICITY	INDUSTRY	EDUCATION	REMARKS
<i>Wm. English</i>	<i>Male</i>	<i>35</i>	<i>1875</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>Stock man</i>	<i>None</i>	
<i>Mrs. English</i>	<i>Female</i>	<i>32</i>	<i>1878</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	
<i>John English</i>	<i>Male</i>	<i>11</i>	<i>1899</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	
<i>Mrs. English</i>	<i>Female</i>	<i>10</i>	<i>1900</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	
<i>John English</i>	<i>Male</i>	<i>8</i>	<i>1902</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	
<i>Mrs. English</i>	<i>Female</i>	<i>7</i>	<i>1903</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	
<i>John English</i>	<i>Male</i>	<i>5</i>	<i>1905</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	
<i>Mrs. English</i>	<i>Female</i>	<i>4</i>	<i>1906</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	
<i>John English</i>	<i>Male</i>	<i>3</i>	<i>1907</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	
<i>Mrs. English</i>	<i>Female</i>	<i>2</i>	<i>1908</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	
<i>John English</i>	<i>Male</i>	<i>1</i>	<i>1909</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	
<i>Mrs. English</i>	<i>Female</i>	<i>0</i>	<i>1910</i>	<i>Can. English</i>	<i>Can. English</i>	<i>None</i>	<i>None</i>	

Aktører fra oppgaven:

Ole og Kristine Eike, ranch

Aage Kvelland, shepherd

Elias Hereim, shepherd

Nels Swandal, shepherd

d. Wheatland County, School District 2, Montana 1920

STATE Montana COUNTY Wheatland SCHOOL DISTRICT 2 NAME OF INCORPORATED PLACE _____

DEPARTMENT OF COMMERCE—BUREAU OF THE CENSUS
 FOURTEENTH CENSUS OF THE UNITED STATES—POPULATION

ENUMERATED BY ME ON THE 27th day of January 1920.

SUPERVISOR'S DISTRICT No. 3 SHEET No. 16B
 EXAMINER DISTRICT No. 148 WARD OF CITY Colombus ENUMERATOR _____

NAME OF INSTITUTION	CLASS OF ADMITS	NAME	RELATION	SEX	BIRTH	EDUCATION	SPECIAL QUALIFICATIONS	NATIVITY AND BIRTH PLACES		OCCUPATION
								Place of Birth	Native born	
School 120	Head	Alfred Mac B.	Head	M	1874	M		Canada	Canada	Teacher
		Wife	F	1874	M		Canada	Canada	None	
		John G.	Brother	M	1875	S		Canada	Canada	None
		John	Brother	M	1875	S		Canada	Canada	None
School 121	Head	Alfonsy Belmont	Head	M	1895	S		Montana	Montana	Teacher
		Wife	F	1895	M		Montana	Montana	None	
		John G.	Brother	M	1895	S		Montana	Montana	None
		John	Brother	M	1895	S		Montana	Montana	None
School 122	Head	Edmund M.	Head	M	1895	S		Montana	Montana	Teacher
		Wife	F	1895	M		Montana	Montana	None	
		John G.	Brother	M	1895	S		Montana	Montana	None
		John	Brother	M	1895	S		Montana	Montana	None
School 123	Head	Alfonsy Belmont	Head	M	1895	S		Montana	Montana	Teacher
		Wife	F	1895	M		Montana	Montana	None	
		John G.	Brother	M	1895	S		Montana	Montana	None
		John	Brother	M	1895	S		Montana	Montana	None

Note ends the enumeration of school district 2

Aktører fra oppgaven:

Kolbein K. Hereim, labourer on farm

Paul Holland, labourer on farm

Informasjon:

Rancheier Perry Moore er med på lista. Mange av aktørene i oppgaven jobbet for han

e. Meagher County, School District 22, Montana 1920

STATE Montana DEPARTMENT OF COMMERCE—BUREAU OF THE CENSUS
 COUNTY Meagher FOURTEENTH CENSUS OF THE UNITED STATES: 1920—POPULATION 16
 TOWNSHIP OR OTHER DIVISION OF COUNTY School District 22 ENUMERATED BY ME ON THE 19 DAY OF January 1920. SUPERVISOR'S DISTRICT No. 3 SPECT No. 688
 WARD OF CITY None EMERSON, ENUMERATOR.

PLACE OF BIRTH	NAME	RELATION	SEX	AGE	MARRIAGE	CITIZENSHIP	EDUCATION	SEXES			EDUCATION			OCCUPATION
								Male	Female	Male	Female	Male	Female	
X	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
2	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
3	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
4	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
5	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
6	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
7	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
8	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
9	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
10	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
11	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
12	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
13	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
14	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
15	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
16	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
17	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
18	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
19	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
20	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
21	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
22	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
23	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
24	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
25	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
26	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
27	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
28	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
29	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
30	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
31	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
32	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
33	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
34	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
35	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
36	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
37	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
38	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
39	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
40	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
41	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
42	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
43	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
44	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
45	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
46	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
47	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
48	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
49	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
50	Wickham, George	Head	M	37	19	19	19	19	19	19	19	19	19	19

- Aktører fra oppgaven:
- Ole og Kristine Eike, rancher
- Elias Hereim, rancher
- Malenius Sondeno m. fam rancher

f. Meagher County, School District 4, Lennep, Montana 1930

DEPARTMENT OF COMMERCE—BUREAU OF THE CENSUS
FIFTEENTH CENSUS OF THE UNITED STATES: 1930
POPULATION SCHEDULE

Enumeration District No. 38-3
Supervisor's District No. 5
Sheet No. 1 B

State Montana Incorporated place _____
County Meagher Ward or city _____ Block No. _____
Unincorporated place _____ Institution _____ Enumerated by me on April 15, 1930 Lester H. Harris

PLACE OF BIRTH	NAME	RELATIONSHIP TO HEAD OF FAMILY	SEX	AGE	MARRIAGE	RACE	EDUCATION	PLACE OF BIRTH	MOTHER TONGUE OR NATIVE LANGUAGE OF FOREIGN BORN	CITIZENSHIP, ETC.	OCCUPATION AND INDUSTRY	COST	SPEAKS		REMARKS
													ENGLISH	OTHER	
10-14	Walter J. Johnson	Head	M	38	1	White	High School	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
11-14	Walter J. Johnson	Wife	F	36	1	White	High School	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
12-14	Walter J. Johnson	Son	M	12	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
13-14	Walter J. Johnson	Daughter	F	10	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
14-14	Walter J. Johnson	Son	M	8	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
15-14	Walter J. Johnson	Daughter	F	6	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
16-14	Walter J. Johnson	Son	M	4	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
17-14	Walter J. Johnson	Daughter	F	2	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
18-14	Walter J. Johnson	Son	M	1	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
19-14	Walter J. Johnson	Daughter	F	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
20-14	Walter J. Johnson	Son	M	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
21-14	Walter J. Johnson	Daughter	F	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
22-14	Walter J. Johnson	Son	M	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
23-14	Walter J. Johnson	Daughter	F	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
24-14	Walter J. Johnson	Son	M	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
25-14	Walter J. Johnson	Daughter	F	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
26-14	Walter J. Johnson	Son	M	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
27-14	Walter J. Johnson	Daughter	F	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
28-14	Walter J. Johnson	Son	M	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
29-14	Walter J. Johnson	Daughter	F	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			
30-14	Walter J. Johnson	Son	M	0	0	White	Elementary	Montana	English	U.S. born	Farmer	100			

- Aktører fra oppgaven:
- Sigurd Halsne, shepherd
  - Kolbein J. Hereim m. fam. farmer
  - Austin Eike, shepherd
  - Ole Sondeno, laborer

g. Wheatland County, School District 22, Lebo, Montana 1930

DEPARTMENT OF COMMERCE-BUREAU OF THE CENSUS
FIFTEENTH CENSUS OF THE UNITED STATES: 1930
POPULATION SCHEDULE

Enumeration District No. 6
Superior's District No. 24-31
Sheet No. 1A 242

Montana
Wheatland
School District 22 (part)

HOUSEHOLD	PERSON	SEX	AGE	MARRIAGE	RELATIONSHIP	EDUCATION	SCHOOLING	RECORDS	PLACE OF BIRTH	NATURALIZATION	RACE	SPEECH		SPEECH	OCCUPATION AND INDUSTRY		EMPLOYMENT	REMARKS
												LANGUAGES	KNOWS ENGLISH		NAME	INDUSTRY		
1	1	Male	32	Married	Head of household	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	Farmer	Farmer	XXXX	1
	2	Female	23	Married	Wife	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	None	None	XXXX	2
2	1	Male	22	Married	Head of household	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	Farmer	Farmer	XXXX	3
	2	Female	19	Married	Wife	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	None	None	XXXX	4
	3	Male	22	Married	Head of household	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	Farmer	Farmer	XXXX	5
	4	Female	20	Married	Wife	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	None	None	XXXX	6
	5	Female	26	Married	Wife	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	None	None	XXXX	7
	6	Female	26	Married	Wife	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	None	None	XXXX	8
	7	Female	26	Married	Wife	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	None	None	XXXX	9
	8	Male	22	Married	Head of household	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	Farmer	Farmer	XXXX	10
	9	Female	20	Married	Wife	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	None	None	XXXX	11
	10	Male	22	Married	Head of household	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	Farmer	Farmer	XXXX	12
	11	Female	20	Married	Wife	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	None	None	XXXX	13
	12	Male	22	Married	Head of household	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	Farmer	Farmer	XXXX	14
	13	Female	20	Married	Wife	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	None	None	XXXX	15
	14	Male	22	Married	Head of household	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	Farmer	Farmer	XXXX	16
	15	Female	20	Married	Wife	8	1	None	Germany	None	White	None	None	None	None	None	XXXX	17

Aktører fra oppgaven:

Johan Skartveit, labourer on farm

Haldor Halsne, labourer on farm

Salve Åsland, labourer on farm

Jacob Tvetene, farmer

Informasjon:

Henry Pump, rancheier som blant annet tre av de ovenfor nevnte arbeidet for er med på lista.

h. La Salle County, Hallau Township, Illinois 1930

DEPARTMENT OF COMMERCE—BUREAU OF THE CENSUS
FIFTEENTH CENSUS OF THE UNITED STATES: 1930
POPULATION SCHEDULE

Enumeration District No. 5084
Inspector's District No. 4

Enumerated by me on April 3, 1930. Cecil H. McAllen

State Illinois Incorporated place _____
County La Salle Ward of city _____ Block No. _____
Township or other division of territory Hallau Township

PLACE OF BIRTH	SEX	AGE	MARRIAGE	RELATION	RACE	EDUCATION	OCCUPATION	INDUSTRY	MIGRATION	CITIZENSHIP	SCHOOL ATTENDANCE	OCCUPATION AND DEPOSIT		REMARKS	
												INDUSTRY	DEPOSIT		
Illinois	M	38	1	Head	White	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois
Illinois	F	35	1	Wife	White	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois
Illinois	M	12	0	Son	White	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois
Illinois	F	10	0	Daughter	White	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois
Illinois	M	8	0	Son	White	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois
Illinois	F	6	0	Daughter	White	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois
Illinois	M	4	0	Son	White	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois
Illinois	F	2	0	Daughter	White	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois
Illinois	M	1	0	Son	White	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois
Illinois	F	1	0	Daughter	White	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois	Illinois

APPENDICES TO BE USED BY COLLECTOR DISTRICT OFFICERS

EXPLANATIONS AND DEFINITIONS OF TERMS

Aktører fra oppgaven:
Vilhelm Skartveit, labourer
Otto Skartveit, labourer

i. Cerro Gordo County, Lincoln Township, Iowa 1930

DEPARTMENT OF COMMERCE - BUREAU OF THE CENSUS
FIFTEENTH CENSUS OF THE UNITED STATES: 1930
POPULATION SCHEDULE

Enumeration District No. 17-17
Supervisor's District No. 3

Enumerated by me on April 15, 1930, Clarence Siegel

State: Iowa   County: Cerro Gordo   Township or other division of county: Lincoln Township

PLACE OF BIRTH	SEX	RELATION	MARRIAGE DATA	PERSONAL DESCRIPTION	OCCUPATION	PLACES OF RESIDENCE		EDUCATION	SPEECH, HEARING OR SIGHT		CITIZENSHIP, ETC.	OCCUPATION AND DEPOSITS		MARRIAGE	MILITARY
						1929	1928		1929	1928		1929	1928		
119 1/2	Male	Head	M	30	Farmer	Iowa	Iowa	8	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
	Female	Wife		28	Farmer	Iowa	Iowa	8	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
	Male	Son		11	School child	Iowa	Iowa	8	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
	Female	Daughter		9	School child	Iowa	Iowa	8	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
	Male	Son		7	School child	Iowa	Iowa	8	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
	Female	Daughter		5	School child	Iowa	Iowa	8	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
	Male	Son		3	School child	Iowa	Iowa	8	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
	Female	Daughter		1	School child	Iowa	Iowa	8	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
	Male	Son		1	School child	Iowa	Iowa	8	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
	Female	Daughter		1	School child	Iowa	Iowa	8	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929

Here Begins the Enumeration of Lincoln Township Enumeration District No. 17-17 - Supervisor's District No. 3

Clarence O. Siegel, Enumerator

Aktører fra oppgaven:
Magnus Halsne, labourer
Sigvart Halsne, labourer

Informasjon:
Magnus og Sigvart er oppført under hushold Ole og Minnie Halsne. Ole Halsne er født på Halsnøy og er deres onkel

Vedlegg 13 United States Federal Census

Hentet fra nettstedet www.ancestry.com

1900 United States Federal Census			1900 United States Federal Census			1900 United States Federal Census																
Name:	Matt Sondeno [Matt Sondens]		Name:	Ole Sondeno [Olea Souden]		Name:	Enok Sondens [Enok Sondeno]															
Home in 1900:	Misseshell, Meagher, Montana		Home in 1900:	Castle Mountain, Meagher, Montana		Home in 1900:	Red Lodge Creek, Carbon, Montana															
Age:	26		Age:	28		Age:	24															
Birth Date:	Jul 1873		Birth Date:	Apr 1872		Birth Date:	Apr 1876															
Birthplace:	Norway		Birthplace:	Norway		Birthplace:	Norway															
Race:	White		Race:	White		Race:	White															
Ethnicity:	American		Ethnicity:	American		Ethnicity:	American															
Immigration Year:	1894		Immigration Year:	1889		Immigration Year:	1898															
Relationship to head-of-house:	Head		Relationship to head-of-house:	Head		Relationship to head-of-house:	Head															
Father's Birthplace:	Norway		Father's Birthplace:	Norway		Father's Birthplace:	Norway															
Mother's Birthplace:	Norway		Mother's Birthplace:	Norway		Mother's Birthplace:	Norway															
Spouse's Name:	Lena		Marital Status:	Single		Marital Status:	Single															
Marriage Year:	1899		Residence :	Mussetshell Township, Meagher, Montana		Residence :	Red Lodge Creek, Carbon, Montana															
Marital Status:	Married		Occupation:	View Image		Occupation:	View Image															
Years Married:	1		Neighbors:	View others on page		Neighbors:	View others on page															
Residence :	Mussetshell Township, Meagher, Montana		Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ole Sondeno</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>John A Johnson</td> <td>44</td> </tr> <tr> <td>Henry Hangen</td> <td>21</td> </tr> <tr> <td>Lars Bradliel</td> <td>28</td> </tr> </tbody> </table>		Name	Age	Ole Sondeno	28	John A Johnson	44	Henry Hangen	21	Lars Bradliel	28	Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Enok Sondens</td> <td>24</td> </tr> </tbody> </table>		Name	Age	Enok Sondens	24
Name	Age																					
Ole Sondeno	28																					
John A Johnson	44																					
Henry Hangen	21																					
Lars Bradliel	28																					
Name	Age																					
Enok Sondens	24																					
Occupation:	View Image																					
Neighbors:	View others on page																					
Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Matt Sondeno</td> <td>26</td> </tr> <tr> <td>Lena Sondeno</td> <td>22</td> </tr> </tbody> </table>		Name	Age	Matt Sondeno	26	Lena Sondeno	22														
Name	Age																					
Matt Sondeno	26																					
Lena Sondeno	22																					

1910 United States Federal Census			1920 United States Federal Census			1900 United States Federal Census																		
Name:	Austin A Swandel		Name:	Edward Swandal		Name:	Martin Hereim [Maiting Hereim]																	
Age in 1910:	20		Home in 1920:	School District 21, Park, Montana		Home in 1900:	Castle Mountain, Meagher, Montana																	
Estimated Birth Year:	abt 1890		Age:	22 years		Age:	35																	
Birthplace:	Norway		Estimated Birth Year:	abt 1898		Birth Date:	Sep 1866																	
Relation to Head of House:	Hired Man		Birthplace:	Norway		Birthplace:	Norway																	
Father's Birth Place:	Norway		Relation to Head of House:	Head		Race:	White																	
Mother's Birth Place:	Norway		Father's Birth Place:	Norway		Ethnicity:	American																	
Home in 1910:	Little Elk School District, Meagher, Montana		Mother's Birth Place:	Norway		Immigration Year:	1889																	
Marital Status:	Single		Marital Status:	Single		Relationship to head-of-house:	Head																	
Race:	White		Race:	White		Father's Birthplace:	Norway																	
Gender:	Male		Sex:	Male		Mother's Birthplace:	Norway																	
Year of Immigration:	1906		Home owned:	Own		Spouse's Name:	Rande																	
Neighbors:	View others on page		Year of Immigration:	1915		Marriage Year:	1897																	
Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Perry J Moore</td> <td>65</td> </tr> <tr> <td>Nella U Moore</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>Perry J Moore</td> <td>21</td> </tr> <tr> <td>Margaerite A Moore</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>George F Moore</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Caroline Ostaus</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>Austin A Swandel</td> <td>20</td> </tr> </tbody> </table>		Name	Age	Perry J Moore	65	Nella U Moore	50	Perry J Moore	21	Margaerite A Moore	19	George F Moore	15	Caroline Ostaus	22	Austin A Swandel	20	Year of Immigration:	1915		Years Married:	3	
Name	Age																							
Perry J Moore	65																							
Nella U Moore	50																							
Perry J Moore	21																							
Margaerite A Moore	19																							
George F Moore	15																							
Caroline Ostaus	22																							
Austin A Swandel	20																							
			Able to read:	Yes		Residence :	Mussetshell Township, Meagher, Montana																	
			Able to Write:	Yes		Occupation:	View Image																	
			Image:	288		Neighbors:	View others on page																	
			Neighbors:	View others on page		Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Martin Hereim</td> <td>35</td> </tr> <tr> <td>Rande Hereim</td> <td>21</td> </tr> </tbody> </table>		Name	Age	Martin Hereim	35	Rande Hereim	21										
Name	Age																							
Martin Hereim	35																							
Rande Hereim	21																							
			Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Edward Swandal</td> <td>22</td> </tr> </tbody> </table>		Name	Age	Edward Swandal	22															
Name	Age																							
Edward Swandal	22																							

1910 United States Federal Census															
Name:	Elega Hereim [Elias Herrion] [Elega Heseim]														
Age in 1910:	23														
Estimated Birth Year:	abt 1887														
Birthplace:	Norway														
Relation to Head of House:	Hired Man														
Father's Birth Place:	Norway														
Mother's Birth Place:	Norway														
Home in 1910:	Little Elk School District, Meagher, Montana														
Marital Status:	Single														
Race:	White														
Gender:	Male														
Year of Immigration:	1907														
Neighbors:	View others on page														
Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ole J Pike</td> <td>32</td> </tr> <tr> <td>Kristine Pike</td> <td>26</td> </tr> <tr> <td>Aage Kalland</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>Andrew Brecke</td> <td>37</td> </tr> <tr> <td>Elega Hereim</td> <td>23</td> </tr> <tr> <td>Nels Svandel</td> <td>18</td> </tr> </tbody> </table>	Name	Age	Ole J Pike	32	Kristine Pike	26	Aage Kalland	19	Andrew Brecke	37	Elega Hereim	23	Nels Svandel	18
Name	Age														
Ole J Pike	32														
Kristine Pike	26														
Aage Kalland	19														
Andrew Brecke	37														
Elega Hereim	23														
Nels Svandel	18														

1920 United States Federal Census							
Name:	Christine Eike [Christine Eeke]						
Home in 1920:	School District 22, Meagher, Montana						
Age:	35 years						
Estimated Birth Year:	abt 1885						
Birthplace:	Norway						
Relation to Head of House:	Wife						
Spouse's Name:	Ole						
Father's Birth Place:	Norway						
Mother's Birth Place:	Norway						
Marital Status:	Married						
Race:	White						
Sex:	Female						
Year of Immigration:	1903						
Able to read:	Yes						
Able to Write:	Yes						
Image:	33						
Neighbors:	View others on page						
Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ole Eike</td> <td>42</td> </tr> <tr> <td>Christine Eike</td> <td>35</td> </tr> </tbody> </table>	Name	Age	Ole Eike	42	Christine Eike	35
Name	Age						
Ole Eike	42						
Christine Eike	35						

1900 United States Federal Census					
Name:	Ole Eike [Orle Eike]				
Home in 1900:	Missebshell, Meagher, Montana				
Age:	22				
Birth Date:	Jul 1877				
Birthplace:	Norway				
Race:	White				
Ethnicity:	American				
Immigration Year:	1893				
Relationship to head-of-house:	Head				
Father's Birthplace:	Norway				
Mother's Birthplace:	Norway				
Marital Status:	Single				
Residence :	Mussetshell Township, Meagher, Montana				
Occupation:	View Image				
Neighbors:	View others on page				
Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ole Eike</td> <td>22</td> </tr> </tbody> </table>	Name	Age	Ole Eike	22
Name	Age				
Ole Eike	22				

1920 United States Federal Census													
Name:	Bernhard Eikel [Bernhard Eske]												
Home in 1920:	School District 3, Meagher, Montana												
Age:	28 years												
Estimated Birth Year:	abt 1892												
Birthplace:	Norway												
Father's Birth Place:	Norway												
Mother's Birth Place:	Norway												
Marital Status:	Single												
Race:	White												
Sex:	Male												
Year of Immigration:	1919												
Able to read:	Yes												
Able to Write:	Yes												
Image:	30												
Neighbors:	View others on page												
Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ole Sanden</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>Bernhard Eikel</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>Ole Hanson</td> <td>48</td> </tr> <tr> <td>Tin Yot Seigman</td> <td>52</td> </tr> <tr> <td>Osias Hagstod</td> <td>27</td> </tr> </tbody> </table>	Name	Age	Ole Sanden	45	Bernhard Eikel	28	Ole Hanson	48	Tin Yot Seigman	52	Osias Hagstod	27
Name	Age												
Ole Sanden	45												
Bernhard Eikel	28												
Ole Hanson	48												
Tin Yot Seigman	52												
Osias Hagstod	27												

1930 United States Federal Census															
Name:	Haldon Halsne														
Home in 1930:	Lebo, Wheatland, Montana														
Age:	22														
Estimated Birth Year:	abt 1908														
Birthplace:	Norway														
Relation to Head of House:	Laborer														
Race:	White														
Occupation:	} View Image														
Education:															
Military service:															
Rent/home value:															
Age at first marriage:															
Parents' birthplace:															
Neighbors:	View others on page														
Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Emma Miller</td> <td>64</td> </tr> <tr> <td>William S Doss</td> <td>52</td> </tr> <tr> <td>Selve Osland</td> <td>43</td> </tr> <tr> <td>John Startveit</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>Haldon Halsne</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>Jacob Holland</td> <td>42</td> </tr> </tbody> </table>	Name	Age	Emma Miller	64	William S Doss	52	Selve Osland	43	John Startveit	22	Haldon Halsne	22	Jacob Holland	42
Name	Age														
Emma Miller	64														
William S Doss	52														
Selve Osland	43														
John Startveit	22														
Haldon Halsne	22														
Jacob Holland	42														

1930 United States Federal Census					
Name:	Jacob T Tvetene				
Home in 1930:	Lebo, Wheatland, Montana				
Age:	56				
Estimated Birth Year:	abt 1874				
Birthplace:	Norway				
Relation to Head of House:	Head				
Race:	White				
Occupation:	} View Image				
Education:					
Military service:					
Rent/home value:					
Age at first marriage:					
Parents' birthplace:					
Neighbors:	View others on page				
Household Members:	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Name</th> <th>Age</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Jacob T Tvetene</td> <td>56</td> </tr> </tbody> </table>	Name	Age	Jacob T Tvetene	56
Name	Age				
Jacob T Tvetene	56				

Vedlegg 14 United States Draft Registration Cards

Hentet fra nettstedet www.ancestry.com

a. Edward Skartveit

Form 493 REGISTRATION CARD		No. 34	
1	Name as full name <i>Edward Skartveit</i>	Age in years <i>22</i>	
2	Home address <i>Delpine Mont</i>		
3	Date of birth <i>May 24 1895</i>		
4	Are you (1) a natural born citizen, (2) a naturalized citizen, (3) an alien, (4) or have you declared your intention to become a citizen? <i>Alien</i>		
5	Where were you born? <i>Skartveit Norway</i>		
6	If not a citizen, of what country are you a citizen or subject? <i>Norway</i>		
7	What is your present trade, occupation, or profession? <i>Sheepherder 36</i>		
8	By whom employed? <i>Glas M. Holliday</i>		
9	Where you a father, mother, wife, child under 18, or a sister or brother under 18, wholly dependent on you for support? (Specify which.) <i>no</i>		
10	Married or single (which)? <i>Single</i> How (specify which)? <i>Caucasian</i>		
11	What military service have you had? Rank <i>no</i>		
12	Do you have exemptions from draft (specify grounds)? <i>no</i>		

I affirm that I have verified these answers and that they are true.

Edward Skartveit
(Signature of registrant)

25-2-7-A
REGISTRAR'S REPORT

1	Build medium or short (specify which)? <i>Medium</i> Slender, medium, or stout (which)? <i>Medium</i>
2	Color of eyes? <i>Blue</i> Color of hair? <i>Light brown</i> No
3	Has person had gonorrhea, syphilis, or other venereal disease, or is he otherwise disabled (specify)? <i>no</i>

I certify that my answers are true, that the person registered has read his own answers, that I have witnessed his signature, and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:

Donald A. Petrie
(Signature of registrar)

President *10*
City or County *Meagher*
State *Montana* June 5-1915
(Date of registration)

b. Bernhard H. Eike

Form 451 REGISTRATION CARD		No. 44	
1	Name as full name <i>Bernhard Maliniv Eike</i>	Age in years <i>26</i>	
2	Home address <i>Blakeslee Mont</i>		
3	Date of birth <i>February 11 1891</i>		
4	Are you (1) a natural born citizen, (2) a naturalized citizen, (3) an alien, (4) or have you declared your intention to become a citizen? <i>Naturalized Citizen</i>		
5	Where were you born? <i>Skavanger Norway</i>		
6	If not a citizen, of what country are you a citizen or subject? <i>Norway</i>		
7	What is your present trade, occupation, or profession? <i>Laborer on Farm</i>		
8	By whom employed? <i>Smith Bros. Meep Co</i>		
9	Where you a father, mother, wife, child under 18, or a sister or brother under 18, wholly dependent on you for support? (Specify which.) <i>no</i>		
10	Married or single (which)? <i>Single</i> How (specify which)? <i>Caucasian</i>		
11	What military service have you had? Rank <i>no</i>		
12	Do you have exemptions from draft (specify grounds)? <i>no</i>		

I affirm that I have verified these answers and that they are true.

Bernhard Maliniv Eike
(Signature of registrant)

25-2-7-A
REGISTRAR'S REPORT

1	Build medium or short (specify which)? <i>Medium</i> Slender, medium, or stout (which)? <i>Slender</i>
2	Color of eyes? <i>Blue</i> Color of hair? <i>Light</i> No
3	Has person had gonorrhea, syphilis, or other venereal disease, or is he otherwise disabled (specify)? <i>no</i>

I certify that my answers are true, that the person registered has read his own answers, that I have witnessed his signature, and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:

Donald A. Petrie
(Signature of registrar)

President *10*
City or County *Meagher*
State *Montana* June 5-1917
(Date of registration)

c. Hartvik H. Eike

Form 1 REGISTRATION CARD		No. 535
1	Name as full name <u>Hartvik Eike</u>	Age in yrs <u>23</u>
2	Place of birth <u>Martinsdale Mont</u>	
3	Date of birth <u>October 5 1893</u>	
4	Are you (1) a natural born citizen, (2) a naturalized citizen, (3) an alien, (4) or have you declared your intention to become a citizen? <u>Declared my intention</u>	
5	Where born <u>Fester Norway</u>	
6	If not a citizen, of what country are you a citizen or subject? <u>Norway</u>	
7	What is your present trade, occupation, or profession? <u>Laborer on Farm</u>	
8	By whom employed? <u>Martinsdale Live Stock Co</u>	
9	Where employed? <u>Martinsdale Mont</u>	
10	Married or single? <u>Single</u> Race <u>Caucasian</u>	
11	What military service have you had? Rank <u>no</u>	
12	Do you have convictions from both (specify grounds)? <u>no</u>	

I declare that I have verified above answers and that they are true.

Hartvik Eike
(Signature of card)

25-2-7-A.
REGISTRAR'S REPORT

1	Build, medium or short (specify which)? <u>Short</u>	Build, medium, or tall (specify)? <u>Slender</u>
2	Color of eyes? <u>Blue</u>	Color of hair? <u>Dark Brown</u>
3	Has person had one, two, both, but, or both eyes, or to be otherwise disabled (specify)? <u>No</u>	

I certify that my answers are true, that the person registered has read his own answers, that I have witnessed his signature, and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:

Donald A. Petrie
(Signature of Registrar)

Front of 10
City or County Meagher
State Montana Date June 5-1917
(Date of registration)

d. Nick Holland

Form 1 REGISTRATION CARD		No. 30
1	Name as full name <u>Nick Holland</u>	Age in yrs <u>28</u>
2	Place of birth <u>Lebo Mont</u>	
3	Date of birth <u>December 12 1888</u>	
4	Are you (1) a natural born citizen, (2) a naturalized citizen, (3) an alien, (4) or have you declared your intention to become a citizen? <u>Alien</u>	
5	Where born <u>Sande Norway</u>	
6	If not a citizen, of what country are you a citizen or subject? <u>Norway</u>	
7	What is your present trade, occupation, or profession? <u>Laborer on Farm</u>	
8	By whom employed? <u>Louis Mosback</u>	
9	Where employed? <u>Lebo, Mont</u>	
10	Married or single? <u>Single</u> Race <u>Caucasian</u>	
11	What military service have you had? Rank <u>Private Norway</u>	
12	Do you have convictions from both (specify grounds)? <u>no</u>	

I declare that I have verified above answers and that they are true.

Nick Holland
(Signature of card)

25-2-7-A.
REGISTRAR'S REPORT

1	Build, medium or short (specify which)? <u>Short</u>	Build, medium, or tall (specify)? <u>Medium</u>
2	Color of eyes? <u>Light Blue</u>	Color of hair? <u>Brown</u>
3	Has person had one, two, both, but, or both eyes, or to be otherwise disabled (specify)? <u>No</u>	

I certify that my answers are true, that the person registered has read his own answers, that I have witnessed his signature, and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:

Donald A. Petrie
(Signature of Registrar)

Front of 10
City or County Meagher
State Montana Date June 5-1917
(Date of registration)

e. Paul Holland

Form 1 REGISTRATION CARD X 12-93		25-2-15-A. REGISTRAR'S REPORT			
1 Name in full	Paul Holland	1 Ink medium or blue (specify which)?	Blue		
2 Home address	Swadok, Montana	2 Color of eyes?	light brown		
3 Date of birth	August 1 1889	3 Has person had eyes, by hand, hot, or both ever, or to be otherwise disabled (specify)?	No		
4 Are you (1) a natural born citizen, (2) a naturalized citizen, (3) an alien, (4) or have you declared your intention (specify which)?	Declared intention	I certify that my answers are true, that the person registered has read his own answers, that I have witnessed his signature, and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:			
5 Where born	Swede Norway	 J. M. ... (Signature of Registrar) Precinct - 11 City or County - Healdland Co. State - Montana Date - June 5 1917 (Date of registration)			
6 If not a citizen, of what country are you a citizen or subject?	Norway				
7 What is your present trade, occupation, or office?	Farm laborer 30				
8 By whom employed?	Paul Moore				
9 Where employed?	near Swadok, Mont.				
10 Married or single (which)?	single				
11 What military service have you had?	None				
12 Do you have any other names (specify)?	No				
I affirm that I have verified above answers and that they are true.					
111 Paul Holland (Signature of Registrant)					

f. Kolbein K. Hereim

Form 1 REGISTRATION CARD X 12-92		25-2-15-A. REGISTRAR'S REPORT			
1 Name in full	Kolbein K. Hereim	1 Ink medium or blue (specify which)?	Blue		
2 Home address	Swadok, Montana	2 Color of eyes?	light blue		
3 Date of birth	May 26 1893	3 Has person had eyes, by hand, hot, or both ever, or to be otherwise disabled (specify)?	No		
4 Are you (1) a natural born citizen, (2) a naturalized citizen, (3) an alien, (4) or have you declared your intention (specify which)?	Alien	I certify that my answers are true, that the person registered has read his own answers, that I have witnessed his signature, and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:			
5 Where born	Swede Norway	 J. M. ... (Signature of Registrar) Precinct - 11 City or County - Healdland Co. State - Montana Date - June 5 1917 (Date of registration)			
6 If not a citizen, of what country are you a citizen or subject?	Norway				
7 What is your present trade, occupation, or office?	Farm laborer 30				
8 By whom employed?	Paul Moore				
9 Where employed?	near Swadok, Mont.				
10 Married or single (which)?	single				
11 What military service have you had?	None				
12 Do you have any other names (specify)?	No				
I affirm that I have verified above answers and that they are true.					
127 Kolbein K. Hereim (Signature of Registrant)					

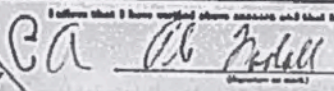
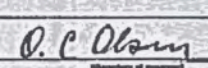
g. Nels Hereim

Form 1 17864 REGISTRATION CARD No. 11		25-1-13A REGISTRAR'S REPORT	
1	Name as last <u>Nels Hereim</u> Age or sex <u>26</u>	1	Full middle, or other (specify which?) <u>Maline</u> Middle, middle, or post <u>Maline</u>
2	Place address <u>Lal. Mont.</u>	2	Color of eyes <u>Blue</u> Color of hair <u>light</u> Hair <u>cut</u>
3	Date of birth <u>July 17 1896</u>	3	Has person had eye, leg, hand, foot, or limb torn, or be otherwise disabled (specify)?
4	Are you (1) a natural born citizen, (2) a naturalized citizen, (3) an alien, (4) or have you declared your intention (specify which?) <u>Naturalized</u>	I certify that my answers are true, that the person registered has read his own answers, that I have witnessed his signature, and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:	
5	Where born <u>Charmerge Norway</u>	<u>Just Hoff</u> (Signature of Registrar) President <u>27</u> City or County <u>Park</u> State <u>Montana</u> <u>June 5th</u> (Date of registration)	
6	If not a citizen, of what country are you a citizen or subject? <u>Norway</u>		
7	What is your present trade, occupation or office? <u>Farm laborer</u> 30		
8	By whom employed? <u>Archie Swandal</u>		
9	Where employed? <u>Lal. Montana</u>		
10	Married or single (specify which?) <u>Single</u> Race (specify which?) <u>Caucasian</u>		
11	What military service have you had? Rank <u>1st Lt</u> Branch <u>Infantry</u>		
12	Do you have dependents (Name each (specify gender)) <u>No</u>		
I certify that I have verified above answers and that they are true.			
<u>Nels Hereim</u> 110 1893			

h. Kolbein J. Hereim

Form 1 420 REGISTRATION CARD No. 10		25-2-7-A REGISTRAR'S REPORT	
1	Name as last <u>Kolbein Johnson Hereim</u> Age or sex <u>26</u>	1	Full middle, or other (specify which?) <u>Short</u> Middle, middle, or post (which?) <u>medium</u>
2	Place address <u>Lincoln Mont.</u>	2	Color of eyes <u>Blue</u> Color of hair <u>light</u> Hair <u>cut</u>
3	Date of birth <u>July 29 1890</u>	3	Has person had eye, leg, hand, foot, or limb torn, or be otherwise disabled (specify)? <u>no</u>
4	Are you (1) a natural born citizen, (2) a naturalized citizen, (3) an alien, (4) or have you declared your intention (specify which?) <u>Naturalized Citizen</u>	I certify that my answers are true, that the person registered has read his own answers, that I have witnessed his signature, and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:	
5	Where born <u>Laude Norway</u>	<u>O. C. Olson</u> (Signature of Registrar) President <u>9</u> City or County <u>Lincoln</u> State <u>Montana</u> <u>June 5-1917</u> (Date of registration)	
6	If not a citizen, of what country are you a citizen or subject?		
7	What is your present trade, occupation or office? <u> ranching 3</u>		
8	By whom employed? <u>himself</u>		
9	Where employed? <u>Lincoln Mont.</u>		
10	Married or single (specify which?) <u>Married</u> Race (specify which?) <u>Caucasian</u>		
11	What military service have you had? Rank <u>none</u> Branch <u>none</u>		
12	Do you have dependents (Name each (specify gender)) <u>wife and children to support</u>		
I certify that I have verified above answers and that they are true.			
<u>Kolbein Johnson Hereim</u>			

i. Ole Vodall

Form # <u>437</u> REGISTRATION CARD No. <u>14</u>		25-2-7-A, REGISTRAR'S REPORT	
1 Name as full (Print name)	<u>Ole Vodall</u>	Age in yrs (Print yrs)	<u>21</u>
2 Home address (No.) (Street) (City)	<u>Loring Mont</u>		
3 Date of birth (Print)	<u>September 12, 1925</u>		
4 Are you (1) a natural born citizen, (2) a naturalized citizen, (3) an alien, (4) or have you declared your intention (specify which)?	<u>alien</u>		
5 If there were you born? (Print)	<u>Fiction Norway</u>		
6 If not a citizen, of what country are you a citizen or subject? (Print)	<u>Norway</u>		
7 Is that in your present health, occupation, or office? (Print)	<u>Handing</u>		
8 By whom registered? (Print)	<u>Anderson Bros</u>		
9 Where employed? (Print)	<u>Loring Mont.</u>		
10 Have you a father, mother, wife, child under 18 or a father or brother under 18, wholly dependent on you for support (specify which)? (Print)	<u>no</u>		
11 Married or single (specify which)? (Print)	<u>single</u> How (specify which): <u>careless</u>		
12 Do you desire exemption from draft (specify grounds)? (Print)	<u>no</u>		
I declare that I have verified above answers and that they are true.			
 <u>Ole Vodall</u> (Signature as made)			
1 Full name, or short (specify which): (Print)		2 Residence (Street, number, or post) (Print)	
<u>Residence</u>		<u>Residence</u>	
3 Color of eyes: <u>Blue</u>		Color of hair: <u>Light</u> eye: <u>no</u>	
4 Has person had one, two, both, left, or both eyes, or is he otherwise disabled (specify)? <u>no</u>			
I certify that my answers are true, that the person registered has paid his own answers, that I have witnessed his signature, and that all of his answers of which I have knowledge are true, except as follows:			
 <u>O. C. Olson</u> (Signature of registrar)			
Printed: <u>9</u>			
City or County: <u>Wegher</u>		Date: <u>June 5/1917</u>	
State: <u>Montana</u>		(Date of registration)	